

T.C.
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**TÜRKİYE' DE ANITSAL KÜLTÜR
VARLIKLARININ KORUNMASINDA
GÖRÜLEN SİSTEMATİK SORUNLARIN
KAYNAĞININ TESPİTİNE YÖNELİK
ANALİTİK BİR DEĞERLENDİRME**

Neslihan ÇAĞLAYAN

DOKTORA TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Aralık-2024
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Neslihan ÇAĞLAYAN tarafından hazırlanan “Türkiye’de Anıtsal Kültür Varlıklarının Korunmasında Görülen Sistemik Sorunların Kaynağının Tespitine Yönelik Analitik bir Değerlendirme” adlı tez çalışması **23/12/2024** tarihinde aşağıdaki jüri tarafından **oy birliği** ile Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı’nda DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Prof. Dr. Murat ORAL
(Konya Teknik Üniversitesi)

.....

Danışman

Doç. Dr. İlhan KOÇ
(Konya Teknik Üniversitesi)

.....

Üye

Prof. Dr. Mehmet Emin BAŞAR
(Konya Teknik Üniversitesi)

.....

Üye

Prof. Dr. Esra YALDIZ
(Necmettin Erbakan Üniversitesi)

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Sevde Gülizar DİNÇER
(Konya Gıda ve Tarım Üniversitesi)

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Mevlüt UYAN
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Neslihan ÇAĞLAYAN

Tarih: 23/12/2024

ÖZET

DOKTORA TEZİ

TÜRKİYE’ DE ANITSAL KÜLTÜR VARLIKLARININ KORUNMASINDA GÖRÜLEN SİSTEMATİK SORUNLARIN KAYNAĞININ TESPİTİNE YÖNELİK ANALİTİK BİR DEĞERLENDİRME

Neslihan ÇAĞLAYAN

**Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı**

Danışman: Doç. Dr. İlhan KOÇ

2024, 184 Sayfa

Jüri

**Başkan Prof. Dr. Murat ORAL
Danışman Doç. Dr. İlhan KOÇ
Üye Prof. Dr. Mehmet Emin BAŞAR
Üye Prof. Dr. Esra YALDIZ
Üye Dr. Öğr. Üyesi Sevede Gülizar DİNÇER**

Binlerce yıllık uygarlık tarihi boyunca insanoğlunun oluşturduğu, bugün “Taşınmaz Kültür Varlıkları” diye adlandırılan yapıları koruma olgusu, çağımızda insanlığın ortak sorunu olarak kabul edilen ve üzerinde önemle durulması gereken bir sorumluluktur. İletişim ve ulaşım araçlarının eriştiği düzeyin dünyadaki toplumları birbirine yaklaştırması, ulusları bu ortak mirasa sahip çıkmaya zorlamakta, dolayısıyla eser sahipleri ve yönetimlerin sorumluluğunu da arttırmaktadır. Bu doğrultuda tarihi yapıların korunması için yasal düzenlemelerin önemi kabul edilmiş, başlangıçta bireysel çaba ve girişimlerle sınırlı olan koruma anlayışı, zamanla uluslararası bir sorumluluk haline gelmiştir. Koruma olgusunun geldiği bu önemli seviyeye rağmen, ülkemizdeki koruma altına alınmış taşınmaz kültür varlıklarının mevcut durumu incelendiğinde sonucun olması gereken düzeyde gerçekleşmediği görülmektedir. Bu bağlamda, bu çalışmada ülkemizde yapılmakta olan koruma çalışmalarının hedeflerine ulaşmasında yaşanan sorunları genel olarak ana başlıkları altında tespit edip, bu sorunlara ilişkin detayları alt başlıkları ile analiz edilerek koruma sürecinin doğru yönetilmesi ve gerçekleştirilmesi için temel olacak sonuçların ortaya konması amaçlanmıştır.

Yapılan akademik araştırmalar sonucunda ülkemizde taşınmaz kültür varlıklarının korunması çalışmalarında yaşanan sorunların oluşmasında ‘sistematiik’ olarak mevcut işleyiş, örgütlenme ve uygulamalar kapsamında 5 ana parametre ve alt parametrelerden kaynaklanabileceği belirlenmiştir: Sosyo-Ekonomik (kavramsal, ekonomik, toplumsal), Yasal (kanun, yönetmelik, ilke kararları), Yönetimsel (merkezi, yerel, sivil toplum örgütleri), Kentleşme ve Planlama (işlevsel, fiziksel, rant ve imar (görsel bozulma) ve Uygulama (öncesi-sonrası) parametreleri.

Materyal ve metot olarak; çalışma alanındaki tarihi yapıların korunmasında yaşanan sorunların söz konusu ana ve alt parametrelerden kaynaklandığını belirleyebilmek için, alanda 25 anıtsal yapı (4 Camii- 4 Hamam, 10 Han, 7 Medrese) üzerinden değerlendirilerek tespit etmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda söz konusu yapılarla ilgili veriler, Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü ile aynı alanda görev yapan Konya Taşınmaz Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü kapsamına bulunan Konya, Aksaray ve Karaman illerinde günümüze kadar ulaşabilen çoğunlukla Selçuklu dönemine ait çeşitli işlevdeki anıtsal yapılar incelenmiştir. Bu kurum verilerinin yanı sıra yerel yönetimlerin arşivleri ile tarihi eser korumacılığı konusunda proje ve uygulama yapan özel firmaların arşivlerinden faydalanılmıştır. Elde

edilen veriler doğrultusunda her bir anıtsal eser için envanter tabloları oluşturulmuştur. Bu tablolarda yapıların künyesi, genel tanımları, mimari özellikleri, tarihsel müdahale (onarım) süreçleri ile parametreler bağlamında tespit edilen sorunlar detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Hazırlanan envanter tabloları doğrultusunda tarihi eserlerde yaşanan sorunların hangi parametrelerden kaynaklandığına ilişkin tespitler, bir anket formu yardımıyla korumacılıkta proje ve uygulamada 15 uzman ile yüz yüze yapılan çalışmalar ile elde edilmiştir. Elde edilen veriler “IBM SPSS v23” programı ile analiz edilerek; söz konusu anıtsal yapılarda görülen sorunların sayısal ve yüzde değerleri, daha çok hangi tür sorunlar ağırlıklı olarak görüldüğü ve de önemli parametrelere ilişkin çaprazlamalar yapılarak sorunların parametrelere göre değişimleri ortaya konmuştur.

Sonuç ve değerlendirme olarak; ülkemizde tarihi yapıların korunmasında önemli parametreler olarak belirlenen sosyo-ekonomik, yönetsel, kentleşme ve uygulamaya yönelik konularda birçok sorunlar tespit edilmiştir: kültürel ilgisizlik, eğitim eksikliği ile finansman zorlukları; kurumlar arası eşgüdüksüzlük ve yasal mevzuattaki eksiklikler; çevre-imar düzenlemeleri, işlevlendirme, özgün plan şemaların bozulması, bakım ve onarımlarının ihmal edilmesi; kullanım-işlevlendirmede yapıların özgünlüklerine zarar verilmesi, tespit ve tescillemelemlerde gecikmeler, restorasyon projelerine aykırı uygulamalar yapılması ve denetimlerin dikkatlice yapılmaması gibi sorunlar ön plana çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Koruma Mevzuatı, Tarihi Yapı Koruma Sorunları, Tarihi Yapı Koruma, Tarihi Yapı Onarımı Yöntemleri, Taşınmaz Kültür Varlıkları

ABSTRACT

PhD THESIS

AN ANALYTICAL EVALUATION TOWARDS DETERMINING THE SOURCE OF SYSTEMATIC PROBLEMS IN THE CONSERVATION OF MONUMENTAL CULTURAL ASSETS IN TÜRKİYE

Neslihan ÇAĞLAYAN

**Konya Technical University
Institute of Graduate Studies
Department of Architecture**

Advisor: Assoc. Prof. Dr. İlhan KOÇ

2024, 184 Pages

Jury

Head Prof. Dr. Murat ORAL

Advisor Assoc. Prof. Dr. İlhan KOÇ

Member Prof Dr. Mehmet Emin BAŞAR

Member Prof. Dr. Esra YALDIZ

Member Asst. Prof. Dr. Sevde Gülizar DİNÇER

The phenomenon of protecting the works created by mankind throughout thousands of years of civilization, today called “Immovable Cultural Assets”, is a responsibility that is accepted as a common problem of humanity in our age and should be emphasized. The fact that the level of communication and transportation means has brought societies in the world closer to each other forces nations to take ownership of this common heritage, thus increasing the responsibility of the owners of the works and administrations. In this direction, the importance of legal regulations for the protection of historical structures has been accepted, and the understanding of protection, which was initially limited to individual efforts and initiatives, has become an international responsibility over time. Despite this important level that the phenomenon of protection has reached, when the current situation of the immovable cultural assets under protection in our country is examined, it is seen that the result has not been achieved at the required level. In this context, this study aims to identify the problems experienced in achieving the goals of the protection works carried out in our country under their main headings in general, analyze the details of these problems with their subheadings and present the results that will be the basis for the correct management and implementation of the protection process.

As a result of academic research, it has been determined that the problems experienced in the protection of immovable cultural assets in our country can be caused by 5 main parameters and sub-parameters within the scope of the current functioning, organization and applications as ‘systematic’: Socio-Economic (conceptual, economic, social), Legal (law, regulation, principle decisions), Administrative (central, local, non-governmental organizations), Urbanization and Planning (functional, physical, rent and zoning (visual deterioration) and Application (before-after) parameters.

In terms of material and method, in order to determine that the problems experienced in the protection of historical structures in the study area are caused by the main and sub-parameters in question, it was aimed to evaluate and determine 25 monumental structures (4 Mosques- 4 Baths, 10 Inns, 7 Madrasahs) in the area. In this direction, the data regarding the structures in question were collected from the Konya, Aksaray and Karaman provinces within the scope of the Konya Immovable Cultural Assets Protection Regional Directorate, which operates in the same field as the Konya Foundations Regional Directorate. monumental structures with various functions, mostly from the Seljuk period, that have

survived to the present day have been examined. In addition to this institutional data, archives of local governments and archives of private companies that carry out projects and applications about historical artifact protection have been utilized. Inventory tables have been created for each monumental work in line with the obtained data. In these tables, the structures' identities, general descriptions, architectural features, historical intervention (repair) processes and problems detected in terms of parameters have been discussed in detail. In line with the inventory tables prepared, determinations regarding which parameters caused the problems experienced in historical artifacts were obtained with the help of a survey, face-to-face studies conducted with 15 experts in conservation projects and applications. The obtained data were analyzed with the "IBM SPSS v23" program; the numerical and percentage values of the problems seen in the monumental structures in question, which types of problems are mostly seen and the changes in the problems according to the parameters have been revealed by making cross-sections regarding important parameters.

As a result and evaluation; In our country, many problems have been identified in the socio-economic, administrative, urbanization and application-related issues determined as important parameters in the protection of historical structures: cultural indifference, lack of education and financing difficulties; lack of coordination between institutions and deficiencies in legal regulations; environmental-zoning regulations, functionality, deterioration of original plan schemes, neglect of maintenance and repairs; damage to the originality of structures in usage-functionalization, delays in detection and registration, implementations contrary to restoration projects and failure to conduct inspections carefully have come to the fore.

Keywords: Conservation Legislation, Historical Building Preservation Problems, Historical Building Conservation, Historical Building Repair Methods, Immovable Cultural Assets

ÖNSÖZ

Tez çalışmam boyunca gösterdiği anlayış, yardım ve her türlü desteğini esirgemeyen Doç. Dr. İlhan KOÇ hocam tez çalışmamda sonuna kadar yönlendirmelerini ve desteğini esirgemeyen Prof. Dr. Esra YALDIZ ve Prof. Dr. Mehmet Emin BAŞAR hocalarıma, hayatımın her aşamasında bana destek olan, moral ve motivasyon sağlayan, ablam Doç. Dr. Hatice Nalan BOZOĞULLARI'na, çalışma aşamasında tüm gücüyle bana destek olan mesai arkadaşım Rıza Cüneyt BULUT'a, çalışmam için gerekli araştırmaları yapabilmem için yardımlarını esirgemeyerek arşivlerini sonuna kadar açan Konya Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürü ve raportör arkadaşlara, Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü teknik personeline, Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'ne,

Birlikte geçireceğimiz zamandan fedakârlık eden oğullarım Göktürk, Uygur ve kızım Bilge ÇAĞLAYAN'a, hep yanımda olan, desteklerini esirgemeyen çok değerli eşim Rasih Kürşad ÇAĞLAYAN'a ve tabi ki bu zamanlara gelmemde en büyük katkısı olan canım annem Perihan OKÇU' ya teşekkürü bir borç bilirim.

Neslihan ÇAĞLAYAN
KONYA-2024

İÇİNDEKİLER

-

ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı.....	3
1.2. Çalışmanın Materyal ve Yöntemi	6
1.3. Kaynak Araştırması	9
2. KÜLTÜREL MİRAS KAVRAMI VE TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARININ KORUNMASI.....	12
2.1. Kültür, Kültürel Miras ve Kültür Varlıkları.....	12
2.2. Taşınmaz Kültür Varlıkları	14
2.3. Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunması ve Gelişim Süreci	15
2.3.1. Korumanın dünyadaki gelişim süreci	16
2.3.2. Korumanın Türkiye’deki gelişim süreci	18
2.4. Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunma Değerleri, Yöntemleri ve Müdahale Çeşitleri.....	19
2.4.1. Taşınmaz kültür varlıklarının korunma değerleri	20
2.4.2. Taşınmaz kültür varlıklarını koruma yöntemleri	23
2.4.3. Taşınmaz kültür varlıklarını koruma müdahale çeşitleri	26
3. TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARININ KORUNMASINA İLİŞKİN PARAMETRELER	28
3.1. Sosyo-Ekonomik Parametreler	29
3.1.1. Kavramsal	29
3.1.2. Ekonomik.....	29
3.1.3. Toplumsal	30
3.2. Yasal Parametreler.....	31
3.2.1. Kanunlar.....	32
3.2.2. Yönetmelikler	33
3.2.3. İlke kararları.....	33
3.3. Yönetimsel Parametreler.....	34
3.3.1. Merkezi yönetim	34
3.3.1.1. Kültür ve Turizm Bakanlığı.....	34
3.3.1.2. Vakıflar Genel Müdürlüğü.....	35
3.3.1.3. Milli Saraylar	36

3.3.2. Yerel yönetimler	36
3.3.2.1. Belediyeler	36
3.3.2.2. Valilikler (İl Özel İdareleri)	37
3.3.3. Sivil toplum kuruluşları (STK)	37
3.4. Kentleşme ve Planlama Parametreleri	38
3.4.1. İşlevsel	38
3.4.2. Fiziksel	39
3.4.3. Değer yitirme (rant)	39
3.4.4. İmar durumu	39
3.5. Uygulama Parametreleri	40
3.5.1. Uygulama öncesi	40
3.5.1.1. Tespit-tescil	40
3.5.1.2. Envanter (Belgeleme)	41
3.5.1.3. Projelendirme	41
3.5.1.4. Teknik personel yetersizliği	41
3.5.1.5. İşçilik	42
3.5.1.6. İhale	42
3.5.2. Uygulama sonrası kullanım	42

4. KONYA VAKIFLAR BÖLGESİNDEKİ ANITSAL KÜLTÜR VARLIKLARIN SORUNLARINA İLİŞKİN ANALİTİK ENVANTER TABLOLARI 45

4.1. Akçegizlemez (Taş) Camii - Konya	47
4.2. Akşehir Taş Medrese - Konya	50
4.3. Ali Gav Medresesi - Konya	54
4.4. Dokuzun Hanı - Konya	57
4.5. Hasbey Darulhuffazı - Konya	61
4.6. Hocacihan Hanı - Konya	64
4.7. Horozlu Han - Konya	67
4.8. Çukur Cami - Konya	71
4.9. İnce Minareli Medrese - Konya	74
4.10. Kandemir Han – Konya	78
4.11. Karamanoğlu Mehmet Bey Hamamı - Konya	81
4.12. Karatay Medresesi - Konya	85
4.13. Keçeciler Cami - Konya	90
4.14. Sırçalı Medrese - Konya	93
4.15. Obruk Han - Konya	97
4.16. Silile Ak Hamamı - Konya	100
4.17. Silile Subaşı Hamamı - Konya	103
4.18. Zazadın Han - Konya	106
4.19. Ağzıkara Han - Aksaray	109
4.20. Alay Han – Aksaray	112
4.21. Sultan Hanı - Aksaray	115
4.22. Tepesidelik Han - Aksaray	119
4.23. Ermenek Tol Medrese - Karaman	122
4.24. Hatuniye Medresesi - Karaman	125
4.25. Hatun Hamamı - Karaman	129

5. ENVANTER BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	132
5.1. Anıt Eserlerde Tespit Edilen Sorunların Parametrelerine İlişkin Frekansların Değerlendirilmesi.....	134
5.1.1. Ana parametrelerin değerlendirilmesi	134
5.1.2. Alt parametrelerin değerlendirilmesi	136
5.1.2.1. Sosyo-Ekonomik parametre sorunlarına yönelik bulgular	137
5.1.2.2. Yönetimsel parametre sorunlarına yönelik bulgular.....	138
5.1.2.3. Kentleşmeye bağlı parametre sorunlarına yönelik bulgular	139
5.1.2.4. Uygulama öncesi ve sonrasına yönelik bulgular	144
5.2. Anıt Eserlerde Tespit Edilen Sorunların Yapıların Künyeleri ile Diğer Özelliklerinin Çaprazlama Değerlendirilmesi	153
5.2.1. “Konum” ile “İmar Durum”unun karşılaştırılması	153
5.2.2. “Konum” ile “Kullanım-Fonksiyon Verme” durumunun karşılaştırılması	154
5.2.3. “Tahsis” ile “Fiziksel Durum”un karşılaştırılması	155
5.2.4. “Tahsis” ile “Kullanım-Fonksiyon Verme” durumunun karşılaştırılması..	157
5.2.5. “Yapı Türü” ile “İşlevsellik durum”larının karşılaştırılması	159
5.2.6. “Yapı Türü” ile “Projelendirme Durum”larının karşılaştırılması.....	160
5.2.7. “Yapı Türü” ile “Kullanım-Fonksiyon Verme” durumunun karşılaştırılması	162
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	164
6.1. Sonuç	164
6.2. Öneriler	168
KAYNAKLAR	171
EKLER	175
EK 1: Ktün Etik Kurul Başvuru Formu	175
EK-2 Etik Kurul Kararı.....	184

KISALTMALAR

Kısaltmalar

GEEAYK: Gayrimenkul Eski Eserler, Anıtlar Yüksek Kurulu

UNESCO: United Nations Educational Scientific and Cultural Organization

ICOMOS: International Council on Monuments and Sites

KHK: Kanun Hükmünde Kararname

KUDEB: Koruma Uygulama ve Denetim Büroları

STK: Sivil Toplum Kuruluşları

ÇEKÜL Vakfı: Çevre ve Kültürel Değerleri Koruma Vakfı

TAÇ Vakfı: Türkiye Anıt Çevre ve Turizm Değerlerini Koruma Vakfı

1. GİRİŞ

Geçtiğimiz yüzyılın ortalarından günümüze kadar hızlı bir kentleşme sürecine giren ülkemizde kırsal alanlardan kentlere olan göç, bilinçsiz kullanım ve doğal şartlar sonucunda “taşınmaz kültür varlıkları” olarak tanımlanan tarihi eserlerimiz bozulmaya yüz tutmakta ve de ekonomik sıkıntıların ağırlaşması ile de ortadan kaybolmaya kadar giden bir süreç içine girmişlerdir. Böylece kentlerimizdeki taşınmaz kültür varlıklarının bir kısmı yok olmuş, bir kısmı ise yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır. Kültür varlıklarımızın hızlı bir şekilde kaybedilmesi korkusu, ‘koruma’ fikrinin doğmasına neden olmuştur. Geçmişten günümüze süre gelen mimari mirasın yaşatılması için, belge niteliğinde olan ve tarihe tanıklık eden taşınmaz kültür varlıklarının onarımı ve korunması bütün toplumlarda olduğu gibi ülkemizde de önemli kültürel faaliyet olmuştur. Kültür varlıklarının korunmasında ‘neyin’ korunacağı, ‘neye’ dayalı koruma yapılacağı ve ‘nasıl’ korunacağı, sürecin doğru yönetilmesi açısından ortaya konması gereken önemli kriterlerdir.

Ülkemizdeki taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında yaşanan sorunların tespiti konusu hakkında yapılan bu çalışmada, 1978 yılında GEEAYK tarafından Türkiye’de belirlenen gruplandırma esasları ve müdahale biçimlerine göre incelenen anıtsal ölçekli yapılar, 1. grup olarak kabul gören yapılardır (Coşkun, 2012). Ekonomik, sosyal, kültürel, vb. gibi toplumun ortak bir ihtiyacını gidermek amacıyla inşa edilen bu yapı veya yapı grupları; malzemelerine, kütleli özelliklerine, işçilik detaylarına ve yapısal bütünlüklerine dikkat edilerek korunması gerekli yapılardır (Ahunbay, 1998; Madran ve Özgönül, 2011).

Ülkemizde koruma çalışmalarına yönelik çabalar günümüze kadar geçirdiği süreçte önemli aşamalar kaydetmiştir. Ancak, tarihi kent dokularında korunmuş ya da korunmakta olan taşınmaz kültür varlıkları incelendiğinde, uygulamaların istenilen seviyede olmadığı görülmektedir. Koruma konusundaki bu yetersizlikler birçok faktörden kaynaklanan sistematik sorunlardan kaynaklandığı söylenebilir. Bu nedenle öncelikle çözüm üretme açısından koruma sorunlarının detaylı olarak belirlenmesi gerekmektedir. Koruma sorunlarının doğru tespiti ve çözüm önerileri, sürecin doğru yönetilmesi açısından oldukça önemli ve gereklidir.

Çalışmanın ikinci bölümünde literatür araştırması yapılarak kültür, kültürel miras ve kültür varlıkları kavramları irdelenmiştir. Taşınmaz kültür varlıklarının tanımı yapılarak taşınmaz kültür varlıklarını korumanın dünyada ve ülkemizdeki tarihsel

gelişim süreci anlatılmıştır. Taşınmaz kültür varlıklarının korunma değerleri, yöntemleri ve müdahale çeşitleri ayrıntılı bir şekilde sınıflandırılarak açıklanmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ülkemizde koruma konusundaki yetersizliklerin kaynaklandığı, mevcut işleyiş, örgütlenme ve uygulamalar kapsamında, taşınmaz kültür varlıklarının korunması ile ilgili ana parametreler, beş temel başlık ve alt başlıkları olmak üzere sınıflandırılmıştır. Bunlar; Sosyo-Ekonomik (kavramsal, ekonomik, toplumsal), Yasal (kanun, yönetmelik, ilke kararları), Yönetimsel (merkezi, yerel, sivil toplum örgütleri), Kentleşme ve Planlama (işlevsel, fiziksel, rant ve imar (görsel bozulma) ve Uygulama (öncesi-sonrası) parametreleri. Sosyo-Ekonomik Sorunlar: Yapının korunmasında ekonomik yetersizlikler ve toplumsal sorunlar ele alınmaktadır. Yönetimsel Sorunlar: Merkezi ve yerel yönetimlerin yanı sıra sivil toplum kuruluşlarının rolü ve eksiklikleri sorgulanmaktadır. Kentleşmeye Bağlı Sorunlar: Yapının korunmasında işlevsel, fiziksel, değer yitirme ve imar sorunları gibi kentleşme kaynaklı problemler değerlendirilmektedir. Uygulama Öncesi ve Sonrası Sorunları: Koruma sürecinin tespit, tescil, projelendirme, denetim ve kullanım aşamalarında karşılaşılan eksiklikler ele alınmaktadır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde belirlenen parametrelerin anıtsal kültür yapılar özelinde ayrıntılı bir şekilde analitik envanter tabloları oluşturulmuştur. Tez konusu çalışma alanı olarak; Konya Vakıflar Bölge, Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu ve Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlükleri'nin sorumluluk alanlarındaki illerde (Konya, Aksaray, Karaman,) koruma çalışmaları sürdürülen anıtsal tarihi yapı örnekleri değerlendirmeye alınmıştır. Bu yapılar, günümüzde farklı amaçlarla kullanılan han, hamam ve medreseler ile özgün işlevini sürdüren cami (mescit) olmak üzere toplam 25 anıtsal yapı örneğinden oluşmaktadır. İncelenen örnek yapılara ait söz konusu kurumların arşivlerindeki bilgi belgeler (rölöve, restorasyon, restitüsyon proje ve raporları; koruma kurulu kararları), akademik yayınlar, diğer kaynaklardaki bilgi belgeler (yapılara ait yazılı ve görsel bilgiler) ile yapılarda yerinde yapılan incelemelerle elde edilen bilgi ve belgeler (fotoğraflar ve yerel sözlü bilgi derlemeler) doğrultusunda analitik tablolar hazırlanmıştır. Bu tablolarda yapının künyesi (envanter no, anıt adı, anıt türü, ili, ilçesi, mahalle-köyü, ada-parcel no'su, yapım tarihi, dönemi, mülkiyet durumu, tescil tarihi, proje tarihi, güncel işlevi, yapının işlevi, fiziksel durumu, konumu), eski ve güncel fotoğrafları, mimari özellikleri, tarihsel müdahale (onarım) süreci ve tespit edilen mevcut sorunlar yer almaktadır.

Çalışmanın beşinci bölümünde ülkemizde taşınmaz kültür varlıklarının korunması çalışmalarına yön verecek önerilerin oluşturulabilmesi için öncelikle, alanda ele alınan anıtsal eserlerdeki sorunların tespit edilebilmesi amacıyla anket çalışması yapılmıştır. Anket formu tez çalışmasının hedefleri doğrultusunda envanter tablolarından elde edilen verilerden hazırlanmıştır. Formun ilk kısmında yapıya ilişkin tamamlayıcı bilgiler (adı, türü, adresi ve tescil tarihi) yer almaktadır. Daha sonra sorunlar, dört ana başlık ve bunların alt başlıkları olarak sınıflandırılarak, sorular sorulmuştur. Bu kapsamda 25 anıtsal tarihi yapı için anket formları hazırlanmıştır. Anket, tarihi yapı korumacılığı konusunda uygulama ve akademik çalışmalar yapan 15 (10 mimar, 2 sanat tarihçi, 1 arkeolog ve 2 inşaat mühendisi) uzman ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen anket sonuçları IBM SPSS v23 programında değerlendirilmiştir. Anket Formlarının analiz edilerek sayısallaştırılması sonucunda taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında karşılaşılan ana ve ara parametrelere ilişkin sorunlar yüzde olarak tablolara gösterilmiştir. Anket sorularında çaprazlamalar yapılarak hangi faktörde sorunların değişimi görülmüştür.

Çalışmanın son bölümde diğer bölümlerinde elde edilen veriler doğrultusunda sonuçlar ve öneriler ortaya konmuştur.

1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

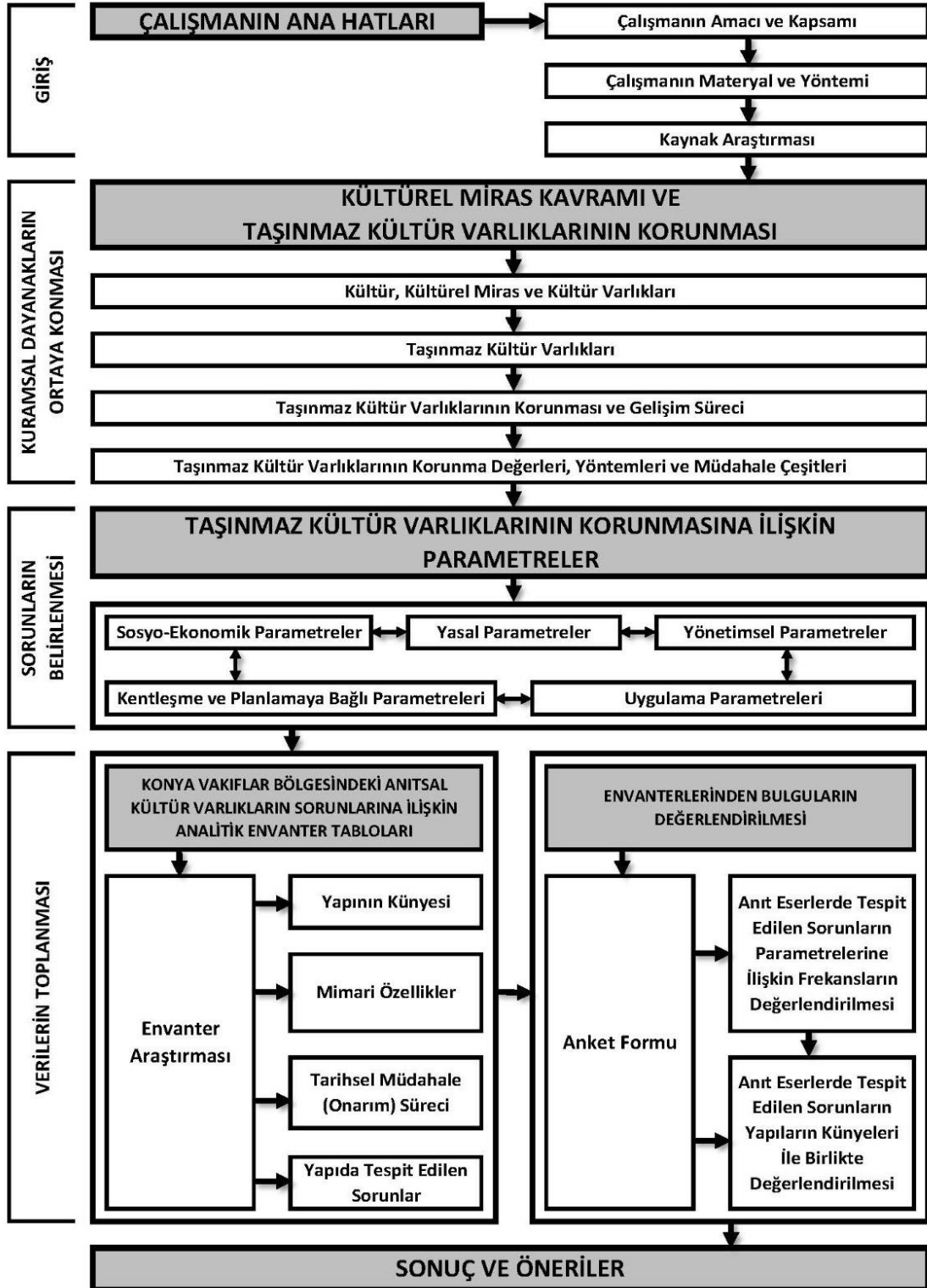
Uygarlığımızın temel yapı taşlarının algılanması, yani kimliğimizin kökeninin bilinmesi ve geçmiş uygarlıkların bize miras olarak bıraktığı yapı ve yapı gruplarıyla yaşam tarzlarının en iyi şekilde anlaşılabilmesi için taşınmaz kültür varlıklarımızın korunması gerekmektedir.

Ülkemizde başta birçok tarihi yerleşim merkezi olmak üzere, mimari kültür mirası niteliğinde korunması gerekli pek çok taşınmaz kültür varlığını korumaya yönelik gerekli düzenlemeler olsa da koruma konusunda sistematik sorunlar hep var olagelmıştır. Kültür ve tabiat varlıklarını koruma anlamında son yıllarda yapılan önemli yasal düzenlemeler sorunları çözmek için yeni fırsatlar yaratmakla beraber, bu düzenlemelerin hayata geçirilme süreci ve bu süreçteki pek çok faktör tam olarak anlaşılmadan kendi başına yeterli olamayacağı düşünülmektedir. Ülkemizdeki taşınmaz kültür varlıklarının etkin bir biçimde korunması sorununun özünde sosyo-ekonomik, yasal, yönetsel, planlama ve uygulama gibi birçok parametrenin olduğu söylenebilir.

Bu tez çalışmasında Türkiye’de sürdürülmekte olan koruma çalışmalarının amaçlarına ulaşmasında yaşanan sorunları belirlemek, analiz etmek ve çözüm üretmek; koruma sürecinin doğru yönetilmesi ve gerçekleştirilmesi için temel olacak kriterlerin elde edilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda anıtsal nitelikteki taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında yaşanan sistematik sorunların saptanmaya çalışılması ve bu sorunların çözümü için önerilerin sunulması çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır.

Aşağıda Şekil 1.1’deki şemada tez çalışmasının içeriği akış süreci bakımından detaylı olarak görülmektedir.

Şekil 1.1. Tez Akış Şeması

1.2. Çalışmanın Materyal ve Yöntemi

Taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına yönelik farkındalık ve kaynakların artmasına rağmen, koruma çalışmalarının beklenen düzeyde etkinlik kazanamadığı gözlemlenmektedir. Geçmişten günümüze bu durumun sebeplerinin tespiti ve geliştirilen çözüm önerileri için, daha önce yapılmış olan akademik çalışmalar (makale ve tezler) incelendiğinde genel olarak dar kapsamda sorunlara odaklanıldığı görülmüştür. Bu tez kapsamında, çalışma alanı ve yapı türü genişletilerek, Konya Vakıflar Bölgesi ile aynı alanda görev yapan Konya Taşınmaz Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kapsamına bulunan Konya, Aksaray ve Karaman illerinde günümüze kadar ulaşabilen çoğunlukla Selçuklu ve Osmanlı dönemlere ait çeşitli işlevdeki anıtsal yapılar incelenmiştir.

Anadolu tarihi; kültürel ve geleneksel kimliği ile beraber çok eski bir yerleşim bölgesidir ve birçok uygarlığa ve medeniyete ev sahipliği yapmıştır. 1071 Malazgirt Savaşı Anadolu’da farklı bir dönemin başlamasına sebep olmuştur. Zaman içerisinde Anadolu’da güven ortamının oluşması, ekonomik ve ticari hayattaki canlılık ve olumlu gelişmeler Anadolu topraklarının kullanımını arttırmıştır. Anadolu topraklarında kullanılan yollar üzerinde bulunan Konya ve çevre illeri, Selçuklular döneminde Konya’nın başkent olması ile ayrı bir önem kazanmıştır. Bu dönemde mimari alanda, sanat alanında ve birçok alanda gelişmiş olan şehir ve çevresi aynı zamanda ticaret yolları üzerinde yer almaktadır. Bölge, tarih boyunca birçok anıtsal esere ev sahipliği yapmış olup, sonraki dönemlerde de bölgenin kültürel ihtiyaçları ve estetik anlayışına uygun olarak inşa edilen, her dönemin izlerini yansıtan mimari eserlerle zenginleşmiştir. Bu bölgenin seçilmesinin en önemli sebeplerinden biri de yazarın Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü’nde uzun zamandır yüksek mimar olarak çalışıyor olması ve araştırma boyunca da bu bölgelerdeki konu kapsamındaki tarihi yapılar konusunda çalışma ve uygulamalarda bulunması, dolayısıyla bilgi ve belgelere vakıf olmasıdır. Tez kapsamında sivil mimarlık örneği yapılar çalışma dışı bırakılmıştır. Çalışma kapsamına ölçüt olarak anıtsal nitelikteki taşınmaz kültür varlıkları alınmıştır. Anıtsal yapıların seçilme nedeni ise, temsil ettikleri dönemlerin mimari özelliklerini ve bölgenin kültürel ile tarihi gelişimine katkılarını yansıtmalarıdır. Yapılan incelemelerde Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü ve Konya Taşınmaz Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Müdürlüğü arşivlerinde yapılan çalışmalar sonucunda

koruma açısından sorunlu oldukları gözlemlenen 4 anıtsal yapı türünden 25 adet tarihi yapı (10 han, 7 medrese, 4 hamam ve 4 cami/mescit) belirlenmiştir. Bu yapı tipleri, farklı dönemlerde kamusal ve sosyal işlevler üstlenmiş olmalarıyla öne çıkmakta ve çeşitli kullanım amaçları sayesinde koruma süreçlerinde karşılaşılan sorunların geniş bir perspektifle ele alınmasına olanak sağlamaktadır. Söz konusu tarihi yapılar, bölgenin tarihi dokusu ve kültürel çeşitliliğini temsil eden örnekler olarak seçilmiş olup, koruma süreçlerine ilişkin elde edilen kaynak ve verilerin verimliliği açısından uygun bulunmuştur. Aynı zamanda, bölgesel etkiyi bütüncül bir yaklaşımla değerlendirebilmek için tercih edilmişlerdir.

Değerlendirmeye alınan söz konusu anıtsal yapıların koruma sorunlarında hangi faktörlerin etkili olduğu incelenirken, yapıların mülkiyeti, tahsis durumu, konumu, özgün işlevi, günümüzdeki işlevi, günümüze ulaşmaları sürecinde hangi onarımlardan geçtiği gibi kriterlerin koruma sorunları üzerinde etkisi araştırılması amaçlanmıştır. İncelenen eserlerin korunma ve gelecek nesillere aktarılması sırasında her eser için en çok karşılaşılan sorunların tespiti yapılarak bu sorunlara çözüm önerileri sunmak hedeflenmiştir. Bu kapsamda konunun araştırılmasında tarihsel yöntem, tarama-betimleme, yerinde inceleme, anket çalışması, sözlü görüşmeler gibi yöntemlerden yararlanılmıştır. Literatür araştırması kapsamında; ulusal ve uluslararası tezler, makaleler, bildiriler, seminerler, kitap bölümleri ve uluslararası kabul görmüş koruma uygulamaları taraması yapılmıştır.

Konu ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili literatür araştırması yapılmış, kavram, tanımlar ve parametreler ortaya konulmuştur. Tezin alan çalışması için tarihi yapıların betimsel tanımlaması yapılmıştır. Bu amaçla kamu kurumlarının arşiv taramaları yapılarak, tarihi yapılara ait bilgi ve belgeler (rölöve, restorasyon, restitüsyon projeleri ve raporları ile kurul kararları) doğrultusunda yapıların kronolojik onarım süreçleri tanımlanmıştır. Belirlenen yapıların görsel analizle yerinde incelemeleri yapılarak eserlerdeki sorunlar tespit edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda yapıların konumu, tarihçesi, mimari özellikleri ve fotoğraflarının yer aldığı envanter tabloları her yapı için ayrı düzenlenmiştir.

Daha sonra elde edilen bu kapsamlı envanter tabloları ile yapılarda hangi sorunların daha çok görüldüğünü mimar, inşaat mühendisi, arkeolog ve sanat tarihçi uzmanlara sorulmak üzere anket formu hazırlanmıştır. Bölgede korumacılık alanında çalışma yapan kamu kuruluşlarından Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, KUDEB ve Konya Rölöve ve Anıtlar

Müdürlüğü teknik personelleri ile özel sektörde çalışan konusunda uzman kişilerden oluşan toplam 15 kişiyle (10 mimar, 2 sanat tarihçi, 1 arkeolog ve 2 inşaat mühendisi) anket çalışması yapılmıştır. Elde edilen veriler SPSS programında istatistiksel olarak analiz edilerek frekans dağılımları (%) ortaya konulmuştur. Ayrıca tarihi eserlerde görülen sorunların yapıların çeşitli durumlarına göre gösterdikleri değişiklikler de programda yapılan çaprazlama tabloları ile önemli çıkarımlar sağlanmıştır. Bu çıkarımlardan elde edilen verilerle değerlendirmeler yapılmıştır.

1.3. Kaynak Araştırması

Sert, Ö. F., (2012), “Türkiye’de Restorasyon Sürecinin Haritalanması ve Proje, İhale ve Uygulama Aşamalarında Karşılaşılan Sorunların Belirlenmesi” isimli saha çalışmasında literatür taraması ve yüklenicilerle yapılan anketler aracılığıyla restorasyon sürecini haritalamış, sorunlarını sınıflandırmış ve çözüm önerileri sunmuştur.

Tan, S., (2014), “Anıtsal Yapı Onarımlarının Koruma Mevzuatı Değişiklikleri Bağlamında İrdelenmesi Üzerine Bir Yöntem Araştırması” isimli doktora tezinde korumanın nihai hedeflerine ulaşması için mevzuatın araç ve paydaşlarla nasıl sistematik bir şekilde etkileşime girdiğini inceleyerek, korumanın araçlarının yasal olarak tanımlanması, bu araçların etkili bir şekilde kullanılması, farkındalığı olan paydaşlara yetki ve sorumluluk verilmesi ve sistemin genel olarak iyileştirilmesi gerekliliği ve yukarıda belirtilen ilişkileri çözmek için bir yaklaşım önerilmiştir.

Yıldırım, A.E., (2011), “Kentsel Koruma Projelerinde Aktörlerin Örgütlenmesi Gaziantep, Kuşadası ve Mudurnu Örnekleri Üzerinden Türkiye’nin Tarihi Kent Dokularında Uygulanabilir Örgütlenme Modellerine Yönelik bir Araştırma” isimli doktora tezinde ülkemizde kentsel gelişme dinamikleri ve ölçekleri bakımından farklı olan tarihi kentsel çevreleri bir tipoloji kullanılarak incelemiş, bunların arasından genel olarak geçerli olan ilkeleri belirlemeye çalışmıştır. Tarihsel dokular üzerinde etkili olan kent bilimsel süreçler ve özellikle ülkemizde son zamanlarda meydana gelen yasal ve toplumsal değişiklikler göz önüne alındığında, tarihi yapıların korunması, kentsel ölçekli ‘proje’ birimleri kullanılarak incelenmiştir. Tez çalışması ile ulaşılmaya çalışılan hedef, ülkemizdeki kentsel koruma uygulamalarında kullanılabilecek kentsel politika araçları dağarcığına katkıda bulunmaktır. Yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve diğer ilgili taraflar, çeşitli kentsel ortamlarda sahibi ve sorumlusu oldukları tarihi kent dokularını en iyi şekilde değerlendirmek için verilerin oluşturulması ve araştırmacılara bilimsel bilgi kaynakları sağlanması gerektiğini önermiştir.

Özen, S. L., (2005). “Koruma Yaklaşımlarına Yeni Bir Bakış Açısı Olarak Bütünleşik Koruma-Trabzon Örneği” isimli yüksek lisans tezinde, Trabzon kentini koruma-canlandırma-kullanma bütünleşik koruma yaklaşımı çerçevesinde değerlendirmektedir. Kültür ve tabiat varlıklarına ait envanterin çıkarılmasının korumanın ön koşulu olduğunu ileri sürerek, Trabzon kenti için haritalar, tescilli yapıların envanterlerini analiz ederek oluşturmuştur. Tarihsel yapılar incelenerek

değişime direnmeden tarihi çevreleri ve yapıları değerlendirecek, gerçekleştirecek ve koruyacak, yani “bütünleşik koruma” olarak bilinen yeni ve modern bir koruma yönteminin uygulanması için neler yapılabileceği tartışılmıştır.

Erdem, R., (1997), “Tarihsel Çevrenin Korunması İçin Ekonomik Destek Yöntemi” isimli doktora tezinde Türkiye'nin tarihsel çevre koruma stratejisini, ekonomik politikalara önem vererek ortaya koymuştur. Yapılan araştırmalar ışığında, kentsel sitlerin tanımına dahil olan mimari mirasın korunması, tarihsel çevre korumasının önemli konularından biri olarak kabul edilmiş. Ekonomik açıdan değerlendirildiğinde planlama-uygulama sürecinde meydana gelen sorunlar ortaya konmuştur. Yabancı ülkelerin deneyimleri de göz önünde bulundurularak ülkemizin koşullarına uygun olarak, ekonomik destek ve yönetim için uygun bir sistem önerilmiştir.

Özden, E., (2005), “Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunmasında Planlama-Koruma İlişkisi Üzerine Yeni Bir Sistem Önerisi” isimli doktora tezinde tarihi çevreyi korumak, kentsel planlama sürecinin önemli bir parçası olduğundan, planlama açısından karşılaşılan sorunları belirlemiştir. Bu sorunları çözmek için ülkemizin gerçeklerine dayanan ve etkili olan yeni bir dizgenin nasıl oluşturulabileceğini göstererek, bu yönde önermeler yapmıştır.

Yılmaz, B., (2006), “Avrupa Birliği'ne Üye Bazı Ülkelerdeki Kültür Varlıklarını Koruma Yaklaşımı, Örgütlenme ve Türkiye” isimli yüksek lisans tezinde Yılmaz, tüm kültürel miras varlıklarının korunması için uluslararası çabaların neler olduğu, Avrupa Birliği üyesi ülkelerin bireysel olarak yürüttüğü çalışmalar ve Avrupa Birliği üyeliği için aday olan ülkemizde ne tür çalışmaların yürütüldüğü incelenmiştir.

Cansunar, G., (2011), “Koruma Politikaları Bağlamında Tarihi Dokuların Yaşayan Kente Entegrasyonu” isimli yüksek lisans tezinde, koruma politikalarının tarihi dokuları korumak için ne kadar uygun olduğunu incelemeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda İzmir Kemeraltı Kentsel Sit Alanı'nda yapılan alan çalışması ile ülkemizde yürürlükte olan koruma yasalarının uygulama üzerindeki etkilerini analiz ederek, kentsel mirasın bütüncül korunması için gerekli stratejilerin geliştirilmesinde etkili olacağı düşünülen somut veriler elde edilmesi amaçlanmıştır. Genelden özele analizlerle öncelikle uluslararası ve yerel düzeyde bütüncül korumanın gelişimine yer verilmiş, ülkemizde bu yönde alınan kararların İzmir ili üzerindeki etkilerini belirlemek amaçlanmıştır. Sonrasında Kemeraltı'nda seçilen örnek alanda yapılan inceleme ve analizlerle, süreç boyunca alınan kararların ve gerçekleşen uygulamaların alanı nasıl etkilediğini

incelenmiştir. Ülkemizdeki koruma yasaları ve politikalarının gerçekleştirilebilirliği, bütüncül koruma ilkesine uygun olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Aladağ, H., (2010), “Kültür Varlıklarının Korunmasında Koruma Yönetimi Süreci” isimli yüksek lisans tezinde Türkiye'nin taşınmaz kültür varlıklarını koruma politikalarını, hukuki ve yönetsel konuları tez kapsamında ele almıştır. Koruma yönetimi için ‘ideal’ bir çerçeve oluşturmak için, uluslararası koruma kavramları ortaya konularak ülkemiz ile karşılaştırılmış, içerik ve işleyiş farklılıkları incelenerek bir koruma yönetim prosedürü ele alınmıştır.

Yücel, C., (2004), “Türkiye’de Kentsel Koruma Alanlarının Planlanmasına Yönelik Bir Sistem Önerisi” isimli doktora tezinde kentsel koruma alanlarının planlanması için temel ilkelerin ne seviyede uygulandığının tespit edilmesi ve koruma konusunda belirli bir ilerleme düzeyine ulaşmış örnekleri incelemek için yabancı ülkelerin kentsel planlama ve koruma sistemlerini araştırmıştır. Bu araştırmaların ardından Türkiye’deki faaliyetlerin anlaşılması için kent planlama ve kentsel koruma ile ilgili yasal ve kurumsal düzenlemeler hakkında bilgi toplanmış, yapılarıdaki sorunların tespiti için kentsel sit alanları bulunan belediyeler ile anket çalışması yapılmıştır. Koruma bölgelerinin planlanma süreci şematize edilmiş, daha sonra koruma planlama süreci ile oluşan bileşenler arasındaki ilişkiye bağlı bir şema oluşturularak mevcut faaliyetleri ve öneriler gösterilmiştir.

2. KÜLTÜREL MİRAS KAVRAMI VE TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARININ KORUNMASI

Bu bölümde çalışma kapsamında kuramsal temel sağlamak adına çalışmaya yön veren çeşitli tanımlara yer verilmiştir. Taşınmaz kültür varlıklarının tarihsel gelişim süreci anlatılarak, koruma değerleri, yöntemleri ve müdahale çeşitleri açıklanmıştır.

2.1. Kültür, Kültürel Miras ve Kültür Varlıkları

Kültür varlıkları tanımlamak, anlamlandırmak ve önemini kavramak için insanların kültür hakkında ne düşündüğü ve nasıl tanımladığı üzerinde önemli bir adımdır (Atılğan, 2016). Kültür, belirli bir topluma üye olan bireylerin kazanmış olduğu beceri, alışkanlık, gelenek ve görenekler, yasalar ve haklar, ahlak, sanat, bilgi, inanç gibi unsurları içeren karmaşık bir bütünü ifade etmektedir (Sezgin, 1995; Wells, 1984). Tarihsel süreç içerisinde oluşan kültür, kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır (Gelekçi, 2003). Bu anlamda kültür, bir toplumu karakterize eden değerler dünyasını ve bununla birlikte oluşturduğu bütün maddî ve manevî unsurların yansımalarını gösterir. Bir diğer şekilde kültür, belirli bir toplumu oluşturan insanlar tarafından paylaşılan bilgiler, inançlar, değerler, gelenekler, alışkanlıklar ve davranışlar olarak da tanımlanabilir (Cockerham, 1995).

Kültür, toplumların hem tarihsel birikimlerine hem de alışkanlıklarına dayanır. Bütün bu birikim ve alışkanlıklar sadece toplumları birbirinden ayırmaz, aynı zamanda toplumların ne yönde varlıklarını devam ettireceğini de gösterir (Şahin, 2020). Toplumların kültürel hayatı, tarih ve bulunduğu coğrafya tarafından şekillenmektedir (Braudel, 1994). Her toplum, bünyesine kabul ettiği kültür unsurlarını, yeniden düzenleyerek, kendi bünyesinde kabul etmektedir. Bu anlamda kültürün, toplumlar üzerinde koruyucu ve bütünleştirici bir rolü bulunmaktadır (Güngör, 2011). Kültür sayesinde geçmiş ve bugün arasındaki bütünlük sağlanır.

Kültürel miras; bugün ile geçmiş arasında bir bağ kuran ve biriken değerleri geleceğe aktaran, bu sayede kuşaklararası iletişimi sağlayan, bir yere, bir kültüre, bir ulusa ait olma duygusunu tesis eden, orada yaşayan insanları bir arada tutarak ortak bağları güçlendiren önemli unsurlardır. Kültür mirası geçmiş ya da günümüzdeki toplumlara ait kültürleri içerisinde barındıran her şeyi kapsayan bir kavram haline gelmiştir. Bir bina, yağlıboya tablo, bir heykel ya da bir yazı bu kavramın kapsamına

girebilmekte; böylesi geniş bir yelpazede kültür mirası neredeyse insanın ürettiği ve kültürünün bir parçası olan her ögeyi kapsamaktadır (Levent, 2011).

Kültürel miras; ‘somut’ (taşınır ve taşınmaz kültürel miras) ve “somut olmayan” kültürel miras şeklinde sınıflandırılmaktadır. Topluluk, grup veya bireylerin kültürel miras olarak nitelendirdikleri beceri, bilgi, temsili anlatım, uygulama ve ilgili araç gereçler ile ilişkili kültürel mekanların tümünü kapsayan türü somut olmayan kültürel miras olarak adlandırılmaktadır (UNESCO, 2003). Somut olmayan kültürel miras, insanların bazen tekil bazen de topluluklar halinde, yaşam gelenekleri, eğlence biçimleri, zanaat ve sanat alanlarında ortaya koydukları kültürün tamamıdır. Topluluk, grup veya bireylerin kültürel miras olarak nitelendirdikleri beceri, bilgi, temsili anlatım, uygulama ve ilgili araç gereçler ile ilişkili kültürel mekanların tümünü kapsamaktadır (UNESCO, 2003).

Kültür varlıkları; 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasasının 3. maddesinde “Tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır” şeklinde tanımlanmıştır.

Kültür varlığı bir diğer ifadeyle tarihi, sanatsal, arkeolojik, bilimsel ya da kültürel açıdan gerek tüm insanlık gerekse sadece bir ulus ya da grup için büyük öneme sahip nesneler olarak tanımlanabilir. Uluslararası hukuk tüm insanlığa ait kültürel ve manevi değeri olan mirası koruma altına almaktadır. 1954 silahlı bir çatışma halinde kültür varlıklarının korunmasına dair Lahey sözleşmesi, 1970 kültür varlıklarının kanunsuz ithal, ihraç ve mülkiyet transferinin önlenmesi için alınacak tedbirlerle ilgili UNESCO Sözleşmesi, 1985 Kültür varlıkları ile ilgili suçlar hakkındaki Avrupa Sözleşmesi bunlardan bazılarıdır. Bir nesnenin korunması gerekli kültür varlığı sayılması için onun eski olması zorunluluğu bulunmamaktadır. Önemli olan nesnenin korunmasında kamu yararı bulunmasıdır (Atılın,2016).

Kültür varlıkları ‘taşınır’ ve ‘taşınmaz’ kültür varlıkları olarak iki ana bölümde incelenmektedir. Taşınır kültür varlıkları çalışmanın içeriği bakımından burada kapsam dışında bırakılmıştır.

2.2. Taşınmaz Kültür Varlıkları

Taşınmaz kültür varlıklarını koruma; tarih ya da sanat değeri taşıyan yapıların, doğal değerlerin ya da kent parçalarının yaşamlarını sürdürebilmeleri için muhafaza, onarım ve bakımına ilişkin gerekli önlemleri almaktır. Taşınmaz kültür varlıklarını korumanın amacı; belirli bir dönemin, belli bir yaşam biçiminin, belirli bir kültürel birikimin ister korunduğu çağda olsun ister daha sonraki çağlar için olsun gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktır (Levent, 2011). Bu sebeple Cumhuriyet'in ilanından günümüze, kültür varlıklarını korumak amacıyla pek çok yasa ve yönetmelik çıkarılıp yürürlüğe konmuştur. Bu düzenlemeler ile kültür varlıklarının bakımı, durumlarının sürekli denetim altında tutulması ve tehlikelerden korunması amaçlanmıştır. Bu düzenlemelerde ayrıca tespit ve tescil işlemlerinin nasıl yapılacağı, hak ve sorumluluklar, korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının onarımına katkı fonu, “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu” ve koruma kurullarının kuruluş, görev, yetki ve çalışma şekli, yasalara uyulmadığı durumlarda uygulanacak cezalar yer almaktadır (Atılğan, 2016; Tapan 2007).

Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları şunlardır.

- a) Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19 uncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar,
- b) Belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığınca korunmalarında gerek görülen taşınmazlar,
- c) Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları,
- d) Milli tarihimizdeki önlemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescil söz konusu olmaksızın Millî Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tespit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal ATATÜRK tarafından kullanılmış evler.

Kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli mağaralar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropoller; kale, hisar, burç, sur, tarihi kışla, tabya ve isihkamlar ile bunlarda bulunan sabit silahlar; harabeler, kervansaraylar, han, hamam ve medreseler; kümbet, türbe ve kitabeler, köprüler, su kemerleri, su yolları, sarnıç ve kuyular; tarihi yol kalıntıları, mesafe taşları, eski sınırları belirten delikli taşlar, dikili taşlar; sunaklar, tersaneler, rıhtımlar; tarihi saraylar, köşkler, evler, yalılar ve konaklar; camiler, mescitler, musallalar, namazgahlar; çeşme ve sebiller;

imarethane, darphane, şifahane, muvakkithane, simkeşhane, tekke ve zaviyeler; mezarlıklar, hazireler, arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar, sandukalar, siteller, sinagoglar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar; külliyele, eski anıt ve duvar kalıntıları; freskler, kabartmalar, mozaikler, peri bacaları ve benzeri taşınmazlar; taşınmaz kültür varlığı örneklerindendir.

2.3. Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunması ve Gelişim Süreci

‘Koruma’ kavramının sözlük anlamı; bir varlığı tehlike ve dış etkilere karşı güvence altına almaktır. Taşınmaz kültür varlıkları bakımından koruma, tarih ya da sanat değeri taşıyan yapıların ve tarihi kent dokularının yaşamlarını sürdürebilmeleri için gerekli önlemleri alma eylemi olarak ta tanımlanmaktadır (Ahunbay, 1996). Koruma ayrıca, taşınmaz kültür varlıklarının içerdiği değerlerin düzgün bir biçimde gelecek nesillere aktarılması için sürdürülen politikalar ve uygulamalar bütünü olarak da tanımlanabilmektedir. Toplumun tüm kesimlerinin faydalanması ve sosyo-kültürel devamlılığın sağlanması açısından taşınmaz kültür varlıklarının uygun koruma politikaları ile korunarak gelecek nesillere aktarılması, kamu yararı adına sürdürülmesi gereken (Merryman, 1989; Levent, 2011) ve aynı zamanda kamusal değerler üreten (Keskinok, 2006) bir eylemdir.

Kültür, ancak sürekliliğini sağlayarak ve nesilden nesile aktararak gelişimini sürdürebilir. Kültürel değerlerin aktarılmadığı durumlarda, kültür, toplumu şekillendiren ve üreten temel bir unsur olma niteliğini yitirir. Dolayısıyla kültürel miras korunmadığı müddetçe tehdit altındadır. Kültürün yaşatılması ve korunması, iç ve dış faktörler nedeniyle günden güne zorlaşmaktadır (Fleischer ve Felsenstein, 2000; Gündoğdu, 2023). Kültür varlıkları yasalarla korunma altına alınmalı, uygun planlama ve yatırımlara tabi tutulmalı, geleceğe hak ettiği biçimde ulaştırılmalıdır. Koruma politikaları ve uygulamalarında kamu yararı ilkesi sadece o toplumu ya da o ülke vatandaşlarını değil, aslında tüm insanlığı ilgilendiren bir husus haline gelerek evrensel bir boyut kazanmaktadır (Levent, 2011). Uluslararası alanda taşınmaz nitelikli kültür varlıklarının korunması, kültür varlıkları ile ilgili düzenlenmelerle birlikte, özellikle 1972 Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi’nde yerini bulmuştur. İnsanlığın ortak mirası kavramının belirginleştiği bu sözleşmede, doğal veya insan eliyle ortaya çıkmış belirli nadide yapıtların, tek bir devlete ait olmanın ötesinde, ayrı bir önem taşıdıklarının kabulü söz konusudur (Atılgan, 2016). Sözleşmeye 16 Mart 1983’te

taraf olan Türkiye, bu sözleşmeye göre kendi toprağı üzerindeki kültürel varlıkları korumayı, insanlığın ortak mirası olarak gelecek kuşaklara aktarmayı kabul etmiştir (Atılğan, 2016).

2.3.1. Korumanın dünyadaki gelişim süreci

Koruma anlayışı ilkçağlarda ve Hristiyanlığın yayılma döneminde daha çok dinsel etkilere bağlı olarak gelişim göstermiştir. Koruma çalışmaları yönetimin ve dinin etkisi ile yönetim binaları ve kilise, manastır gibi dinsel binalarda olmuştur. Ortaçağda ise koruma anlayışı daha çok işlevsel ve siyasal nedenlere bağlı olmuştur. Rönesans'ta ise koruma, Papa'nın Roma devri kalıntılarını kapsayan koruma emirnamelerinin etkisiyle şekillenmiştir. 18. yüzyıla gelindiğinde Fransız İhtilalinin yıkımlarına tepki olarak doğan koruma düşüncesi kısa zamanda Avrupa'ya yayılmıştır. 19. yüzyıl başlarında mimari eserleri korumaya yönelik ilk yasalar hazırlanmış, tarihi bölgelere ilgi artmış ve 20. yüzyılın başlarında birçok ülkede koruma önlemleri alınmaya başlamıştır (Gülersoy, 2003).

Fransa' da 1814-1879 yılları arasında Violet-le Duc' ün «Üslup Birliğine Varış» düşüncesiyle gerçekleştirdiği restorasyon çalışmaları korumacılık tarihinde ilk önemli adımlar olarak anılmaktadır. Violet-Le-Duc'ün restorasyon tanımı şunu ifşa eder: "Restorasyonun hem kavramı hem de kendisi modernidir. Bir binayı restore etmek onu korumak, tamir etmek veya yeniden inşa etmek değildir; onu herhangi bir zamanda var olmuş bütün haline getirmektir" (Hanno-Walter, 1994).

19. yüzyıl İngiltere'de ortaya çıkan ve endüstrileşmenin getirdiği makineleşmeye ve seri üretime karşı çıkarak Ortaçağda olduğu gibi zanaatçılığı yeniden canlandırmaya çalışan Sanatlar ve Zanaatlar hareketinin kurucusu Willam Morris (1834–96) ve temsilcilerinden olan John Ruskin (1819-1900) “Üslupsal Restorasyon” fikrine karşı çıktılar ve eserin tarihsellik değerini yok ettiğini ileri sürdüler (Özaslan, 2010). John Ruskin'in 1849 yılında yayımlanan "The Seven Lamps of Architecture" (Mimarlığın Yedi Lambası) adlı eserinde de koruma anlayışını şu şekilde özetler: “Restorasyon! restorasyondan konuşmayalım. Baştan sona yalandır, o anıtlarımıza iyi bakalım, o zaman restorasyona gerek kalmayacaktır. Zamanında çatıya konan birkaç kurşun levha, su borusundan zamanında alınan birkaç yaprak ve dal hem çatıyı hem de duvarları tahripten kurtaracaktır”.

19. yüzyılın sonunda stilistik rekompozisyonun (üslup birliği) egemenliğine ve romantik görüşün pasif savunma ve kaderciliğine karşı iki yeni yaklaşım ortaya çıkar ve bunlar “tarihi restorasyon” ve “çağdaş restorasyon” yaklaşımlarıdır (Ahunbay, 2007). İtalya’da Luca Beltrami (1854-1933) tarafından ileri sürülen “Tarihi Restorasyon” kuramı, anıtların tarihi belgelerden sağlanacak somut verilere dayanılarak restore edilmesini önermektedir (Ahunbay 1996).

İtalyan Camillo Boito (1836-1914); üslup birliği, romantik görüş ve tarihi restorasyon kuramlarının korumaya yönelik işlevsel taraflarını çağdaş restorasyon anlayışı içinde birleştirmiştir (Jokilehto, 2002).

20. yüzyıl ile birlikte yaşanan Dünya savaşlarının yıkıcı etkileri korumaya yönelik bazı önlemlerin alınmasına neden olmuştur. Birinci Dünya Savaşı sonrasında mimari anıtların korunmasına ilişkin sorunların tartışılması için 1931’de Atina’da bir toplantı düzenlenmiş ve sonucunda Atina Tüzüğü yayınlanmıştır. Atina Konferansı’nda tartışılan ve kabul gören ilkeler bütünü, daha detaylı bir biçimde ele alınarak 1931 yılında İtalya’da “Restorasyon Tüzüğü (Carta del Restauro)” olarak ortaya çıkmıştır.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında ve onun etkisiyle 1964 yılında İkinci Uluslararası Tarihi Anıtlar Mimar ve Teknisyenleri Kongresi’nin ürünü olan Venedik Tüzüğü, tarihi anıtlara olan yaklaşımın resmiyete döküldüğü uluslararası bir anlaşma olması niteliğiyle önem taşımaktadır (Venedik Tüzüğü, 1964).

1965 yılında UNESCO aracılığı ile tarihi eserlerin onarımı ve tarihi eserlerin onarımının bütün ülkelerde çevresiyle bütünlük sağlayan onarım anlayışı düşüncesiyle Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (ICOMOS) kurulmuştur.

1975 yılının “Avrupa Mimari Miras Yılı” ilan edilmesiyle başlayan kampanya sonunda yayınlanan Amsterdam Bildirgesi’nde mimari mirasın korunması, kentsel ve bölgesel planlamanın hedefleri arasında sayılmıştır.

1979 yılında Avustralya ICOMOS tarafından kabul edilen Burra Tüzüğü, kültürel öneme sahip mekânların korunması ve yönetimi için temel ilkeleri belirlemektedir. Tüzük, adını Güney Avustralya’daki Burra kasabasında düzenlenen toplantıdan almıştır. 2013 yılında güncellenen Burra Tüzüğü, kültürel mirasın korunmasında uluslararası alanda önemli bir referans niteliğindedir.

1999 yılında kabul edilen ve ahşap tarihi yapıların korunmasına yönelik ilkeler sunan belge ise "Ahşap Tarihi Yapıların Korunması İçin İlkeler" başlıklı ICOMOS dokümanıdır. Bu belge, tarihi ahşap yapıların korunması ve onarımı için temel ilke ve

uygulamaları tanımlamaktadır. Ekim 1999'da Meksika'da düzenlenen ICOMOS 12. Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir

2.3.2. Korumanın Türkiye'deki gelişim süreci

Selçuklu döneminden Cumhuriyet dönemi öncesine kadar koruma anlayışında dini inançlar yönlendirici olmuş, dini yapılar ve vakıf eserleri daha kolay korunur olmuştur. Osmanlı döneminde koruma anlayışında 18. yüzyıla kadar bilinçli bir yaklaşımın varlığından söz edilemez. İmparatorluk sınırları içindeki korunması gerekli kültür varlıklarının yasal durumları, 19. yüzyıl öncesinde fıkıh hükümleri tarafından belirlenmektedir. Fıkıh hükümlerine göre, taşınmaz eski eserler ya vakıflara ya devlete ya da özel kişilere aittir ve mal sahipleri yapılar üzerinde her türlü kullanım hakkına sahiptirler (Coşkun ve Binan, 2013). Türkiye' de koruma anlayışının başlangıcı olarak, taşınabilir eserlerle sınırlandırılmış bir koruma da olsa Müze-i Hümayun'un kuruluşu gösterilebilir. 1840'lardan itibaren yabancılara arkeolojik kazı izinleri verilmiş ve eski eser fikri gelişmeye başlamıştır (Alanyurt, 2009; Atılğan, 2016). Benzer gelişmelerden sonra yasal düzenlemelere gidilmiştir. İlk yasal düzenleme 1869'da yürürlüğe konan Asar-ı Atika Nizamnamesi'dir. 1874 yılında nizamname geliştirilerek ilk kez eski eser tanımı ve sınıflandırılması yapılmış ve günümüze kadar süren eski eserlerin devlet malı olduğu hükmü geliştirilmiştir. Bu nizamname ile taşınır ve taşınmaz arkeolojik varlıkların yurtdışına kaçırılmasını önlemeyi amaçlamıştır. 1881'de Osman Hamdi Bey'in katkısı ile oluşturulan yeni nizamnamede kargir anıt yapılar, kale, köprü, su kemerleri, heykeller ve sütunlardan söz edilmekte olup, koruma kapsamı Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerini içine almaktadır. 1906 tarihli Asar-ı Atika Nizamnamesi, 1973 yılına kadar yürürlüğünü sürdürmüştür (Ersen, 2012; ve Atılğan, 2016).

Cumhuriyet döneminde ise batılılaşma ve çağdaşlaşma eğilimine bağlı olarak Osmanlı-İslam kültürünü terk etme arzusu ile koruma anlayışı önceleri, taşınır eserlerle ilgili olarak müzecilikle sınırlı kalmış, müzecilik çalışmaları başlamıştır. 1923 yılında Ankara'da bir milli müze kurulması, buna bağlı olarak Türk Etnografya Müzesi'nin açılması ve Asar-ı Atika Nizamname'sinin gözden geçirilmesi konularında fikir birliğine varılmıştır. 1924'de Topkapı Sarayı Müzesi, 1930'da Etnografya Müzesi açılmıştır. Kurulan yeni devlet, geçmişini Osmanlı İmparatorluğu'na değil Türk kökenlerine dayandırmak istemiştir. Bu amaçla Atatürk'ün talimatı ile 1931'de Türk

Tarihi Tetik Cemiyeti kurulmuş, 1935’de de Türk Tarih Kurumu adını almıştır (Kaderli, 2014).

“1951 yılında kabul edilen 5805 sayılı ‘Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkiline ve Vazifelerine Dair Kanun’ ile Türkiye’de taşınmaz kültür varlıklarının korunması konusunda kurumsal bir yapı oluşturulmuş, bu yapı tarihi eserlerin bakım, onarım ve restorasyon süreçlerine rehberlik etmiştir” (Resmî Gazete, 1951, Sayı: 7853).Kuruluşundan sonra alınan önemli kararlar arasında; kültürel mirası yaşatmak için bir işlev verilmesi, kültürel mirasın çökme tehlikesi olsa da yıkılmayıp onarılması, kurul tarafından korunmaları gerekli görülmeeyen yapıların yıkılmadan önce rölövelerinin kurula gönderilmesi bulunmaktadır (Kaderli, 2014). 1961 Anayasası’nın 50. maddesinde, “Devlet; tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirler alır” ibaresi yer almıştır. 1965’de Varşova’da kurulan ICOMOS (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi) Türkiye Milli Komitesi 1967’de kurulmuştur. Bu komite, alınan uluslararası kararlar doğrultusunda koruma alanında etkinlikler yapmıştır. Kabul edilen uluslararası ilkelerle ortaya çıkan yeni anlayışlara cevap veremeyen eski yasal yapı, 1973’de kabul edilen 55 maddelik 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu ile tekrar düzenlenmiştir. Bu kanunda yalnızca eski eserlerden bahsedilirken 1983’de 2863 sayılı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu yürürlüğe girmiştir. 2863 sayılı kanunla 1951’ de kurulmuş olan Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kaldırılmış ve yerine Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu ve Bölge Koruma Kurulları getirilmiştir (Kaderli, 2014). Kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili işlemler, 2863 sayılı yasa doğrultusunda 1989 tarihinde kurulmuş olan Kültür Bakanlığı’na bağlı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, daha sonra Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir (Kaderli, 2014).

2.4. Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunma Değerleri, Yöntemleri ve Müdahale Çeşitleri

Bu bölümde taşınmaz kültür varlıklarının hangi değerleri sebebi ile korunması gerektiği, korumanın yöntemleri ve müdahale çeşitleri ele alınmaktadır.

2.4.1. Taşınmaz kültür varlıklarının korunma değerleri

Kültür varlıklarının çeşitliliği ve bunların teker teker ya da bir arada oluşları ile ülkemizde sergilenen zenginlik, bu varlıkları koruma gerekçelerinin açıklanmasını da gerekli kılmaktadır (Asatekin, 2004). Türkiye’de koruma anlayışı; topluma tarih bilincinin kazandırılması, ulusal benlik yaratmanın bir amacı, çevresel değerleri korumak, kültürel turizm gibi anlayışları içermektedir (Atılgan, 2016; Tekeli, 1984). Kültürel miras, yaşam kültürünün zenginliğinin ve geçmişte varılan teknik düzeyin belgesidir. Özellikle taşınmaz kültür varlıklarının oluşturduğu kültürel miras, geçmiş yaşamla ilgili bilgileri topluma aktaran en somut ve en anlamlı belgelerin başında gelir. Önceki nesillerin yaşam biçimleri, ilişkileri, estetik anlayışları, yapı süsleme sanatında ulaştıkları düzey gibi birçok önemli bilgi ancak yapılar aracılığı ile anlaşılabilir. Bu nedenle geçmiş öğrenmek deneyimlerinden yararlanmak, gelecek için örnek almak, bir belge olarak gelecek nesillere aktarılacak gibi nedenlere dayalı olarak geçmişin bu tanıklarının korunmaları gerekmektedir (Madran ve Özgönül, 2011).

Kültür varlıkları birçok değere sahiptir. Değerler, bazı şeylere diğerlerinden daha fazla anlam yükleyerek bazı nesneleri ve mekanları mirasa dönüştürür (Avrami, vd, 2000). Bu değerlerin yitirilmemesi için onların korunması gerekmektedir. Bir taşınmazın kültür varlığı olarak tanımlanabilmesi ve korumayla ilgili yasal düzenlemeler kapsamına alınabilmesi için belirli değerler taşıması ve bu değerlerin ona belirli nitelikler kazandırması gereklidir. Bu değerlerin biri veya birkaçı bir araya gelerek taşınmazın korunması için gerekli koşulları oluşturmaktadır. Bu değerler;

Süreklilik değeri:

Bu değer, o kültür varlığının kullanımının sürmesi ve kendisine çağdaş toplumda bir yer bulmasıyla ilgilidir. Böylece yapının kullanılarak korunması temel ilkesinin gereği yerine gelmiş olacaktır. Özellikle özgün işlevini günümüzde de sürdürebilen yapılar ‘süreklilik’ değerinin önemli temsilcileri olmaktadır (Madran ve Özgönül, 2011).

Tarihsel değeri:

Oluşturulduğu dönemin yaşam koşullarını yansıtarak geçmişle bir bağ kurup süreklilik hissi sağlayarak bugünü aydınlatmaktır. (Vecvagars K, 2006). Bu değer iki şekilde tanımlanabilir; birincisi, o yapıyı ya da yapı grubunun söz konusu yerleşmenin tarihindeki bir olayla, bir değişimle ilgisinden kaynaklanır. O kentin ya da ülkenin yaşamında önemli olan bir olaya ev sahipliği yapmak, geçmişte kalmış ve toplumda iz

bırakmış bir etkinlikle beraber anılmak o taşınmaza tarih boyutu güçlü bir değer katacaktır. Tarihi değerın diğer boyutu ise eski olmakla ilgilidir. Kùltür varlığının yaşı arttıkça değeri de çoğalmaktadır. Ülkemiz içinde bulunduğu coğrafi konum nedeniyle birçok uygarlığın ürün verdiği bir yerdir. Birçok uygarlık kendi yaşam biçimleri, anlayışları ve ilişkileri doğrultusunda mimari ve sanat değeri üstün yapılar üretmişler, bu yapıtlar ve onların bir araya gelerek oluşturdukları yerleşmeler insanlık tarihinin kesintisiz olarak izlenebildiğı bir coğrafya yaratmıştır (Madran ve Özgönül, 2011).

Anı değeri:

Her toplumun geçmişteki olaylarla ilgili anıları vardır. Bu anılar kimi durumlarda bir yapıyla özdeşleşir. Bazı yapı ya da yapı grupları tarihteki bir olayın canlı tanıkları olduğu için o yöre ya da tüm ülke halkı tarafından o olaylarla birlikte anılırlar.

Mitolojik değeri:

Bu değeri o yörede yaşayanların bir yapı ya da alanı bir efsaneye, bir söylentiye bağlamaları ile oluşur. Anadolu'nun birçok noktasında bir hikâyeye bir söylenceye bağlanan alanlar ve yapılar bulunmaktadır. Tarsus'ta bulunan "Yedi Uyurlar" mağarası buna örnek verilebilir.

Artistik ve teknik değeri:

Kùltür varlığının tasarımındaki anlayışı, teknik, yapısal ve süsleme özelliklerini, dönemin ulaştığı düzeyi ve o dönem işçiliğinin kalitesini kapsar (Madran ve Özgönül, 2011).

Özgünlük değeri:

Eğer bir yapı ya da kapı, pencere vb. mimari öğeler, yapıldığı dönemin mimari anlayışını, süsleme anlayışını, yapı malzemesinin kullanım biçimini, bir diğer deyişle tüm niteliklerini günümüze değin bozulmadan ve değışmeden sürdürmüş ise özgün bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Madran ve Özgönül, 2011).

Enderlik değeri:

Az bulunan, örneğı az olan hemen her şey daha değerlidir. Yapılar ve sit (koruma) alanları için de bu böyledir. Örneğı az olan ya da döneminde belirli özellikleri ile ender olan yapılar çok daha değerli olmaktadır (Madran ve Özgönül, 2011).

Teklik değeri:

Bu değeri, yapının türü, mimari üslubu, yapıldığı dönem, tasarımcısı ve içinde bulunduğu bölge gibi değışik faktörlere bağlı olarak oluşur. Bu faktörlerden birden fazlasının bir araya gelmesi, örneğın aynı dönemde aynı tasarımcı tarafından inşa

edilmiş ve aynı tasarım ilkelerine bağlı kalınarak yapılmış yapı grubu olması halinde değer daha da artmaktadır (Madran ve Özgönül, 2011).

Grup değeri:

Kültürel varlıkların bir arada bulunmasından kaynaklanır. Bu değeri yatayda ve düşeyde irdelemek mümkündür. Düşeyde grup değeri daha çok arkeolojik alanlarda görülür. Örneğin hemen tüm höyükler ya aynı kültürün evreleri ya da birden fazla kültürün birbiri üzerine yerleşmeleri ile oluşmuşlardır. Her biri kendilerine özgü tekil değerlere sahip olan yerleşme katmanları, bir araya gelmelerinden dolayı ayrı bir değer kazanmaktadır. Grup değerleri yatayda ele alındığında Türk-İslam sanatında külliye olarak tanımlanan yapı grupları ortaya çıkmaktadır. Aynı dönemde, aynı tasarımcılar tarafından tasarlanmış ve değişik yapı türlerinden oluşan külliyeler özellikle Osmanlı mimarlık sanatının özgün örnekleri arasındadır (Madran ve Özgönül, 2011).

Çokluk değeri:

Çokluk değeri, belli bir yapı türünün tanımlanmış bir alanda, coğrafi bölgede ya da ülkedeki sayısı ile ilgilidir. Bir kültür varlığının sayıca az olması ona bir değer katmaktadır ve bu az bulunurluktan kaynaklanmaktadır. Aynı şekilde, çok rastlanan bir kültür varlığı türü ya da yapım tekniği bu kez, o bölgenin ya da tarihsel dönemin tipik ve baş ögesi olarak ayrı bir önem ve değer kazanmaktadır (Madran ve Özgönül, 2011).

Homojenlik değeri:

Homojen olma kavramı; o alan içerisindeki yapı, parsel, sokak, meydan gibi ölçeklerde değerlerin eşit sayı ve nitelikte dağılmış olmalarından kaynaklanmaktadır. Örneğin, kentsel sit (koruma) alanında bulunan geleneksel konutların her sokakta, her yapı adasında olabildiğince eşit sayıda ve eşit aralıklarla konumlanmış olması, o kentsel sit alanının homojenliğinin bir göstergesidir (Madran ve Özgönül, 2011).

Ekonomik ve kullanım değeri:

Kültür varlıklarının hemen hemen tümü bir mekânı oluşturmaları nedeniyle günümüz yaşamında rol alabilecek bir kullanım değerine sahiptir. Bu kullanım çok özel kültür varlıklarında sadece görmek eylemiyle sınırlandırılabilir. Geleneksel konutlar ve onların oluşturduğu tarihsel çevreler söz konusu olduğunda ise, var olan yapı stoku ekonomik bir değerdir ve günlük yaşamın bir parçası olarak kentin bütünü içinde yer almaktadır (Asatekin, 2004).

Belgesel değer:

Bir kültür varlığı incelendiğinde onu üreten, kullanan ve zaman içinde değiştiren toplumların niteliklerini öğrenmek olasıdır. O toplumun sosyal, kültürel, politik ve ekonomik niteliklerinin yanı sıra, teknik düzeyleri, moda ve beğenileri, estetik yaklaşımları, yaşam biçimleri, ritüelleri, sosyal ve toplumsal normları bu fiziksel tanıkları doğru yorumlamakla anlaşılabilir, öğrenilebilir (Asatekin, 2004; Ahunbay, 1994, Kuban, 1994).

Eğitim değeri:

Yapılar ve onların bir araya gelerek oluşturdukları kentsel, kırsal ve arkeolojik alanlar, yaşamın mekâna yansımaları olarak kabul edildiğinde, bu yapılar ve alanlar değişik dönemde yaşayan topluluklar ve onların sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal yaşamları ile ilgili olarak en somut bilgileri veren birer kaynak olmaktadır. Bu bağlamda öğretici bir değerleri vardır (Madran ve Özgönül, 2011).

2.4.2. Taşınmaz kültür varlıklarını koruma yöntemleri

Yapısal kültür varlıklarının sonsuza değin belirli bir durumda varlıklarını sürdürmeleri ve hiçbir değişime uğramadan saklanmaları olası değildir. Bu nedenle koruma kapsamında amaç; eskimeyi ve yok olmayı hızlandıran etmenleri denetim altına almak, sürekli bakımını sağlamak ve gerekli durumlarda korunan değerleri uygun bir şekilde işlevlendirerek, toplum tarafından benimsenmesine katkıda bulunmaktır. Bu amaçla yapılan tüm çalışmalarda yapısal kültür varlıklarının özgün kimliklerini yitirmemelerine çaba gösterilmelidir (Sert, 2012; Kapubağlı, 2004).

Taşınmaz kültür varlıklarının korunması için uygulanan yöntemler, yok olma riskinin türüne, yapım tekniğine, mimari özelliklerine ve önemine göre çeşitlilik arz etmektedir. Uygulama projelerinde hedeflenen koruma amaçları, teknikleri, malzeme seçimleri ve başarıları, çağdaş koruma ilkeleri ve uluslararası tüzük ve yönetmeliklerle belirlenen hükümlere uygun olarak değerlendirilmelidir (Gündoğdu, 2023).

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının fiziksel ve işlevsel koşullarına, kültürel değerlerine göre uygulanacak koruma yöntemleri şunlardır;

- Yapı ölçeğinde koruma,
- Alan ölçeğinde koruma,
- Sokak ölçeğinde koruma,
- Çevre düzenleme projeleri şeklindedir.

a) Yapı ölçeğinde koruma (Tek yapı-Yapı grupları): Belirli bir uygarlığa tanıklık eden arkeoloji, tarih ve sanat yönünden önemi ve özelliği bulunan çoğunlukla anıtsal nitelikli tek yapı ve yapı gruplarının korunmasıdır. Bu koruma rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleriyle sağlanmaktadır (Şekil 2.1).

Şekil 2.1. Beyşehir Eşrefoğlu Camii

b) Alan ölçeğinde koruma: Tek yapıların bir araya gelmesi ile oluşan; tarihsel, mimari, arkeolojik ve sanatsal değerleri ile bütünlük gösteren dokuların oluşturduğu komşuluk üniteleri, külliye gibi kentsel alanlara ilişkin geliştirilen koruma yöntemidir. Bu koruma yöntemi “Koruma Amaçlı İmar Planı” ile gerçekleştirilmektedir (Şekil 2.2).

Şekil 2.2. Ankara Kaleiçi’nden bir sokak görünümü.

c) Sokak ölçeğinde koruma: Kentsel sit alanları ve koruma alanlarında korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları ile sokaktaki diğer yapıların özgün sokak dokusunu tanımlayan tüm öğelerle birlikte korunması için “Sokak Sağıklaştırma” uygulamaları ile yapılan bir koruma yöntemidir (Şekil 2.3).

Şekil 2.3. Afyonkarahisar Sokak Sağıklaştırma

d) Çevre ölçeğinde koruma: Ören yerlerinin arkeolojik potansiyelini koruyacak şekilde, denetimli olarak ziyarete açmak, tanıtımını sağlamak, mevcut kullanım ve dolaşımından kaynaklanan sorunları çözmek, alanın ihtiyaçlarını çağdaş, teknolojik gelişmelerin gerektirdiği donatılarla gidermek amacıyla hazırlanan “Çevre Düzenleme Projesi” doğrultusunda yapılan bir koruma planlamasıdır (Şekil 2.4).

Şekil 2.4. Eflatunpınar Hitit Anıtı, Beyşehir.

2.4.3. Taşınmaz kültür varlıklarını koruma müdahale çeşitleri

Fiziksel koruma ve işlevsel koruma olarak iki başlık altında incelenebilir.

a) Fiziksel koruma: Korunacak yapıların kendine has özelliğine göre çeşitli yöntemler ile yapılan fiziksel müdahale yöntemidir. Bu yöntemler aşağıdaki şekillerde uygulanmaktadır:

Bakım (Tam koruma): Sadece yapının yaşamını sürdürmeyi amaçlayan, tasarımda, malzemede, strüktürde, mimari öğelerde değişiklik gerektirmeyen müdahalelerdir (Çatı aktarımı, oluk onarımı, boya-badana vb.) (660 Nolu İlke Kararı, 1999). Kültür varlığının fiziksel özgünlüğünü bozmadan olduğu gibi korumaktır. Tabii, bunu için (yalıtım ve ilaçlama yaparak su-nem ve mikroorganizmaların yol açtığı bozulmalardan korumak için) gerekli tedbirlere başvurulabilir.

Basit onarım: Yapıların; ahşap, madeni, pişmiş toprak, taş vb. çürüyen ya da bozularak eksilen mimari öğelerinin, özgün biçimlerine uygun olarak aynı malzeme ile değiştirilmesi, bozulan iç ve dış sıvaların, kaplamaların, renk ve malzeme uyumu sağlanarak, özgün biçimlerine uygun olarak yenilenmesidir (660 Nolu İlke Kararı, 1999).

Esaslı onarım (Restorasyon): Kültür varlığı yapının, günümüze ulaşmış sosyo-kültürel ve tarihi kimliğini oluşturan mekansal, biçimsel ve yapısal özellikleri ve çevre içindeki özgün konumunu koruma uygulamasıdır. Kültür varlığına yeni eklenen kısımlar, özgününden ayırt edilecek şekilde malzeme kullanılarak uygulama yapılır. (660 Nolu İlke Kararı, 1999).

Bütünleme/Tamamlama (Reintegrasyon): Çeşitli sebeplerle (savaş, deprem, zamanla, vb.) Kültür varlığı yapının, yıkılması sonucu bulunduğu yere veya çevresine dağılmış parçalarının aynı yerinde temelleri üzerinde yeniden inşa edilmesidir. Tabii, yukarıdaki müdahalelere göre daha radikal bir koruma yöntemi olduğu kabul edilmektedir.

Yeniden yapım (Rekonstrüksiyon): Çeşitli sebeplerle (yangın, savaş, deprem, kasten yıkım, vb.) yok olmuş kültür varlığı yapıların temin edilecek bilgi ve belgeler yardımıyla bulunduğu yerde veya başka bir alanda aynı malzeme ve teknikler kullanarak özgün kitle, gabaride yeniden inşa edilmesidir. Bu yöntem, kültür varlığı korumanın en radikallerinden biri olduğu kabul edilmektedir.

b) İşlevsel koruma; aşağıdaki iki başlık altında yapılan müdahale yöntemidir.

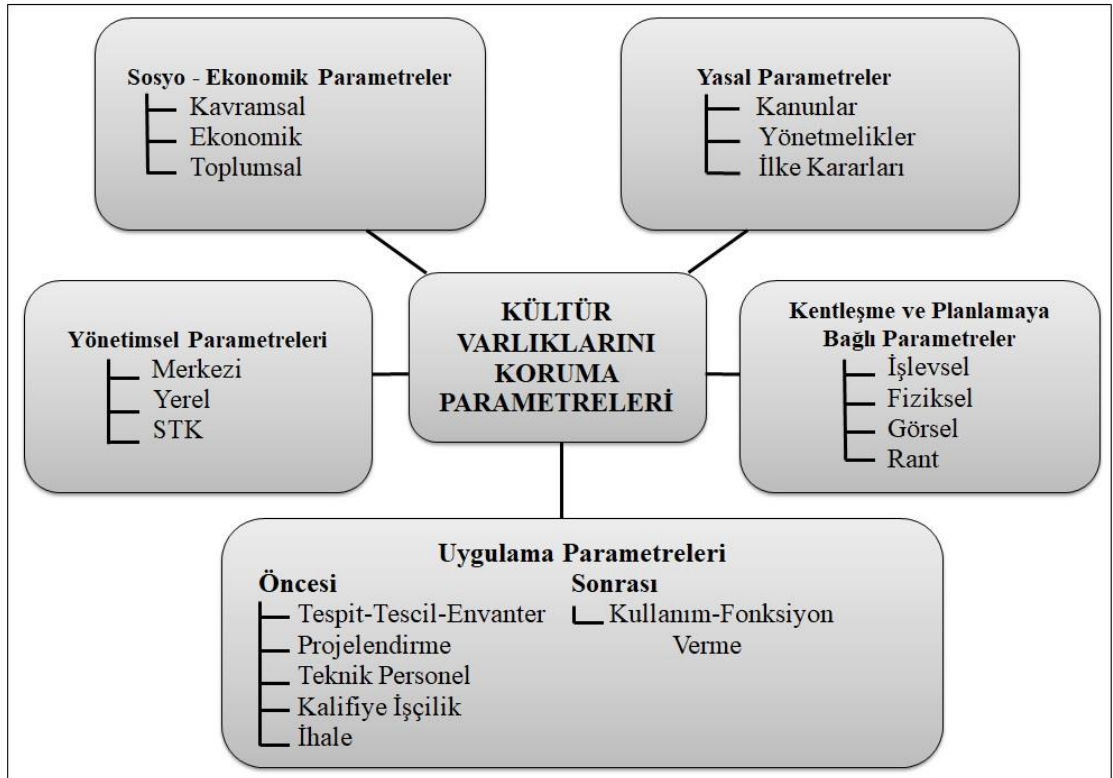
Mevcut işlevi iyileştirme: Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığının donatılarının yetersiz kaldığı ve işlevini yerine getiremediği durumlarda günümüz koşullarına uygun hale getirilmesidir.

Yeni işlev verme: Taşınmaz kültür varlıklarının en iyi koruma yöntemlerinden biri de onlara yeni işlev vererek kullanma yöntemidir. Burada yapılan müdahale, taşınmazın iç mekânlarında modern düzenlemeler yaparak güncel işlev kazandırmaktır. (Feilden, 1982; Fitch, 1982; Saraçoğlu, 2017)

3. TAŞINMAZ KÜLTÜR VARLIKLARININ KORUNMASINA İLİŞKİN PARAMETRELER

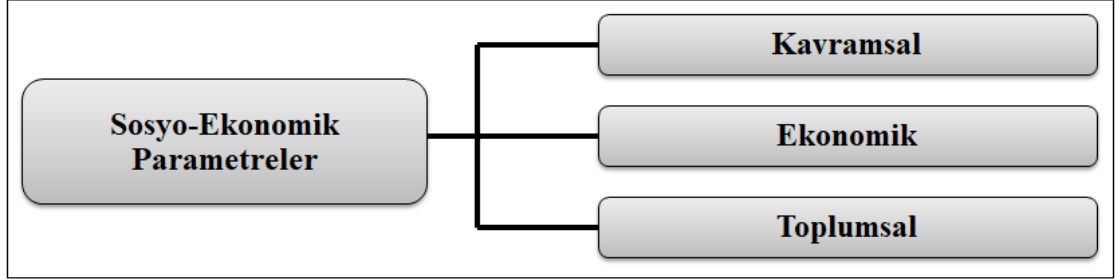
Ülkemizde koruma çalışmalarına yönelik çabalar günümüze kadar geçirdiği süreçte önemli aşamalar kaydetmiştir. Ancak, tarihi kent dokularında korunmuş ya da korunmakta olan taşınmaz kültür varlıkları incelendiğinde uygulamaların istenilen seviyede olmadığı görülmektedir. Koruma konusundaki bu yetersizliklerin birçok faktör sebebiyle sistematik sorunlardan kaynaklandığı söylenebilir. Bu nedenle öncelikle çözüm üretme açısından koruma sorunlarının detaylı olarak belirlenmesi gerekmektedir. Koruma sorunlarının doğru tespiti ve çözüm önerileri, sürecin doğru yönetilmesi açısından oldukça önemli ve gereklidir. Bu amaçla, bu bölümde günümüzde mevcut işleyiş, örgütlenme ve uygulamalar kapsamında taşınmaz kültür varlıklarının korunması ile ilgili ana parametreler, aşağıdaki şemada detayları gösterildiği gibi beş temel başlık altında sınıflandırılmıştır. Bunlar; sosyo-ekonomik, yasal, yönetsel, kentleşme ve uygulama parametreleri (Şekil 3.1).

Şekil 3.1. Taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına ilişkin ana ve alt parametrelerin şeması.

3.1. Sosyo-Ekonomik Parametreler

Korumanın sosyo-ekonomik yönü incelenerek, finansa endeksli koruma gerçeği, halkın yeterli bilinçte olmamaları gibi sorunlar saptanmıştır. Bunlar; kavramsal, ekonomik ve toplumsal alt başlıklar altında irdelenmektedir (Şekil 3.2).

Şekil 3.2. Sosyo-ekonomik parametrelerin şematik gösterimi

3.1.1. Kavramsal

Korumanın yaygın şekilde anlaşılmasını sağlayabilmek için öncelikle pratik ve net ifadelerin kullanılması önemlidir. Halbuki taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına ilişkin kullanılan bazı kavramlar; gerçek anlamlarından kopuk (tekrarlana gelerek) veya anlamlarını tamamen kaybetmiş olarak mevzuatta ve güncel yaşamda kullanılmaktadır. Öyle ki bu disiplinde kullanılan önemli kavramların yabancı kökenli olması (Rölöve – Restorasyon – Restitüsyon – Rekonstrüksiyon – Konservasyon, vb.) toplumumuzun belki küçük bir bölümünün, akademik camia, içselleştirdiğini ve kolay olarak anladığı söylenebilir. Fakat toplumun henüz büyük çoğunluğunun bu kavramları net olarak algılayabildiğini söylemek çok zordur (Koç, 2016).

3.1.2. Ekonomik

Taşınmaz kültür varlıklarının korunmasının en önemli sorunlarından birisi de parasal kaynakların yetersizliğidir. Ülkemizdeki kültürel mirasın korunması için ekonomik koşullar mülkiyet durumuna göre farklılıklar göstermektedir. Buna göre korumada uygulanan ekonomik destekleri incelemek üzere kamu ve özel mülkiyet durumuna göre iki ayrı gruba ayırabilir. Kamu kurum ve kuruluşlarının mülkiyetinde bulunan taşınmaz kültür varlıklarının korunması, bu kuruluşların bütçelerine her yıl

sağlanan ödeneklerle yapılmaktadır. Ülkemizde son birkaç on yıldır kamu mülkiyetindeki, özellikle vakıflara genel müdürlüğündeki çok miktarda tarihi yapıların onarımları gerçekleştirildiği gözlemlenmektedir.

Ancak, ülkemiz taşınmaz kültür varlıklarının büyük bir bölümünü oluşturan özel mülkiyetteki sivil mimari eserler için aynı başarıyı söylemek mümkün değildir. Bu sorun için hem mülk sahiplerinin ekonomik yetersizlikleri hem de koruma bilincinin yeterli seviyede olmaması gibi nedenler sıralanabilir. Şöyle ki; Türkiye’de tescilli yapı sahiplerine sağlanan emlak vergisi indirimi ve belediyelerce her türlü vergi harç ve harcamalardan muafiyet sınırlı bir olanak sağlamaktadır. Belediyeler tarafından emlak vergisinin yanında %10 oranında korumacılık katkı payı oldukça düşük bir orandadır. Bu finansal yetersizliklerden ötürü koruma sisteminin işletilmesi sürecindeki maliyetler, sıklıkla mülk sahibi ya da kullanıcı üzerine yüklenmektedir.

3.1.3. Toplumsal

Toplumda tarih ve kültür bilincinin, yani farkındalığın oluşturulması veya yaygınlaştırılması, korumanın amacına ulaşabilmesi için en önemli koşuldur. Tarih öncesinden bugüne ışık tutan kültür varlıklarının değerini algılayan ve onları koruyarak gelecek kuşakların da faydalanmasını sağlama ihtiyacını duyan birey, dolayısıyla toplum tarafından oluşturulan farkındalık durumu, kültür bilincini ortaya çıkarmaktadır. Toplumsal kültür bilincin oluşumu ve devamlılığı, başta eğitim olmak üzere, toplumun sosyal ve ekonomik durumu, yazılı ve görsel basın gibi kitle iletişim araçlarının kullanımını da içeren çok farklı etmenlere bağlıdır. Yaşadığı ortamda bulunan, etrafını çevreleyen kültür varlıklarının hikâyesini bilmeyen kişi için mekânın ve içerdiklerinin çok fazla önemi olmayabilir.

Koruma uygulamalarında asıl etken insanların yol açtığı sorunlar ve bilinç eksikliğidir (Şekil 3.3, 3.4). İnsanın bir şeyi koruması, kollaması için onu tanıması, sevmesi, benimsemesi gereklidir. Koruma kararları turizm dışında gelir getirici aktivitelerle bağdaştırılamadığı için yüzeysel bir faaliyet olarak kalmakta, özellikle yörede yaşayanlarca gereğine ve yararına inanılmamakta, tepki gösterilmektedir.

Birey ve toplumların tarihi çevreyi koruma isteği bazı istek ve ihtiyaçları ile çelişmekte, toplumsal bilinç yeteri kadar güçlü olmadığı zaman bütün gerekli yasal çerçeve mevcut olsa bile kültür varlıklarına zarar verilebilmektedir (Kuban, 2000).

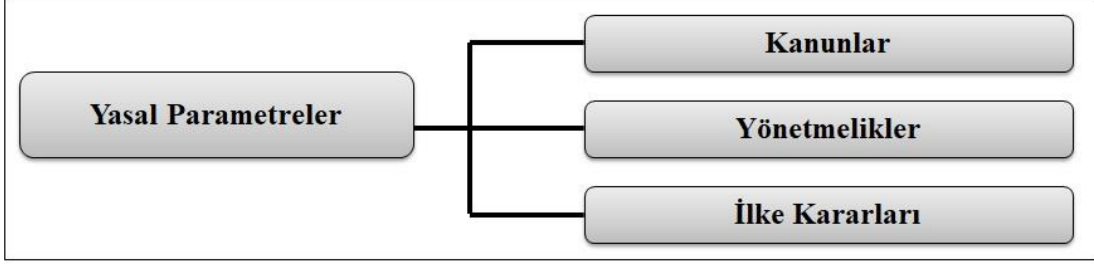
Şekil 3.3. Karaman Kalesi

Şekil 3.4. Kılıçarslan Türbesi - AKSARAY

3.2. Yasal Parametreler

Taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına ilişkin bütün süreçlerde 2863 sayılı kanun, yönetmelikler, ilke kararları ve ilgili diğer mevzuatlar bağlamında birçok sorunlar yaşanmaktadır (Şekil 3.5).

Şekil 3.5. Yasal parametrelerin şematik gösterimi

3.2.1. Kanunlar

Yasa bağlamında dikkat çeken sorunların başında, kanunun çevresini çizdiği koruma kavramı ve buna ilişkin tanımlarda bazı çelişkilerin olduğu söylenebilir. Örneğin; “Tespit ve Tescil” konusunda “Devletin imkânları göz önünde tutularak, örnek durumda olan ve ait olduğu devrin özelliklerini yansıtan yeteri kadar eser, korunması gerekli kültür varlığı olarak belirlenir” (K.T.B., 2008) hükmü geçmektedir. Burada yer alan “yeteri kadar” teriminin ölçülerinin ne olduğu nitelik ve nicelik açısından belirsizdir. Tescil konusunda bir başka sorun; çağdaş koruma ilkelerini benimseyen ve uygulayan birçok gelişmiş ülke, 20. Yüzyılın ilk çeyreğini dönem olarak kapsamına almışken, 2863 sayılı yasada ise 19. Yüzyıl öncesi dönem eserlerini kapsamaktadır. (Madran, 1978).

Tarihi doku koruma aracı Koruma Amaçlı İmar Planı’nın yapım sürecine ilişkin yasada “İki yıl içinde koruma amaçlı imar planı yapılmadığı takdirde, geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının uygulanması, koruma amaçlı imar planı yapılıncaya kadar durdurulur. Bu iki yıllık süre içinde zorunlu nedenlerle plan yapılamadığı takdirde gerekçeli olarak koruma bölge kurulu bu süreyi uzatılabilir” hükmü yer almaktadır (2011-KHK-648/42 md.). Fakat, ekonomik veya teknik personel yetersizliği sebepleri ile bu süre sürekli uzatılmasına ilişkin ilke kararı doğrultusunda bu durum sürüncemede kalarak tescilli sit alanın korunması tehlikeye girmektedir.

Yine uygulamalarda 2863 sayılı Koruma Kanunu ile 3194 sayılı İmar Kanunu arasında çelişkiler yaşanmaktadır. İmar planı ile koruma amaçlı imar planlarının farklı süreçler içinde ayrı olarak yapılması, uygulamalarda sorun yaratmaktadır. Sit alanları kentin bütünü veya diğer kesimleri için üretilen planların yarattığı büyük rantın baskısına maruz kalmakta, kentle sosyal, fiziki bütünleşme, sorunların birlikte çözülmesi mümkün olamadığı gibi sit alanlarının kentin yaşayan bir parçası olarak

algılanması ve planlanması anlamında sorunlar yaşanmaktadır. Örneğin, iki planın birleştiği yerlerde yükseklik, yoğunluk ve ulaşım gibi niteliklerin birbiri ile uyuşmadığı olabilmektedir. Bu durum, 2009 Kent Şurası'nda kültür varlıklarının korunmasına ilişkin olarak “ülkemizde kültür ve doğal varlıkların korunması ile mevzuatın çok dağınık ve karmaşık olması, sık sık değişikliklere gidilmesi, uygulamada yetki ve sorumluluklarda çakışma ve çelişkiler yer alması nedeniyle korumanın kurumsallaşmadığı gözlemlenmektedir.” Şeklinde tespit edilmiştir.

3.2.2. Yönetmelikler

Yasanın uygulanmasını sağlamak amacıyla bakanlık ve kamu tüzel kişilerin hazırlanan, düzenleyici nitelik taşıyan yönetmelikler; Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma kapsamında kuruluşların çalışma şeklini gösteren ve bu kuruluşlarda çalışan personelin uyması gerekli kuralların bütünüdür. Ülkemizde kültür varlıklarının korunması ile doğrudan ilgili ve kapsamı 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa bağlı olarak halihazırda 20'ye yakın yönetmelik bulunmaktadır. Tabi, doğal olarak bu denli yoğun mevzuat içinde her alanda yapılan parçacı düzenlemeler bu parçalar arasında uyumsuzluklara ve çakışmalara neden olabilmektedir. Her bir yönetmeliğin tanımladığı alanlar, koruma statüleri, yetki ve sorumluluklar ise koruma alanındaki karmaşayı artırmaktadır.

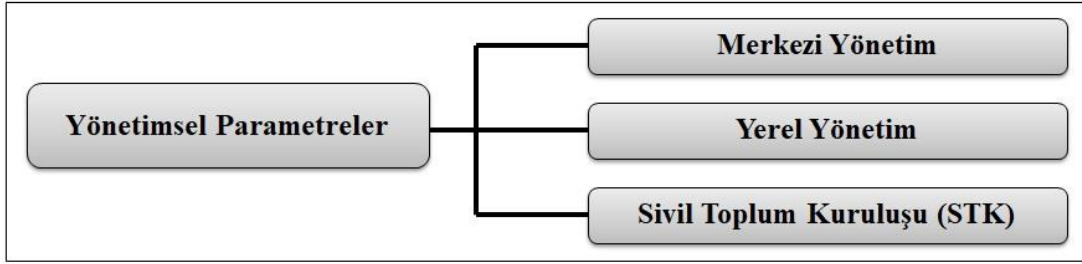
3.2.3. İlke kararları

Bunlar, Taşınmaz Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurullarında kanun ve yönetmeliklerde açıklaması olmayan belirli sorunlara çözüm getirmek amacıyla Yüksek Kurulun ürettiği kararlarıdır. Bölge Kurullarına yön verme niteliğindeki ilke kararları, sorunlarla karşılaşıldığı taktirde sadece o soruna ilişkin verilen kararlardan ibarettir. Tabi bu durumda da kanun ve yönetmeliklerde olduğu gibi ilke kararlarında da kanun ve yönetmelikler arasında birçok çelişkiler olmaktadır. Bu soruna zamanla aynı konulara ilişkin birbiri ardınca değiştirilen, yenilenen, iptal edilen ilke kararları gösterilebilir.

3.3. Yönetimsel Parametreler

Ülkemizde kültürel mirasın korunması ile ilgili çok ve karmaşık olan mevzuat, örgütsel yapıyı da etkilemiş, koruma alanında görev yapan, yetki ve sorumluluk sahibi birçok kurum ve kuruluş ortaya çıkmıştır. Bu sorunlar, merkezi, yerel, sivil toplum kuruluşları başlıkları altında ortaya konulmaktadır (Şekil 3.6).

Kültür Varlığı tarihi yapıların farklı devlet kurumları arasında bölüşülmesi nispeten bir belirsizlik ortamının doğmasına yol açmıştır. Bu kuruluşlar arasında etkin bir iş birliğinden daha çok koruma olgusuna kendi yasal düzenlemeleri ve görev tanımları doğrultusunda bakmakta ve yetki ve olanaklarını paylaşmamakta sorunlar yaşanabilmektedir. Bir anıtsal yapı bazen bir ya da birkaç kurumun denetiminde olabilmekte bu durum; fikir ayrılıkları, prosedürlerin uzaması ve yetki karmaşası yüzünden yapıya müdahalenin gecikmesine neden olmaktadır.

Şekil 3.6. Yönetimsel parametrelerin şematik gösterimi

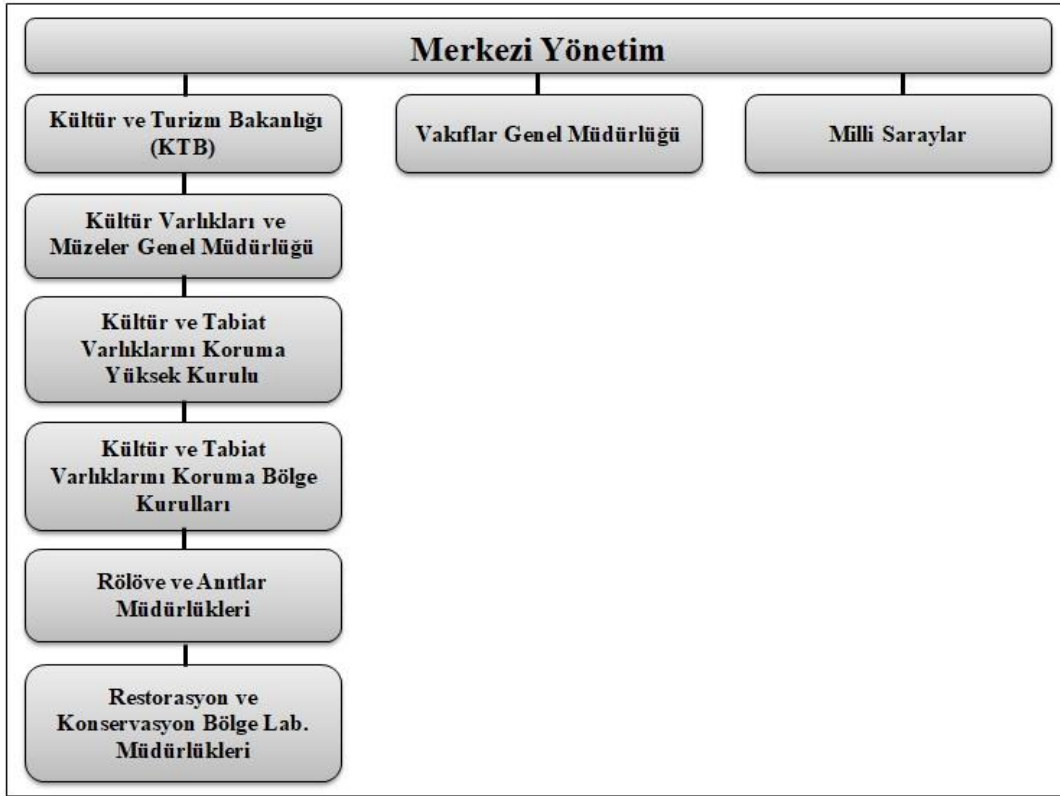
3.3.1. Merkezi yönetim

Merkezi yönetimdeki kamu kurumları arasında; Kültür ve Turizm Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü (son dönemde bakanlık bünyesine katıldı), Milli Saraylar Daire Başkanlığı vardır (Şekil 3.7). Her ne kadar Vakıflar Genel Müdürlüğü bakanlığa henüz katıldı ise de daha önce başbakanlığa bağlı olduğu için mevzuatlarda özellikle uygulamadaki denetimler konusunda karmaşalar yaşanabilmektedir.

3.3.1.1. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Bakanlığın temel görevleri arasında, kültürel değerlerin yaşatılması, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması, tanıtılması ve benimsetilmesi; tarihi ve kültürel

varlıkların tahribatının ve yok edilmesinin önlenmesi; kamu kurumları ve kuruluşlarının yönlendirilmesi, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörle iş birliği yapılması yer almaktadır. Bu bağlamda, merkezi yönetimin taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına yönelik görevlerini üstlenen birimlerinin organizasyon yapısını açıklayan Şekil 3.7, sürecin çok katmanlı ve kapsamlı yapısını ortaya koymaktadır. Ancak, bu sorumlulukların yerine getirilmesi sırasında, koruma süreçlerine ilişkin yasal, kurumsal ve uygulamaya yönelik çeşitli sorunlarla karşılaşmakta, bu da sürecin etkinliğini sınırlandıran önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 3.7. Merkezi yönetimin şematik gösterimi

3.3.1.2. Vakıflar Genel Müdürlüğü

Kültür varlıklarının korunmasında önemli görevler üstlenen diğer bir merkezi yönetim kuruluşudur. 227 sayılı KHK'ye göre Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün temel görevi, Vakıf mallarını ekonomik şekilde işletmek, mimari veya tarihi değeri olup yönetimi vakfa ait olan eski eser yapıları muhafaza ve imar etmek, vakfa ait müesseseleri gayelerine göre yaşatmak olarak açıklanmaktadır. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün idaresinde veya denetiminde bulunan mazbut ve mülhak vakıflara ait

taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile gerçek ve özel kişilerin mülkiyetinde bulunan cami, türbe, kervansaray, medrese, han, hamam, mescit, zaviye, mevlevihane, çeşme ve benzeri kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi Koruma Bölge Kurulu kararlarına uygun olarak Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce yürütülür.

3.3.1.3. Milli Saraylar

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı bünyesindeki Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı; saraylar, köşkler, kasırlar, müzeler ve tarihî fabrikaların uluslararası müzecilik ve konservasyon standartlarına uygun olarak idaresi, bakımı, onarımı, restorasyonu ve müze olarak işletilmesi ile görevlidir. Bu kurum, tarihi ve kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması amacıyla çeşitli çalışmalar yürütmektedir. Bu görevler arasında tarihi yapıların ve objelerin restorasyonu, korunması ve sergilenmesi de bulunmaktadır.

3.3.2. Yerel yönetimler

5393 sayılı belediyeler, 5216 sayılı büyükşehir belediye ve 5302 sayılı il özel idareleri yasaları gereğince adı geçen kurumlar, kültürel değerlerin korunması konusundaki yerel uygulamalardan sorumlu yerel yönetim birimleridir (Şekil 3.8).

Şekil 3.8. Yerel yönetimlerin şematik gösterimi

3.3.2.1. Belediyeler

Bu konuda, 2863 Sayılı Yasada 5226 sayılı yasa ile yapılan değişiklikle yerel idareler bünyesinde kurulması öngörülen Koruma Uygulama ve Denetim Büroları (KUDEB) önemli bir adımdır. Bu bürolar, taşınmaz kültür varlıklarının korunması,

restorasyonu ve denetimi gibi önemli görevleri üstlenmektedir. Bu düzenleme, yerel yönetimlerin tarihi ve kültürel varlıkları koruma kapasitesini artırmayı amaçlamaktadır. KUDEB'ler, büyükşehir belediyeleri ve il özel idarelerinin yanı sıra, bakanlık onayı ile diğer belediyelerde de kurulabilmektedir. Ancak bugün için kurulmuş olan KUDEB sayısı çok azdır; halen, 12 adet valilikler bünyesinde, 57 adet Belediyeler bünyesinde faaliyette bulunan KUDEB bulunmaktadır. Bu kurumların, hem kendi kuruluşları içindeki koordinasyonları açısından hem de görevleri açısından taşınmaz kültür varlıklarının korunmaları süreçlerinde sorunlar ortaya çıkmaktadır.

3.3.2.2. Valilikler (İl Özel İdareleri)

Taşınmaz Kültür Varlıklarının korunması ile ilgili yerel yönetim içinde yer alan kuruluşlardan bir diğeri ise valiliklerdir. Valilikler, illerin en üst düzey idari yönetim birimi olarak bünyesinde bulunan “İl Özel İdareleri” vasıtasıyla kültür varlıkları ile ilgili işlemleri yürütmekle yükümlüdürler. İl Özel İdareleri ise, ilgili Kanunu’nun 6. maddesine göre; mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla, kültür, sanat, turizm ile vb. diğer ihtiyaçların karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde yapmakla görevli ve yetkilidirler.

3.3.3. Sivil toplum kuruluşları (STK)

ÇEKÜL Vakfı, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, TAÇ Vakfı gibi kuruluşlar, günümüzde tarihi yapıların ve dokuların korunması konularında çalışan sınırlı sayıdaki önemli sivil toplum örgütlerinden bazılarıdır. Yerel yönetimler arasında kültürel çevrelerin korunması konusunda duyarlılık ve bilincin artırılması yönünde çalışan Tarihi Kentler Birliği yerel örgütlülük adına önemli diğer bir yapılanmadır.

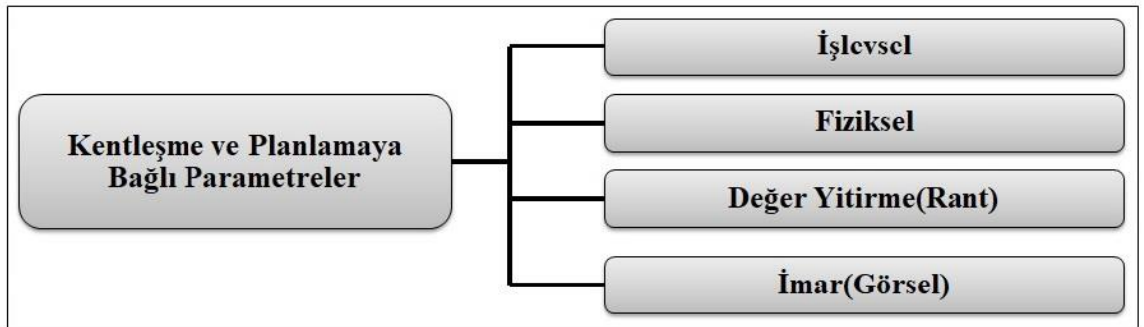
Yukarıdaki söz konusu kurumlar incelendiğinde tarihi yapıların aralarında bölüşülmesi ve yapılan tahsisler de planlama ve de uygulama süreçlerinde karışıklığın doğmasına yol açmaktadır. Bu kuruluşlar arasında etkin bir iş birliği olduğu da söylenemez. Aksine, çevre, turizm, planlama, doğa vb. konularla ilgili kuruluşlar, koruma olgusuna kendi yasal düzenlemeleri ve görev tanımları doğrultusunda bakmakta ve yetki ve olanaklarını paylaşmakta ortaya birçok sorun çıkabilmektedir. Bazen bir eser, bir ya da birkaç kurumun denetiminde olabilmekte, bu durum; fikir ayrılıkları,

prosedürlerin uzaması ve yetki karmaşası yüzünden müdahalenin gecikmesine neden olmaktadır. Yönetimsel yapı incelendiğinde tespit edilen sorunlar genel olarak aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Kurumlardaki uzman kadro yetersizliği,
- Kurumlarda çalışan personel ve uzman kadronun tecrübesizliği,
- Kurumlar arası eş güdüm, koordinasyon ve iletişim eksikliği,
- Kurumlar arasında (çakışan alanlarda) yetki karmaşası oluşması,
- Kurul kararlarında kurullar arası eş güdüm ve kararlılık sağlanamaması,
- Kurul kararlarının şeffaf olmaması ve ulaşılabilir olmaması,
- Kurulların baskı grupları ve halkla karşı karşıya gelmesi,
- Kurulların sadece karar aşamasında yer alması, uygulamaları denetleyememesi.

3.4. Kentleşme ve Planlama Parametreleri

“Kentlerde yaşam, toplumun gereksinimlerine göre değişmekte; tarihi çevreler bugün bakımsızlık, terk, bayındırlık etkileri, rant baskısı gibi çeşitli tehlikelerle karşı karşıya kalmaktadır” (Ahunbay, 1996). Kentleşme ve planlamaya bağlı sorunlar; işlevsel, fiziksel, değer yitirme, imar olmak üzere 4 alt başlık altında incelenmiştir (Şekil 3.9).

Şekil 3.9. Kentleşmeye ve planlamaya bağlı parametrelerin şematik gösterimi

3.4.1. İşlevsel

Bir kentsel mekandaki donatılar, yapıldığı dönemdeki işlevinin gerektirdiği biçimde oluşturulmuştur. Ancak toplumun gereksinimlerine bağlı olarak istekler değişir ve gelişir. Ülkemizde özgün işlevine uygun kullanılmayan ve çoğunlukla da terk edilmiş durumda büyük bir tarihi yapı stoğu bulunmaktadır. Özellikle anıtsal eser olup

günümüze kadar ayakta kalan taş mimari medreseler, hanlar, hamamlar, kervansaraylar, ve kaleler gibi yapıların büyük bir kısmı, onarılmış olsalar bile âtıl bir vaziyette bulunmaktadırlar.

3.4.2. Fiziksel

Tarihi yapıların birçoğu döneminin yapı tekniğine uygun olarak yığma olarak inşa edilmişlerdir. Ülkemizde günümüze kadar ayakta kalabilmiş tarihi eserlerin büyük bir kısmı, taş malzeme ile inşa edilmiş dayanıklı kamusal yapılardır. Fakat, ülkemiz bulunduğu coğrafya fiziki şartları birlikte geleneği etkisi ile sivil mimarının, özellikle, konutların çoğu kerpiç, hımış ve basit doğal taş yığma tekniği ile inşa edilmiş dayanıksız yapılardır. Bu sebeple de bu yapılar, dış atmosfer şartlarına ve fiziksel darbelere karşı dayanıksız olmalarının yanı sıra bakımsızlık ve zamanla tahrip olmaları sonucu ömürleri ya çok kısa olmakta veya günümüze kadar çok harap bir şekilde ayakta kalarak bulundukları tarihi dokuyu bir çöküntü alanına çevirmişlerdir.

3.4.3. Değer yitirme (rant)

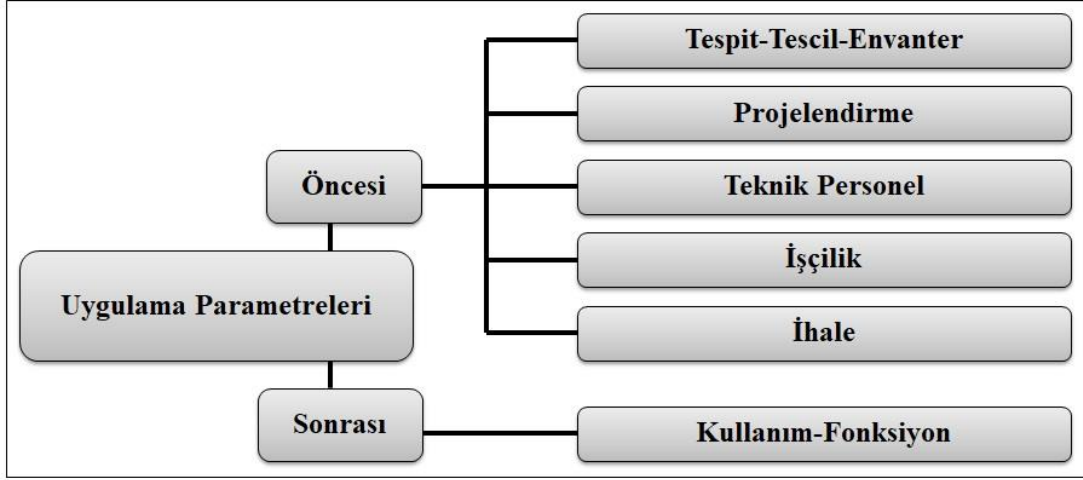
Mimarının en çok deformasyona uğradığı bölgeler olan tarihi çevreler, kentin dinamik yapısının içinde olup, genelde yerleşim merkezini oluşturduğundan, arsa değeri oldukça yüksektir ve dolayısıyla yeni yapılaşma baskısı ve her türlü yapısal değişikliklerin talep edildiği birinci bölge olma özelliğini taşımaktadır. Dolayısıyla bu alanlarda en çok karşılaşılan sorun değer yitirme sorunudur. Özellikle tarihi kent merkezlerindeki dokunun artan rant karşısında ekonomik olmayışı, bu alanların eskimesi olarak algılanmaktadır.

3.4.4. İmar durumu

Tarihi yerleşmeler içinde yeni yolların açılması, yapılaşmanın artışı mevcut tarihi dokunun siluet etkisini zayıflatarak, görülmesini zorlaştırmakta, yoğun araç trafiği mevcut sokakların genişletilmesi için baskı yaratarak hem gürültü hem de istenmeyen yabancı öğelerin alana girmesiyle görsel doku bütünlüğü zedelenmektedir (Madran, 2005).

3.5. Uygulama Parametreleri

Bu sorunlar, uygulama öncesi (tespit, tescil, belgeleme(=envanter), projelendirme, teknik personel, işçilik, ihale sorunları) ve uygulama sonrası (kullanım, işlevlendirme sorunları) olmak üzere iki başlık altında irdelenmiştir (Şekil 3.10).

Şekil 3.10. Uygulama sorunlarının şematik gösterimi

3.5.1. Uygulama öncesi

Bu alt başlıkta tarihi yapıların onarımları süreçlerinde uygulamaya başlamadan önceki safhalarda karşılaşılan sorunların neler olabileceğinden bahsedilmektedir.

3.5.1.1. Tespit-tescil

Tespit çalışmaları, 2863 sayılı yasa kapsamında çıkarılan Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tespit ve Tescili hakkında Yönetmeliğe göre, Kültür ve Turizm Bakanlığı uzmanlarınca (Koruma Kurul raportörleri) yapılmaktadır. Ancak her tespit grubunun niteliğine, deneyimine bağlı olarak tespit önerileri farklılaşabilmekte, ülke bazında belirlenmiş bilimsel kriterlerin olmayışı sorun yaratmaktadır.

3.5.1.2. Envanter (Belgeleme)

Ülkemizde taşınmaz kültür varlıklarının sayısal fazlalığı ile birlikte ekonomik ve yönetsel olanakların kısıtlı olması nedeniyle henüz ülke çapında belgeleme (envanter) tamamlanamamıştır. Bugüne kadar yapılan çalışmalarda toplanan bilgiler de aynı nitelikte ve ayrıntıda olmadığı için bir bütünlükten ve bilgilerin sağlıklı olarak kullanılabilirliğinden söz etmek olanaklı değildir.

3.5.1.3. Projelendirme

Ülkemizde günümüzde tarihi eserlerin onarımı (restorasyonu) sürecini “mimari projelerin üretim süresi” olarak tanımlayan bir anlayış mevcuttur. Yani onarım çalışmaları bitirildiğinde ancak uygulama projesi (restorasyon) de sonuçlanmış olmaktadır. Bu sorun proje ihale mevzuatından kaynaklanmaktadır. Şöyle ki, projelerin tamamı kurullardan geçmeden tarihi esere herhangi bir müdahale yapılamamaktadır. Örneğin iskele kurulup, temizlik (raspa, kazı, çatı arasının görülmesi, vb.) çalışmaları yapılmadan yeterli veri elde edebilmek mümkün değildir. Bu durumda araştırmalar, yapının görülebilen, ulaşılabilen yerleri ile belgelerden elde edilen verilerin ötesine geçememektedir.

Proje yapım süreci ile doğrudan ilişkili olan malzeme analizleri, keşiflerdeki poz seçimleri, mahal listeleri, yaklaşık maliyet hesaplamaları, özel teknik şartnameler proje sürecinde, kurul üyelerince yeterince zaman ayırarak çok iyi değerlendirilmediğinden ve de ihale mevzuatı gereği uygulama tecrübesi olmayan deneyimsiz firmalarca hazırlandığından uygulama sırasında çok büyük sorunlar teşkil etmektedir.

3.5.1.4. Teknik personel yetersizliği

Ülkemizde uzman restoratör mimar ve plancıların sayıları onarıma muhtaç tarihi yapı sayısına oranla oldukça azdır. Konusunda yetişmiş, yeterli sayıda deneyimli teknik eleman yetersizliğinden projelerin kalitesi, dolayısıyla uygulamaların kalitesi ve denetlenmesi de yetersiz kalmaktadır. Bakanlık kurumlarında uzman olarak görev yapan teknik elemanlar, göreve başlarken herhangi bir tecrübe aranmazken ve de gerekli eğitim verilmeden kontrollük yaptırılırken; koruma uygulamasını alan yüklenici firmadaki teknik elemanlarda 5 yıllık tecrübe aranmaktadır.

3.5.1.5. İşçilik

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı yapılara ilişkin koruma ve restorasyon uygulamaları; yanlış müdahalelerin sonucunda meydana gelebilecek telafisi mümkün olmayan hasarlar oluşturabileceğinden özel uzmanlık ve deneyim gerektiren bir uğraştır. Teknik personelde olduğu gibi ülkemizde diğer yapı sektörlerine kıyasla koruma ve restorasyon uygulamalarında genelde yetişmiş kalifiye eleman sayısı daha azdır. Bu tür uygulamalara gerekli önem ve hassasiyet ile yaklaşan eski eser usta ve işçilerin bulunmasında ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Sonuçta bu alanda mecburiyetten deneyimsiz işçi ve ustaların çalıştırılması koruma uygulamalarında çok ciddi sorunlar yaşanmaktadır.

3.5.1.6. İhale

Günümüzde ihale sistemi proje ve uygulama olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. Kurullara sunulan projeler ve uygulama sonu ürünler incelendiğinde, yüklenici firmaların birçoğunda, koruma ve onarım konusunda eğitim almış uzmanların bulunduğu söylenemez. Tabi bu duruma sebep olan en önemli konu ise; proje ve uygulama ihalelerine giren firmalar çok düşük teklifler vererek ihaleyi almakta, dolayısıyla da işçilik ve malzemeden ödün vererek bu kırımlarını telafi etmeye çalışmaktadırlar.

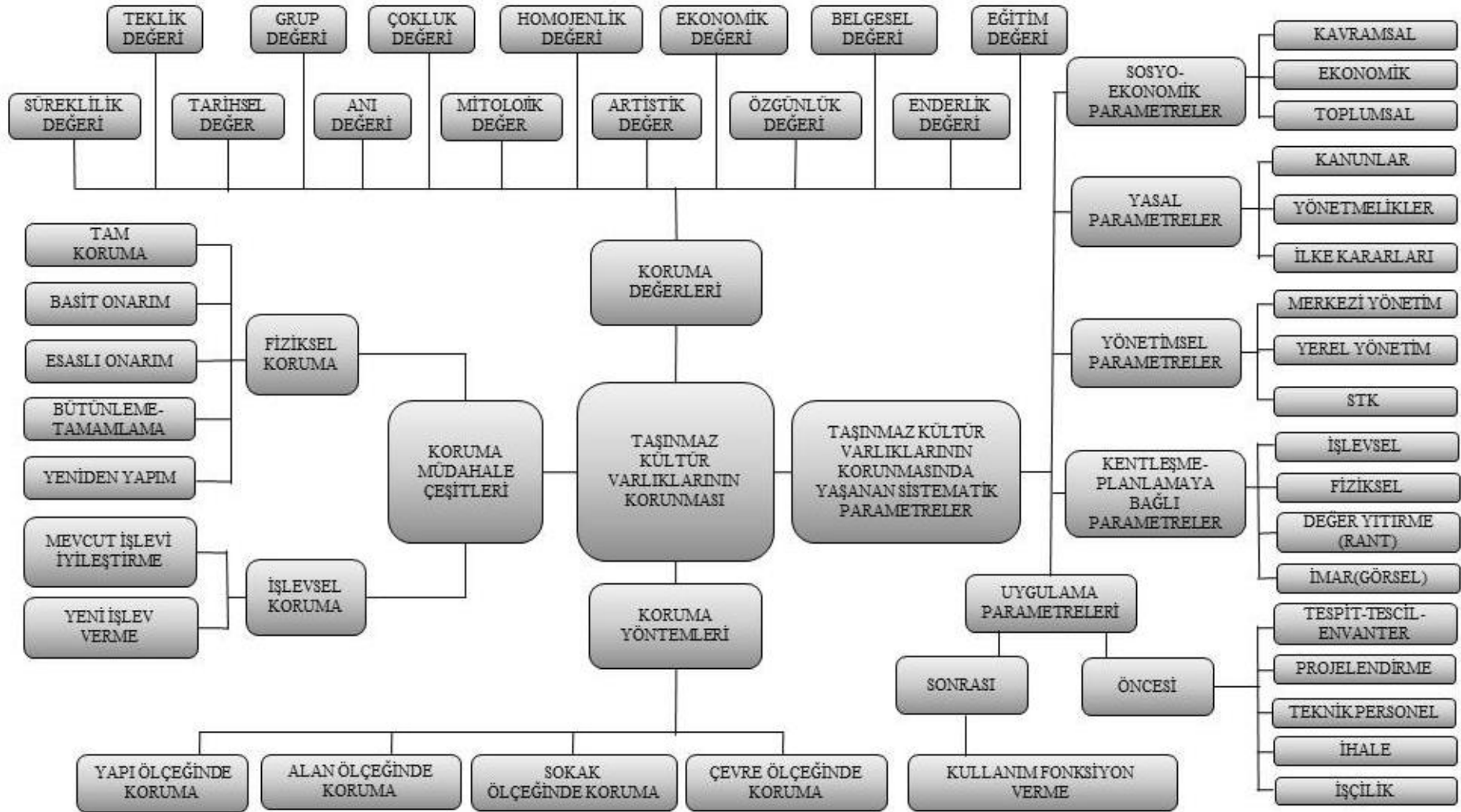
3.5.2. Uygulama sonrası kullanım

Günümüz yaşam standartları, alışkanlıklar ve ihtiyaçlar zaman içerisinde değişim göstermesine bağlı olarak kullandığımız yapıların fonksiyonlarında da belirli değişiklikler yapılması kaçınılmaz olmaktadır. Yukarıdaki bazı bölümlerde de bahsedildiği gibi, gelecek kuşaklara kültürümüzü aktarmak için korumaya çalıştığımız tarihi yapılarımızın bir kısmı, mevcut hallerinin işlevsel olarak kullanımlarının sıkıntılı olmaları sebebiyle harap olmaya veya yok olmaya terk edilmek zorunda kalmışlardır. Buna karşın diğer bir kısmı ise yeni işlev verilerek kullanıma sunulmuşlardır. Ancak, bu durumda söz konusu yapıların, projelendirmelerinde olduğu gibi uygulama sonrasında da mevcut hali yeterli görülmeyerek kullanıcılar tarafından izinsiz uygulamalar ile özgünlüğü bozulmakta ve de daha hızlı yıpranmalarına sebep olmaktadır. Bu

olumsuz yaklaşımlara sadece kamusal yapılarında değil, sivil mimari eserlerde de sıklıkla karşılaşılmaktadır. Söz konusu olumsuz müdahalelerin başında ıslak hacim uygulamaları gelmektedir ki, yapılan yanlış işçiliklerden dolayı tarihi eserler çok büyük zararlar görmektedirler.

Buraya kadar bahsedilen taşınmaz kültür varlıklarını korunmasına ilişkin parametreler aşağıdaki şemada sistematik bir şekilde özetlenmektedir (Şekil 3.11).

Şekil 3.11. Taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına ilişkin parametrelerin bütüncül şeması.

4. KONYA VAKIFLAR BÖLGESİNDEKİ ANITSAL KÜLTÜR VARLIKLARIN SORUNLARINA İLİŞKİN ANALİTİK ENVANTER TABLOLARI

Bu bölümde belirlenen parametrelerin anıtsal kültür yapılar özelinde ayrıntılı bir şekilde analitik envanter tablolara dönüştürülmüştür. Tez konusu çalışma alanı olarak; Konya Vakıflar Bölge, Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu ve Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlükleri'nin sorumluluk alanlarındaki illerde (Konya, Aksaray, Karaman,) koruma çalışmaları sürdürülen anıtsal tarihi yapı örnekleri değerlendirmeye alınmıştır. Bu yapılar, günümüzde farklı amaçlarla kullanılan han, hamam ve medreseler ile özgün işlevini sürdüren cami (mescit) olmak üzere toplam 25 anıtsal yapı örneğinden oluşmaktadır. İncelenen örnek yapılara ait söz konusu kurumların arşivlerindeki bilgi belgeler (rölöve, restorasyon, restitüsyon proje ve raporları; koruma kurulu kararları), akademik yayınlar, diğer kaynaklardaki bilgi belgeler (yapılara ait yazılı ve görsel bilgiler) ile yapılarda yerinde yapılan incelemelerle elde edilen bilgi ve belgeler (fotoğraflar ve yerel sözlü bilgi derlemeler) doğrultusunda analitik tablolar hazırlanmıştır. Bu tablolarda yapının künyesi (envanter no, anıt adı, anıt türü, ili, ilçesi, mahalle-köyü, ada-parcel no'su, yapım tarihi, dönemi, mülkiyet durumu, tescil tarihi, proje tarihi, güncel işlevi, yapının işlevi, fiziksel durumu, konumu), eski ve güncel fotoğrafları, mimari özellikleri, tarihsel müdahale (onarım) süreci ve tespit edilen mevcut sorunlar yer almaktadır.

Envanter çalışması illerine göre aşağıdaki (Tablo-4.1 den Tablo-4.25 e kadar) anıt eserlerden oluşmaktadır.

Konya ve yöresi anıtsal eserleri:

- Taş (Akçegizlemez) Camii
- Akşehir Taş Medrese
- Ali Gav Medresesi
- Dokuzun Hanı
- Hasbey Darulhuffazı
- Hocacihan Hanı
- Horozluhan
- Pir Hüseyin Bey (İlgın Çukur) Camii

- İnce Minareli Medrese
- Kandemir Han
- Karamanoğlu Mehmet Bey Hamamı
- Karatay Medresesi
- Keçeciler Cami
- Sırçalı Medrese
- Obrukhan
- Ak (Hacı Ali Ağa) Hamam
- Subaşı Hamamı
- Zazadin Han

Aksaray ve yöresi anıtsal eserleri:

- Ağzıkarahan
- Alayhan
- Sultanhanı
- Tepesidelikhan

Karaman ve yöresi anıtsal eserleri:

- Ermenek Tol Medrese
- Hatuniye Medresesi
- Hatun (Kale) Hamamı

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Doğu-batı yönünde dikdörtgen bir oturma alanı üzerine inşa edilmiş olan yapı, kare planlı ve tek kubbeli kübik mescit bölümü ile ibadet mekanına doğu kanadından bitişen bir son cemaat mahallinden oluşmaktadır. Harimin doğu duvarı iki mekânı birbirinden ayırır. Bu duvarda dıştaki cephe düzeni tekrarlanarak bir kapı ve iki pencere ile bölünmüştür. Cepheyle hemyüz olarak tasarlanmış taç kapı, düşey dikdörtgen ve yüksek bir çerçeve ile derin bir nişten ibarettir. Taç kapının basık kemerli kapı açıklığından girilen son cemaat mahalli kuzey-güney yönünde uzanan dikdörtgen planlı ve halihazırda beşik tonozla örtülü bir mekandır. Son cemaat mahallinin güney-doğu köşesinde ve duvar içinde yükselen merdivenin her ne kadar, yapının şimdi mevcut olmayan minaresine çıktığı düşünülmüşse de Fatih Sultan Mehmed devrinde tanzim edilmiş Konya evkaf defterinde, yapının mescit ve kütüphane olarak kaydedilmiş olması, söz konusu merdivenin, son cemaat mahallini kütüphane işlevi gören üst katla birleştirildiğini düşünülmektedir. Basık kemerli kapı açıklığından girilen ibadet mekânı kare planlı ve kubbeye örtülüdür. Kubbeye geçişlerde tromplara yer verilmiştir. Yapının taç kapısı ve mihrabındaki taş işlemler önemli süsleme elemanlarıdır.

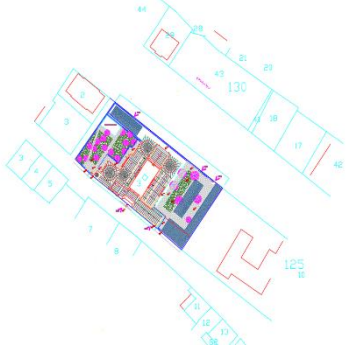
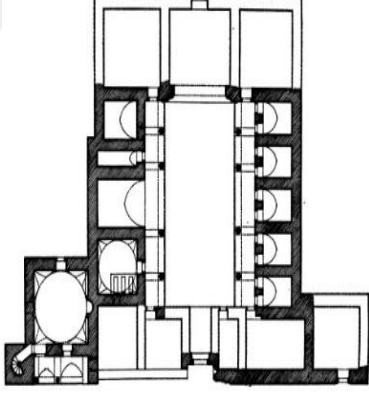
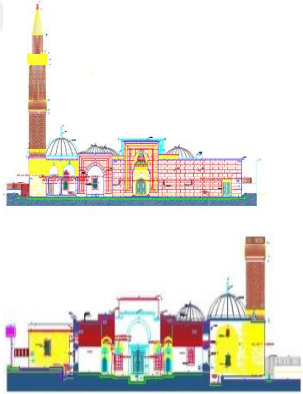
TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

✓ Yapı, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 13.11.1982 tarih ve 3861 sayılı kararı ile taşınmaz kültür varlığı olarak tescillenmiştir.
✓ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 12.03.1998 tarih ve 3123 sayılı kararıyla yapıda yapılmak istenen basit onarımlar sıralanarak bu uygulamaların yapılmasının uygun olduğuna karar verilmiştir.
✓ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 10.08.2005 tarih ve 3861 sayılı kararı ile yapının yıkılan taş kubbe üst örtüsünün aynı malzeme teknikte inşa edilmesinin prensipte uygun olduğuna, buna göre hazırlanacak rölöve ve restorasyon projelerinin kurula iletilmesi istenmiştir. Alınan karar doğrultusunda Vakıflar Bölge Müdürlüğü denetiminde 2006 yılında yapılan restorasyon çalışmaları ile yapının yıkılan taş kubbesi yeniden inşa edilmiştir.
✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 20.07.2006 tarih ve 1105 sayılı kararı ile yapının rölöve ve restorasyon projelerinin hazırlanmasına esas teşkil edecek uygulama ve öneriler sıralanarak bu uygulamaların yapılmasına ve uygulamalar sonrasında hazırlanacak rölöve ve restorasyon projelerinin kurula iletilmesine karar verilmiştir. Yapılan uygulamalar ve çıkan izler doğrultusunda hazırlanan rölöve ve restorasyon projeleri kurulun 29.08.2006 tarih ve 1143 sayılı kararı ile onaylanmıştır.
✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 18.08.2014 tarih ve 2171 sayılı kararı ile yapının harim kısmındaki çürüyen ahşap döşemenin kaldırılarak su yalıtımı, ısı yalıtımı ve şap yapılarak uygulama yapılabileceğine karar verilmiştir.
✓ Koruma grubu olmadığı anlaşılan yapının Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 08.01.2021 tarih ve 7182 sayılı kararı ile yapı I. grup tarihi eser olarak belirlenmiştir. Aynı kararda yapıdaki su sorununa ilişkin hazırlanmış olan üst örtüye ilişkin restorasyon tadilat projesi de uygun bulunmuştur. Ancak kurşun olarak değiştirilen üst örtünün tadilatı gerçekleştirilmemiştir.

YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Yapıya geç müdahale edilmesi sebebiyle geçen zamanda çok tahribata uğramıştır.
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	
	FİZİKSEL	Yapının günümüzde taşlarında bozulmalar ve üst örtüsünde yıpranma mevcuttur. Özellikle portal kısmında taşlar arasında açılmalar meydana gelmiştir.
	DEĞER YİTİRME (RANT)	
	İMAR (GÖRSEL)	Yapının özgün kotunun yol seviyesinden aşağıda bulunması duvarlarının nemlenmesine neden olmaktadır. Yol kenarında yoğun trafik bulunan yapı, taşıtların oluşturduğu titreşimlerden etkilenmekte ve portalinde statik sorunlar meydana geldiği görülmektedir.
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	Yapı geç tescil edilmiştir.
	PROJELENDİRME	
	DENETİM	
	KULLANIM	

4.2. Akşehir Taş Medrese - Konya

Tablo 4.2. Akşehir Taş Medrese envanter tablosu

AKŞEHİR TAŞ MEDRESE KÜNYESİ					
Anıt Türü: MEDRESE		Anıt Adı: AKŞEHİR TAŞ MEDRESE		Envanter No: 2	
İli: KONYA	İlçesi: AKŞEHİR	Mahalle-Köy: ALTUNKALEM MAHALLESİ		Ada: 125	Parsel: 3
Yapım Tarihi: 13. YY.	Dönemi: SELÇUKLULAR	Mülkiyet Durumu: VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ			
		Tahsis/Kira: KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI			
Tescil Tarihi: 15.11.1985		Proje Tarihi: 09.09.2009		Güncel İşlevi: MÜZE	
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☐	HARAP DURUMDA	BASİT ONARIM GÖRMÜŞ	KAPSAMLI ONARIM GÖRMÜŞ	YENİDEN YAPIM
YENİ İŞLEV:	☒				
İŞLEVSİZ:	☐	☐	☐	☒	☐
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ	ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERGAHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL	
	☒	☐		☐	
GENEL TANIM	Akşehir Taş Medrese Konya İli, Akşehir İlçesi, Altunkalem Mahallesi' nde bulunmaktadır. 1250 yılında Anadolu Selçuklu İmparatorlarından II. Keyhüsrev' in oğlu, II. Keykubat zamanında, Başvezir olan Emirdat, Sahipata Hüseyin oğlu Fahrettin Ali tarafından yaptırılmıştır. Mimarı bilinmeyen yapının vakfiyesi de günümüze ulaşmamıştır. Akşehir Sahipata Mimari Külliyesi veya imareti denilen yapıya, bugün halk deyimi ile Taş Medrese denilmektedir.				
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	
					
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.					
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		
					

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Yapı kuzey ve güney yönde revaklarla kuşatılan açık avlulu ve dört eyvanlı medrese plan tipinde olup, doğu-batı doğrultulu plan şemasına sahiptir. Yapı, kuzey cephesine batı uçta bitişik olarak mescid ve minare, güney cephesi batı ucuna “Darü’l Kurra” olarak kullanılan mekânın eklenmesiyle ters “T” plana dönüşmüştür. Yapıya batı cephesinde yer alan taç kapıdan girilmektedir. Anadolu Selçuklu mimari özelliklerine sahip olan taç kapı yapının en göz alıcı unsurudur. Mermer malzemeden yapılmış olan taç kapının mukarnaslı kavsara altında basık kemerli kapı açıklığı yer almaktadır. Kapı açıklığının hemen üstünde üç satırlık yapı kitabesi ve onun üzerinde yedi sıra mukarnaslı kavsara bulunur. Taç kapıdan ortasında kare formlu havuzun bulunduğu açık avluya geçilmektedir. Giriş eyvanının sağ ve solunda farklı büyüklükte iki mekân yer almaktadır. Giriş eyvanının karşısında diğer mekanlardan daha yüksek inşa edilen sivri beşik tonozlu ana eyvan yer alır. Eyvanın güney ve kuzeyinde kubbe örtülü, kare planlı iki mekân yer almaktadır. Eyvanın avluya bakan cephe yüzeyi mermer malzemedendir. Avlunun güney tarafında, ortada daha büyük diğerleri nispeten daha küçük ve birbiri ile eş eş büyüklükte beş mekân bulunmaktadır. Ortada tonoz örtülü avluya açılan güney eyvan yer alır. Eyvanın iki yanında kalan hücrelerde eyvan gibi sivri beşik tonoz ile örtülüdür. Avlunun kuzey tarafında kuzey eyvanı, eyvanın doğusunda farklı ölçülerde iki mekân ile batısında kare planlı türbe eyvanı yer almaktadır. Avlunun kuzey ve güney yönlerini kuşatan revaklar, farklı başlıklara sahip devşirme dörder mermer sütun ile beş bölüme ayrılmıştır. Revaklarda duvarlar ile sütunlar arasında bağlantı sağlayan sivri kemerleri ile revak üzerini örten sivri beşik tonoz örtüleri tuğla örgülüdür. Yapıda tonoz örtülerde, sivri kemerlerde ve kapı ile pencere kenar kuşaklarında tuğla malzeme, eyvanlar ve diğer mekanların dış ve iç duvarlarında taş malzeme kullanılmıştır.

TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

√ 1900 yıllarında yapı bakımsızlıktan tam bir harabeye dönmüştür. Yirminci yüzyıl başlarında yapının türbe ve mescid kısmı bir dereceye kadar ayakta kalabilmişse de öteki parçaları yok olmaya başlamıştır. Taş Medrese’ye müze olarak yeniden fonksiyon verilmesi için 1941-1944 yıllarında yapının temizlenmesi ve kısmen onarılması için gerekli müdahaleler yapılmıştır. Bu ilk onarımlar esaslı program ve restorasyon projeleriyle yapılmamıştır. Ancak yapı yok olmaktan kurtarılmış ve bir bölümüne fonksiyon verilerek yapıya sahip çıkmıştır. 1965-1966 yıllarında Vakıflar Genel Müdürlüğü’nce kabul edilen onarım programı ile, mescit ve bu bölümdeki revaklar onarılmıştır. 1972-1975 yıllarında Kültür ve Turizm Bakanlığı’na yapılan onarımlarda da ana eyvan ile yanındaki iki kapalı dershanenin onarımları yapılmıştır.

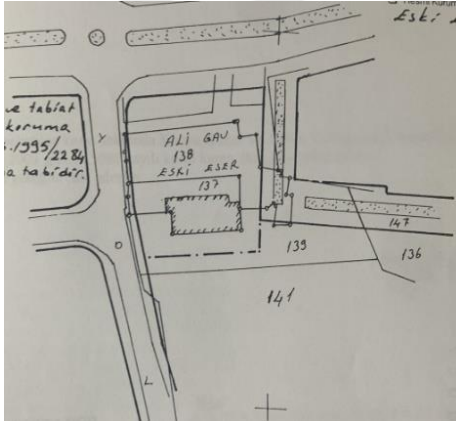
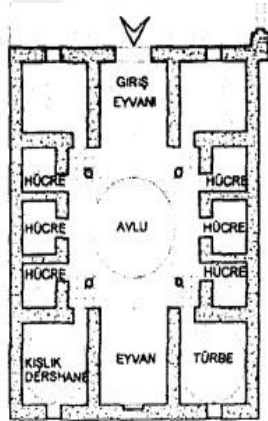
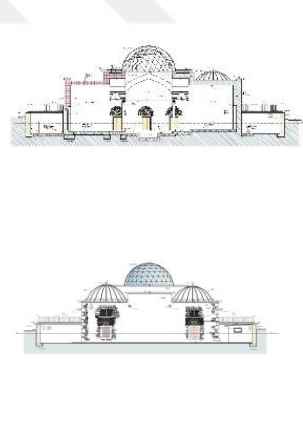
√ 1977 yılında Mahmut AKOK tarafından yapının plan, kesit, görünüş ve perspektifleri çizilmiştir.

	✓ Yüksek Kurul'un 15.11.1985 gün ve 1569 sayılı kararı ile tescil edilmiş ve Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 07.04.1989 tarih ve 427 sayılı kararı ile de koruma alanı tespit edilmiştir. ✓ Yapı 1965 yılından 1986 yılına kadar Arkeoloji Müzesi olarak hizmet vermiş, ancak 17.06.1986 tarihinde onarım yapılması için kapatılmış ve 1996 yılına kadar kapalı ve arkeolojik eserlerin bulunduğu bir depo olarak kullanılmıştır. ✓ Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından 1971-1976 yılları arasında ve daha sonra Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü denetiminde 1996 yılında onarımlar görmüştür. ✓ Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Konya Bölge Kurulu'nun 17.07.1986 tarih ve 66 sayılı kararıyla kararda yazılan basit onarımların yapılmasının uygun olduğu belirtilmiştir. ✓ Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Konya Bölge Kurulu'nun 26.09.1986 tarih ve 79 sayılı kararıyla yapının bahçesindeki galerinin tamir edilip kullanılmasının sakıncalı olduğu anlaşıldığından, burada düşünülen geçici kullanım ihtiyacının yapının boş odalarından karşılanmasına ve restorasyonun öncelikle eksik ve harap kısımlardan başlanılarak tamamlanmasının uygun olduğuna karar verilmiştir. ✓ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 18.09.1997 tarih ve 2979 sayılı kararıyla yapı için hazırlanan rölöve projesinin onaylanmasına, kararda yazan basit onarımların yapılmasına karar verilmiştir. ✓ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 02.07.2007 tarih ve 1755 sayılı kararıyla koruma alanında yapıya bitişik konumdaki mülkiyeti hazineye ait 1 nolu parselde yapılmak istenen çevre düzenleme projesinin düzeltildiği şekliyle onaylanmasına karar verilmiştir. ✓ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 25.02.2008 tarih ve 2183 sayılı kararıyla kamera, aydınlatma ve alarm sisteminin uygun olduğuna karar verilmiştir. ✓ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 09.09.2009 tarih ve 3296 sayılı kararıyla hazırlanan restitüsyon ve restorasyon projeleri ile taç kapı sistem detayı ve proje raporunun onaylanmasına 20.09.2010 tarih ve 3917 sayılı kararla da rölöve ve restorasyon projeleri onaylanmıştır. ✓ 2012-2015 yılları arasında hazırlanan projeler doğrultusunda yapının restorasyonu Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü denetiminde yapılmıştır. Restorasyon çalışmalarında ana portalin sağ ve solunda yeni yapılacak duvarlar için mevcut dolgu toprağın hafriyatı sonrasında özgün temel izleri ile özgün taş döşemeye ait veriler ortaya çıkmıştır. Çıkan izler doğrultusunda hazırlanan restorasyon ve rölöve tadilat proje ve raporları Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 05.07.2013 tarih ve 1443 sayılı kararıyla onaylanmıştır. ✓ 2017 yılında yapıda Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü denetiminde esaslı onarım çalışmaları başlatılmıştır. Bu iş kapsamında yapının hazırlanan projeleri doğrultusunda restorasyonu ve teşhir tanzimi yapılmıştır. ✓ 2021 yılında yapının çatısında bakım onarım çalışmaları yapılmıştır.
--	--

YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Yapıya geç müdahale edilmesi sebebiyle geçen zamanda çok tahribata uğramıştır.
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	
	FİZİKSEL	
	DEĞER YİTİRME (RANT)	
	İMAR (GÖRSEL)	Yapı güney ve kuzeyden okul ve sivil yapılarla kapatılmıştır. Yapının algılanmasını mescid kısmının minaresi sağlamaktadır. Ayrıca yol kotu yükselmiş, yapı aşağıda kalmıştır.
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	
	PROJELENDİRME	Yapının projeleri geç hazırlatıldığı, ilk onarımlar proje doğrultusunda yapılmadığı için yanlış müdahaleler yapılmıştır
	DENETİM	
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	

4.3. Ali Gav Medresesi - Konya

Tablo 4.3. Ali Gav Medresesi envanter tablosu

ALİ GAV NEDRESESİ KÜNYESİ					
Anıt Türü: MEDRESE		Anıt Adı: ALİ GAV MEDRESESİ		Envanter No: 3	
İli: KONYA	İlçesi: SELÇUKLU	Mahalle-Köy: TARLA MAHALLESİ	Ada: 949	Parsel: 137-138	
Yapım Tarihi: 13. YY.	Dönemi: SELÇUKLULAR	Mülkiyet Durumu: VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ			
Tahsis/Kira: BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ					
Tescil Tarihi: 13.11.1982		Proje Tarihi: 24.05.1996		Güncel İşlevi: KOMEK BİNASI	
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☐	HARAP DURUMDA	BASİT ONARIM GÖRMÜŞ	KAPSAMLI ONARIM GÖRMÜŞ	YENİDEN YAPIM
YENİ İŞLEV:	☒				
İŞLEVSİZ:	☐	☐	☐	☒	☐
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ		ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERĞÂHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL
	☒		☐		☐
GENEL TANIM	Ali Gav Medresesi Konya İli, Selçuklu İlçesi, Tarla Mahallesi, 24 pafta, 949 ada, 137-138 parselde yer almaktadır. Mülkiyeti Vakıflar Genel Müdürlüğü' ne ait olan yapı günümüzde Büyükşehir Belediyesi tarafından KOMEK binası olarak kullanılmaktadır. Yapının kesin yapım tarihini verecek bir kitabe ya da arşiv belgesine ulaşılmamıştır. Yapının yapım tarihi gibi banisi ve mimarında bilinmemektedir. Medrese bir dönem Bektaşiler tarafından zaviye olarak da kullanılmıştır. Medreseye adını veren Ali Gav, medresenin banisi olabileceği gibi burada şeyhlik ya da müderrislik etmiş birisi de olduğu söylenmektedir.				
VAZİYET PLANI			PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ
					
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.					
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		
					

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Ali Gav Medresesi kapalı avlulu, iki eyvanlı medrese plan şemasına sahiptir. Yapı tek katlı olup moloz taş ve tuğla ile yığma tekniğiyle inşa edilmiştir. Konya’da hücre odaları önündeki revaklı avlunun üstünün kubbeyle örtülmesi sonucu görülen kapalı avlulu medrese örneğinin tek temsilcisidir. Yapı kuzeyde giriş amaçlı ve güneyde tam karşısında dersane olarak kullanılan iki eyvan, ortada revaklı üstü kapalı avlu, doğu ve batıda bulunan öne revaklı öğrenci hücre odaları, kuzeybatıdaki türbe de dahil olmak üzere dört tane kubbeli köşe odalarından oluşmaktadır. Toplamda sekiz oda ve türbesi vardır. Yapının günümüze kadar ulaşmış olan orijinal kısmını güney yönündeki ana eyvan ve onun iki yanındaki kubbeli mekanlar oluşturmaktadır.

TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

✓ Medrese’nin 1826 yılında Konya Valisi Ferit Paşa tarafından onarıldığı ve Mahmudiye Medresesi olarak anılmaya başlandığı kuzey duvarında bulunan kitabeden anlaşılmaktadır.

✓ Ali Gav Medresesi tescil öncesinde 1968 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından Konya il Halk Kütüphanesi’ne tahsis edilerek Selçuklu Çocuk Kütüphanesi olarak kullanılmıştır.

✓ Tescil sonrası Medrese ile ilgili alınan ilk onarım kararı 05.04.1985 tarih ve 69 sayılı kararla alınmıştır.

✓ 1994 yılında Medrese Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından onarım ve restorasyonunun yapılması karşılığında, kültür amaçlı kullanılmak üzere Tarih Edebiyat Kültür ve Sanat Derneği’ne kiralanmıştır. Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından kiralanen dernek tarafından yapıya izinsiz inşai uygulamalarda bulunduğu, eyvan önünün demir profil ile kapatıldığı, kalıntı duvarların bir kısmının kompresörle yıkılarak kaldırıldığı ve WC yapıldığı tespit edilmiştir. Söz konusu müdahaleler durdurulmuştur. 14.06.1995 tarih ve 2284 sayılı kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü’nün kararı ile izinsiz yapılan kısımların kaldırılmasına rölöve ve restitüsyon projesi ile verilecek fonksiyona göre hazırlanacak restorasyon projesinin ve teknik raporun getirilmesine karar verilmiştir. Bu karar doğrultusunda hazırlanan Ali Gav Medresesi’nin ilk kapsamlı rölöve ve restorasyon projeleri Koruma kurulunun 24.05.1996 tarih ve 2557 sayılı kararı ile onaylanmış ve medresenin tuvalet projesindeki tadilat istemi de uygun bulunmuştur.

✓ 25.05.2001 tarih ve 4116 sayılı kararla Medrese’nin fonksiyonu değiştirilerek imaret olarak kullanılmasına karar verilmiştir.

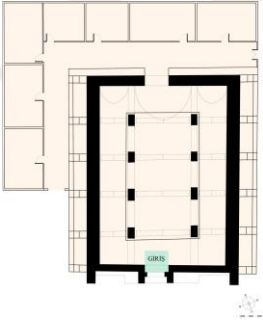
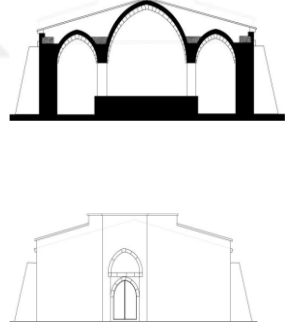
✓ 22.09.2003 tarih gün ve 5086 sayılı Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararıyla Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından verilen rapor doğrultusunda Ali Gav Medresesi’nde yapılmak istenilen onarımlar uygun bulunmuştur.

✓ 14.12.2007 tarih ve 2063 sayılı Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararıyla yapının restorasyon ve restitüsyon projesine esas oluşturmaya yönelik kuzey tarafında, yol altında kalan bölümünde yapılacak temizlik

	çalışması öncesi rölöve projesinin ve raporunun onaylanmasına karar verilmiştir. Bu doğrultuda 06.07.2009 tarih ve 3141 sayılı kararla Ali Gav Medresesi'nin kuzey tarafında tamamlanan temizlik çalışması sonrası restorasyona yönelik olarak yeterli kalıntılara rastlanılmaması sebebiyle çıkan izler doğrultusunda rölöve projesinin yenilendikten sonra kazı çukurunun kapatılmasına karar verilmiştir. Kazı çalışmaları sonrası hazırlanan Rölöve, Restorasyon ve Restitüsyon projeleri 14.12.2009 tarih ve 3458 sayılı kararla onaylanmıştır. √ 17.12.2010 tarih ve 4244 sayılı kararla doğalgaz tesisat projesi ve mekanik tesisat projesi onaylanan Ali Gav Medresesi'nin 21.03.2013 tarih ve 1218 sayılı kararla kalorifer tesisat revizyon projesi onaylanmıştır. √ 16.03.2012 tarihinde Vakıflar Genel Müdürlüğü denetiminde Ali Gav Medresesi'nde kapsamlı onarım çalışmaları başlatılmıştır. Yapılan çalışmalar neticesinde 22.11.2012 tarih ve 985 sayılı kararla hazırlanan revize restorasyon ve detay projeleri onaylanmıştır. √ 29.11.2021 tarih ve 7778 sayılı kararla yapı çevresi için hazırlanan çevre düzenleme projesi onaylanmıştır.	
YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Yapıya geç müdahale edilmesi sebebiyle geçen zamanda çok tahribata uğramıştır.
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	
	FİZİKSEL	
	DEĞER YİTİRME (RANT)	
	İMAR (GÖRSEL)	Medresenin çevresinde apartmanlar, ticari mekanlar ve okul bulunmaktadır. Yapı tek başına arada sıkışmış bir durumdadır. Yapı yol kotundan yaklaşık 180 cm aşağıda kalmış ve yoldan on basamakla aşağıya inilerek yapıya ulaşılmaktadır. Yol kotundan aşağıda kalması sebebiyle yapı algılanmamaktadır.
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	
	PROJELENDİRME	Yapıya geç müdahale edildiği için geçen zamanda izler silinmiş, yapıya ilişkin veriler çok zor elde edilmiştir. Modern malzeme ile tamamlaması yapılan üst örtünün termal açıdan olumsuz koşullar oluşturduğu yapılan görüşme ve gözlemlerde görülmüştür. Çelik konstrüksiyonlu şeffaf üst örtü yapıda sera etkisi oluşturmaktadır.
	DENETİM	
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	

4.4. Dokuzun Hanı - Konya

Tablo 4.4. Dokuzun Hanı envanter tablosu

DOKUZUN HANI KÜNYESİ					
Anıt Türü: HAN		Anıt Adı: DOKUZUN HANI			Envanter No: 4
İli: KONYA	İlçesi: SELÇUKLU	Mahalle-Köy: DOKUZUN HANI MAHALLESİ		Ada: 6	Parsel: 414
Yapım Tarihi: 12. YY.	Dönemi: SELÇUKLULAR	Mülkiyet Durumu: VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ			
		Tahsis/Kira: ÖZEL ŞAHIS (MÜSTECİL)			
Tescil Tarihi: 09.04.1983		Proje Tarihi: 07.08.1992		Güncel İşlevi: LOKANTA	
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☐	HARAP	BASİT ONARIM	KAPSAMLI	YENİDEN
YENİ İŞLEV:	☐	DURUMDA	GÖRMÜŞ	ONARIM GÖRMÜŞ	YAPIM
İŞLEVSİZ:	☒	☐	☐	☒	☐
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ	ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERGAHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL	
	☐	☒		☐	
GENEL TANIM	Dokuzun Hanı Konya-Akşehir karayolu üzerinde 24. Km de aynı adı taşıyan mahallede bulunmaktadır. Selçuklular döneminde 1210 tarihinde yaptırılmıştır. Han üzerindeki kitabeye göre yapının mimarı Osman Bin Abdurrahman'dır. Adını yakınında bulunan köyden almaktadır. Konum itibari ile han ana yoldan aşağıda bir kotta bulunmakta ve çukur da kalmaktadır.				
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	
					
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.					
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		
					

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Dokuzun Hanı kapalı ve açık bölümlerden oluşan plan şemasına sahiptir. Burada avlu ile kapalı bölüm eş planlıdır. Bu tür hanlara “eş odaklı” denilmektedir. Üç sahnalı, üstü tonoz örtülü kapalı bölümle, aynı genişlik ve büyüklükte bir avlu bölümünden oluşur. Hanın avlusundan geriye pek bir şey kalmamıştır. Kapalı mekâna giriş doğuda yer alan, gayet sade bir taç kapıdan sağlanmaktadır. Yapım malzemesi olarak moloz taş ve kesme taş kullanılmıştır.

TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

✓ Yüksek Kurul’ un 09.04.1983 tarih ve 1240 sayılı kararı ile tescillenmiştir. Aynı kararda Han’ ın çok harap durumda olduğu ve ilgili kuruluşça rölöve ve onarım projelerinin hazırlanarak kurula iletilmesi istenmiştir.

✓ Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü’ nün 13.03.1990 tarih ve 2 sayılı kararıyla Han’ da kurtarma kazısı ve onarım çalışması yapılması uygun görülmüştür. Yapılan kazı çalışmaları sırasında gerekli emniyet tedbirlerini almak adına Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’ nun 07.09.1990 tarih ve 830 sayılı kararıyla takviye projesinin uygun olduğuna ve ekli krokide işaretlenen alanın koruma alanı olarak belirlenmesine karar verilmiştir. Takviye projesinin uygulaması esnasında çıkan zorluklardan dolayı konu tekrar kurul gündemine alınmış ve 08.08.1991 tarih ve 1103 sayılı kararla ekli projedeki gerekli değişikliklerin yapılmasına izin verilmiştir. 07.08.1992 tarih ve 1401 sayılı karar ile restorasyon projesi, 16.12.1994 tarih ve 2172 sayılı kararla da rölöve ve konservasyon projeleri onaylanmıştır. 1990 yılında Prof. Dr. Yılmaz Önge’ nin başkanlığında başlatılan çalışmalarda, yapının kaybolan avlusunun açığa çıkarılması, restore edilmesi, çevresinin düzenlenerek fonksiyon verilip yaşatılması amaçlanmıştır. 1995 yılına kadar yapılan çalışmalarla avlunun kazısı bitirilmiş, kapalı kısmın restorasyonu ise Vakıflar Genel Müdürlüğü’ nce gerçekleştirilmiştir.

✓ Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından lokanta olarak kullanılmak üzere Han onarım şartlı olarak kiraya verilmiştir. 05.02.1998 tarih ve 3104 sayılı kararla Dokuzun Han’ ının lokanta olarak kullanılması uygun bulunmuştur. Ancak bu amaçla yapılacak her türlü inşai ve fiziki müdahale için kuruldan izin alınması gerektiği belirtilmiştir. Lokanta olarak kullanımı amacıyla proje hazırlanabilmesi için yapılacak temizlik ve araştırma kazıları 18.07.2000 tarih ve 3839 sayılı kurul kararıyla uygun bulunmuştur. 17.01.2001 tarih ve 4005 sayılı kararla hanın lokanta olarak kullanım amacıyla hazırlanan rölöve restorasyon projeleri, 22.09.2003 gün ve 5089 sayılı kararla da restorasyon tadilat projesi onaylanmıştır.

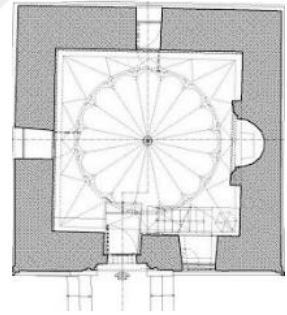
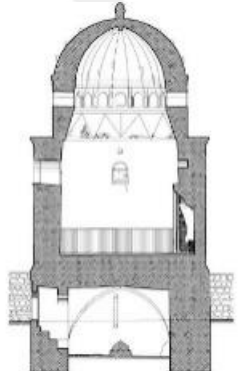
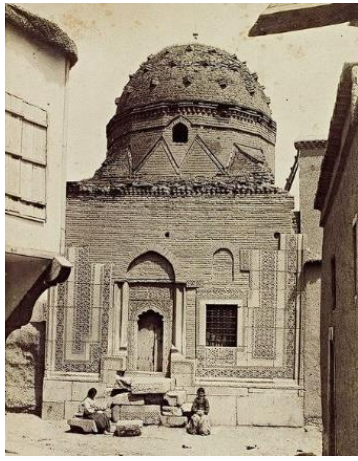
	√ 01.08.2003 tarihinde Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından turistik tesis işletmeciliği olarak restore et devret modeliyle kiraya verilmiştir. Yapının kirada olduğu sürede içerisinde ve etrafında inşa edilen çeşitli uygulamaların restorasyon projesine aykırı olduğu tespit edilmiş bu uygulamaların kaldırılarak onaylı restorasyon projesine uygun hale getirilmesine ve söz konusu uygulamaları yapan ve yaptıranlar hakkında yasal soruşturma açılmasına Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu 05.02.2013 tarih ve 1116 sayılı kararı ile onaylanmıştır. Açılan dava sonucunda kiracının kapalı lokanta bölümüne yaklaşık 1 m platform, yapının kuzey iç beden duvarlarına metal konstrüksiyonlu bölüm, muhtelif yerlere kalorifer peteği koyarak restorasyon projesine aykırı davrandığı ve sanığın cezalandırılmasına karar verilmiştir. Ancak sanığın suçu işledikten sonra yapıyı eski haline getirdiği anlaşıldığından davanın düşmesine karar verilmiştir. √ 06.02.2015 tarih ve 2560 sayılı kararla ısıtma tesisat projesi onaylanmıştır. √ 2016 yılında yapı ile ilgili Koruma Kurulu'na gelen şikâyetle kapısının kırıldığı, açık ve harap durumda olduğu bildirilmiştir. Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden konunun incelenerek Koruma Kurulu'na bilgi verilmesi istenmiştir. 2016 yılında kira sözleşmesi yenilenmediği ve yapının kiralama ihalesine talipli zuhur etmediği için yapının boş durumda olduğu bildirilmiştir.	
YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Yapı kiralık olduğu dönemde kullanıcıları tarafından aykırı uygulamalar yapılarak tahrip edilmiştir.
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	Bina eski işlevini yerine getiremediği için yeni işlevler yüklenmiştir. Ancak günümüzde oldukça zarar görmüş bir durumda bulunmakta ve kullanılmamaktadır.
	FİZİKSEL	Yapı kullanıcıları tarafından çok yıpratılmıştır. Hanın orijinal duvarları ile ek binanın birleşimi koruma mantığı açısından doğru bir uygulama olmamıştır. Ek binanın üst örtüsünü taşıyan demir profiller hanın duvarlarına direkt olarak bağlanmıştır. Hanın taş duvarları ek bina ile birleşim yerleri sıvanmıştır.
	DEĞER YİTİRME (RANT)	Yapı gerçek değerine ulaşamamıştır. Böyle bir eser günümüzde kapalı durumda ve kullanılmamaktadır.
	İMAR (GÖRSEL)	Konum itibari ile yapı, ana yoldan aşağı bir kottadır ve çukurda yer alıyor hissi uyandırmaktadır. Uzaktan dikkat çeken bir yapı görünümü yoktur.
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	
	PROJELENDİRME	Yapıya geç müdahale edildiği için geçen zamanda izler silinmiş, yapıya ilişkin veriler çok zor elde edilmiştir. Yapının etrafındaki müstemilat kısmının onaylı projesinden farklı olduğu tespit edilmiştir.
	DENETİM	
	İŞÇİLİK	

	KULLANIM	Yapı lokanta olarak kullanılırken, gece hizmet veren yeme-içme ve eğlence mekânı olarak kullanılmıştır. Lokanta fonksiyonunun ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ulaşımın sağlandığı tali yolun oluşturduğu yamaç ve han arasına tarihi dokuyla hiç bağdaşmayan, estetik kaygıdan uzak, servis alanlarından oluşan ek bina yapılmıştır. Ek binanın olduğu alanlarda yapının taş olan duvar yüzeyleri sıvanmıştır. Yapı lokanta olarak kullanıldığı dönemde kullanıcısı tarafından oldukça tahrip edilmiştir. Günümüzde yapı kiralık durumdadır. Ancak kapısı kapalı olup gezilememekte, atıl bir şekilde bulunmaktadır.
--	----------	---

4.5. Hasbey Darulhuffazı - Konya

Tablo 4.5. Hasbey Darulhuffazı envanter tablosu

HASBEY DARULHUFFAZI KÜNYESİ					
Anıt Türü: MESCİT TÜRBE		Anıt Adı: HASBEY DARULHUFFAZI		Envanter No: 5	
İli: KONYA	İlçesi: MERAM	Mahalle-Köy: ŞÜKRAN MAHALLESİ		Ada: 41640	Parsel: 1
Yapım Tarihi: 15. YY.		Dönemi: KARAMANOĞULLARI		Mülkiyet Durumu: VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	
		Tahsis/Kira: -			
Tescil Tarihi: 13.11.1982		Proje Tarihi: 12.01.2009		Güncel İşlevi: İŞLEVSİZ	
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☐	HARAP DURUMDA	BASİT ONARIM GÖRMÜŞ	KAPSAMLI ONARIM GÖRMÜŞ	YENİDEN YAPIM
YENİ İŞLEV:	☐				
İŞLEVSİZ:	☒	☐	☐	☒	☐
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ		ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERĞÂHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL
	☒		☐		☐
GENEL TANIM		Konya İli, Meram İlçesi, Şükran Mahallesi'nde bulunan Hasbey Darulhuffazı Karamanoğlu II. Mehmed Bey tarafından Hatıplı Hasbeyoğlu Mehmed'e 1421 yılında yaptırılmıştır. Yapı banisinin babasını adı olan "Hasbey" ismiyle anılmaktadır. Batılı araştırmacılar ise Ayasofya Mescidi demektedir. Yapının bodrum bölümünde banisi olan Hasbeyoğlu Mehmet Bey' in kabrinin olduğu düşünülmektedir. Kitabesinde Darulhuffaz olduğu açıkça belirtilmesine rağmen benzerliğinden dolayı bazı yayınlarda türbe şeklinde geçer.			
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	
					
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.					
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		
					

FOTOĞRAFLAR	
	
MİMARİ ÖZELLİKLER	Hasbey Mescidi, kare planlı, iki katlı ve tek kubbelidir. Mescit kare planlı, iki katlı ve tek kubbelidir. Yapının alt katını bodrum, üst katını mescit teşkil eder. Has bey oğlu Mehmet Bey' in gömülü olduğu söylenen bodruma binanın kuzeyindeki bir kapıdan inilir. Üst kattaki mescit mekânının giriş cephesi batı yönündedir. Kapıya iki taraftan çıkılan dört basamaklı bir merdivenle ulaşılır. Kapının üst tarafında, mermer bir levha üzerinde yapının inşa kitabesi bulunmaktadır. Mescit bölümünün güney duvarında büyük bir kısmı dökülmüş, çini kaplama bir mihrap bulunmaktadır. Bu mekânın üstü dilimli kubbe ile kapatılmıştır. Yapının batı cephesinde oldukça yoğun bir taş işçiliği sergilenmektedir. Giriş kapısının ve sağındaki pencerenin etrafı ile cephe duvarının büyük bir bölümünde çeşitli motiflerin taşla işlendiği görülmektedir. Bu cephenin aksine doğu-güney ve kuzey cepheleri oldukça sadedir. Yapım malzemesi tuğladan yapılmış üç yönde etrafı kesme taşlarla kaplanmıştır.
TARİHSEL MÜDAHALE (ONARIM) SÜRECİ	√ Konya Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu'nun 13.11.1982 tarih ve 3851 sayılı kararı ile korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. √ Konya Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu'nun 20.06.1986 tarih ve 55 sayılı kararı ile bitişik 8,9,11 parsellerin koruma alanı olarak belirlendiği ve bu parsellerde Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce kamulaştırma yapılmasının uygun olduğuna karar verilmiştir. √ Konya Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu'nun 18.08.1989 tarih ve 535 sayılı kararı ile çevresinin ekli proje doğrultusunda düzenlenmesinin uygun olduğuna karar verilmiştir. √ Konya Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu'nun 10.10.1991 tarih ve 1153 sayılı kararı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü' nün hazırladığı rapor doğrultusunda basit onarımların ve orijinal zemin kotu araştırma çalışmalarının uygun olduğuna karar verilmiştir. √ Konya Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu'nun 05.08.1996 tarih ve 2661 sayılı kararı ile kubbede derzlerin kireç harçla onarılabileceğine karar verilmiştir. √ Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 1997 yılında ihalesi yapılarak esaslı onarım çalışmaları başlatılmıştır. √ Yapılan restorasyon çalışmaları sırasında yapının kubbesinde yer alan tuğla malzemenin dış tesirlerin etkisiyle büyük ölçüde harap olduğu görülmüş, kubbenin kurşun malzemeyle kaplanması istemi ile kurul gündeminde değerlendirilen konu, Konya Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu'nun 11.12.1997 tarih 3060 sayılı kararıyla şeffaf uzay çatı ile örtülecek şekilde bir proje geliştirilebileceğine, yapının koruma altına alınabilmesi için etrafının ihata duvarıyla çevrilmesinin önerilmesine karar verilmiştir. √ Konya Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu'nun 26.03.1998 tarih ve 3145 sayılı kararı ile elektrik tesisatının teknik şartlara göre ekteki proje doğrultusunda yapılmasının uygun bulunduğu, √ Konya Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu'nun 10.07.1998 tarih ve 3269 sayılı kararı ile iç beden duvarlarına kible cephesi hariç 1 m yüksekliğinde ahşap lambri yapılmasının uygun bulunduğu, √ Konya Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu'nun 12.01.2009 tarih ve 2841 sayılı kararı ile rölöve, restitüsyon, restorasyon proje ve raporları ile mihraba ilişkin restitüsyon ve restorasyon paftalarının, sorunlar paftasının ve çini mihrap durum raporunun uygun bulunduğu,

	√ 2017 yılında yapının restorasyonu için ihalesi yapılmıştır. Ancak yapı çevresinde kentsel dönüşüm çalışmaları yapıldığı ve kazı çalışmaları yürütüldüğü için iş durdurulmuştur. Sürecin belli olmaması nedeniyle Restorasyon çalışmalarına başlanmadan, yüklenicinin talebiyle iş tasfiye edilmiştir. √ Konya Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu’nun 05.01.2018 tarih ve 4981 sayılı kararı ile revizyon restorasyon projesinin ve raporunun onaylanmasına √ Konya Kültür Varlıkları Koruma Bölge Kurulu’nun 27.02.2023 tarih ve 8631 sayılı kararı ile yapının yapı grubunun I. Grup olarak belirlenmesine, yapının beden duvarına spreyl boya ile yazılan yazıların kumlama yönteminin yapıya zarar vermesi olası olduğu için, farklı bir öneri araştırılarak kurula sunulmasına karar verilmiştir.	
ANIT ESERDE TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalmıştır.
	TOPLUMSAL	Yapının giriş cephesindeki beden duvarında spreyl boya ile yazılar yazılmıştır. Mihrap çinileri insanlar tarafından çalınmak suretiyle tahrip edilmiştir.
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	Büyükşehir Belediyesi tarafından 2017 yılında ihalesi yapılan eser Meram Belediyesi'nin kentsel dönüşüm uygulama alanı içinde kalmıştır. Müze Müdürlüğü'nün de işe dahil olmasıyla kurumlar arasında anlaşmazlık yaşanmış ve yüklenici tarafından iş tasfiye edilmiştir.
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	Önceden yapı mescit olarak işlevini yerine getiriyordu. Kentsel dönüşüm alanında kaldığı için bu alanda yapılan çalışmalardan dolayı kullanıma kapatılmıştır.
	FİZİKSEL	Yapının onarımı çok geciktiği için geçen zamanda çok tahribata uğramış ve yıpranmıştır. Yapı mescit olarak kullanıldığı dönemde kubbeden iç kısma parçalar dökülmüştür. Bunu önlemek için iç mekânın üstüne (kubbenin altına) branda gerilmek suretiyle parçaların yere düşmesi engellenmiştir.
	DEĞER YİTİRME (RANT)	Yapı gerçek değerine ulaşamamıştır. Böyle bir eser günümüzde kapalı durumda ve kullanılmamaktadır.
	İMAR (GÖRSEL)	Eskiden eserin etrafı binalarla çevrili durumdaydı, bu da eserin algılanabilirliğini olumsuz etkiliyordu. Günümüzde yapı çevresinde kentsel dönüşüm uygulanmakta olup, eserin etrafı açılmış durumda ancak kentsel dönüşüm alanında kaldığı için restorasyonu yapılamamaktadır.
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	
	PROJELENDİRME	
	DENETİM	
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	Yapı kentsel dönüşüm alanında kaldığı için bu alanda yapılan çalışmalardan dolayı kullanıma kapatılmıştır.

4.6. Hocacihan Hanı - Konya

Tablo 4.6. Hocacihan Hanı envanter tablosu

HOCACİHAN HANI KÜNYESİ					
Anıt Türü: HAN		Anıt Adı: HOCACİHAN HANI		Envanter No: 6	
İli: KONYA	İlçesi: MERAM	Mahalle-Köy: YAKA MAHALLESİ	Ada: 1666	Parsel: 1	
Yapım Tarihi: 13. YY.	Dönemi: BEYLİKLER	Mülkiyet Durumu: VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ			
		Tahsis/Kira : ÖZEL ŞAHIS			
Tescil Tarihi: 13.11.1982		Proje Tarihi: 29.06.2009		Güncel İşlevi: LOKANTA	
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☐	HARAP	BASİT ONARIM	KAPSAMLI ONARIM	YENİDEN
YENİ İŞLEV:	☒	DURUMDA	GÖRMÜŞ	GÖRMÜŞ	YAPIM
İŞLEVSİZ:	☐	☐	☐	☒	☐
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ	ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERGÂHI	ŞEHİR DIŞI KIRSAL		
	☒	☐	☐		
GENEL TANIM	Dibidelik Han olarak da adlandırılan yapı günümüzde Hocacihan Akyokuş Han olarak bilinmektedir. Konya'nın Hocacihan Mahallesinde, Konya- Beyşehir yolunun sağında bulunmaktadır. Yapının kesin tarihinin tespit edilmesini sağlayacak herhangi bir kitabesi bulunmamaktadır. 14. Yüzyıl Selçuklu-Beylikler dönemi eseri olduğu düşünülmektedir.				
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.					
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		

FOTOĞRAFLAR	
	
MİMARİ ÖZELLİKLER	Yapı avlu ve kapalı kısımdan oluşan plan şemasına sahiptir. Yapının avlu kısmı günümüze kadar ulaşamadığı için şu an sadece kapalı kısmı bulunmaktadır. Tam ve doğru bir şekilde planı bilinmeyen yapı restorasyon öncesi çok harap bir durumda bulunmaktaydı. Yapıya giriş doğu cephe ortasından sağlanmaktadır. Yapının doğu cephesindeki giriş kapısından boylamasına üç sahnin olarak izlenebilen iç mekânın orta sahnine girilmektedir. Orta sahnin yan sahninlerinden ayıran orijinal ayaklar birbirlerine sivri kemerlerle bağlanmıştır. Orta sahnin yan sahninlerden daha geniş ve yüksektir. Orta sahninin sağında ve solunda olmak üzere, üzerleri beşik tonozlarla örtülü beşer adetten toplam on bölüm bulunmaktadır. Yapı dış duvarları moloz taş ile örülmüştür. İç kısımda, orijinal durumda bulunan ayaklar kaba yonu taş, kemerler ise kesme taştan inşa edilmiştir. Tonozlar sıralı moloz taş olup, üzeri düz dam şeklinde örtülmüştür.
TARİHSEL MÜDAHALE (ONARIM) SÜRECİ	✓ Yapı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 13.11.1982 tarih ve 3861 sayılı kararı ile tescil edilmiştir. Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 03.03.1993 tarih ve 1592 sayılı kararı ile koruma grubu II olarak belirlenmiştir. Aynı kararla yapının koruma grubu da belirlenmiştir. Ayrıca bu kararla koruma alanı içinde kalan petrol istasyonunun uygun olduğuna karar verilmiştir. ✓ Tescil sonrası yapı ile ilgili alınan ilk karar Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Bölge Kurulu 05.04.1984 tarih ve 75 sayılı kararıdır. Bu kararda yapının onarımı için bir kazı çalışmasının yapılmasına ve kazı sırasında Konya Üniversitesi Sanat Tarihi ve Arkeoloji bölüm uzmanlarından oluşacak bir heyetin konuya katılmasına, kazı sonunda hazırlanacak olan rölöve ve restorasyon projelerinin hazırlanmasına karar verilmiştir. 11.06.1985 tarih ve 1133 sayılı kararla da kazı çalışmalarının sürdürülmesinin uygun olduğuna karar verilmiştir. ✓ Yapının koruma alanında bulunan toprak ve molozların beden duvarlarına zarar vermeden kaldırılmasına, Konya Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 07.07.2000 tarih ve 3826 sayılı kararı ile karar verilmiştir. ✓ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 02.01.2006 tarih ve 712 sayılı kararı ile restorasyon projesi çizilmesine esas olmak üzere eşik, temel, döşeme vb. kotların tespiti için yapılmak istenen temizlik çalışması projesi ve raporu onaylanmıştır. Bu çalışmalar sonucunda hazırlanan rölöve projesi 12.09.2007 tarih ve 1908 sayılı kararla, restitüsyon ve restorasyon projeleri de 24.03.2008 tarih ve 2233 sayılı karar ile onaylanmıştır. ✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu nun 25.11.2008 tarih ve 2753 sayılı kararıyla hazırlanan ekli 1/1000 ölçekli imar plan tadilatının söz konusu tescilli yapının koruma alanına yapı yapılmaması kaydıyla uygun olduğuna karar verilmiştir. ✓ 2009 yılında yapıda esaslı onarım çalışmaları başlatılmıştır. Uygulama çalışmaları sırasında çıkan yeni verilere göre hazırlanan güncel rölöve, restorasyon tadilat projeleri de Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 29.06.2009 tarih ve 3121 sayılı kararı ile onaylanmıştır. ✓ Yapı özel şahsa kiraya verilmiştir. Günümüzde restoran olarak kullanılmaktadır.

YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Yapının beden duvarlarının çok yakınına moloz ve toprak dökülmek suretiyle 4-5 metre yükseklikte dolgu yapılmıştır. Yapıda kaçak kazı yapılarak tahribata uğratılmıştır. Yapıya geç müdahale edilmesi sebebiyle geçen zamanda çok tahribata uğramıştır
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	
	FİZİKSEL	
	DEĞER YİTİRME (RANT)	
	İMAR (GÖRSEL)	Yapının yanında koruma alanı belirlenmeden petrol istasyonu yapılmıştır.
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	
	PROJELENDİRME	
	DENETİM	
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	

4.7. Horozlu Han - Konya

Tablo 4.7. Horozlu Han envanter tablosu

HOROZLU HAN KÜNYESİ					
Anıt Türü: HAN		Anıt Adı: HOROZLUHAN		Envanter No: 7	
İli: KONYA	İlçesi: SELÇUKLU	Mahalle-Köy: DİKİLİTAŞ MAHALLESİ		Ada: 8	Parsel: 220
Yapım Tarihi: 12. YY.		Dönemi: SELÇUKLULAR		Mülkiyet Durumu: VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	
Tescil Tarihi: 04.02.1982		Proje Tarihi: 23.06.1994		Tahsis/Kira: ÖZEL ŞAHIS (MÜSTECİL)	
Güncel İşlevi: DÜĞÜN -TOPLANTI SALONU					
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☐	HARAP	BASİT ONARIM	KAPSAMLI	YENİDEN
YENİ İŞLEV:	☒	DURUMDA	GÖRMÜŞ	ONARIM GÖRMÜŞ	YAPIM
İŞLEVSİZ:	☐	☐	☐	☒	☐
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ	ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERGAHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL	
	☒	☐		☐	
GENEL TANIM		Konya'nın kuzeyinde Ruzbe Ovası mevkiinde, Konya-Akşehir karayolunun 200 m solunda, Konya çimento fabrikasının güneydoğusunda yer alır. II. İzzettin Keykavus döneminde Atabeyi Emir Camedar Esedüddin Ruzabe tarafından M.1246-1249 yıllarında yaptırılmıştır. Yapı, eski kervan yolu üzerindeki Konya'ya en yakın konaklama yeri olmasından dolayı önem taşır. İ. Hakkı Konyalı Horozlu Han'ın asıl adının Ruzbe olduğunu belirttiği gibi halk dilinde bu adın önce İruzbe sonrasında Orozlu en sonunda da Horozlu'ya dönüştüğünü bildirir.			
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.					
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Yapı hakkında yapılan ilk araştırmalarda eserin sadece kapalı kısımdan oluşan bir kervansaray olduğu belirtilmiştir, ancak 1970 lerde yapılan kazı çalışmaları ile yapının gerçek avlulu planı ortaya çıkarılmıştır. Doğu-batı doğrultusunda gelişim gösteren yapı avlu ve kapalı mekândan oluşan plan şemasına sahiptir. Fakat avlunun servis bölümlerinin yerleri tespit edilememiştir. Doğu cephede dışa taşkın bir taç kapı ile girişin sağlandığı, dikdörtgen planlı kapalı mekân, enlemesine beş sahına ayrılmıştır. Kapalı mekân kuzey-güney doğrultusunda uzanan beşik tonozlarla örtülmüşken, mekanın merkez noktası geçişleri pandantif olan bir kubbe ile örtülmüştür. Yapının beden duvarları payandalar ve köşe kuleleri ile desteklenmektedir. Yapının duvarları muntazam kesme Sille taşı ve Gödene taşları ile yapılmıştır. Yapının kapalı kısmı üç boğdam şeklindedir. Orta boğdamın tam ortasında asıl binadan 3,5 m kadar yükselen sekizgen kasnağında sekiz aydınlatma penceresinin yer aldığı aydınlatma feneri mevcuttur.

TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

✓ 1956 yılında yapının avlusu tamamen yıkılmış, kapalı kısmı da çok harap halde iken kapalı kısmın onarımı yapılmış, 1958 yılında durdurulmuştur.

✓ Horozluhan ile ilgili ilk resmi onarım kararı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 13.06.1971 tarih ve 5859 sayılı karar ile alınmıştır. Kararda hafriyat ve temizlik işleri yapılmasına, yıkılmış tonozların ve beden duvarların onarılmasına, içte çürümüş ayakların ıslahı işlerinin yapılmasına, ileride yapılacak işler için de proje istenmesine karar verilmiştir. Bu kazı çalışmaları sırasında yapının avlu kısmı ortaya çıkarılmıştır.

✓ Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 04.02.1982 tarih ve 3364 sayılı kararı ile turistik tesis olarak yeni bir işlev kazandırmak amacıyla yapılmak istenen onarımlar için hazırlanan rölöve ve restorasyon projeleri uygun bulunmuştur.

✓ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 02.12.1988 tarih ve 349 sayılı kararı ile yapı tescil edilmiştir.

✓ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 18.05.1993 tarih ve 1664 sayılı kararı ile II. Grup yapılara dahil edilerek, restorasyon ve çevre düzenlemesinin uygun olduğuna karar verilmiştir.

✓ 19.09.1996 tarih ve 1664 sayılı Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararı ile yapının yağmur ve kar sularından etkilenmemesi için taş külâh ve kornişler hariç üst örtüdeki mozaik kısımlarının metal kaplama uygulamalarının yapılmasının uygun bulunduğu belirtilmiştir.

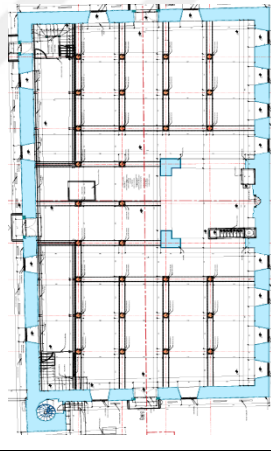
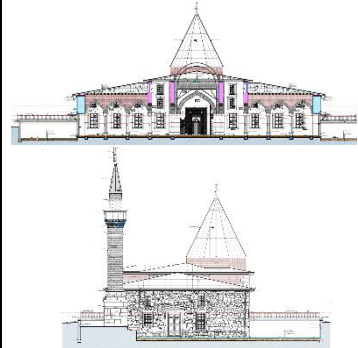
✓ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 23.09.2010 tarih ve 4029 sayılı kararı ile yapı ve çevresine hazırlanan ekli 1/1000 ölçekli imar plan tadilatı uygun bulunmuştur.

	√ 16.06.2014 tarih ve 2078 sayılı karar ile Horozlu Han' da ikinci kapı açılması istemi, yapının orijinal plan şemasında yer almadığı için uygun bulunmamıştır. √ 03.07.2015 tarih ve 2924 sayılı Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararı ile yapının koruma alanı belirlenmiş ve 15.01.2016 tarih ve 3371 sayılı karar ile de yapıya ilişkin yapılan 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı ile 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı değişikliğinde sosyal tesis alanında kaldığı anlaşılmıştır. √ 05.10.2016 tarih ve 3920 sayılı karar ile rölöve ve rölöve analiz projelerinin uygun bulunduğu, Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 21.10.2016 tarih ve 4001 sayılı kararı ile yapıya ilişkin hazırlanan restitüsyon, restorasyon, restorasyon müdahale proje ve raporlara ilişkin Üniversitelerin Sanat Tarihi bölümü uzmanlarının dahil edildiği, Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 13.01.2017 tarih 4173 sayılı kararı ile restitüsyon, restorasyon, restorasyon müdahale proje ve raporların avlu kısmında gerçekleştirilen kazıda elde edilen veriler ile aynı kısma ilişkin yazılı ve görsel belgelerin (çizim, gravür, fotoğraf vb.) kurula iletilmesinden sonra değerlendirileceğine ve yapının koruma grubunun I. grup yapı olarak değiştirilmesine karar verilmiştir. Bu karar üzerine Konya Vakıflara Bölge Müdürlüğü'nün yazısında daha önce gönderilenlerin dışında herhangi bir bilgi ve belgeye ulaşılamadığı belirtilmiştir. Yazlık kısma ait hazırlanan projeler 24.03.2017 tarih ve 4351 sayılı karar ile şerh oylarla onaylanmıştır.	
YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Yapı, bir dönem bakımsızlık nedeniyle yığıntı haline gelmiştir. Bu süreçte, çevredeki insanlar yapıyı adeta bir taş ocağı gibi görerek buradaki taşları alıp kendi evlerini inşa etmek için kullanmışlardır.
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	Horozluhan, günümüzde düğün salonu olarak kullanılmaktadır ve bu durum ziyaretçilerin istedikleri zaman yapıyı görmelerini engellemektedir. Ayrıca, düğün salonu işlevine uygun hale getirilmek amacıyla, yapının orijinal projesinde yer almayan bir müdahale ile avlusunun bir kısmı kapatılarak muhdes bir mutfak oluşturulmuştur. Bu müdahale, yapının algılanabilirliğini ve özgün mimari bütünlüğünü olumsuz yönde etkilemektedir.
	FİZİKSEL	Yapıda çimento malzeme kullanılmıştır.
	DEĞER YİTİRME (RANT)	
	İMAR (GÖRSEL)	Yapı konum itibariyle Konya organize sanayi bölgesinde, üretim tesislerinin arasında çevresiyle kopuk olan bir görüntüye sahiptir. Sanayi içinde kalması nedeniyle de yakın çevresi oldukça bakımsızdır.
UYGULAMA ÖNCESİ VE	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	

SONRASI SORUNLAR	PROJELENDİRME	Onaylı Restorasyon projesine göre yapılan uygulamalarda avlu kısmında duvar ve ayakların belirli bir seviyeye kadar yükseltilerek tamamlandığı görülmektedir. Ancak bu tamamlamaların yapılabilmesi için yeterli bilgi ve belgeye ulaşamadığı belirtilmiştir.
	DENETİM	Yapıda kullanılan çimento bazlı malzemelerle gerçekleştirilen tamamlamalar, işçilik kalitesi açısından ideal seviyede değerlendirilememektedir..
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	Yapı restore et-işlet-devret yöntemiyle özel şahsa kiraya verilmiştir. Düğün salonu olarak hizmet vermektedir. Yapının arka cephesinde kalan alanın hurda kamyon garajı olarak kullanıldığı, yapının batısına doğru bir eğim olduğu, tescilli yapının algılana bilirliliğinin yetersiz olduğu, çevresinde yer alan kullanımların anıtsal yapıya olumsuz etki yarattığı görülmüştür. Yapının yazlık kısmında muhdes olarak çözülen mutfak-mescid-wc gibi mekanlar görüntü kirliliğine neden olmakta, yapıya aykırı bir görsel oluşturmaktadır.

4.8. Çukur Cami - Konya

Tablo 4.8. Çukur Camii envanter tablosu

ÇUKUR CAMİ KÜNYESİ					
Anıt Türü: CAMİ		Anıt Adı: PİR HÜSEYİN BEY (ILGIN ÇUKUR) CAMİİ			Envanter No: 8
İli: KONYA	İlçesi: ILGIN	Mahalle-Köy: ŞİHCHARULLAH		Ada: 135	Parsel: 1
Yapım Tarihi: 15. YY.		Dönemi: KARAMANOĞULLARI		Mülkiyet Durumu: VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	
				Tahsis/Kira: -	
Tescil Tarihi: 04.06.2007		Proje Tarihi: 29.03.2012		Güncel İşlevi: CAMİİ	
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☒	HARAP	BASİT ONARIM	KAPSAMLI	YENİDEN
YENİ İŞLEV:	☐	DURUMDA	GÖRMÜŞ	ONARIM GÖRMÜŞ	YAPIM
İŞLEVSİZ:	☐	☐	☐	☐	☒
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ		ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERGÂHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL
	☒		☐		☐
GENEL TANIM		Çukur Camii, Konya İli, Ilgın İlçesi Şihcarullah Mahallesi Hükümet Caddesi'nde bulunmaktadır. Kitabesi bulunmayan yapının, Karamanoğulları Döneminde Turgutoğlu Pir Hüseyin Bey tarafından 1422 yılında yaptırıldığı Vakıflar Genel Müdürlüğü'ndeki vakfiyeden anlaşılmaktadır. Yapının mimarı bilinmemektedir. Yol zemininden 1,5 m aşağıda kaldığı için bu isimle anılmaktadır.			
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	
					
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.					
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		
					

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Mihrap önünde ikisi serbest ikisi mihrap duvarıyla bütünleşmiş dört ayak üstünde kubbesi olan yapı, enine gelişen bir plan şeması göstermekte ve mihrap duvarına paralel beş sahından oluşmaktadır. Mihrap önünde kubbesi bulunmaktadır. Eskiden yapıda kubbeli bölüm dışında her destek sırası dokuz devşirme mermer sütuna taşınmışken, bugün her destek sırasında sekiz adet sekizgen betonarme destek bulunmaktadır. Yapı ahşap kirişler üzerine düz damdır. Yapının özgün halinden kalan tek ahşap malzeme sadece tavanındaki ahşap kirişlerdir. Yapıya orijinal planında batıdan girilirken, bugün doğu, kuzey ve batıdaki üç kapıdan geçilerek beş basamaklı merdiven ile inilmektedir.

TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

✓ 1960 yılında yapılan bir onarımla, yapı özgün biçimini yitirmiştir. Bu onarımda Yapının dış duvarı dışında iç düzeni tümüyle değiştirilmiş, üst örtüsü de yenilenmiştir.

✓ Yapı Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 04.06.2007 tarih ve 1696 sayılı kararıyla tescil edilmiştir.

✓ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 07.04.1989 tarih ve 431 sayılı kararı ile isminin gayri tarihi ve mimari kıymeti olan hiçbir tarafı kalmaması duvarlarının, sütunlarının ve tavanlarının betonarmeden yapılmasını dikkate alarak tamamen yeni bir inşaat görünümündeki bu binada istenilen ısıtma sisteminin uygulanmasında bir sakınca olmadığına karar verilmiştir.

✓ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 04.06.2007 tarih ve 1696 sayılı kararı ile tescil edilmiştir.

✓ Yapı ile ilgili hazırlanan rölöve projesi Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 08.03.2012 tarih ve 349 sayılı kararı ile restitüsyon ve restorasyon projeleri ise aynı kurulun 29.03.2012 tarih ve 379 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 20.01.2014 tarih ve 1810 sayılı kararı ile yapının cephe aldığı imar yolunun 2 m'lik yol boşluğunun mevcut kullanımında olduğu gibi yapı alanına katılmasına yönelik hazırlanan imar plan tadilatı uygun bulunmuştur.

✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 07.03.2014 tarih ve 1886 sayılı kararı ile yapı ve imar planında dini tesis alanında kalan Ilgın Belediye' sine ait 135 ada, 2 numaralı parsellerin imar planı doğrultusunda hazırlanan tevhit, ihdas ve yola terkine işleminin uygun olduğuna ekli durum haritasının onaylanmasına karar verilmiştir.

✓ Onaylanan projeler doğrultusunda 2013 yılında restorasyon çalışmaları başlatılmıştır. Onarım aşamasında yapılan sıva rasparası ile döşeme kaplamasının sökülmesi sonrasında ise Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 07.03.2014 tarih 1885 sayılı kararı ile "...Pir Hüseyin (Çukur) Cami'nde revizyon restorasyon projesinin hazırlanabilmesi için zemin araştırma kazısı ve muhdes beton imalatların sökülmesinin uygun olduğuna, hazırlanan teknik raporun onaylanmasına, yeni veri ve izler doğrultusunda hazırlanacak güncel rölöve, revizyon restitüsyon ve restorasyon projelerinin kurula iletilmesine karar verilmiştir. Çıkan veriler doğrultusunda hazırlanan güncel rölöve projesi 22.10.2014 tarih ve 2299 sayılı kararı ile revizyon restorasyon ve restitüsyon projeleri de kurulun 20.02.2015 tarih ve 2596 sayılı

	kararı ile onaylanmıştır. 03.06.2016 tarih ve 3716 sayılı kararıyla ✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’ nun 29.05.2015 tarih ve 2832 sayılı kararında da “...Cami beden duvarlarından çıkan devşirme taşların beden duvarlarında tekrar kullanılmasına karar verilmiştir. Ayrıca aynı kurul kararıyla statik rapor, mekanik tesisat, elektrik tesisatı, paratöner tesisatı, seslendirme-yangın tesisatı projeleri ve raporun onaylanmasına karar verilmiştir. ✓ 2019 yılında Vakıflar Bölge Müdürlüğü denetiminde restorasyon çalışmaları başlatılmıştır. Bu çalışmalar doğrultusunda hazırlanan ahşap mihrap, minber ve kürsüye ilişkin düzeltildiği şekliyle revize restorasyon projesi Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’ nun 27.09.2019 tarih ve 6390 sayılı kararıyla onaylanmıştır. ✓ Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’ nun 20.12.2019 tarih 6589 sayılı kararıyla koruma grubu I. Grup olarak belirlenmiştir.	
YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Yapıya geç müdahale edilmesi sebebiyle geçen zamanda çok tahribata uğramıştır. Değerinin bilinmemesi-Kültürel ilgisizlik
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	
	FİZİKSEL	
	DEĞER YİTİRME (RANT)	
	İMAR (GÖRSEL)	Yapı yol kotundan 1.5 metre aşağıda kalmıştır. Bu da yapıda nemlenme ve tuzlanmaya neden olmaktadır.
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	Yapının tescili çok geç yapılmıştır.
	PROJELENDİRME	Yapı özgün biçimini kaybetmiş olduğu için özgün mimarisine yaklaşık olarak aynı dönemde yapılmış yapılarla karşılaştırılarak projeleri hazırlanabilmiştir. Projeler her ne kadar restorasyon olarak geçse de yapıda genel olarak rekonstrüksiyon yapılmıştır.
	DENETİM	
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	

4.9. İnce Minareli Medrese - Konya

Tablo 4.9. İnce Minareli Medrese envanter tablosu

İNCE MİNARELİ MEDRESE KÜNYESİ					
Anıt Türü: MEDRESE		ANIT ADI: İNCE MİNARELİ MEDRESESİ		Envanter No: 9	
İli: KONYA	İlçesi: SELÇUKLU	Mahalle-Köy: BEYHEKİM MAHALLESİ		Ada: 451	Parsel: 2
Yapım Tarihi: 13. YY.	Dönemi: SELÇUKLULAR		Mülkiyet Durumu: VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		
			Tahsis/Kira: BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ		
Tescil Tarihi: 13.11.1982		Proje Tarihi: 24.07.2008		Güncel İşlevi: TAŞ VE AHŞAP ESERLER MÜZESİ	
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☐	HARAP DURUMDA	BASİT ONARIM GÖRMÜŞ	KAPSAMLI ONARIM GÖRMÜŞ	YENİDEN YAPIM
YENİ İŞLEV:	☒				
İŞLEVSİZ:	☐	☐	☐	☐	☐
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ		ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERGÂHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL
	☒		☐		☐
GENEL TANIM		İnce Minare Medresesi, Konya’ da Alaaddin tepesi batı yönündedir. Anadolu devrinin yüksek ilim şubelerinden biri olan yapı Selçuklu Sultanı İzzettin Keykavus II. devrinde, Vezir Sahip Ata Fahrettin Ali tarafından hadis ilmi okutulmak üzere mescidiyle beraber yaptırılmıştır. Diğer adı Sahip Ata Dar’ül Hadisidir. Yapının günümüze ulaşabilmiş bir kitabesi bulunmamaktadır. Pek çok araştırmacı tarafından 1258 tarihi ile 1265 yılları aralığı yapım yılı olarak kabul edilmiştir. Mimarı Köllüg Bin Abdullah’ tır. Yapı ismini kuzey doğu köşesinde yer alan mescidin, iki şerefeli, uzun ve ince minaresinden alır. 1901 yılında yıldırım düşmesi sonucu minaresi yıkılmıştır.			
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.					
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

İnce Minare Medresesi kapalı medrese plan tipinde yapılmıştır. Tek katlı, kapalı avlulu, avlu kubbesi duvarlara oturan plan şemasına sahiptir. Doğu cephesinde kesme taşlardan yapılmış taç kapısı vardır. Taç kapının söve kemeri üzerinden başlayarak kemer kilidinde çaprazlaşıp, saçağa uzanan şeritlerde süls ile kabartma fetih ve yasin süreleri yazılıdır. En yukarıdaki kemerciklerin altında birer küçük daire içinde mimarın adı yazılıdır. Taç kapıdan kare planlı ve manastır tonozlu giriş holüne, buradan da yüksek ferah bir kubbenin örttüğü kubbenin ortasında aydınlatma feneri bulunan avlu kısmına geçilmektedir. Avlunun ortasında havuz bulunmaktadır. Avlunun sol tarafında günümüzde öğrenci odaları birleştirilerek beşik tonozlu tek mekân haline getirilmiş sergi salonu, sağ yanına dikdörtgen planlı, beşik tonozlu iki adet öğrenci odası, giriş aksı doğrultusunda eyvan ve eyvanın sağ ve sol yanında avluya açılan derslikler yer alır. Eyvana avludan iki kollu üç rıhtlı merdivenle çıkılır. Eyvana bitişik bulunan kare planlı dersliklerin örtüleri kubbelidir. Kubbelere geçiş Türk üçgenleri ile sağlanmaktadır. Medrese de yapı malzemesi olarak dış kısımlarda, giriş cephesinde kesme taş; diğer cephelerde moloz taş, iç kısımlarında ise tuğla kullanılmıştır.

TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

√ 1901 yılında, yıldırım düşmesi sonucu iki şerefeli olan minare birinci şerefesine kadar yıkılmış ve mescidin de kubbesi çökmüştür.

√ 19. yy' ın sonlarına kadar eğitim amacıyla kullanılan medrese 1922' li yıllarda silah deposu olarak kullanılmıştır. 1924 yılında çıkartılan Tevhidi Tedrisat kanunuyla medrese kapatılmıştır.

√ Yapı 1929 yılında ihmaller sonucunda tamamen yıkılma tehlikesiyle karşılaşmıştır. 1954 yılında Millî Eğitim Bakanlığı' nca onarılmıştır. Yıkılmış olan duvarları ve öğrenci odaları tamamlanmış ve 1956 yılında Selçuklular Devri Taş ve Ahşap Eserler Müzesi olarak kullanıma açılmıştır.

√ Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu' nun 13.11.1982 tarih ve 3861 sayılı kararıyla yapı tescil edilmiştir.

√ Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Konya Bölge Kurulu' nun 03.04.1987 tarih ve 162 sayılı kararıyla yapının pencerelerine yapılacak beton dışlıkların adı onarım kapsamına girmesi nedeniyle, dışlık detaylarının projesine uygun bir şekilde yapılmasına, kurulun 23.10.1987 tarih ve 259 sayılı kararıyla da pencerelere yapılacak alçı içlik detaylarının projesine uygun olarak yapılmasına karar verilmiştir.

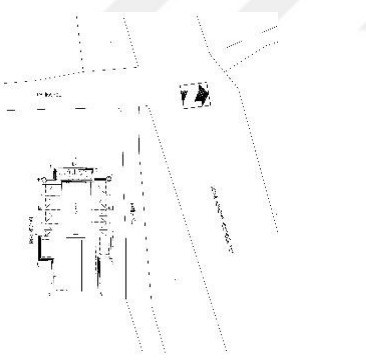
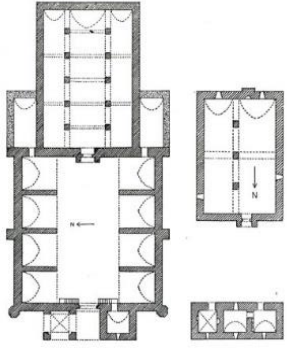
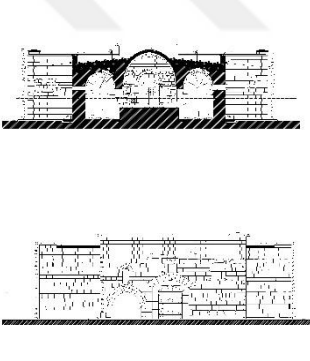
√ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu' nun 09.06.1989 tarih ve 488 sayılı karar ile yapının dış ana kubbe üstü fenerinin onaylanan projesine göre yapılmasına karar verilmiştir.

	√ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu' nun 11.11.1992 tarih ve 1486 sayılı kararıyla yapının minaresine ait onaylı projesinde onarım isteyen ve yıkılmış olan bölümlerin orijinaline uygun olarak ekte onaylanan restorasyon projesine göre yapılabileceğine karar verilmiştir. √ 1993 yılında Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü denetiminde restorasyon çalışmaları başlatılmıştır. Bu �alışmalar sırasında Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu' nun 28.09.1993 tarih ve 1787 sayılı kararıyla yapının yeraltı deposu(sarnıç) ile bahçe içerisinde bulunan tuvaletlere ait, onaylanan rölöve ve restorasyon projelerinin uygun olduğuna karar verilmiştir. Karar doğrultusunda onarımlar tamamlanmıştır. √ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu' nun 21.05.1999 tarih ve 3522 sayılı kararıyla yapının ta� kapısının korunmasının sağlanması açısından düzeltilerek onaylanan projede gösterildiği biçimde çatı yapılması, yapının kuzeybatı yönündeki bahçe ihata duvarında restorasyonlar sırasında malzeme giriş çıkışı için geçici kapı açılması ve karardaki listede yapılması öngörülen diğer imalatların yapılmasının uygun olduğuna karar verilmiştir. Alınan kurul kararı doğrultusunda, 2000 yılında yapıda Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü kontroll�ğ�nde kapsamlı onarım çalışmaları başlamıştır. Tüm �st örtü horasan harç, tuğla ve kurşun kaplama olarak yenilenmiştir. 1901 yılında yıldırım düşmesi sonucunda yıkılan minarenin zarar verdiği ve zamanla yıkılıp tamamen yok olan mescid bölümü, son cemaat ve hücre bölümü restorasyon projeleri 29.06.1990 yılında Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından onaylanmıştır. Söz konusu projeler doğrultusunda bu bölümlerin restorasyonu da 2001 yılında tamamlanmıştır. Yapılan restorasyon çalışmaları sırasında çıkan yeni imalatlar için de Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 04.05.2001 tarih ve 4104 sayılı kararıyla kararda yazılan onarımların yapılmasının uygun olduğuna karar verilmiştir. Ayrıca aynı iş kapsamında kurulun 08.06.2001 tarih ve 4139 sayılı kararıyla yangına ve soyguna karşı alarm sistemine ilişkin, ekte onaylanan projenin uygun olduğuna karar verilmiştir. √ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü' nün 18.11.2005 tarih ve 600 sayılı kararıyla önce Minare Medresesi' nde müze kullanımında gerekli olması nedeniyle karar ekinde çizimlere uygun biçimde güvenlik sistemi ve kapalı devre TV sistemi kurulmasının uygun olduğuna karar verilmiştir. √ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü' nün 24.07.2008 tarih ve 2503 sayılı kararıyla yapı için hazırlanan rölöve, restorasyon ve restitüsyon projeleri onaylanmıştır. √ 2009 yılında hazırlanan projeler doğrultusunda yapının mescit ve depo kısımlarının çatıları Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü denetiminde yenilenmiştir. √ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü' nün 17.12.2010 tarih ve 4245 sayılı kararıyla önce Minare Medrese' nin bahçesinde yapılacak olan hizmet binasına ilişkin hazırlanan projelerin onaylanmasına karar verilmiştir. √ Yapının restorasyon çalışmaları, günümüzde Konya Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından sürdürülmektedir.
--	---

YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Yapıya geç müdahale edilmesi sebebiyle geçen zamanda çok tahribata uğramıştır
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	
	FİZİKSEL	Yapının beden duvarlarında nemlenmeden dolayı bozulmalar ve renklenmeler mevcuttur. Yapının üst örtüsü tahrip olmuştur.
	DEĞER YİTİRME (RANT)	
	İMAR (GÖRSEL)	Yapının çevresinde apartmanlar, ticari mekanlar bulunmaktadır. Yapı tek başına arada sıkışmış bir durumdadır.
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	
	PROJELENDİRME	
	DENETİM	
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	

4.10. Kandemir Han – Konya

Tablo 4.10. Kandemir Han envanter tablosu

KANDEMİR HAN KÜNYESİ					
Anıt Türü: HAN		Anıt Adı: KANDEMİR HAN		Envanter No: 10	
İli: KONYA	İLÇESİ: SELÇUKLU	Mahalle-Köy: KIZILÖREN MAHALLESİ	Ada: 205	Parsel: 1	
Yapım Tarihi: 13.YY	Dönemi: SELÇUKLULAR	Mülkiyet Durumu: VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ Tahsis/Kira: ÖZEL ŞAHIS (MÜSTECİL)			
Tescil Tarihi: 11.11.1988		Proje Tarihi: 28.11.2005	Güncel İşlevi: LOKANTA		
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☐	HARAP DURUMDA	BAŞIT ONARIM GÖRMÜŞ	KAPSAMLI ONARIM GÖRMÜŞ	YENİDEN YAPIM
YENİ İŞLEV:	☒				
İŞLEVSİZ:	☐	☐	☐	☒	☐
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ		ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERGAHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL
	☐		☒		☐
GENEL TANIM	Konya'nın Meram ilçesine bağlı Kızılören Mahallesi'nde yer alan yapı, Konya-Beyşehir karayolunun 46. km'sinde karayolunun 50 m güneyinde yer almaktadır. Halk arasında Yazıönü Hanı, Kuruçeşme Hanı olarak da bilinmektedir. Selçuklu dönemine ait han 1206 yılında Sultan I. Keyhüsrev' in 2. Hükümdarlığı döneminde Emir Kandemir tarafından yaptırılmıştır. Yapının bulunduğu yer tarihi ipek yolunun Konya-Beyşehir-Antalya güzergahı üzerinde bulunmaktadır. Köy ve han "Kızıl" ismini yörenin taş ve toprak renginden alır.				
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	
					
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.					
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		
					

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Yapı açık avlu ve kapalı bölümden oluşan, avlu kısmı geniş arka kısmı dar plan şemasına sahiptir. Yapı düzgün kesme taştan yapılmıştır. Yapının girişi batıdan ve kemerli bir kapı ile sağlanmaktadır. Giriş cephesi iki katlı olarak tasarlanmış ve belirli bir mesafeden sonra öne çıkma yapmaktadır. Cephenin ortasında giriş eyvanı, kuzeyinde çeşme yapısı, batısında ise kapalı görevli odası bulunmaktadır. Giriş eyvanı beşik tonozla örtülü olup, avlu iç duvar yüzünde kapı açıklığı bırakılmıştır. Çeşme revağı L biçimli iki bağımsız ayağa sahiptir ve bir çapraz tonozla örtülüdür. Avludan girilen görevli odası beşik tonozla örtülü olup, cephede mazgal bir penceresi bulunmaktadır. Avlu bölümüne kemerli taç kapıdan girilir. Kapının kuzeyinde mescide çıkan merdiven ve onun altında su tesisi yer alır. Güneyde ise üst katta birbirine bağlı iki odaya çıkan merdiven bulunur. Avluda karşılıklı olarak dört eyvan bulunur. Sivri beşik tonozla örtülüdürler. Kapalı bölümün avluya birleştiği köşelerde dikdörtgen planlı iki odaya yer verilmiştir. Kapalı bölüme öne doğru taşma yapmış sade bir taç kapı ile girilir. Kapının kemerinin içinde kitabesi bulunur. Kapalı kısım iki sıra halinde beşerli ayak dizisi ile üç sahına ayrılmıştır. Orta sahin yan sahinlere göre biraz geniş ve daha yüksektir. Her üç sahinin üzerinde sivri beşik tonozla örtülüdür. Handa kullanılan taş malzeme yakın çevredeki ocaklardan temin edilmiş kırmızı renkli tuf taşıdır. Çok az sayıda devşirme malzeme kullanılmıştır. Duvarların bazı yerlerinde ahşap hatıllara yer verilmiştir.

TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 11.11.1988 tarih ve 326 sayılı kararı ile tescil edilerek II. Grup yapılara dahil edilmiştir.
✓ 01.05.1993 te onarım geçirmiş
✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 21.05.1999 tarih ve 3520 sayılı kararıyla yapının koruma alanı sınırları belirlenmiştir.
✓Yapının rölöve, restorasyon ve restitüsyon projeleri 28.11.2005 tarih ve 627 sayılı kararla, revize restorasyon projesi de 22.09.2008 tarih ve 2647 sayılı kararla onaylanmıştır.
✓ 2007-2008 yılları arasında Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından yapıda kapsamlı restorasyon çalışması yapılmıştır.
✓ 2009 yılında restoran olarak kiraya verilmiştir.
✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 06.04.2009 tarih ve 2987 sayılı kararı ile koruma alanı genişletilen yapının, aynı karar ile Çevre Düzenleme ve kullanım Avan Projesi de onaylanmıştır.
✓ Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nce yapı ile ilgili onaylı projelerdeki detay ve ilişki eksikliklerinin giderilmesi ve arşivleme açısından bütünsel hale getirilmesi amacıyla hazırlandığı belirtilen restorasyon tadilat projesi Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 17.05.2010 tarih ve 3748 sayılı kararı ile onaylanmıştır.
✓ Vakıflar Bölge Müdürlüğü nezdinde yürütülen soruşturma neticesinde düzenlenen soruşturma raporu ve eklerinde, yapılan restorasyon çalışmaları sırasında restorasyon projesinde olmayan bazı imalat değişikliklerinin uygulama sırasında proje revizyonu gerçekleştirilmeden yapıldığı bilirkişiler tarafından tespit edildiği belirtilerek Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından değerlendirilerek gerekli işlemlerin

	yapılması Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından istenmiştir. 13.04.2012 tarih ve 443 sayılı kararıyla bilirkişi raporunun incelendiği, ilgili uygulamaların restorasyon tadilat projesi kapsamında yapıldığı belirtilmiştir. √ Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından 2019-2020 yıllarında yapıda basit onarım gerçekleştirilmiştir. Yapılan �alışmalar doğrultusunda 28.08.2020 tarih ve 6962 sayılı kararla revize restorasyon projesi onaylanmıştır. 2022 yılında da yapının üst örtüsü kurşun kaplama olarak değiştirilmiştir.	
YAPIDA TESP�T ED�LEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOM�K SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOM�K	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Defineciler tarafından mekânların içlerinde derin çukurlar kazılmış, yapının üzerindeki kurşun kaplamalar çalınmış ve çatısı ciddi şekilde tahrip edilmiştir. Bu durum, yapının fiziksel bütünlüğünü ve özgünlüğünü önemli ölçüde zedelemiştir.
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	Y�NETMEL�KLER	
	ÜLKE KARARLARI	
Y�NET�MSEL SORUNLAR	MERKEZ� Y�NET�M	
	YEREL Y�NET�M	
	STK	
KENTLEşMEYE BAĞLI SORUNLAR	�şLEVSEL	
	F�Z�KSEL	
	DEĞER Y�T�RME (RANT)	
	�MAR (GÖRSEL)	
UYGULAMA �NCES� VE SONRASI SORUNLAR	TESP�T-TESC�L ENVANTER	�lgili kurumlarca tescili geç yapılmasından dolayı taşınmazın onarılması gecikmiştir.
	PROJELEND�RME	
	DENET�M	
	�ş�L�K	
	KULLANIM	Yeni fonksiyon verilen han kirada olduğu için sezonluk olarak kullanılıyor. Kiracıların profesyonel işletmeci olmaması, kiş döneminde kapalı olması ziyaretçilerin hanı gezememesi ve gerekli bakımların yapılamaması sorun teşkil ediyor.

4.11. Karamanoğlu Mehmet Bey Hamamı - Konya

Tablo 4.11. Karamanoğlu Mehmet Bey Hamamı envanter tablosu

KARAMANOĞLU MEHMET BEY HAMAMI KÜNYESİ					
Anıt Türü: HAMAM		Anıt Adı: KARAMANOĞLU MEHMET BEY HAMAMI			Envanter No: 11
İli: KONYA	İlçesi: MERAM	Mahalle-Köy: YORGANCI MAHALLESİ		Ada: 645	Parsel:1
Yapım Tarihi: 15. YY.		Dönemi: KARAMANOĞULLARI		Mülkiyet Durumu: HACI HATİP MEHMET VAKFI	
				Tahsis/Kira: BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	
Tescil Tarihi: 13.11.1982		Proje Tarihi: 11.06.1982		Güncel İşlevi: İŞLEVSİZ	
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☐	HARAP	BASİT ONARIM	KAPSAMLI ONARIM	YENİDEN
YENİ İŞLEV:	☐	DURUMDA	GÖRMÜŞ	GÖRMÜŞ	YAPIM
İŞLEVSİZ:	☒	☐	☐	☒	☐
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ	ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERGAHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL	
	☒	☐		☐	
GENEL TANIM		Hasbeyoğlu Hamamı, Konya İli, Meram İlçesi, Yorgancı Mahallesi'nde, Meram Çayı' nın güneyinde, köprünün güney tarafında konumlanmaktadır. Karamanoğlu II. İbrahim Bey'in tahta çıktığı dönemlerde Hacı Hasbeyoğlu Mehmet adındaki hayırsever tarafından 1424 yılında yaptırılmıştır. Beylikler dönemi eserlerinden olan Meram Hamamı banisi sebebiyle Hasbey adıyla da anılmaktadır.			
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Hasbeyoğlu Hamamı çifte hamam olarak yapılmıştır. Çifte hamam doğu-batı istikametinde yönelerek birbirine benzer özellikte kadınlar ve erkekler bölümünden meydana gelmiştir. Erkekler kısmının soyunmalığı dört yönde ahşap kerevetler ve taş şekillerle dolanmaktadır. Mekanın ortasında kare planlı şadırvana yer verilmiştir. Soyunmalığın üstü köşelerde üçlü üçgen bingilere taşıtılan kubbe ile örtülmektedir. Soyunmalıktan sivri kemerli bir kapı ile dikdörtgen planlı aralığa, oradan da soğukluğa geçilir. Soğukluğun tek eyvanı vardır. Üzeri kubbe ile örtülmüştür. Soğukluğun doğusundan sıcaklık kısmına girilmektedir. Sıcaklık tek kubbeli olup kuzey, doğu ve güney yönlerde sivri kemerli eyvanlarla genişletilmiştir. Kadınlar kısmının girişi güney cepheden verilmiştir. Soyunmalığı kare planlıdır. Soyunmalık bölümünün üstü 8m çapında kubbe ile örtülüdür. Soyunmalıktan aralığa, buradan da soğukluğa ulaşılmaktadır. Soğukluğun ve sıcaklığın plan tipi erkekler kısmı ile aynıdır. Hamamın doğu cephesini tamamen kaplayan bir su deposu bulunmaktadır. Hamamın eski kapısı kısmen toprağa gömülmüş, kemer cephesinde palmet motifleri ve bunların içerisinde örgülü bezeme görülmektedir. Hamamın dış cephesi moloz taş malzeme ile yapılmış, kapıları ve köşe bölümleri kesme taş ile yığma yapım tekniği ile inşa edilmiştir.

TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

√ Hasbey Hamamı uzun bir dönem onarım görmemiş ve harap olmuştur. 1980 yılında yapının onarım görmesi için rölövesi alınmıştır. Yapılan rölöve çalışmaları sonucu onarım ve sağlamlaştırma çalışmaları yapılmıştır ve ana hatlarıyla günümüzdeki halini almıştır.

√ Gayrimenkul Eski Eserler Yüksek Kurulu'nun 11.06.1982 tarih ve 3622 sayılı kararıyla rölöve projesi onaylanmış, 13.11.1982 tarih ve 3861 sayılı kararı ile tescillenmiştir. 22.01.1983 tarih ve 4130 sayılı kararıyla da restorasyon projesinin uygun olduğuna karar verilmiştir.

√ Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce önceki yıllarda kısmen onarılan yapının restorasyonu, 1988-1989 yıllarında yapılan esaslı onarımla tamamlanmış ve işletilmek üzere kiraya verilmiştir. Kadınlar ve erkekler kısmının soyunma mahallerinde soyunma kabinleri yapılmak istemiyle kurula başvurulmuş, kurulun 09.02.1990 tarih ve 649 sayılı kararıyla kabinlerin yapılmasında sakınca bulunmadığına karar verilmiştir.

√ 10.04.1996 tarih ve 2525 sayılı Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararıyla çevre düzenleme projesi düzeltilerek onaylanmıştır.

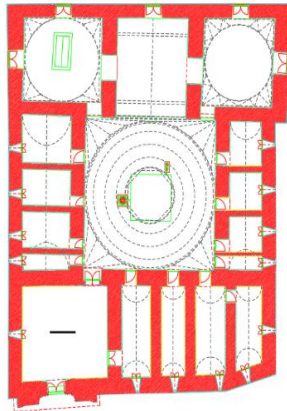
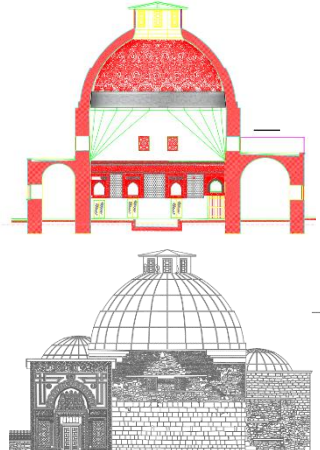
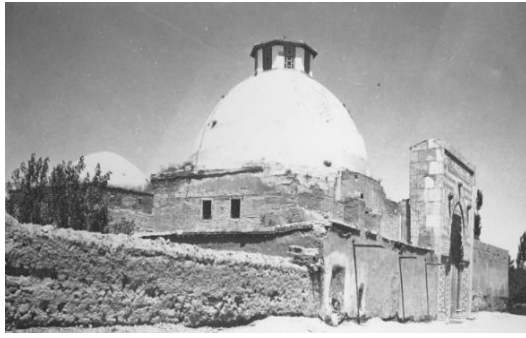
√ Yapılan bir ihbar sonunda yerinde yapılan incelemeler neticesinde, 29.05.1996 tarih ve 2575 sayılı Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararıyla çevre düzenlemesine aykırı yapılan uygulamaların ilgili belediyesince projeye uygun hale getirilmesine karar verilmiştir. Ancak izinsiz uygulamaların kaldırılmaması nedeniyle de 24.12.1998 tarih ve 3410 sayılı karar ile de hamamın arka cephesine izinsiz yapılmış olan prefabrik tuvaletin kaldırılması gerektiğine ve yapanlar hakkında yasal işlem açılmasına karar verilmiştir.

√ Yapı 1998 yılında 10 yıllığına özel şahsa kiraya verilmiştir. √ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 05.02.1998 tarih ve 3102 sayılı kararı ile yapının restoran olarak kullanılması uygun bulunmuş, erkekler ve kadınlar soyunma mahalleri arasındaki duvarda geçiş sağlanması için kapı boşluğu açılması uygun bulunmuştur. √ Yapıya kiracısı olan işletme sahibi tarafından bazı eklentilerin yapıldığı tespit edilmiş, izinsiz uygulamaların değerlendirilmesi istemine ilişkin ilgi yazı gereği, Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 14.04.2017 tarih ve 4410 sayılı kararı ile yapılan izinsiz uygulamaların onaylı restorasyon ve çevre düzenleme projelerine uygun hale getirilmesine getirilmediği takdirde yasal işlem açılmasına karar verilmiştir. √ Yapının da bulunduğu alana ilişkin Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 18.05.2018 tarih ve 5312 sayılı kararı ile 1/5000 ölçekli nazım imar planı ile 1/1000 ölçekli uygulama imar planının uygun olduğuna, yapının koruma alanında kalan yapıların ilgili belediyesince güvenlik önlemleri alınarak KUDEB denetiminde yıkılabileceğine karar verilmiştir, onaylı plan değişikliği ile reskreasyon alanında kalan hamama ticari fonksiyon verilmiştir. √ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunun 01.06.2018 tarih ve 5351 sayılı kararı ile Yapı ve çevresi için hazırlanan Kentsel Tasarım Projesinin düzeltildiği şekliyle uygun olduğuna, 28.09.2021 tarih ve 7647 sayılı kararı ile de revize kentsel tasarım projesi uygun bulunmuştur. √ 28.06.2021 tarih ve 7476 sayılı Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararı ile koruma grubu I. grup olarak belirlenen yapının cephesinin de kumlama yöntemiyle temizlenmesinin uygun olduğuna, 30.05.2023 tarih ve 8838 sayılı kararıyla rölöve, restitüsyon projeleri, malzeme ve hasar analiz paftası, rölöve ve restitüsyon raporları uygun bulunmuştur. 20.06.2023 tarih ve 8910 sayılı kararıyla da restorasyon projesi onaylanmıştır. √ Günümüzde yapı Vakıflar Bölge Müdürlüğü' nce restore et-işlet-devret modeliyle Büyükşehir Belediyesi' ne kiraya verilmiştir. Hazırlanan restorasyon projeleri doğrultusunda Konya Büyükşehir Belediyesi'nce Oyuncak Müzesi olarak düzenlenecek şekilde, restorasyonu yapılmaktadır.		
YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Yapının muhtelif yerlerinde beton kullanılarak yapıya zarar verilmiştir.
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	Yapı eski işlevini yerine getiremediği için yeni işlevler yüklenmiştir.
	FİZİKSEL	Yapının Külhan bölümü zaman içinde yıkılmış sonradan yeniden inşa edilmiştir. Bu bölüm bir dönem lokantanın mutfak kısmı olarak kullanıldığı için özgün mimarisinden farklı olarak bu bölüme kapı açılmıştır. Hamamın külhan bölümünün temelleri üzerine betonarme olarak inşa edilen bu bölümün yapıya zarar

		verdiği düşünülmektedir. Yapıda 1960 larda yapılan tadilatlar yapıya muhtelif yerlerinde çimento harç kullanılmıştır. Çimento harcının gözeneksiz ve yoğun yapısı, yapının nefes almasını engelleyerek yapıda nemlenmeye neden olmaktadır. Çimento harç ve tuğla arasında zamanla aderans gerçekleşmiş, restorasyon sırasında çimento harçtan arındırılmak istenen kısımlar da tuğlalarla birlikte sökülerek yapının tahrip olmasına neden olmuştur. Yapıda günümüzde restorasyon çalışması devam etmektedir.
	DEĞER YİTİRME (RANT)	Eser gerçek değerine ulaşamamıştır.
	İMAR (GÖRSEL)	Yapının zemin kotu bayındırlık çalışmaları ve doğal olayların etkisi ile zaman içerisinde çevre kotundan alçakta kalmıştır. Yapıda drenaj ve yalıtım sorunlarının tam olarak çözülememesi nedeniyle ıslanan zemindeki suların kapıların yoluyla yapının cephelerine yükseldiği ve zarar verdiği gözlenmiştir. Ayrıca zemin kotundan giriş sağlanmadığı için erkekler bölümünün giriş kapısı iptal edilmiştir. Kapı açıklığı moloz taş ile doldurulmuştur. Hamamın kuzey cephesine kapı açıklığı açılmıştır.
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	
	PROJELENDİRME	Hamam yapısının hücrelerinin küçük olması, mekanların birbirine geçişlerinin karışık olması, labirent etkisi yaratması açısından oyuncak müzesi olarak projelendirilmesinin uygunluğu tartışılmaktadır.
	DENETİM	
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	Yapı ısınma ve foseptik problemleri çözemediği için hamam olarak kullanılamamıştır. Lokanta-kafe işlevi verilmiştir. Yapının sadece ılıklik ve soğukluk bölümlerinin kullanıcılara hizmet verdiği, sıcaklık bölümünün ise mutfak olarak kullanıldığı görülmüştür. Bu da hamam mimarisinin algılanmasını engellemektedir. Ayrıca zemin döşemeleri ve tuvaletlerde kullanılan seramiklerde hamam yapısına uygun malzemelerin kullanılmadığı görülmektedir. İşletmecisi tarafından ilave ekler yapılmak suretiyle yapıya zarar verilmiş ve hakkında yasal işlem açılmıştır. Günümüzde yapı Çocuk Oyun Atölyesi ve Sergisi olacak şekilde yeniden işlevlendirilmek üzere Büyükşehir Belediyesince projeleri hazırlanmıştır. Bu doğrultuda restorasyonu yapılmaktadır. Yapıya verilen yeni işlevin özgün işleviyle ne kadar örtüştüğü ve hamam yapısının yeni işlev için uygun olup olmadığı tartışılmaktadır.

4.12. Karatay Medresesi - Konya

Tablo 4.12. Karatay Medresesi envanter tablosu

KARATAY MEDRESESİ KÜNYESİ					
Anıt Türü: MEDRESE		Anıt Adı: KARATAY MEDRESESİ			Envanter No: 12
İli: KONYA	İlçesi: KARATAY	Mahalle-köy:		Ada: 5516	Parsel: 133
Yapım Tarihi: 13. YY.		Dönemi: SELÇUKLULAR		Mülkiyet Durumu: VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	
				Tahsis/Kira: KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI	
Tescil Tarihi: 13.11.1982		Proje Tarihi: 15.09.2008		Güncel İşlevi: ÇİNİ ESERLER MÜZESİ	
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☐	HARAP DURUMDA	BASİT ONARIM GÖRMÜŞ	KAPSAMLI ONARIM GÖRMÜŞ	YENİDEN YAPIM
YENİ İŞLEV:	☒				
İŞLEVSİZ:	☐	☐	☐	☒	☐
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ		ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERGAHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL
	☒		☐		☐
GENEL TANIM		Yapı, Konya' da Alaaddin Tepesinin kuzey yönünde bulunmaktadır. Kapısının üzerindeki kitabeden Selçuklu Sultanı II. Keykavus döneminde 1251 yılında Emir Celaleddin Karatay tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Mimarı bilinmemektedir. Selçuklular döneminde önemli bir eğitim kurumu olarak hizmet vermiş olup, 1908 yılına kadar kullanılmıştır.			
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	
					
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.					
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		
					

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Yapı hadis ve tefsir ilimleri okutulmak üzere kapalı avlulu ve tek eyvanlı medrese planında inşa edilmiş ve tek katlıdır. Yapıya doğu yönünde gök ve beyaz mermerden yapılmış taç kapıdan girilmektedir. Kapı açıklığı kemerli değil, düz taş hatıllıdır. Dikdörtgen şeklindeki mermer söveli giriş kapısının sağında ve solunda burmalı sütunçeler bulunmaktadır. Kapı taş işçiliği bakımından oldukça dikkat çekici ve selçuklu sanatında görülen yazılı, bitkisel ve geometrik desenlerle süslüdür. Taç kapıda üst üste yedi sıra mukarnas yer almaktadır. Portal geometrik şeritlerle doldurulmuş iki bordürle çevrelenmiştir. Kapının üzerinde medresenin yapımı ile ilgili kitabe seçme ayet ve hadisler kabartma olarak işlenmiştir. Taç kapıdan çelik konstrüksiyon kubbe ile örtülü bir avluya, buradan da bir kapı ile medreseye girilir. Yapı, avlu üzeri merkezinde aydınlık feneri bulunan ve mozaik çinilerle kaplı kubbe ile örtülüdür. Binanın batı yönünde bulunan beşik tonozlu eyvanın kemerinde besmele ve Ayet el Kürsi yer almaktadır. Kubbeye geçiş elemanı olan üçgenlerde ise Muhammed, İsa, Musa ve Davud peygamberlerin isimleri ile dört halifenin isimlerine yer verilmiştir. Eyvanın solundaki kubbeli hücre Celaleddin Karatay'ın türbesidir. Yapının duvarları kesme taş, portali mermer, kubbe ve tonozları tuğladan yapılmıştır.

TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

✓ Selçuklular döneminden sonra da eğitim-öğretimini sürdüren ve tarihi fonksiyonunu yerine getiren yapı Osmanlı Devleti' nin yıkılışına kadar faaliyetlerini devam ettirdiği muhtelif kaynaklardan anlaşılmaktadır. Ancak 19. yüzyılın sonunda bakımsız ve harap durumda olduğu belirtilmektedir. 1935 ve 1953 yıllarında bazı onarımlar yapılarak 1955 yılında Çini Eserler Müzesi olarak açılmıştır.

✓ Yapı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 13.11.1982 tarih ve 3861 sayılı kararıyla tescil edilmiştir.

✓ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 13.05.1982 tarih ve 1317 sayılı kararıyla yapının pencerelerine ait alçı içlik projelerinin onaylanmasına karar verilmiştir.

✓ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 01.05.1987 tarih ve 174 sayılı kararıyla yapıya ait mevcut tuvaletin yıkılmasına, yerine projesine uygun olarak yeni tuvalet yapılmasına karar verilmiştir.

✓ Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 1988 yılında restorasyon çalışmaları başlatılmıştır. Bu çalışmalar kapsamında Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 13.05.1988 tarih ve 177 sayılı kararıyla yapının bahçe düzenlemesine ait projenin uygun olduğuna karar verilmiştir.

✓ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 03.10.1991 tarih ve 1142 sayılı kararıyla yapının kubbe üstü tepe fenerinin ekte onaylanan projesine uygun olarak yapılabileceğine karar verilmiştir.

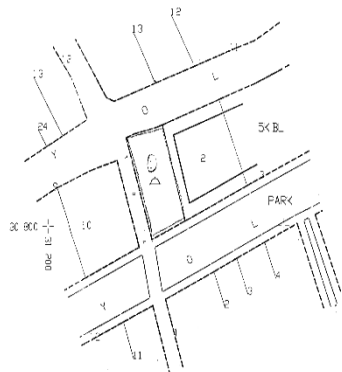
	√ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 01.04.1992 tarih ve 1277 sayılı kararı ile yapının tepe pencerelerine ait beton dışlık projesinin onaylanmasına karar verilmiştir. √ 1993 yılında Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü tarafından bakanlıkça ayrılan �denek çerçevesinde onarım ve restorasyon çalışmaları başlatılmıştır. Yapılacak onarımlar Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 13.01.1993 tarih ve 1567 sayılı kararıyla onaylanmıştır. Yapılan restorasyon çalışmaları sırasında sıva raspası yapılırken ortaya çıkan duvar motiflerinin aynen korunmasına, 1/1 ölçekli örneklerinin ve detay fotoğraflarının çekilerek arşivlenmesine, bu bölümün kenarlarında bulunan çinilerin ve motiflerin düşmemesi için sıvanmasına, Yine ana kubbede yapılacak restorasyon çalışmaları sırasında; mevcut �inili kısımların dondurularak korunmasına, tezyinat yapılarak tamamlanan, kabarmış kısımların sökülerek, çinilerin dökülmüş olduğu belirlenecek şekilde sıvanıp dondurulmasına Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 12.05.1993 tarih ve 1542 sayılı kararıyla karar verilmiştir. √ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 25.12.1997 tarih ve 3073 sayılı kararıyla yapının yan h�ccesinde akıntıya sebep olan üst örtünün su tecritinin yenilenmesi, rutubetten dolayı kabaran sıvaların raspa edilmesi ve boyanması gibi işlemlerin uygun olduğuna karar verilmiştir. √ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 10.07.1998 tarih ve 3250 sayılı kararı ile istenilen basit onarımlar ile elektrik tesisatının yenilenmesinin ekte onaylanan projesine göre yapılabileceğine karar verilmiştir. √ 2000 yılında Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü denetiminde yaptırılacak onarım ve restorasyon işleri için hazırlanan teknik rapor Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 07.07.2000 tarih ve 3828 sayılı kararı ile onaylanmıştır. √ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 17.08.2000 tarih ve 3878 sayılı kararıyla tashihli drenaj detay projesinin onaylanmasına karar verilmiştir. √ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 12.11.2001 tarih ve 4325 sayılı kararıyla yapının bahçe tanzimine ilişkin, ekte onaylanan vaziyet planı, ahşap pergole planı ile kesit ve detaylarının uygun olduğuna karar verilmiştir. √ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 12.12.2005 tarih ve 652 sayılı kararıyla yapının çinilerinin restorasyonu ve temizlenmesine ilişkin karar ekindeki restorasyon raporunun uygun bulunduğuna, tamamlamaya yönelik uygulamalarda sıva raspası ve temizlik çalışmaları tamamlandıktan sonra projelendirilerek değerlendirilmek üzere kurula iletilmesine karar verilmiştir. √ 2006 yılında yapıda restorasyon çalışmaları başlatılmıştır. Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 02.01.2006 tarih ve 705 sayılı kararıyla yapının ta� kapısına ait metal kapı kanatlarının ahşaptan künde kari tekniğinde yenilenmesine ilişkin karar ekindeki projenin uygun bulunduğuna karar verilmiştir. Kurulun 15.09.2006 tarih ve 1200 sayılı kararı ile yapının eyvanında mevcut döşemenin sökülmesi, özelliğini yitirmiş olan toprağın boşaltılarak yeniden çakıl dolgu yapılması ve üzerinin mevcuduna uygun karo tuğla ile döşenmesine karar verilmiştir. Ancak bu kısımda yapılan kazı çalışmaları sırasında iki temel duvar kalıntısı ile orta havuza ait üstü kapalı su kanalı ortaya çıkarılmıştır. Kurulun 23.11.2006 tarih ve 1324 sayılı kararıyla bu su kanallarının üzerindeki ahşapların yerinde korunarak cam altında teşhir edilmesine karar verilmiştir. Ayrıca aynı kararla yapılacak işlemlere ait diğer
--	--

	onarımlarda onaylanmıştır. Yapının eyvan duvarında taşıyıcı sorunlar oluşmaması için Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 20.11.2006 tarih ve 1315 sayılı kararıyla yapılacak işler tanımlanmış ve onaylanmıştır. √ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 04.12.2006 tarih ve 1344 sayılı kararıyla Yapının kuzeyine güvenlik açısından çevre düzenleme projesi yapılıncaya kadar demir parmaklık yapılmasına ilişkin ekli krokinin tashih edildiği şekilde onaylanmasına karar verilmiştir. √ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 23.07.2007 tarih ve 1806 sayılı kararıyla çinilerin restorasyonuna ait karar eki retorasyon raporu ile rölöve ve restorasyon projeleri uygun bulunmuştur. √ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 24.09.2007 tarih ve 1921 sayılı kararıyla yapıya ait teşhir tanzim projelerinin onaylanmasına, iç duvarda çimentolu harçla yapılan eski ve yeni sıvaların yer yer çatladığı ve badanalarda dökülmeler olduğu görüldüğünden, sıvaların tarihi yapıya uyumlu kireç harçlı horasan sıva ile teşhir-tanzim uygulamaları sırasında yenilenmesine karar verilmiştir. √ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 15.09.2008 tarih ve 2634 sayılı kararı ile rölöve, restorasyon ve restitüsyon projelerinin onaylanmasına karar verilmiştir. Yapının kuzey doğu köşesine ilişkin hazırlanan kısmi rölöve projesi de kurulun 31.07.2015 tarih ve 2983 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur. √ 2014- 2015 yıllarında yapının tamamının üst örtü kubbe kurşun kaplaması değiştirilerek derzleri yenilenmiştir. √ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 13.05.2016 tarih ve 3639 sayılı kararıyla yapının giriş kapı arkası Rölöve, Restitüsyon projeleri 24.03.2017 tarih 4336 sayılı kararı ile de giriş kapı arkası restorasyon projesi, düzeltildiği şekliyle de giriş kapı arkası ve kuzeydoğu köşe statik projelerinin uygun bulunduğu karar verilmiştir. Giriş kapı arkası restorasyon tadilat projesi de kurulun 06.04.2018 tarih ve 5194 sayılı kararıyla onaylanmıştır. √ 2017 yılında yapıda Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü denetiminde restorasyon çalışmaları başlatılmıştır, araya pandeminin girmesiyle uzayan çalışmalar 2021 yılına kadar devam etmiştir. Bu restorasyon çalışmalarında yapının doğu kısmı temel izlerinden hareketle rekonstrüksiyon olarak tamamlanmıştır. Ayrıca giriş kapısı arkası üst kısmı, çelik profil taşıyıcılı üzeri temperli, lamine, yalıtımlı ve fûme renginde cam malzeme kullanılarak tonoz şeklinde, kuzeydoğu köşesi de aynı malzeme ile yelken tonoz şeklinde kapatılmıştır. √ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 08.06.2018 tarih ve 5363 sayılı kararıyla yapının restorasyonunda kullanılacak taş seçiminde kesme taşlarda Gödene ve Kayseri Gesi Bölgesinin gri volkanik tuf taşının, moloz taşlarda ise Sille Taşının kullanılması uygun bulunmuştur. √ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 13.03.2020 tarih ve 6718 sayılı kararıyla yapının I. Grup yapılara dahil edilmesine, giriş kapı arkası restorasyon tadilat projesi ve raporunun onaylanmasına karar verilmiştir.
--	---

YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Yapı uzun yıllar kaderine terk edilmiş, onarılması ihmal edilmiştir. Yapıya geç müdahale edilmesi sebebiyle geçen zamanda çok tahribata uğramıştır.
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	
	FİZİKSEL	
	DEĞER YİTİRME (RANT)	
	İMAR (GÖRSEL)	Yapı önünden geçen yoldan binaya gelen kar ve yağmur suları yapıya zarar vermekte yapının taç kapısında rutubet ve nem sorunlarına bağlı tuzlanmalar meydana gelmektedir. Yapıda drenaj sorunu görülmektedir.
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	
	PROJELENDİRME	Yapının çelik konstrüksiyon olarak tamamlanan kısımları cam kaplama olduğu için bu bölümlerde iklimlenme sorunları görülmekte ve sera etkisi yaratmaktadır.
	DENETİM	
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	

4.13. Keçeciler Cami - Konya

Tablo 4.13. Keçeciler Cami envanter tablosu

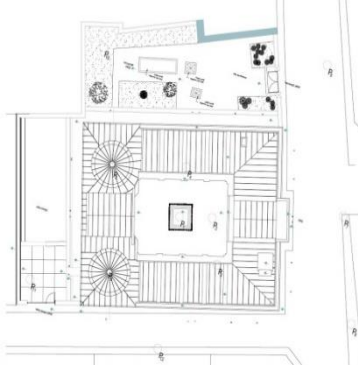
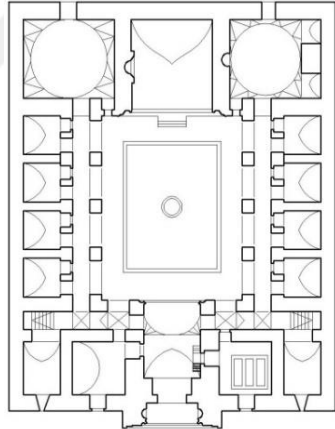
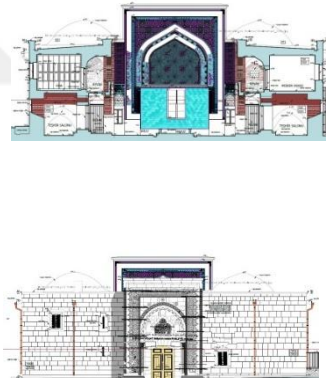
KEÇECİLER CAMİ KÜNYESİ					
Anıt Türü: CAMİ		Anıt Adı: KEÇECİLER CAMİ		Envanter No: 13	
İli: KONYA	İlçesi: KARATAY	Mahalle-Köy: NAKİPOĞLU	Ada: 22245	Parsel: 1	
Yapım Tarihi: 20.YY.	Dönemi: OSMANLI	Mülkiyet Durumu: KEÇECİ MAHALLESİ HALKI VAKFI			
Tahsis/Kira: -					
Tescil Tarihi: 15.10.2001		Proje Tarihi: 30.11.2018		Güncel İşlevi: CAMİİ	
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☒	HARAP DURUMDA	BASİT ONARIM GÖRMÜŞ	KAPSAMLI ONARIM GÖRMÜŞ	YENİDEN YAPIM
YENİ İŞLEV:	☐				
İŞLEVSİZ:	☐	☐	☐	☒	☐
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ	ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERGÂHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL	
	☒	☐		☐	
GENEL TANIM	Yapı Konya İli, Karatay İlçesi, Keçeciler caddesi üzerinde, yeni Selahaddin Caminin kuzeyinde yer almaktadır. Yapıya bulunduğu caddenin ismi olan Keçeciler Camii denilmektedir. Yapı 1905 yılında Marangoz Emin Sarıkulak ve kardeşi Hafız Ali Sarıkulak tarafından yaptırılmıştır. Eskiden yapının yerinde küçük bir mescit varken, eskidiği ve küçük geldiği için ihtiyaca cevap veremez hale gelmiş, yıkılarak yerine biraz daha büyük olan bu mescit inşa edilmiştir. Yapıya zaman içinde bir minber ve kadınların ibadet edeceği bir bölüm eklenmiştir. Caminin kuzey cephesinde Osmanlıca kitabe bulunmaktadır.				
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	
					
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.					
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		
					

FOTOĞRAFLAR	
MİMARİ ÖZELLİKLER	Yapı kareye yakın dikdörtgen planlı, tek mekanlı bir mahalle mescidi olarak inşa edilmiştir. Yapıya batı duvarında bulunan çift kanatlı ahşap bir kapıyla girilmektedir. Dikdörtgen planlı harim mekanını barındıran bu yapının döşemesi ahşap, tavamı ise ahşap çitalıdır. Kuzey, batı, güney duvarlarında ikişer adet, doğu duvarında ise bir adet olmak üzere 7 adet penceresi bulunmaktadır. Özgün ahşap işçiliğe sahip mihrap ve minberi vardır. Harim mekânının güney duvarında bulunan mihrabı, dikdörtgen biçimli, yuvarlak nişli oyma tekniği ile yapılmıştır. Ahşap dikmeli kerpiç camilerdendir.
TARİHSEL MÜDAHALE (ONARIM) SÜRECİ	√ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 15.10.2001 tarih ve 4281 sayılı kararıyla korunması gerekli kültür varlığı olarak tecil edilmiştir. √ 2006 yılında Selahaddin Camii Yaptırma ve Yaşatma Derneği tarafından yapının yıkılarak, mihrap ve minberinin yapının yanında yeni yapılan camiye taşınarak muhafaza edilmesi dilekçe ile Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden talep edilmiştir. Ancak kabul edilmemiştir. √ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 19.11.2007 tarih ve 2012 sayılı kararı ile yapının rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri, 26.01.2009 tarih ve 2869 sayılı kararı ile de rölöve, restitüsyon ve restorasyon raporları onaylanmıştır. √ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 30.06.2014 tarih ve 2092 sayılı kararıyla tescilinin kaldırılması isteminin uygun olmadığına karar verilmiştir. Ayrıca aynı kararda yapının koruma grubunun II. Grup yapılara dahil edilmesine, 1/1000 ölçekli eki haritada işaretlenen koruma alanının belirlenmesine karar verilmiştir. √ 2018 yılında Keçeciler ve Nakipoğlu Mahallesi Muhtarları caminin yol kenarında bulunması ve yapının kullanılmaması nedeniyle yıkılması isteminde bulunarak Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'na başvuruda bulunmuşlardır. Koruma kurulu tarafından ilgili belediyesi ve Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nden görüş yazısı istenmiştir. Karatay Belediyesi tarafından yapının yıkılmasının uygun olacağını, Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından ise yapının yıkılmasının uygun olmayacağı görüşü bildirilmiştir. Söz konusu görüşler neticesinde Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 29.06.2018 tarih ve 5397 sayılı kararı ile yapının yıkılması isteminin uygun olmadığına karar verilmiştir. √ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 30.11.2018 tarih ve 5741 sayılı kararıyla revize restorasyon projesi onaylanmıştır. √ 2018 yılında yapıda yapılan onarım çalışmaları aşamasında ortaya çıkan bulgular doğrultusunda hazırlanan revize restorasyon projesi Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 30.11.2018 tarih ve 5741 sayılı kararıyla onaylanmıştır. √ Yapının mihrabında onaylı restorasyon projesi doğrultusunda yapılan restorasyon çalışmalarında ortaya çıkan bulgular doğrultusunda Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 10.01.2020 tarih ve 6598 sayılı kararıyla mihrap restorasyon projesinin düzeltildiği şekliyle onaylanmasına karar verilmiştir.

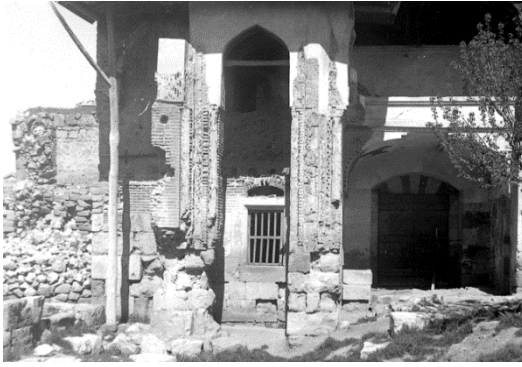
YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Toplumda tarihi eser bilinci yetersiz olduğu için izinsiz şekilde yeni cami inşa ediliyor, halk yeni camiyi benimsiyor. Yıkılması için girişimde bulunuyor.
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	Belediye ve STK lar caminin yıkılması için başvuruda bulunuyor. Yeni caminin yapılmasına merkezi yönetim de dahil olmak üzere müdahale edilmiyor.
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	
	FİZİKSEL	
	DEĞER YİTİRME (RANT)	Yapı halk tarafından büyük caminin yanında tercih edilip ibadete uygun görülmediği için kullanılmıyor.
	İMAR (GÖRSEL)	Yapının kuzey duvarı yol üzerinde kalmış durumda olduğu için yaya aksını kesiyor. Bu yüzden yapının yıkılması önerilmiştir. Mevcut durumda yeni yapılan cami, yapının görselini bozmaktadır.
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	Yapının tescili geç yapılmıştır.
	PROJELENDİRME	
	DENETİM	
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	Yapı yıllarca terk edilmiş, kullanım dışı kalmıştır. Günümüzde yanında izinsiz olarak yapılan cami, halk tarafından tercih edilmektedir.

4.14. Sırçalı Medrese - Konya

Tablo 4.14. Sırçalı Medrese envanter tablosu

SIRÇALI MEDRESE KÜNYESİ						
Anıt Türü: MEDRESE		Anıt Adı: SIRÇALI MEDRESE			Envanter No:: 14	
İli: KONYA	İlçesi: MERAM	Mahalle-Köy: SAHİBİ ATA MAHALLESİ			Ada: 301	Parsel: 1
Yapım Tarihi: 13. YY.		Dönemi: SELÇUKLULAR		Mülkiyet Durumu: VAKIFLAR BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ		
				Tahsis/Kira: BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ		
Tescil Tarihi: 13.11.1982		Proje Tarihi: 24.03.2008		Güncel İşlevi: İŞLEVSİZ		
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu				
ÖZGÜN:	☐	HARAP	BASİT ONARIM	KAPSAMLI	YENİDEN	
YENİ İŞLEV:	☐	DURUMDA	GÖRMÜŞ	ONARIM GÖRMÜŞ	YAPIM	
İŞLEVSİZ:	☒	☐	☐	☒	☐	
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ		ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERGAHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL	
	☒		☐		☐	
GENEL TANIM	Konya İli, Meram İlçesi, Sahipata Mahallesinde bulunan yapı Selçuklu Sultanı Guyaseddin Keyhüsrev II devrinde hicri 640, miladi 1240 yılında fıkıh ilmi okutturulmak üzere Bedreddin Muhlis tarafından yaptırılmıştır. Medresenin mimarı, Tuslu Osman oğlu Mehmet oğlu Mehmet' tir. Medrese yapı da kullanılan çini süslemelerden dolayı "Sırçalı Medrese" ismini almıştır. Ayrıca yapıyı yaptıran kişiden dolayı da "Muslihiye Medresesi" olarak da anılmaktadır.					
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ		
						
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.						
UYGULAMA ÖNCESİ				UYGULAMA SONRASI		
						

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Yapı doğu-batı aksına yerleştirilmiş dikdörtgen simetrik bir plan şemasına sahiptir. Açık avlulu iki katlı ve iki eyvanlı medreselerdendir. Medresenin girişi kuzey doğuda yer alan kesme taştan yapılmış, bitkisel motiflerle kaplı taç kapıdan sağlanmaktadır. Basık kemerli kapıdan yine basık beşik tonozlu giriş eyvanına geçilir. Eyvanın kuzeyinde medresenin banisi ve ailesine ait türbe bulunmaktadır. Giriş eyvanı içinden dar merdivenle çıkılan türbe mor, mavi ve kiremit renginde sırlı tuğlayla hasır örgüsü şeklinde örülmüş basık bir çapraz tonoz ile örtülmüştür. Girişten ortasında havuz bulunan üzeri açık dikdörtgen bir avluya geçilir. Girişin tam karşısında yerden biraz yüksek sivri kemerli ve tonoz kubbeli eyvan yer almaktadır. Eyvanın sağ ve solunda avluya açılan birer oda yer almaktadır. Avlunun kuzey ve güneyinde altı üstlü dörder oda bulunmaktadır. Bu odalar eyvanı çeviren revaklı kısma açılmaktadır. Geçmişte medresenin her tarafı çinilerle kaplıyken, günümüzde bu çinilerin çoğu dökülmüştür.

TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

✓ Sırçalı Medrese 17. yy. dan sonra yıkılmaya başlamış, 19. yy da büsbütün ihmal edilmiş, 1924 yılından sonra terk edilmiştir. 1940' lı yıllarda taç kapısının onarılması, avlu kısmında yıkılmış altı üstlü hücrelerin tanzimi ve eyvan ile yanındaki kışık dershanelerin onarılması ile ilk kurtarma çalışmaları başlamıştır. 1959-1960 yıllarında, esaslı onarım ve restorasyon çalışmaları yapının rölövesinin hazırlanmasıyla başlamıştır. Bu yıllarda yapı mezar anıtları müzesi olarak açılmış, daha sonra kapanmıştır. 1973 yılında Mimar Mahmut Akok' un hazırlamış olduğu Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nce onaylanan restorasyon projelerine göre medresenin restorasyonuna başlanmış maalesef bu çalışmalar yarım kalmıştır.

✓ Yüksek Kurul' un 13.11.1982 tarih ve 3861 sayılı kararı ile tescil edilmiş, 23.09.1992 tarih ve 1437 sayılı kararı ile de I. grup yapılara dahil edilerek koruma alanı belirlenmiştir.

✓ 1985 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığına tahsisi yapılmış, alt katı mezar anıtları müzesi olarak, üst katı ise Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü hizmet binası olarak kullanılmaya başlanmıştır.

✓ Tescil sonrası yapılan ilk onarım çalışması, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Konya Bölge Kurulu'nun 08.11.1995 tarih ve 62 sayılı kararı ile yapılmış, yapının onarımının rölöve, restorasyon projesine uygun olarak yapılmasına, alt katta bacası bulunan odaya kömürlü kat kaloriferi yerleştirilmesine karar verilmiştir. Bu karar doğrultusunda yapı Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü hizmet binasının ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde onarılmıştır.

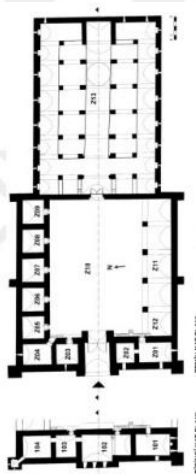
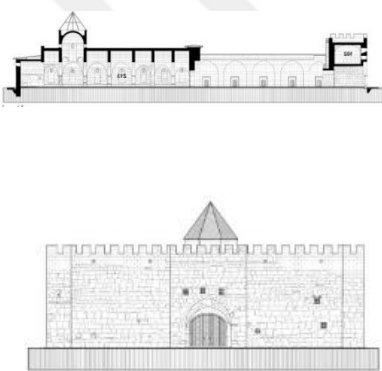
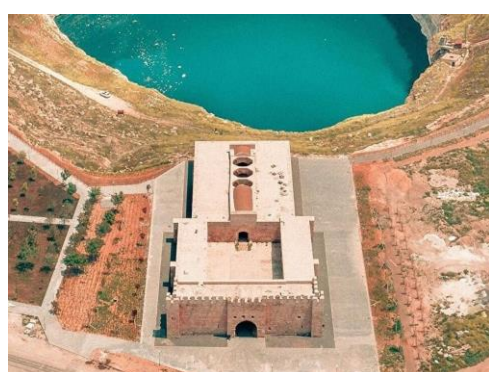
✓ Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Konya Bölge Kurulu'nun 23.10.1987 tarih ve 258 sayılı kararı ile yapının pencerelerine beton dışlık ve alçı içliklerinin projesine göre yapılmasına, bat tarafına drenaj açılmasına karar verilmiştir. Bu karar doğrultusunda yapılan onarımlar Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü tarafından 1988 yılında tamamlanmıştır.

	√ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 13.01.1993 tarih ve 1559 sayılı kararıyla yapılmıştır. Bu kararda yapının kubbe ve eyvan mozaik üst örtüsünün orijinaline uygun kurşun örtüyle kaplanmasına ve çatının düz bölümleri ve cephede �r�y�en taşların çıkartılarak kesme taşlarla yenilenmesine karar verilmiştir. √ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 25.10.1997 tarih ve 3074 sayılı kararı ile kararda yazılan onarım çalışmalarının yapılması uygun bulunmuştur. Bu karar doğrultusunda 1998 yılında başlayan Konya Anıtları Onarım işi kapsamında çıkan yeni veriler ve koşullar sebebiyle proje detay değişikliğine gidilmesine gerek duyulmuş, Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 21.09.2000 tarih ve 3907 sayılı kararı ile yapıya ilişkin, giriş bölümü ile kapı eşiği düzenlemesinin ve dış temel duvarlarının havalandırılmasına ait plan ve detayların onaylanmasına karar verilmiştir. √ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 18.03.2005 tarih ve 205 sayılı kararı ile Sırçalı Medrese' nin üst örtüsüne ilişkin rölöve ile yalıtım yapılmasına yönelik hazırlanan restorasyon projesinin uygun olduğuna ayrıca danışma mekanı ve türbe kısmındaki sıvaların sökülerek yenilenip boyanması ile binanın i� kısımlarındaki odaların duvar ve tavanlarının boyanmasının uygun bulunduğuna karar verilmiştir. √ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 24.03.2008 tarihinde 2237 sayılı kararı ile Rölöve, Restorasyon ve Restitüsyon projeleri onaylanmıştır. √ 2009 yılında Sırçalı Medrese Onarım ve Teşhir Tanzim işi kapsamında Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü denetiminde, yapıda restorasyon çalışmaları gerçekleşmiştir. √ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 15.07.2011 tarih ve 4756 sayılı kararıyla klima tesisatına ilişkin hazırlanan tesisat çizimlerinin onaylanmasına karar verilmiştir.	
YAPIDA TESP�T ED�LEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOM�K SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOM�K	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Yapı uzun yıllar kaderine terk edilmiş, onarılması ihmal edilmiştir.
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	Y�NETMEL�KLER	
	ÜLKE KARARLARI	
Y�NET�MSEL SORUNLAR	MERKEZ� Y�NET�M	
	YEREL Y�NET�M	
	STK	

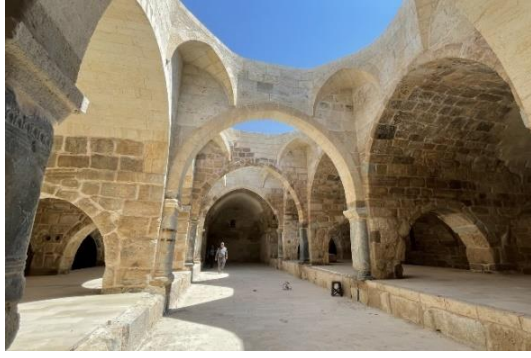
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	Bina eski işlevini yerine getiremediği için yeni işlevler yüklenmiştir. Günümüzde geçici olarak müze kazı başkanlığının kullanımındadır.
	FİZİKSEL	Tadilatlarda yapının muhtelif yerlerinde çimento harç kullanılmıştır. Çimento harcının gözeneksiz ve yoğun yapısı, yapının nefes almasını engelleyerek yapıda nemlenmeye neden olmaktadır. Çimento harç ve tuğla arasında zamanla aderans gerçekleşmiş, restorasyon sırasında çimento harçtan arındırılmak istenen kısımlar da tuğlalarla birlikte sökülerek yapının tahrip olmasına neden olmuştur. Yapıda günümüzde restorasyon çalışması devam etmektedir.
	DEĞER YİTİRME (RANT)	Yapı gerçek değerine ulaşamamıştır. Böyle güzel bir esere fonksiyon verilememiştir.
	İMAR (GÖRSEL)	Yol kotundan yaklaşık 50 cm aşağı inilerek medreseye girilmektedir. Etrafı eskiden konutlarla çevrili olan medresenin günümüzde etrafındaki binalar yıkılarak algılanabilirliği arttırılmıştır. Ancak kentsel dönüşüm alanında kaldığı için yapının etrafı oldukça bakımsızdır.
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	
	PROJELENDİRME	
	DENETİM	
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	Uzun yıllar Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü hizmet binası olarak kullanılan yapının avlusu da ziyaretçilere açıktı. 2020 yılında Büyükşehir Belediyesi' ne tahsis edilen bina boşaltıldı. Kullanılırken düzgün bakımları yapılan binanın günümüzde eyvan çinileri dökülmeye başlamıştır. Rutubet arttığı için sıvalarda bozulmalar meydana gelmiştir. Günümüzde geçici bir süreyle müzenin kullanımı için verilmiştir.

4.15. Obruk Han - Konya

Tablo 4.15. Obruk Han envanter tablosu

OBRUK HAN KÜNYESİ						
Anıt Türü HAN		Anıt Adı: OBRUKHAN			Envanter No: 15	
İli: KONYA	İlçesi: KARATAY	Mahalle-Köy: OBRUK MAHALLESİ			Ada: 33	Parsel: 155
Yapım Tarihi: 13. YY.	Dönemi: SELÇUKLULAR	Mülkiyet Durumu: SULTAN SELİM HANI SANİ BİN SULTAN SÜLEYMAN HAN				
		Tahsis/Kira: KARATAY BELEDİYESİ				
Tescil Tarihi: 12.04.1995		Proje Tarihi: 20.06.2006		Güncel İşlevi: OTEL		
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu				
ÖZGÜN:	☐	HARAP DURUMDA	BASİT ONARIM GÖRMÜŞ	KAPSAMLI ONARIM GÖRMÜŞ	YENİDEN YAPIM	
YENİ İŞLEV:	☐					
İŞLEVSİZ:	☒	☐	☐	☒	☐	
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ	ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERĞÂHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL		
	☐	☐		☒		
GENEL TANIM		Yapı Konya'nın 75 km doğusunda bugünkü Konya-Aksaray yolundan 4 km içeride Obruk Mahallesi'nin girişinde bulunmaktadır. Yapının inşa tarihini belirten kitabe veya herhangi bir yazılı belge bulunmamaktadır. Selçuklular Döneminde 13. Yüzyılın ortalarında inşa edildiği tahmin edilen han, adını yanında bulunan Kızören Obruğu'ndan almaktadır.				
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ		
						
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.						
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI			
						

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Anadolu Selçuklu kervansarayları arasında en çok tercih edilen plan şeması olan kapalı ve açık avlu kısmını bir arada bulunduran yapı doğu-batı doğrultusunda inşa edilen eserin girişi batı cephede yer alır. Giriş cephesi kale görünümündedir. Mazgal pencereler ve dendanlar bulunmaktadır. Girişin bulunduğu kısım cepheden biraz öne taşırılmıştır. Giriş kısmı iki kat olarak planlandığı için girişin anıtsallığı daha da belirginlik kazanmıştır. Üst kattaki mekanlara üstü açık avludan taş merdivenlerle ulaşım sağlanmaktadır. Avludaki merdiven ve üst katta bulunan mekanların büyük bir bölümü defneciler tarafından tahrip edilmiştir. Yapımında yoğun bir şekilde devşirme malzeme kullanılan yapıda, genelde kesme taş, kaba yonu ve büyük blok taşlar kullanılmıştır.

TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

✓ Yapı geç tescil edilmiş geçen zamanda çok tahribata uğramıştır. Yapının iç kısmı gibi cepheleri de çok tahribata uğramış, bu tahribatta fiziksel şartlar kadar yakın çevredeki insanların yapıyı taş ocağı olarak kullanmaları da önemli rol oynamıştır.

✓ Yapı Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 12.04.1995 tarih ve 2241 sayılı kararı ile II. grup yapı olarak tescillenerek koruma alanı belirlenmiştir.

✓ 1996 yılında S.Ü. Selçuklu Araştırmaları Merkezince kazı ve onarım çalışmaları başlatılmış hanın kapalı kısmı büyük ölçüde temizlenmiş, acil onarılması gereken yerlerde geçici çözümler alınmıştır. Fakat bazı bürokratik engeller yüzünden söz konusu çalışmalar tamamlanamamıştır. (Karpuz-Baş 199)

✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 25.02.2005 tarih ve 177 sayılı kararı ile Obruk Ören Yeri III. Derece arkeolojik sit alanı olarak tescillenmiş ve Geçici Dönem yapılanma ve kullanma koşulları belirlenmiştir.

✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 20.06.2006 tarih ve 1031 sayılı karar ile rölöve, restorasyon ve restitüsyon proje ve raporları onaylanmıştır. Hazırlanan restorasyon projesi doğrultusunda 2007 yılında restorasyon uygulaması başlamış ancak yarım kalmıştır.

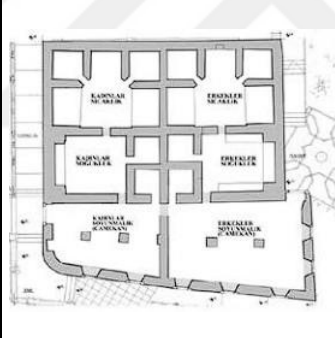
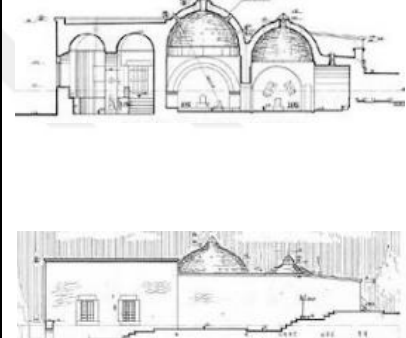
✓ 2010 yılında restorasyon çalışmaları başlamıştır. 18.03.2011 tarih ve 4433 sayılı kararı ile yapıya ilişkin hazırlanan revize restorasyon projesi onaylanmıştır.

✓ Obruk Gölü'nün Resmî Gazetede yayımlanan 05.10.2019 tarihli ve 1625 sayılı kararla Kesin Korunacak Hassas Alan olarak tescillenmesiyle Obruk Gölü'nün yakın çevresinde yer alan Obruk Hanı'nın koruma ve restorasyon çalışmaları yeniden gündeme gelmiştir. Bu doğrultuda Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 10.07.2020 tarih ve 6879 kararı ile yapı çevresi peyzaj düzenleme projesi onaylanmıştır.

	√ 2020 yılında Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından Kartay Belediyesine restore et, işlet, devret modeliyle 49 yıllığına kiraya verilere Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 20.11.2020 tarih ve 7097 sayılı kararıyla onaylanan revize restorasyon projesi doğrultusunda restorasyon çalışmaları Belediyece başlatılmıştır. 2020 yılında başlatılan koruma ve restorasyon çalışmalarında yapının otel olarak işlevini gerçekleştirmesi için, Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 21.08.2021 tarih ve 7563 sayılı kararıyla, yapı için yeniden işlevlendirme projesi onaylanmıştır.	
YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalmıştır.
	TOPLUMSAL	Avludaki taş merdiven ve üst katta bulunan mekanların büyük bölümü defneciler tarafından kazı yapılmak suretiyle tahrip edilmiştir Yapıya geç müdahale edilmesi sebebiyle geçen zamanda çok tahribata uğramıştır
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	Yapıya yeni işlev yüklenmiştir. Henüz yapı kullanıma açılmadığı için işlevin gerekliliklerini yerine getirip getirmediği bilinmemektedir.
	FİZİKSEL	.
	DEĞER YİTİRME (RANT)	
	İMAR (GÖRSEL)	
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	İlgili kurumlarca tescili geç yapılmasından dolayı taşınmazın onarılması gecikmiştir.
	PROJELENDİRME	Hazırlanan yeniden işlevlendirme projesinde yapının özgün yapısına çok müdahale edilmiştir. Yapının terasına engellilerin de çıkışını sağlamak amacıyla yapının açık avlu kısmına yapılan asansör, yapının algılanmasını olumsuz yönde etkilemektedir.
	DENETİM	
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	İlk projesinde müze-sergi alanı ve satış ofisleri olacak şekilde fonksiyon verilen hana revize projesinde otel fonksiyonu verilmiştir. Çatısı obruk manzarası izlensin diye teras olarak değiştirilmiştir.

4.16. Sille Ak Hamamı - Konya

Tablo 4.16. Sille Ak Hamamı envanter tablosu

SİLLE AK HAMAMI KÜNYESİ					
Anıt Türü: HAMAM		Anıt Adı: AK (HACI ALİ AĞA) HAMAM			Envanter No: 16
İli: KONYA	İlçesi: SELÇUKLU	Mahalle-Köy: SİLLE MAHALLESİ		Ada: 29159	Parsel: 3
Yapım Tarihi: 19. YY.	Dönemi: GEÇ OSMANLI	Mülkiyet Durumu: SELÇUKLU BELEDİYESİ			
Tescil Tarihi: 26.07.1991		Proje Tarihi: 13.11.1998		Güncel İşlevi: TURİST BİLGİLENDİRME MERKEZİ	
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☐	HARAP DURUMDA	BASİT ONARIM GÖRMÜŞ	KAPSAMLI ONARIM GÖRMÜŞ	YENİDEN YAPIM
YENİ İŞLEV:	☐				
İŞLEVSİZ:	☒				
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ	ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERGAHI	ŞEHİR DIŞI KIRSAL		
GENEL TANIM	Konya İli, Selçuklu İlçesi, Sille Ak Mahallede, Hükümet Caddesi üzerinde bulunmaktadır. Kitabesine göre 1893 yılında Hacı Ali Ağa tarafından Dereli zade Ali Usta' ya yaptırılan Geç Osmanlı Dönemi eseridir. Aynı zamanda "Aşağı Hamam", "Ak Hamam", "Çarşı Hamam" isimleri ile de anılmaktadır.				
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	
					
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.					
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		
					

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen plan şeması gösteren yapı hem kadınlara hem de erkeklere hitap eden çifte hamam olarak yapılmıştır. Simetrik bir plan şeması özellikleri gösteren yapı soyunmalık, soğukluk, sıcaklık bölümlerinden oluşmaktadır. Soyunmalık bölümünün hattı araziye uyumlu olarak, sille deresine paralel ilerlemektedir. Bu nedenle erkekler soyunmalık mekânı, kadınlar soyunmalık mekânından hacim olarak büyüktür. Yapı haçvari dört eyvanlı köşe halvetli plan şemasının farklı bir varyasyonu olup üç eyvanlı iki köşe halvetli plan tipi özelliği gösterir. Erkekler kısmı, soyunmalık mekânı içinde kare planlı iki ayak ve üç kemerle iki sahna ayrılmıştır. Sahınların üst örtüsü beşik tonozla kapatılmıştır. Soyunmalık bölümünde altıgen havuz bulunmakta, bu kısmın duvarları boyunca beş pencere açılmıştır. Soğukluk mekanının ortasını kapatan büyük kubbe iç yüzeyde tuğla malzemeli dış kaplama malzemesi olarak taşır. Kubbeye geçiş elemanı olarak pendentif yapılmıştır. Eyvan boşlukları tuğla malzemeli beşik tonozla kapatılmıştır. Halvetlerin üst örtü sistemi ise değirmi tonoz şeklindedir. Sıcaklık kısmının merkezi kubbesi altında sekizgen göbek taşı mevcuttur. Bu kısmı örten kubbe ile eyvan boşlukları üzerinde ışık gözleri bulunmaktadır. Yapı çifte hamam olması nedeniyle aynı plan özellikleri kadınlar bölümünde de mevcuttur. Yapı çoğunlukla kaba yonu olmak üzere tuf taşı ve tuğla malzeme ile yığma yapım tekniği ile yapılmıştır.

TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

✓ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 26.07.1991 tarih ve 1086 sayılı kararı ile tescil edilerek, II. gruba dahil edilmesine, koruma alanının ekli krokide belirlendiği şekilde kabul edilmesine karar verilmiştir.

Kentsel Sit Alanında ve kurulun 18.05.2016 tarih ve 3664 sayılı kararıyla uygun görülen Koruma Amaçlı İmar Planı sınırları içerisinde yer almaktadır.

✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 13.11.1998 tarih ve 3372 sayılı kararıyla rölöve, restorasyon projesi ve raporu uygun bulunmuştur.

✓ Yapı bakımsızlık ve ihmaller yüzünden 2000 li yıllara kadar harap durumda idi. 2006 yılında Selçuklu Belediyesi tarafından onarılan yapıya halk müzesi işlevi verilmiştir.

✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 16.11.2018 tarih ve 5716 sayılı kararıyla "Türk El Sanatları İmalatı ve Satış yeri olarak kiraya verilmesi uygun görülmüştür.

✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 27.09.2022 tarih ve 8344 sayılı kararda yapıya ait hazırlanan güncel rölöve, restorasyon ve restitüsyon proje ve raporları onaylanmıştır, tescil fişinin uygun olduğuna, yapı koruma grubunun I. Grup olarak güncellenmesine karar verildi.

✓ Hazırlanan projeleri doğrultusunda 2023 yılında yapının restorasyon çalışmalarına başlanılmıştır. Bu restorasyon süreci günümüzde de devam etmektedir.

YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Yapıya geç müdahale edilmesi sebebiyle geçen zamanda çok tahribata uğramıştır
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	Yapı eski işlevini yerine getiremediği için yeni işlevler yüklenmiştir.
	FİZİKSEL	Uzun yıllar restorasyonu yapılamayan hamam dış etkenlere maruz kalmış ve çok yıpranmıştır. Rutubet ve nemden bütün duvarlarında dökülme ve bozulmalar görülmektedir. Yapıda günümüzde restorasyon çalışmalar ı devam etmektedir.
	DEĞER YİTİRME (RANT)	
	İMAR (GÖRSEL)	Yapı eğimli bir arazi üstünde ve yol seviyesinden aşağıda yer almaktadır. Bu nedenle bütün cepheleri toprakla kaplıdır.
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	Yapı gecikmeli olarak tescil edilmiştir.
	PROJELENDİRME	
	DENETİM	
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	Günümüzde yapının 2023 yılında başlanılan restorasyon süreci devam etmektedir. Yapı restorasyon öncesi çeşitli el sanatlarının imalat ve satış yeri olarak kullanılmıştır. Yakın zamana kadar bu işlevini sürdürmüş daha sonra herhangi bir fonksiyon verilmemiştir.

4.17. Sille Subaşı Hamamı - Konya

Tablo 4.17. Sille Subaşı Hamamı envanter tablosu

SİLLE SUBAŞI HAMAMI KÜNYESİ					
Anıt Türü: HAMAM		Anıt Adı: SUBAŞI HAMAMI			Envanter No: 17
İli: KONYA	İlçesi: SELÇUKLU	Mahalle-Köy: SUBAŞI MAHALLESİ		Ada: 29540	Parsel: 3
Yapım Tarihi: 19. YY.	Dönemi: GEÇ OSMANLI	Mülkiyet Durumu: SELÇUKLU BELEDİYESİ			
Tescil Tarihi: 10.11.1991		Proje Tarihi: 01.12.2008	Güncel İşlevi: MÜZE-KAFE		
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☐	HARAP	BASİT ONARIM	KAPSAMLI ONARIM	YENİDEN
YENİ İŞLEV:	☐	DURUMDA	GÖRMÜŞ	GÖRMÜŞ	YAPIM
İŞLEVSİZ:	☒	☐	☐	☒	☐
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ		ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERĞÂHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL
	☒		☐		☐
GENEL TANIM	Konya İli, Selçuklu İlçesi, Sille Subaşı Mahallesi'nde Aya Elena Kilisesi'nin güneyinde, aynı isimle anılan Subaşı Camii'nin de kuzeybatısında yer alır. Hamamın ismini civarında bulunan dereden ya da kente gelen su yoluna yakın mesafede bulunmasından dolayı Subaşı olduğu düşünülmektedir. Hamamın yapım tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber 19.yy. da yapıldığı, sonraki yıllarda birkaç kez yenilendiği ve bu hamamın yerinde önceleri Rumlar tarafından yapılmış bir Rum hamamı olduğu ve yıkıldığı Hasan Özönder'in akademik çalışmasında belirtilmektedir.				
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.					
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Subaşı çifte hamam olarak inşa edilmiş olup, erkekler ve kadınlar kısmı arasında benzerlik olsa da iki kısım birbirine simetrik değildir. Hamama ortadan bir duvarla ikiye ayrılmış avlulardan geçilerek girilmekteymiş. Hamam batısında bulunan çamaşırhane yapısıyla birlikte kullanılmaktaymış. Mimari olarak gayet sade bir yapıya sahiptir. Hamamda ana duvarlar düzgün olmayan moloz taş ile örülmüştür. Bu taşın cinsi sille taşı olup bölgedeki taş ocaklarından temin edilmiştir. Bir diğer yapı malzemesi tuğla da hamamın kubbelerinde yoğun olarak kullanılmıştır. Üst örtüdeki kubbeler, sıcaklık ve ılıklik bölümlerinde farklılık göstermektedir. Tipik Türk hamam plan şeması göstermeyen Subaşı Hamamı, kadınlar ve erkeler bölümlerinin ılıklik, sıcaklık bölümleriyle birlikte, külhan ve su deposundan oluşmaktadır. Hamamın her iki bölümünde bulunan soğukluk ve soyunmalık mekanları günümüze ulaşmamıştır.

TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

✓ Yapı özgün işlevini kaybettikten sonra belli bir dönem testi deposu olarak kullanılmıştır. Uzun yıllar kaderine terk edilmiş, amacı dışında kullanılmış ve duvarlarına yazı yazılmak suretiyle bilinçli tahribatlara uğramıştır.

✓ 08.05.2006 tarih ve 914 sayılı kararla yapının güncel rölöve projesinin hazırlanabilmesi için muhdes dolguların kaldırılması isteminin uygun olduğuna karar verilmiştir. Yapılan temizlik çalışmaları sonrası hazırlanan rölöve ve restorasyon projeleri 01.12.2008 tarih ve 2796 sayılı kararla onaylanmıştır.

✓ 07.04.2017 tarih ve 4382 sayılı kararla revize restorasyon projesi uygun bulunmuştur. Hazırlanan restorasyon projesi doğrultusunda kapsamlı onarım çalışmaları başlamıştır.

✓ 30.07.2019 tarih ve 6237 sayılı kararı gereği Müze+Kafe yapılabilir notu ile imar plan tadilatı onaylanmıştır.

✓ Son olarak Selçuklu Belediyesi ve Konya Mimarlar Odası arasında yapılan bir protokol çerçevesinde yapının Türkiye'nin ilk mimarlık müzesi olarak hizmet vereceği belirtilmiştir.

YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Uzun yıllar restorasyonu yapılamayan hamam dış etkenlere maruz kalmış ve çok yıpranmıştır.
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	Yapı eski işlevini yerine getiremediği için yeni işlevler yüklenmiştir. Güncel fonksiyon yüklenen hamam günümüzde kullanılmamaktadır.
	FİZİKSEL	
	DEĞER YİTİRME (RANT)	Eser gerçek değerine ulaşamamıştır. Böyle bir eser günümüzde kapalı durumda ve kullanılmamaktadır.
	İMAR (GÖRSEL)	
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	Yapı gecikmeli olarak tescil edilmiştir.
	PROJELENDİRME	Yapının güncel fonksiyonunu yerine getirmesi için günümüze ulaşamayan soğukluk kısmına, onaylı projesinde radikal onarım teknikleriyle müdahale edilmiştir. Bu kısma, soyunmalık kısmının simgesel olarak algılanmasını sağlayan cam-çelik strüktürden giriş holü yapılmıştır. Bu müdahalenin yapının tarihi görünümüne olumsuz etkisi olduğu tartışılmaktadır.
	DENETİM	
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	Subaşı Hamamı' na güncel olarak müze-kafe fonksiyonu verilmiştir. Ancak hamam günümüzde kapalı durumda olup bu fonksiyonuyla kullanılmamaktadır.

4.18. Zazadın Han - Konya

Tablo 4.18. Zazadın Han envanter tablosu

ZAZADIN HAN KÜNYESİ					
Anıt Türü: HAN		Anıt Adı: ZAZADIN HAN			Envanter No: 18
İli: KONYA	İlçesi: SELÇUKLU	Mahalle-Köy: TÖMEK MAHALLESİ		Ada: 29707	Parsel: 25
Yapım Tarihi: 13.YY		Dönemi: SELÇUKLULAR		Mülkiyet Durumu: VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ	
				Tahsis/Kira: ÖZEL ŞAHIS (MÜSTECİL)	
Tescil Tarihi: 26.12.1996		Proje Tarihi: 20.06.2006		Güncel İşlevi: LOKANTA	
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☐	HARAP DURUMDA	BASİT ONARIM GÖRMÜŞ	KAPSAMLI ONARIM GÖRMÜŞ	YENİDEN YAPIM
YENİ İŞLEV:	☒				
İŞLEVSİZ:	☐	☐	☐	☒	☐
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ		ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERGÂHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL
	☐		☐		☒
GENEL TANIM		Yapı, Konya-Aksaray yolu üzerinde, anayoldan 5 km içeride Tömek Köyü yakınlarında, Konya şehir merkezinin 22 km kuzeydoğusunda yer almaktadır. Yapının üzerinde halen mevcut olan kitabe inşa tarihi ve süreci hakkında bilgi vermektedir. Bu kitabelerden biri giriş kısmı taç kapısında, diğeri ise kapalı kısım kapısında yer almaktadır. Anadolu Selçuklu Sultanı Alaeddin Keykubat'ın son yılında vezir ve mimar Sadettin Köpek tarafından 1236' da başlanan ve kapalı kısmının inşaatı tamamlanan yapının, avlu ve servis kısmın inşaatı ise 1237 yılında Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev döneminde tamamlanmıştır.			
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.					
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Doğu-batı doğrultusunda gelişim gösteren yapı avlu ve kapalı kısımdan oluşan bir plan şemasına sahiptir. Düzgün, kare ya da dikdörtgen planlı diğer hanlardan farklı olarak, avlunun kuzey duvarı kademeli olarak yapılmıştır. Zazadin Han düz bir alanda bulunması sebebiyle uzaktan bir kale izlenimi uyandırır. Yapıya güney cephesinde yer alan, avlu ve servis kısımlar taç kapısından girilir. Bu kapı doğu batı aksında değil de güney cephede, kapalı mekânın yakınında konumlandırılmıştır. Avlunun kuzey ve güney duvarlarının batısında iki merdiven bulunmaktadır. Avluya açılan revaklar birbirine paralel sahnilerden oluşur. Yapıda avlu kısmın kuzey ve güney kanatlarının batı ve doğu bölümlerinde yer alan, toplam 4 adet yarı açık mekân mevcuttur. Güney kanadın batısındaki yarı açık mekân iki, kuzey kanadın batısındaki mekân üç, her iki kanadın doğu bölümündekiler ise dörder adet sahniden oluşur. Giriş holü hariç, tüm yarı açık mekanların zeminleri sekilerle avlu zemininden yükseltilmiştir. Avlu kısmında bulunan kapalı mekanlar tek kapalı ve iç içe üç mekân grupları olarak iki şekilde düzenlenmiştir. Giriş holünün üstünde yer alan mescit kare planlıdır. Mescidin güney duvarında dikdörtgen çerçeveli yarım sekizgen planlı bir mihrap yer alır. Yapının kapalı(kışlık) kısmı avlu kısmına göre batıda yer alır. Kapalı kısma farklı renkli taşlar kullanılan taç kapıdan giriş sağlanmaktadır. Uzunlamasına beş, enlemesine altı sahniden oluşan kapalı kısmın orta sahnini diğerlerinden yüksek olarak inşa edilmiş ve ortasında aydınlatma feneri bulunmaktadır. Yapının beden duvarları tamamen taştan yapılmış, taşlar arası devşirme antik malzemeler kullanılmıştır.

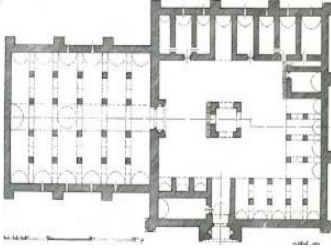
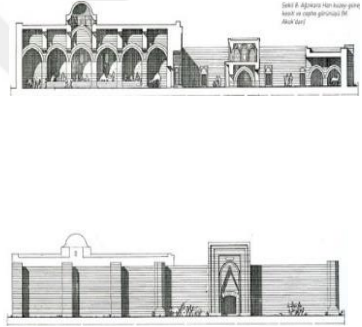
TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

- ✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 26.12.1996 tarih ve 2791 sayılı kararıyla yapı tescil edilmiştir.
- ✓ 1996 yılı içerisinde Selçuk Üniversitesi, Selçuklu Araştırmaları Merkezince yapıda temizlik çalışmaları kısmen yapılmıştır.
- ✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 20.06.2006 tarih ve 1030 sayılı kararla rölöve, restorasyon ve restitüsyon projeleri onaylanmıştır.
- ✓ 15.09.2006 tarih ve 1206 sayılı kararla aydınlık feneri ve mescit üst örtü restorasyon projesi uygun bulunan yapıya ilişkin Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 27.08.2019 tarih ve 6306 sayılı kararıyla üst örtü raporu ve 12.09.2019 tarih ve 6346 sayılı kararla da düzeltildiği şekliyle üst örtü projesinin onaylanmasına karar verilmiştir.
- ✓ 01.01.2007 tarihinde restore et-işlet- devret modeliyle Selçuklu Belediyesine kiraya verilmiştir. 2007 yılında belediye denetiminde restorasyonu yapılmıştır.
- ✓ 28.01.2008 tarih ve 2128 sayılı kararla Zazadin Han çevresinde ilgili bölümlerin hocalarının bilimsel danışmanlığında kazı yapılması isteminin gerekli izinler alınması ve kazı yapılacak alanın harita üzerinde gösterilmesinden sonra tekrar değerlendirileceğine karar verilmiştir.
- ✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 23.06.2008 tarih ve 2450 sayılı kararıyla, yapının koruma alanının 3. Derece arkeolojik sit alanı olarak tescil edilmesine, sit sınırlarının ekli haritada işaretlendiği şekliyle belirlenmesine ve III. derece arkeolojik sit alanı için hazırlanan Çevre Düzenleme Projesinin tescilli yapının algılarına bilirliliğini olumsuz etkileyebileceğinden uygun olmadığına, izinsiz olarak dikilen ağaçların 30 gün içerisinde kaldırılmasına, kaldırılmadığı takdirde yasal işlem açılmasına karar verilmiştir.
- ✓ 01.01.2017 tarihinde Selçuklu Belediyesi tarafından Vakıflar Bölge Müdürlüğü'

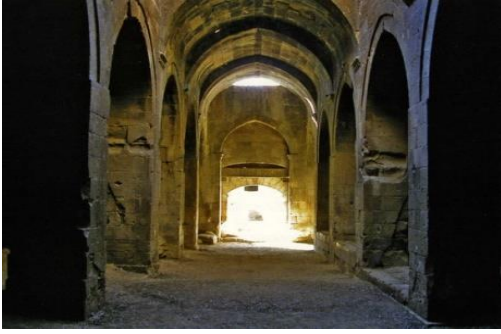
	ne devredilmiştir. √ 2019 yılında yapı özel şahsa kiraya verilmiştir √ 2019-2020 yıllarında yapıda Vakıflar Bölge Müdürlüğü denetiminde onarım çalışmaları yapılmıştır. Yapının üst örtüsünde çalınan 68 ton kurşun yerine alüminyum kaplama çatı yapılmış, ahşap kaplı mescit, taş kaplama olarak aslına uygun şekilde tamamlanmıştır. Kapalı mekândaki metal külâh sökülüp yerine taş kaplama külâh yapılmıştır. √ 31.08.2020 tarih ve 6977 sayılı kararla büyükşehir belediyesi tarafından lavanta fide dikimi yapılmak istenen alanlarda tespit edilen olası yapı kalıntılarının yıkımı sonrası oluşan tepeciklerde taşınmaz kültür varlığına rastlanabileceğinden bu parsellerde ve çevresinde öncelikle koruma amaçlı imar planının yapılarak, korunacak alanların belirlenmesine, sonrasında konunun değerlendirilmesine 30.11.2020 tarih 7122 sayılı kararla da sit alanı sınırlarının hazırlanan haritada işaretlendiği şekliyle yeniden belirlenmesine, bu alanda 3 yıl içerisinde koruma amaçlı imar planı yapılıncaya kadar ekte belirlenen geçiş dönemi koruma esasları ve kullanım şartlarının geçerli olduğuna karar verilmiştir.	
YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Defineciler tarafından mekânların içlerinde derin çukurlar açılmıştır. 68 ton olan kurşun kaplama çatı üst örtüsü çalınmıştır.
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	Vakıflar Genel Müdürlüğü’ nün mülkiyetinde bulunan yapı Restore et-İşlet-Devret modeliyle 2007 yılında Selçuklu Belediyesi tarafından onarılmıştır. Restorasyon sürecine Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü dahil olamamıştır. Kurumlar arasında koordinasyon sağlanamamıştır.
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	
	FİZİKSEL	.
	DEĞER YİTİRME (RANT)	
	İMAR (GÖRSEL)	Koruma amaçlı imar planı olmadığı için alanda bir çevre düzenlemesi uygulaması yapılamamaktadır. Bu da yapıyı görsel açıdan olumsuz etkilemektedir.
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL ENVANTER	Yapı gecikmeli olarak tescil edilmiştir.
	PROJELENDİRME	
	DENETİM	Yapıda özgün malzemeye aykırı malzemeler kullanılmış ve uygunsuz tamamlamalar yapılmıştır.
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	Yeni fonksiyonun ihtiyaçlarını yeterli oranda karşılayamama sorunu vardır. Zazadin Han’ da orijinal mimariye tek müdahale avlu kısmında yer alan kapalı bir odanın tuvalet alanına dönüştürülmesi olmuştur. Bay ve bayan tuvaletlerinin aynı girişten olması ve yeterli büyüklükte olmaması kullanım açısından rahatsızlık veren bir durum oluşturmaktadır.

4.19. Ağzıkara Han -Aksaray

Tablo 4.19. Ağzıkara Han envanter tablosu

AĞZIKARA HAN KÜNYESİ					
Anıt Türü: HAN		Anıt Adı: AĞZIKARAHAN		Envanter No: 19	
İli: AKSARAY	İlçesi: MERKEZ	Mahalle-Köy: AĞZIKARAHAN KÖYÜ	Ada:	Parsel: 1211	
Yapım Tarihi: 13. YY.	Dönemi: SELÇUKLULAR	Mülkiyet Durumu: VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ			
		Tahsis/Kira: AKSARAY İL ÖZEL İDARESİ			
Tescil Tarihi: 21.11.1991		Proje Tarihi: 02.06.2005	Güncel İşlevi: -		
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☐	HARAP DURUMDA	BASİT ONARIM GÖRMÜŞ	KAPSAMLI ONARIM GÖRMÜŞ	YENİDEN YAPIM
YENİ İŞLEV:	☐				
İŞLEVSİZ:	☒	☐	☐	☒	☐
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ	ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERGAHI	ŞEHİR DIŞI KIRSAL		
	☐	☒	☐		
GENEL TANIM	Ağzıkarahan Aksaray-Nevşehir karayolunun 15. Kilometresinde, Ağzıkarahan Köyü içerisinde bulunmaktadır. Yapının kapalı kısmı I. Alaaddin Keykubat döneminde 1231 yılında, avlusu ise oğlu II. Gıyaseddin Keyhüsrev döneminde 1239-40 yıllarında tamamlanmıştır. Yapının banisi Abdullah oğlu Hoca Mesud bin Abdullah'tır. Eski kaynaklarda yapının adı Hoca Mesud Ribatı olarak geçmektedir.				
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	
					
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.					
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		
					

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Yapı, kareye yakın dikdörtgen planlı kapalı bölüm ve bunun güneyindeki kare planlı avludan oluşur. Yapıya giriş avlulu kısmın yan tarafından, batı duvarı ortasından verilmiştir. Bu değişik görünümünden dolayı XIII. yy. Selçuklu hanları arasında ayrı bir özelliğe sahiptir. Taç kapı iki yandan üzeri geometrik desenlerle bezelidir. Taç kapı üzerinde kavsara ile saçak arasında kalan bölümün orta yerinde mermer üzerine yazılmış, dikdörtgen şekilli iki satırlık kitabe bulunur. Taç kapıdan üzeri beşik tonoz örtülü uzunca bir holden kare planlı avluya ve bu avluya açılan oda ve revakların bulunduğu mekâna ulaşılır. Avlunun ortasında kare planlı bir mescit yer alır. Mescide iki yönlü taş merdivenlerle ulaşılmaktadır. Kapalı bölüme, avlunun kuzey tarafında bulunan bir taç kapıyla girilmektedir. Bir kütle halinde dışarı doğru taşan taç kapı dıştaki taç kapıya göre daha küçük ve daha az süslemelidir. Taç kapıda saçak altında, çift renkli taşlarla yapılmış üç dilimli bir kemer içine yerleştirilmiş beş satırlık bir kitabe bulunur. Kapalı kısım kuzey-güney yönlü, dikdörtgen şekilli, derinlemesine beş sahnın meydana getirdiği bir plana sahiptir. Enlemesine dört, derinlemesine beş sıra halindeki 20 ayağın taşıdığı bu mekân oldukça loştur. Tüm sahnınların üzeri beşik tonoz örtülüdür. Diğer sahnılara göre geniş ve yüksek tutulan orta sahnın üzerinde sekiz kenarlı bir kasnak üzerine oturan geçişleri mukarnaslı tromplarla sağlandığı kalıntılarından anlaşılan bir kubbe yer alır. Kubbe kasnağı üzerinde de dört yöne açılan birer mazgal pencere bulunmaktadır. Yapı kesme taştan inşa edilmiştir.

TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

✓ Yapıda en eski onarım çalışmaları 1964 yılında yapılmış ancak yarım kalmıştır. 1966 yılında da onarım görmüş yapının giriş kanadının döşeme kısmı tamamlanmıştır.

✓ Ağzıkarahan Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 21.11.1991 tarih ve 1180 sayılı kararı ile II. Grup yapı olarak tescil edilmiştir. 04.03.1992 tarih ve 1252 sayılı kararı ile de koruma alanı belirlenmiştir.

✓ Nevşehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 14.02.1998 tarih ve 792 sayılı kararı ile eserde yapılan tahribatın önlenmesi için yetkililerin uyarılmasına karar verilmiştir.

✓ Nevşehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 03.10.1998 gün 933 sayılı kararı ile üç ay içinde kaldırılması istenen uygulamaların kaldırılmadığı tespit edildiğinden izinsiz uygulamaları yapan ve yaptıranlar hakkında suç duyurusunda bulunulmasına karar verilmiştir.

✓ Nevşehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 27.02.2004 tarih ve 2567 sayılı kararı ile Nevşehir-Aksaray karayolunun bölünmüş yola dönüştürülmesi amacı ile hazırlanan proje tescilli Ağzıkarahan-ve Alayhan'ın koruma alanları dışına alındığından uygun bulunmuştur.

✓ Nevşehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 01.10.2004 gün ve 91 sayılı kararı ile Ağzıkarahan'ın portalindeki giriş kapısının geçici bir kapıyla değiştirilmesi istemi uygun bulunmamıştır.

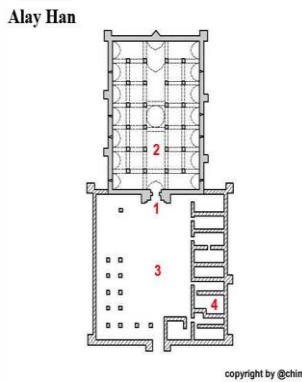
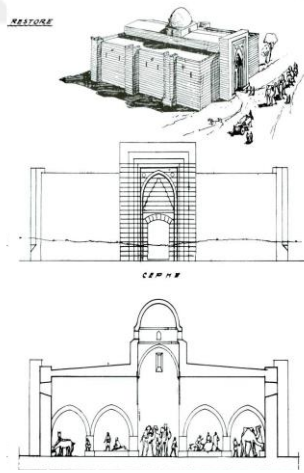
✓ Nevşehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 02.06.2005 tarih ve 284 sayılı kararı ile Ağzıkarahan Mescidi' nin onarımına ilişkin hazırlanan rölöve, restorasyon ve restitüsyon projeleri düzeltilerek uygun bulunmuştur.

✓ Nevşehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 09.02.2006 tarih ve 562 sayılı kararı ile Ağzıkarahan ile ilgili hazırlanan rölöve projesi ilke olarak uygun bulunmuş ancak bazı eksikliklerinin giderilmesi istenmiş yine aynı

	karar ile restorasyon projelerinin elde edilen veriler ve anatolojik çalışmalar doğrultusunda ulaşılan sonuçlarının uygun olduğuna karar verilmiştir. √ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’nun 22.09.2006 tarih ve 1219 sayılı kararı ile Ağzıkarahan Kervansaray’ı ile ilgili hazırlanan restorasyon projesi, yapısal sorunlar ve müdahale biçimleri paftası ve raporları onaylanmıştır. √ 2011-2012 yıllarında eser esaslı onarım görmüş, restorasyon çalışmaları bitmeden sözleşme fesh edilmiştir. √ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’nun 24.02.2012 tarih ve 336 sayılı kararı ile Ağzıkarahan Kervansaray’ı ile ilgili hazırlanan restorasyon projesi, han beden duvarından kapı açarak wc-lavabo yapımı önerisi uygun bulunmamıştır. √ Nevşehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’nun 09.07.2014 tarih 1162 sayılı kararı ile “...Ağzıkarahan’ a ilişkin revize restorasyon projesinin, çizim eksikliklerinin tamamlanmasına; köşk mescidi ve hela mekanı hanın kuzey-doğu-güney yönünde uzanan istinat duvarı temelini tabii zeminine oturup oturmadığının tespiti ve hanın olası heyelan sonucu kapanmış beden duvarlarının açığa çıkarılması için sondaj kazıları yapılmasına; önerilen wc tasarımının yeniden etüd edilmesine ayrıca izinsiz kazılar nedeniyle yapanların ikaz edilmesine karar verilmiştir. √ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’nun 16.10.2015 tarih ve 3175 sayılı kararı ile revize rölöve projesi onaylanan eserin 11.01.2019 tarih ve 5856 sayılı kararı ile de düzeltildiği şekliyle tadilat restorasyon projeleri ile proje raporunun onaylanmasına karar verilmiştir. √ Yapının günümüzde Vakıflar Bölge Müdürlüğü ve Aksaray il Özel idaresi arasında yapılan protokolle restore et, işlet, devret modeliyle tahsisi yapılmıştır.	
YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalmıştır.
	TOPLUMSAL	Tarihi eser kaçakçıları ve define arayıcıları yapıya zarar vermiştir.
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	Yapıya yeni işlev verilememiştir.
	FİZİKSEL	Yapıda yıpranmalar mevcuttur. Yakın zamanda restorasyon- yapılması düşünülmektedir.
	DEĞER YİTİRME (RANT)	Eser gerçek değerine ulaşamamıştır. Böyle bir eser yıllarca kapalı durumda kalmıştır.
	İMAR (GÖRSEL)	
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	Yapı gecikmeli olarak tescil edilmiştir.
	PROJELENDİRME	
	DENETİM	
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	Hazırlanan restorasyon projesinde hem ticaret hem de konaklamanın sağlandığı bir turistik tesis olarak tasarlanmıştır. Ancak yapı günümüzde kullanılmamaktadır. 2019-2021 yıllarında Cimer şikayetlerinde yapının terk edilmiş olduğu, kaderine terk edilmiş olduğu belirtilmiştir. 20 yıldır kapalı olan yapı işlev verilmeden günümüzde ziyaretçilere açılmıştır.

4.20. Alay Han – Aksaray

Tablo 4.20. Alay Han envanter tablosu

ALAY HAN KÜNYESİ					
Anıt Türü: HAN		Anıt Adı: ALAYHAN		Envanter No: 20	
İli: AKSARAY	İlçesi: MERKEZ	Mahalle-Köy: ALAYHAN KÖYÜ	Ada:	Parsel: 1485	
Yapım Tarihi: 12. YY.	Dönemi: SELÇUKLULAR	Mülkiyet Durumu: VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ			
		Tahsis/Kira: ÖZEL ŞAHIS			
Tescil Tarihi: 23.06.1994		Proje Tarihi: 20.06.2006	Güncel İşlevi: TURİSTİK TESİS		
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☐	HARAP DURUMDA	BASİT ONARIM GÖRMÜŞ	KAPSAMLI ONARIM GÖRMÜŞ	YENİDEN YAPIM
YENİ İŞLEV:	☒				
İŞLEVSİZ:	☐	☐	☐	☒	☐
Yapının Konumu		ŞEHİR İÇİ	ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERGAHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL
		☐	☒		☐
GENEL TANIM		12. yy. da II. Kılıçarslan döneminde tarihi İpekyolu üzerinde yaptırılmıştır. Alayhan, Aksaray-Nevşehir karayolunda, Aksaray' a 35 km uzaklıkta bulunan han, aynı adı taşıyan köyün yakınında yer alır. Çeşitli kaynaklarda Pervane Kervansaray'ı olarak karşımıza çıkan yapı günümüzde "Alay Hanı" ya da 'Alayhanı' olarak isimlendirilmektedir. Hanın kimin tarafından yaptırıldığı, neden ve ne zaman Alay Han-Alayhan adını aldığı belli değildir. Kuzey-Güney doğrultusunda konumlanmış Alayhan yaklaşık iki bin metrekarelik alanda inşa edilmiştir.			
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	
					
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.					
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		
					

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Yapı dikdörtgen planlıdır. Düzgün kesme taş kullanılarak yığma duvar tekniğinde açık bölüm(avlu) ve kapalı bölüm(barınak) halinde inşa edilmiştir. Günümüze yapının sadece kuzeyindeki kapalı bölüm olan barınak kısmı ulaşmıştır. Kapalı bölüm ölçek olarak açık bölümden daha küçük tutulmuştur. Kapalı bölüm ortadaki sahına dik olarak uzanan yedi sahandan oluşur. Orta sahnaların kesiştiği yerde aydınlık açıklığı yer almaktadır. Hanın açık kısmı tamamen yıkılmıştır. Bu kısımda develik denilen bölüm, revaklar ve yolcular için odalar bulunmaktadır. Avlunun ortasında köşk mescit bölümü yer almaktadır. Köşk mescit dört ayak üzerine oturur vaziyette ve alt tarafı boştur.

TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

√ 1930-1935 yılları arasında Alayhan' ın büyük bir kısmı yıkılmıştır.

√ 1955 yılında Alayhan' ın açık kısmı üzerine Aksaray-Nevşehir karayolu inşa edilmiştir.

√ 1994 yılında Alayhan, Nevşehir Kültür ve Tabiat varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 23.06.1994 tarih ve 38 sayılı kararı ile tescil edilmiştir.

√ Han ile ilgili ilk resmi onarım kararı, Nevşehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 15.05.1999 tarihli ve 1040 sayılı kararı ile alınmıştır. Kararda yıkılmaya karşı alınan geçici tedbirler kapsamında dış beden duvarlarından düşen taşların tekrar yerine konmasında sakınca bulunmadığına karar verilmiştir. Ancak yeterli ödenek sağlanamadığı için gerekli çalışmalar yapılamamıştır. Geçen sürede tarihi eser kaçakçıları ve define arayıcıları handa çok tahribata neden olmuşlardır. Alınan karar doğrultusunda 2002 senesinde yapılan sağlamlaştırma ve kazı çalışmaları sırasında avlu kısmının 1955 senesinde inşaatı tamamlanan eski Aksaray – Nevşehir yolunun altında kaldığı temel izlerinden tespit edilmiştir. 2005 senesinde söz konusu yolun güzergahı değiştirilerek, yapımı tamamlanmıştır.

√ Alayhan' ın ilk kapsamlı rölöve projesi 20.06.2006 tarih ve 1029 sayılı karar ile, yapılan ön kazı çalışmaları sonucunda çıkan veriler doğrultusunda hazırlanan restitüsyon ve restorasyon projesi de 04.06.2007 tarih ve 1685 sayılı karar ile Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından onaylanmıştır.

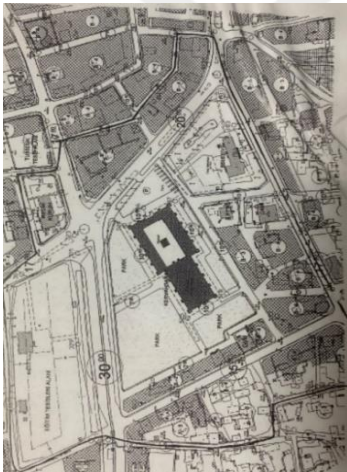
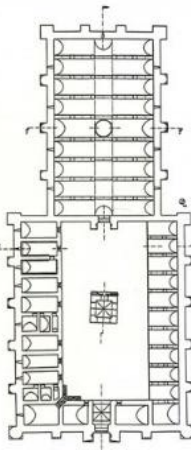
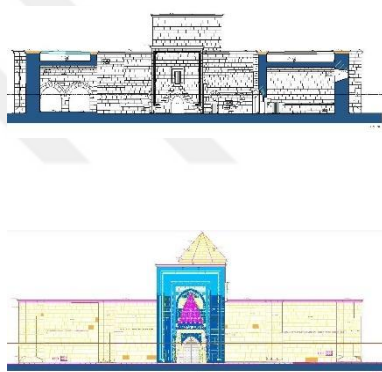
√ Restorasyon projesi doğrultusunda 2008 yılında başlatılan restorasyon çalışmalarına kadar yapının mevcut durumda; kapalı kısmın yalnız bir kısmı ayakta idi. Bu kısımlar da yapının iki yan duvarı ve ana cephesiydi. Onaylanan projesi doğrultusunda 2008-2011 yılları arasında yapılan esaslı onarım çalışmalarıyla kapalı bölümün tonozları tamamlanmış ve üstü kapatılmıştır.

√ Konya Vakıflar Genel Müdürlüğü denetiminde Alayhan' da yapılan restorasyon çalışmaları sonucunda ortaya çıkan yeni veriler doğrultusunda hazırlanan rölöve restorasyon ve restitüsyon projeleri Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 16.02.2009 tarih ve 2910 sayılı karar ile onaylanmıştır. Ayrıca projede belirtilen bazı kotların değiştirilmesi ve gerek görülen bazı düzenlemelerin yapılması için revize restorasyon projesi hazırlanarak 05.07.2010 gün ve 3891 sayılı karar ile onaylanmıştır.

	√ Alayhan' ın açık kısmında yapılan kazı çalışmalarında hamam, hela gibi müstemilatlar ile köşk mescidi tespit edilmiştir. Ayrıca güney batısında üç sahnalı iki sıra duvar örgüsü ile kemer ayak izleri bulunan handan bağımsız bir yapı bulunmuştur. √ Alayhan' ın açık kısmına ait kazı sonrası veriler doğrultusunda hazırlanan rölöve ve restitüsyon proje ve raporları Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 09.08.2010 tarih ve 3965 sayılı kararı ile restorasyon projesinin de son hali 31.03.2017 tarih ve 4368 sayılı karar ile onaylanmıştır. √ 2021 yılında restorasyon çalışmalarının yürütülmesinin kolaylaştırılması ve çevresinin açılmasının sağlanacağı düşünülerek yapının koruma alanı 16.03.2021 tarih ve 7351 sayılı Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararı ile yeniden belirlenmiştir. √ 2021 yılında Alayhan' ın üst örtüsünde oluşan deformasyonlardan ötürü Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 12.04.2021 tarih ve 7383 sayılı kararı ile üst örtü malzeme değişikliğine yönelik proje ve raporun uygun bulunduğu karar verilmiştir. 03.05.2021 yılın da da Vakıflar Genel Müdürlüğü denetiminde Han' ın üst örtü onarım işi gerçekleştirilmiştir.	
YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Tarihi eser kaçakçıları ve define arayıcıları yapıya zarar vermiştir. Üst örtüsü çalınmıştır.
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	
	FİZİKSEL	
	DEĞER YİTİRME (RANT)	
	İMAR (GÖRSEL)	
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	Yapı gecikmeli olarak tescil edilmiştir.
	PROJELENDİRME	Yapıya geç müdahale edildiği için geçen zamanda izler silinmiş, yapıya ilişkin veriler çok zor elde edilmiştir. Portal kısmı eldeki veriler ışığında aslına uygun bir şekilde tamamlanmaya çalışılmıştır.
	DENETİM	
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	Hazırlanan restorasyon projesinde yapıya herhangi bir fonksiyon verilmemiştir. Günümüzde turistik tesis olarak kullanılan yapıda mutfak, tuvalet gibi fonksiyonlara ihtiyaç duyulmaktadır. Konteynerla karşılanan tuvalet ihtiyacı çözüm olamamıştır.

4.21 Sultan Hanı - Aksaray

Tablo 4.21. Sultan Hanı envanter tablosu

SULTAN HANI KÜNYESİ						
Anıt Türü: HAN		Anıt Adı: SULTANHANI			Envanter N°o:: 21	
İli: AKSARAY	İlçesi: MERKEZ		Mahalle-Köy: SULTANHANI KASABASI		Ada:	Parsel: 282
Yapım Tarihi: 13. YY.		Dönemi: SELÇUKLULAR		Mülkiyet Durumu: VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ		
				Tahsis/Kira: SULTANHANI BELEDİYESİ		
Tescil Tarihi: 07.03.1985		Proje Tarihi: 26.09.2014		Güncel İşlevi: MÜZE-KAFETERYA		
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu				
ÖZGÜN:	☐	HARAP DURUMDA	BASİT ONARIM GÖRMÜŞ	KAPSAMLI ONARIM GÖRMÜŞ	YENİDEN YAPIM	
YENİ İŞLEV:	☒					
İŞLEVSİZ:	☐	☐	☐	☒	☐	
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ		ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERGÂHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL	
	☐		☒		☐	
GENEL TANIM		Yapı, Konya-Aksaray yolunda, Konya' ya 94, Aksaray' a 40 km uzaklıkta, anayolun 4 km güneyindeki Sultan Hanı kasabasında yer almaktadır. Yapı 1229 yılında I. Alaeddin Keykubat tarafından yaptırılmıştır.				
VAZİYET PLANI			PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	
						
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.						
UYGULAMA ÖNCESİ				UYGULAMA SONRASI		
						

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Karma tipteki han, doğudaki açık avlulu ve batısına bitişik kapalı bölümden oluşmaktadır. Yapının doğu cephesi ortasında dışa taşkın ve iki yanda beden duvarından yüksek tutulmuş tezyinatlı taş kapı yer almaktadır. İki taraftan sütüncelere oturan sivri kemerli taş kapı nişi oniki sıra mukarnas kavsaralıdır. Mukarnasların altında, nişi üç yönde dolaşan kitabe kuşağı bulunmaktadır. Taş kapıdan dikdörtgen planlı avluya geçilmektedir. Avlunun tam ortasında kare planlı iki katlı köşk mescit yer almaktadır. Köşk mescit zemin katta dört, köşede dört fil ayağı kolonla yere basmakta olup bu katın üst örtüsü çapraz tonozdur. Köşk mescidin batı cephesinde iki taraftan ortaya doğru yükselen merdivenlerle üst kata çıkılmaktadır. Avlunun doğu cephesinde, ortada yer alan ana girişin iki yanında birer dikdörtgen planlı hücre, güney ucunda da köşeden girilen dikdörtgen planlı bir başka hücre yer almaktadır. Avlunun kuzeyinde çift sıra dokuz adet kolonla geçilen revaklı dikdörtgen bir mekân bulunmaktadır. Avlunun güneyinde yer alan duvar boyunca, yedi kapıdan dikdörtgen planlı mekanlara girilmektedir. Avlunun batı duvarının ortasında, yapının kışlık bölümüne geçişi sağlayan çok güzel süslemeli bir portali olan giriş yer almaktadır. Buradan dikdörtgen planlı bir mekâna girilmektedir. Bu mekânın uzun kenarı boyunca sekiz, kısa kenarı boyunca da dört sıra kolon yer almaktadır. Boyuna beş, enine dokuz akstan meydana gelen bu mekânın boyuna aksların ortada yer alanı diğer akslara göre hem daha geniş hem de daha yüksektir. Daha geniş ve yüksek tutulmuş orta birimin kareye dönüştürülmüş merkezi bölümü tromp geçişli kubbe, diğer tüm birimler sivri tonozla örtülüdür. Bu kubbe dıştan sekizgen bir kasnakla çevrili olup, üzerinde piramidal bir külâh bulunmaktadır. Yapı tümüyle kesme taş kaplamadır. Duvarlar ve payandalar sandıklama tekniğinde moloz taş dolguludur. Hem avlu hem kapalı kısım taş kapısında mermer kullanılan tek handır.

TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

✓ Yapıyla ilgili tarihe geçen ilk onarımın, bir yangından sonra 1278 yılında yapıldığı bilinmektedir.

✓ Tescil öncesi yapıda 1957 ve 1977 yılları arasında çeşitli onarımlar ve tamamlamalar yapılmıştır.

✓ Yapılan çalışmalarla ilgili Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Başkanlığı'nın 13.05.1977 tarih ve 489 sayılı kararıyla yapıda yapılan restorasyon ve koruma çalışmalarının, bu eserin önemine layık bir düzeyde olmadığı anlaşıldığından yapılan uygulamanın Bakanlık elemanlarınınca yerinde incelenerek, sonucun dökümanlarıyla birlikte kurula iletilmesi istenmiştir.

✓ Yapı Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 07.03.1985 tarih ve 764 sayılı kararı ile tescil edilerek koruma grubu 1-A olarak belirlenmiştir.

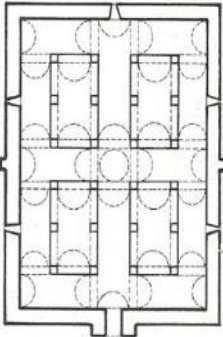
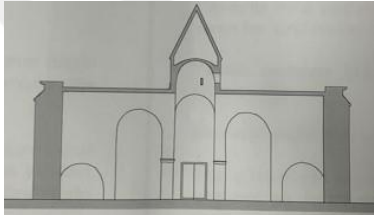
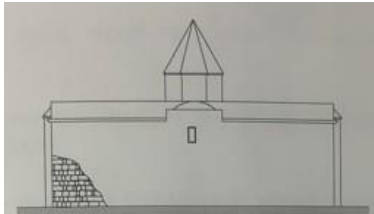
✓ 1986 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında imzalanan protokol doğrultusunda yapının günü birlik konaklama alanı olarak düzenlenmesi için Vakıflar Bölge Müdürlüğü onarım programına alınmıştır. Bu çalışmanın iki aşamalı olarak yapılacağı belirtilerek yapılmak istenen onarımlara ait rapor kurula iletilmiştir. Ancak 19.09.1986 tarih ve 86 sayılı kurul kararıyla bu onarımların yapılabilmesi için rölöve projesi istenmiştir. Bu istem üzerine kurula gönderilen rölöve niteliğinde olan M. Akok' un restorasyon projesi ek olarak

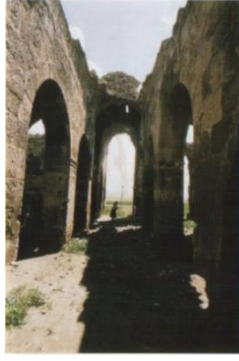
	gönderilmiştir. 26.09.1986 tarih ve 91 sayılı kararıyla Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce yapılmak istenen onarımlardan, duvar destek kulelerinin üst kısımlarının yapılmamasına, üst örtüsü olmayan Köşk Mescidin fleksiglassdan basık kubbe yerine orijinal taş tonoz örtülü yapılmasına, üst örtüsünün ahşap çatı üzeri kurşun kaplama yapılamayacağına karar verilmiştir. ✓ Nevşehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 11.08.1993 tarih ve 1739 sayılı kararı ile çevre aydınlatma projeleri tastik edilmiş olup, proje doğrultusunda aydınlatma tesisatı yapılmıştır. ✓ Nevşehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 13.07.1995 tarih ve 216 sayılı kararıyla ✓ Nevşehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 20.09.1996 tarih ve 528 sayılı kararıyla yapının çevre düzenleme projesi onaylanmıştır. ✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 13.07.2006 tarih ve 1084 sayılı kararıyla yapının koruma alanının ekli 1/2000 ölçekli haritada işaretlendiği şekilde belirlenmesine karar verilmiştir. ✓ Yapıya ait rölöve, restorasyon ve restitüsyon projeleri Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 04.06.2007 tarih ve 1684 sayılı, 24.08.2009 tarih ve 3260 sayılı, 29.07.2011 tarih ve 4799 sayılı kararlarla uygun bulunmamıştır. ✓ Vakıflar Genel Müdürlüğü mülkiyetindeki yapı Restore et- İşlet- Devret modeliyle Sultanhanı Belediye Başkanlığına kiraya verilmiştir. ✓ Nevşehir Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu' nun 26.09.2014 tarih ve 1253 sayılı kararıyla yapıya ilişkin hazırlanan rölöve projesi, Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 10.04.2015 tarih ve 2719 sayılı kararı ile de yapıya ilişkin hazırlanan restitüsyon ve restorasyon projeleri onaylanmıştır. ✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 16.10.2015 tarih ve 3176 sayılı kararı ile koruma alan içerisinde hazırlanan 1/5000 ölçekli nazım imar planı ve 1/1000 ölçekli uygulama imar plan tadilatının düzeltildiği şekliyle uygun olduğuna karar verilmiştir. ✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 03.03.2017 tarih ve 4304 sayılı kararı ile yapı ile ilgili hazırlanan restorasyon projeleri (Çevre düzenleme projesi, düzeltildiği şekliyle yeni kullanım projesi ile raporu) onaylanmıştır. ✓ 2017 yılında yapıda Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından kapsamlı onarım çalışmaları başlatılmıştır. Bu çalışmalar sırasında proje ve rapor tadilatlarına ihtiyaç duyulmuştur. Hazırlanan üst örtü tadilat projesinin taşınmaz fazla yük getireceği ve statik açıdan zarar vereceği göz önüne alınarak 29.09.2017 tarih ve 4785 sayılı Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararı ile uygun bulunmamıştır. Aynı kararda taş tozu ile düşük basınçlı hassas cephe temizliği yapılmasının, taç kapı vb. mimari elemanlarda bulunan motif kompozisyonlarla, kitabeler ve profilli silme gibi süsleme elemanlarının yüzeyleri hariç diğer yüzeylerde uygun olduğuna karar verilmiştir. Yeniden hazırlanan üst örtü tadilat projesi de 13.10.2017 tarih ve 4794 sayılı kurul kararı ile onaylanmıştır. ✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 08.12.2007 tarih ve 4938 sayılı kararı ile yapı ile ilgili hazırlanan ve yapı giriş cephesinde portalin iki yanında duvar üstlerinde tek sıra olarak kahverengi Kayseri Taşı ile yapılan özgün olmayan tamamlamanın cephenin uyum ve bütünlüğünün sağlanması için açık renkli taşlar ile değiştirilmesinin uygun olacağına belirtildiği teknik rapor onaylanmıştır. ✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 30.07.2019 tarih ve 6265 sayılı kararıyla yapıyla ilgili hazırlanan Elektrik Tesisat, Mekanik Tesisat projeleri onaylanmıştır.
--	--

YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Yapı insan eliyle sıkı sık tahribata uğramıştır.
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	.
	FİZİKSEL	
	DEĞER YİTİRME (RANT)	
	İMAR (GÖRSEL)	
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	
	PROJELENDİRME	
	DENETİM	Çeşitli dönemlerde yapılan onarımlarla bazı izlerin yanlış değerlendirilmesi, bazı bulguların belgelerin geç ortaya çıkması nedenleriyle yanlış müdahaleler yapılmış ve yanlış malzemeler kullanılmıştır. Yapıda orijinal kullanılan taşlardan farklı cinsten taş ile çimento harç kullanılmıştır
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	

4.22 Tepesidelik Han - Aksaray

Tablo 4.22. Tepesidelik Han envanter tablosu

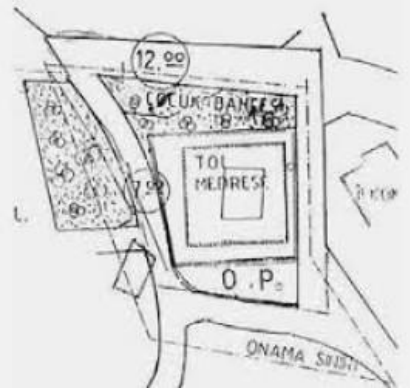
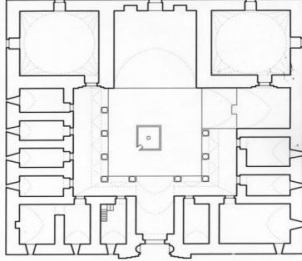
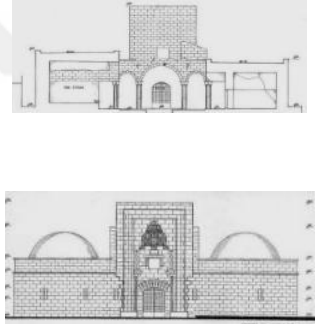
TEPESİDELİK HAN KÜNYESİ					
Anıt Türü: HAN		ANIT ADI: TEPESİDELİK HAN			Envanter No: 22
İli: AKSARAY	İlçesi: MERKEZ	Mahalle-Köy: BEBEK KÖYÜ	Ada:	Parsel: 722	
Yapım Tarihi: 12. YY.	Dönemi: SELÇUKLULAR	Mülkiyet Durumu: VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ			
Tescil Tarihi: 13.07.1995		Proje Tarihi: 16.10.2006	Güncel İşlevi: TURİSTİK TESİS		
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☐	HARAP DURUMDA	BASİT ONARIM GÖRMÜŞ	KAPSAMLI ONARIM GÖRMÜŞ	YENİDEN YAPIM
YENİ İŞLEV:	☐				
İŞLEVSİZ:	☒	☐	☐	☒	☐
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ		ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERGAHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL
	☐		☒		☐
GENEL TANIM		Tepesidelik Han Aksaray-Nevşehir karayolunun üzerinde Ağzıkarahan ve Alayhan ile aynı güzergahta, Aksaray'a 22 km uzaklıkta Bebek Köyü sınırları içerisinde. Diğer adı Öresun (Öresin) Han'dır. Yapının 13. yy. ortalarında Selçuklular Dönemi'nde yapılmış olduğu bilinmekte iken restorasyon öncesi yapılan kazı çalışmalarında bulunan kitabesinde yapının, 12. yy. da erken Selçuklu Dönemi eseri olduğu görülmüştür. Anadolu Selçuklu sultanı II. Kılıçarslan'ın oğlu Melikşah tarafından 1188' de yaptırılmıştır.			
VAZİYET PLANI		PLAN	KESİT VE GÖRÜNÜŞ		
			 		
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		
					

FOTOĞRAFLAR	
	
	MİMARİ ÖZELLİKLER Yapı kuzey-güney doğrultusunda uzanan dikdörtgen bir oturma alanı üzerine inşa edilmiş olup sadece kapalı bölümden ibarettir. Kapalı bölüm beş dikey sahinin ekseninde, kuzeyde ve güneyde yatay sahinlerle kesildiği haçvari bir plan şeması gösterir. Yapının kısa kenarında 4, uzun kenarında 6 olmak üzere toplam 24 yığma ayağı bulunmaktadır. Dar kenar boyunca yerleştirilmiş olan dörder ayak geniş eksenli boyunca uzanan yarım daire beşik tonoz örtülü beş sahin meydana getirmektedir. Yanlarda bulunan ikişer sahin, girişte, ortada ve en sonda yarım daire beşik tonozla örtülü üç sahin ile kesilmektedir. Ortadaki boyuna sahin ile enine sahinlerden, ortada kesiştikleri yerde, yani yapının tam ortasında pandantiflere oturan kubbe ile örtülü aydınlık feneri yer almaktadır. Kubbe sekizgen piramidal bir külahla örtülmüştür. Kubbe kasnağında yer alan 4 adet pencere, iç mekânın aydınlatılmasını sağlamaktadır. Yapının beden duvarları kesme taş olup içi moloz taş dolguludur. Ayaklar ve kemerler kesme taştandır. Duvarlarda yer yer bezemeli devşirme malzeme kullanılmıştır.
TARİHSEL MÜDAHALE (ONARIM) SÜRECİ	✓ Uzun yıllar kaderine terk edilen yapının ön cephesi tamamen yıkılmış diğer kısımları da çok harap bir durumdaymış. ✓ Nevşehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 13.07.1995 tarih ve 217 sayılı kararı ile tescil edilmiştir. ✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü' nün 16.10.2006 tarih ve 1259 sayılı kararı ile rölöve, restitüsyon ve düzeltildiği şekliyle restorasyon proje ve raporlarının onaylanmasına, giriş kısmının temel ve duvarları ile ilgili yapılacak kazı ve araştırmalar sonucunda elde edilecek bilgi ve belgelere göre yeniden değerlendirilmesine karar verilmiştir. 02.07.2008 tarih ve 2480 sayılı kararla da revizyon restorasyon projesi onaylanmıştır. ✓ Güneydoğu cephesi ve üst örtüsünün bir kısmı tamamen yok olan yapıda, hazırlanan restorasyon projesi doğrultusunda, 2007 yılında esaslı onarım çalışmaları başlatılmıştır. Restorasyonu Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nce tamamlanan yapı 2008 yılında restore et-işlet-devret modeliyle özel şahsa kiraya verilmiştir. ✓ Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 08.06.2009 tarih ve 3051 sayılı kararı ile yapının fonksiyonunun lokanta, kafeterya ve hediyelik eşya satış reyonu olarak kullanılmak üzere değiştirilmesine, ancak hazırlanan çevre düzenleme projesinde gösterilen müştemilatın büyüklük olarak yapının görüntüsünü olumsuz olarak etkileyeceği gerekçesi ile çevre düzenleme projesinin uygun olmadığına karar verilmiştir. 03.08.2009 tarih ve 3220 sayılı kararı ile de yapının doğusunda yer alan müştemilat kısmı küçültülerek, çevre düzenleme projesi onaylanmıştır. ✓ Onaylı restorasyon projesi doğrultusunda 2011 yılında onarımı yapılan yapıda uygulama sırasında ortaya çıkan izler doğrultusunda hazırlanan revize restorasyon projesi Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 03.06.2011 tarih ve 4627 sayılı kararı ile onaylanmıştır. ✓ 2013 yılında yapıda bir restorasyon çalışması gerçekleştirilmiştir.

YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Tarihi eser kaçakçıları ve define arayıcıları yapıya zarar vermiştir. Yapı yakında bulunan köylerin ağılı olarak kullanılmıştır. Yıkılmış olan yapının duvarlarına ait kesme taşlar çalınmıştır. Hayvanların kaçmasını önlemek için, yapının ayakları arası doldurulmuştur.
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	
	FİZİKSEL	.
	DEĞER YİTİRM (RANT)	
	İMAR (GÖRSEL)	
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	Yapının tescil edilmesinde geç kalınmıştır.
	PROJELENDİRME	Yapı çok yıkık ve harabe durumda olduğu için kalıntılar ve izler doğrultusunda proje hazırlanmıştır. Yapı özgün plan ve strüktürel özelliklerini kaybetmiştir. Yapının yanına yapılan müstemilat kısmının (wc-mutfak ve mescit) mimari açıdan yapıya benzerliği ve yapının bir parçası olarak tarihi bir kimliği varmış şeklinde algılanmasının doğru olmadığı yönünde görüşler mevcuttur.
	DENETİM	
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	

4.23. Ermenek Tol Medrese - Karaman

Tablo 4.23. Ermenek Tol Medrese envanter tablosu

ERMENEK TOL MEDRESE KÜNYESİ					
Anıt Türü: MEDRESE		Anıt Adı: ERMENEK TOL MEDRESE		Envanter No: 23	
İli: KARAMAN	İlçesi: ERMENEK	Mahalle-Köy: TAŞBAŞI MAHALLESİ		Ada: 498	Parsel: 3
Yapım Tarihi: 14.YY	Dönemi: KARAMANOĞULLARI	Mülkiyet Durumu: VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ			
Tescil Tarihi: 12.04.1964		Proje Tarihi: 05.07.2005		Güncel İşlevi: İŞLEVİ YOK	
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☐	HARAP DURUMDA	BASİT ONARIM GÖRMÜŞ	KAPSAMLI ONARIM GÖRMÜŞ	YENİDEN YAPIM
YENİ İŞLEV:	☐				
İŞLEVSİZ:	☒	☐	☐	☒	☐
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ ☒	ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERGAHI ☐		ŞEHİR DIŞI KIRSAL ☐	
GENEL TANIM	Karaman'ın Ermenek İlçesi'nde yer alan Tol Medrese'nin diğer adı da Emir Musa Bey Medresesi'dir. Karamanoğulları döneminde yaptırılan ilk büyük medresedir. Karamanoğlu hükümdarlarından Bedrettin Mahmut Bey' in oğlu Emir Musa Bey tarafından 1339 yılında yaptırılmıştır.				
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	
					
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.					
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		
					

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Tol Medrese açık avlulu, üç eyvanlı ve tek katlı medreseler grubuna girmektedir. Ana eyvanın bulunduğu batı yön dışında, avlunun üç tarafı beşik tonozla örtülü mukarnas başlıklı 9 sütunun taşıdığı revakla çevrilmiştir. Dikdörtgen planlı avlunun iki tarafında medrese odaları, güneyinde bir eyvan ve bu eyvanın iki yanında kubbeli mekanlar, avlunun ortasında da kare formu bir havuz bulunmaktadır. Yapının girişi doğuda yer alan taç kapıdandır. Kapının mukarnas işçiliği çok güzeldir. Giriş üstünde penceresi taç kapıya açılmış, bir gözcü odasının varlığı bilinmektedir. Ancak bu oda günümüze kadar ulaşamamıştır. Kapıdan giriş eyvanına geçilmektedir. Giriş eyvanının iki yanında, yine tonozla örtülü birer büyük oda, onların da yanlarında odalar bulunmaktadır. Giriş eyvanının karşısında, avludan iki basamakla yükseltilmiş ana eyvan yer almaktadır. Üzeri beşik tonozla örtülüdür. Ana eyvanın iki yanında kubbeli iki büyük oda vardır. Eyvanın sağında bulunan mekân medreseyi yaptıran Emir Musa Bey ile ailesine aittir. Diğer oda kışlık dersane olarak kullanılmış, sonradan türbeye dönüştürülmüştür. Bu odaların haricinde yapıda 11 adet daha mekân yer almaktadır. Tol Medrese'nin yapımında yörede bol bulunan kireç taşı kesme taş olarak kullanılmıştır. Medresenin iç ve dış duvarları tümüyle kesme taş olarak yapılmıştır.

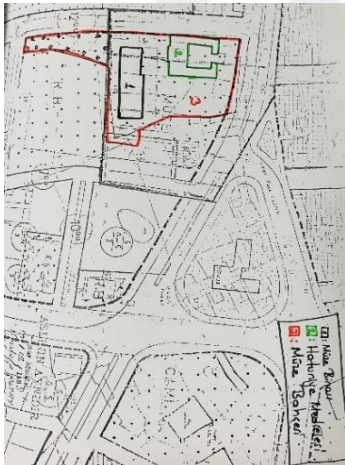
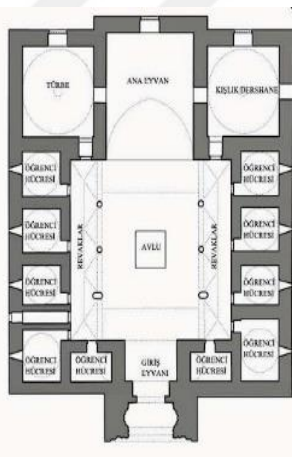
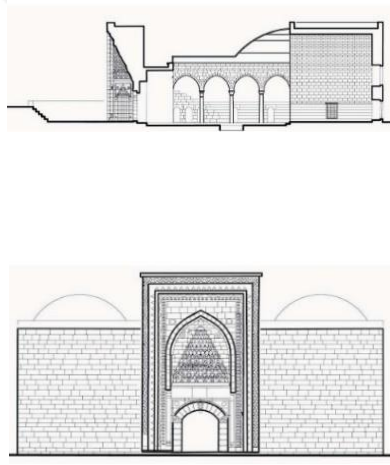
TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

- ✓ Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunca 12.04.1964 tarih ve 24217 sayılı karar ile yapı tescillenmiştir
- ✓ Tescil sonrası ilk koruma çalışmalarının, medresenin plan tipolojisi bozulmadan, 1966-1969 yılları arasında yapıldığı bilinmektedir.
- ✓ 1968-1982 yılları arasında kütüphane olarak hizmet veren medrese kütüphanenin yeni binasına taşınmasıyla uzun yıllar âtil durumda kalarak harap olmaya yüz tutmuş, belli dönemlerde belediye tarafından sergi alanı olarak kullanılmıştır.
- ✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 24.05.1991 tarih ve 1040 sayılı kararı ile yapının tescilinin devamına, I. grup anıt eser olarak kabul edilmesine ve koruma alanının ekli krokide olduğu şekliyle onaylanmasına karar verilmiştir.
- ✓ Yapıya ait hazırlanan rölöve ve restorasyon (tahsis edildiği biçimde), restitüsyon, temel takviyesi, zemin iyileştirme projeleri ve raporları Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 05.07.2005 tarih ve 425 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur.
- ✓ 2006 yılında hazırlanan projeleri doğrultusunda yapısal hasarların giderilmesi amacıyla hem üst yapı hem de zemin iyileştirme çalışmaları yapılmıştır.
- ✓ Kurulun 06.07.2006 tarih ve 1063 sayılı kararı ile yapının koruma alanı genişletilerek yeniden belirlenmiştir.
- ✓ Kurulun 11.06.2012 tarih ve 579 sayılı kararı ile koruma alanında kalan taşınmazda yapılan hafriyatla ilgili olarak izinsiz uygulamanın durdurulmasına, konunun ilgili belediyesince denetlenmesine karar verilmiştir.
- ✓ 2006 yılında yapılan esaslı onarım çalışmaları sonrası yapıda, yapısal hasarlar yeniden meydana gelmiştir. 2020 yılında Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından tekrar restorasyon çalışmaları başlatılmıştır.
- ✓ 20.08.2021 tarih ve 7583 sayılı Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge

	Kurulu kararı ile yapının doğu cephesinde bulunan istinat duvarının kaldırılmasının uygun olduğu belirtilmiştir. √ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’ nun 28.02.2022 tarih ve 7919 sayılı kararı ile yapının revize restorasyon projesi ve güçlendirme projesi hazırlanması için hasarların ve yapısal durumun tespitine yönelik (temel araştırma kazısı, sıva raspası, sökümler vb.) işlerin yapılmasına ve medrese yakın çevresinde bulunan ağaç köklerinin taş kapıya, beden duvarlarının temeline ve yapısal hasarlara yol açtığı belirtilen Vakıflar Bölge Müdürlüğü uzmanlarınca hazırlanan rapor doğrultusunda ağaçların kaldırılmasının uygun olduğuna karar verilmiştir. √ 31.05 2022 tarih ve 8102 sayılı Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararıyla rölöve, restitüsyon, restorasyon, geoteknik ve zemin iyileştirme proje ve raporlarının uygun olduğuna karar verilmiştir. √ Yapıda hazırlanan statik projesi doğrultusunda güçlendirme çalışmaları başlatılmıştır. Sponsor firma katkılarıyla statik projenin bir kısmı uygulanmış ancak ödenek bulunamadığı için güçlendirme tamamlanamamıştır.	
YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	İnsanlar define aramak için yapıda kazılar yapmak suretiyle zarar vermişlerdir.
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	Bina eski işlevini yerine getiremediği için atıl durumda bulunmaktadır.
	FİZİKSEL	Yapıya geç müdahale edilmesi sebebiyle geçen zamanda çok tahribata uğramıştır. Medrese çevresinde farklı tarihlerde açılmış imar yolları ile imal edilmiş istinat duvarlarının deplasmanları, civar yapılaşmaya bağlı ek yüklenmeler ve drene edilmeyen yüzey suları yapı üzerinde çeşitli hasarlara neden olmuştur. Yapıda statik sorunlar vardır. Medrese çevresinde yapıya zarar veren su kaynağı bulunmaktadır.
	DEĞER YİTİRME (RANT)	Eser gerçek değerine ulaşamamıştır. Küçük bir yerleşkede böyle muazzam bir esere fonksiyon verilememiştir.
	İMAR (GÖRSEL)	Yapı çevresinde farklı tarihlerde açılmış imar yolları ve imal edilmiş istinat duvarlarının deplasmanları, civar yapılaşmaya bağlı ek yüklenmeler yapıda çeşitli statik hasarlara neden olmuştur.
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL ENVANTER	
	PROJELENDİRME	Kurul onaylı projesinde olan çelik konstrüksiyonlu sürmeli polikarbon üst örtü tartışma konusudur. Yeni hazırlanan projede bu üst örtü kaldırılmıştır.
	DENETİM	
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	Bir fonksiyon verilemediği için yapı atıl durumda, ziyarete kapalıdır.

4.24. Hatuniye Medresesi - Karaman

Tablo 4.24. Hatuniye Medresesi envanter tablosu

HATUNİYE MEDRESESİ KÜNYESİ					
Anıt Türü: MEDRESE		Anıt Adı: HATUNİYE MEDRESESİ			Envanter No: 24
İli: KARAMAN	İlçesi: MERKEZ	Mahalle-Köy: İMARET MAHALLESİ		Ada: 745	Parsel: 10
Yapım Tarihi: 15. YY.	Dönemi: KARAMANOĞULLARI		Mülkiyet Durumu: VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ Tahsis/Kira: YOK		
Tescil Tarihi: 11.07.1980		Proje Tarihi: 05.11.1999		Güncel İşlevi: LOKANTA	
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☐	HARAP DURUMDA	BASİT ONARIM GÖRMÜŞ	KAPSAMLI ONARIM GÖRMÜŞ	YENİDEN YAPIM
YENİ İŞLEV:	☐				
İŞLEVSİZ:	☒	☐	☐	☒	☐
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ		ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERĞÂHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL
	☒		☐		☐
GENEL TANIM	Hatuniye Medresesi Osmanlı Sultanı Murat Hüdavendigârın kızı Karamanoğlu Alaaddin Bey' in karısı Nefise Sultan tarafından 1382 yılında yaptırılmıştır. Portalinde yer alan kitabeye göre; Mimarı Numan Bin Hoca Ahmet' dir. Karaman kent merkezinde, Hastane Caddesi üzerinde bulunan yapı banisinin adına ithafen Hatuniye, Nefise Sultan ve Melek Hatun Medrese' si adlarıyla anılmaktadır. Yapıda görev yapan öğretmenin adı Macar Hoca olarak anıldığından Macar Mektebi denilmekteymiş.				
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	
					
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.					
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		
					

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Hatuniye Medresesi doğu-batı yönünde kareye yakın dikdörtgen simetrik planlı, tek katlı ve açık avlulu, avlusu iki yönden revaklı, iki eyvanlı medrese türündedir. Medresenin doğu cephesinin ekseninde taç kapı ile batı cephesinin ortasındaki eyvan dışı taşkındır. Yapının sanat değeri bakımından en dikkat çekici kısmı abidevi taç kapısıdır. Taç kapı yerden istalaktitli kısma kadar olan kısmı som ak mermerden, üst kısmı Karaman Taşı'ndan yapılmıştır. Kapı üstüne geometrik yazı ve bitkisel motiflerle bezenmiştir. Doğudaki taç kapıdan giriş eyvanı aracılığı ile avluya girilir. Ortasında kare biçiminde havuzu bulunan avlu kuzey ve güneyindeki üçer sütuna atılan sivri kemerli revaklarla çevrilmiştir. Simetrik kurgulanan medresede avlunun doğu kanadı ortasında giriş, batı kanadı ekseninde zeminden yüksek tutulmuş ana eyvan bulunur. Avluyu giriş eyvanının bitişiğindeki ikişer dikdörtgen mekân, ana eyvanın bitişiğinde güneyde dersane, kuzeyde türbe olan kare planlı iki birim ile kuzey ve güneyinde kareye yakın dikdörtgen planlı üçer öğrenci odası kuşatır. Yapıda öğrenci odalarının kubbe ile örtülmesi Beylikler dönemi medreseleri için yeni bir uygulamadır. Yapıda kesme taş, mermer ve devşirme malzeme kullanılmıştır.

TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

✓ 1924 yılında çıkartılan Tevhid-i Tedrisat kanunu ile kapatılan yapı Millî Eğitim Bakanlığı bünyesine geçmiştir.

✓ Yapı ile ilgili bilinen ilk onarım çalışması 1960 yılında başlamış fakat yeterli ödenek sağlanamaması nedeniyle yarım kalmıştır. Bu tarihten sonra yapı uzun bir süre onarım geçirmemiş ve dış etkenlere maruz kalmıştır.

✓ Gayrimenkul Eski eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 11.07.1980 tarih ve 2313 sayılı kararı ile I. grup yapı olarak tescil edilmiştir.

✓ 1985 yılında yapı Karaman Müze Müdürlüğü'nce kiralanmıştır.

✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 23.10.1987 tarih ve 418 sayılı kararıyla basit onarım kapsamına giren onarımların yapılmasının uygun olduğuna karar verilmiş ve aynı yıl Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nce yapının daha fazla tahribini önleyici onarım çalışması yapılmış, eskiyen taşları ve boşalan derzleri yenilenmiştir.

✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 06.01.1989 tarih ve 375 sayılı kararı ile koruma alanı belirlenmiştir.

✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 14.07.1997 tarih ve 2910 sayılı kararı ile yapıdaki rutubetin önlenmesi amacıyla drenaj sistemi projesi onaylanmıştır.

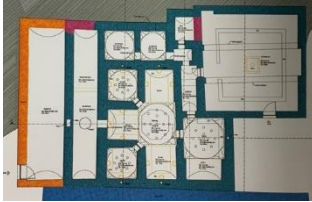
✓ 1999 yılında restore et, işlet, devret modeliyle 20 yıllığına özel şahsa kiraya verilmiştir. 1999 yılında restorasyon çalışmalarına başlanan, 20.10.2000 tarih ve 3828 sayılı koruma kurulu kararıyla lokanta olarak kullanımının prensipte uygun olduğuna karar verilen yapı, 2002 yılında restoran olarak işletmeye açılmıştır.

√ Kurulun 23.02.2001 tarih ve 4034 sayılı kararı ile yapıya ilişkin hazırlanan rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri ile eyvan örtü sistemi için sunulan seçeneklerden “teklif 2” onaylanmıştır. 15.10.2010 tarih ve 4091 sayılı Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’nun kararıyla restorasyon tadilat projesi ve raporu onaylanmıştır. Projede avlunun üstü polikarbon malzemeyle kapatılmıştır. √ Yapının kiracısı tarafından yapılan basit onarım çalışmaları sırasında onaylı restorasyon projesine uygun olarak tamamlanmayan kısımları için, Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’ nun 16.12.2011 tarih ve 235 sayılı kararı ile yapıda yapılan izinsiz uygulamaların kaldırılmasına, yapan ve yaptıranlar hakkında yasal işlem açılmasına, yapı ile ilgili hazırlanan ısıtma sistemi projesinin onaylanmasına karar verilmiştir. √ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu’ nun 19.06.2012 tarih ve 610 sayılı kararı ile yapının giriş kapısı üzerine asılan levhanın ve bahçe duvarındaki tanıtıcı brandanın kaldırılmasına karar verilmiştir. √ Yapının restoran olarak kullanımıyla ilgili yaşanan sorunlar, eleştiriler, işletme ve kullanıma yönelik olumsuz görüşler ilgili idarelere iletilmiş, çözüm üretmesi amacıyla yapı Karaman Belediyesi’ ne tahsis edilmiştir. 2013 yılında Unesco’ nun Piri Mehmet Paşa yılı ilan etmesi sebebiyle yapıda Piri Reis sergisi açılmış fakat bu sergi sonunda müze fonksiyonunun devamlılığı sağlanamamıştır. √ 2017 yılında Müze Müdürlüğü uzmanları tarafından hazırlanan raporda yapıda birçok tahribat ve bozulmalar olduğu ve acilen restorasyonuna ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. √ Belediyeye tahsisi yapılmış olan yapı 2019 yılına kadar boş kalan yapı, daha sonra millet kütüphanesi olarak kullanılmaya başlanmış, ancak bu kullanımda da süreklilik sağlanamamıştır.		
YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	Yapı kullanıcıları tarafından aykırı uygulamalar yapılarak tahrip edilmiştir.
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	Yapıya yeni işlev yüklenmiştir. Yeni işlevin birtakım gereklilikleri, yapının özgün plan şemasının ve mekânsal özelliklerinin değişikliklere uğratılmasına sebep olmuştur.
	FİZİKSEL	Yapıya geç müdahale edilmesi sebebiyle geçen zamanda çok tahribata uğramıştır.
	DEĞER YİTİRME (RANT)	Eser gerçek değerine ulaşamamıştır
	İMAR (GÖRSEL)	Yapılan imar planları ve çevre düzenlemeleri ile yapı çevresindeki yol kotu yükselmiştir. Yükselen yol kotu ile yapı çukurda kalmış ve algılanması zorlaşmıştır. Yapı çevresine yüksek katlı binalar inşa edilmiştir.

UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	
	PROJELENDİRME	Restorasyon projesinde yapının avlusunun üstü kapatılmıştır. Yapı açık avlulu plan şemasına sahip olduğu, kullanılan üst örtü geri dönüştürülebilir bir sistem ile yapılmadığı için, özgün açık avlu plan kurgusu zedelenmiştir. Yaz aylarında sera etkisi yaratan üst örtü, kış aylarında da yalıtımın iyi sağlanamaması nedeniyle kullanım zorluğu getirmiştir.
	DENETİM	
	KULLANIM	Yapı restore et, işlet, devret modeliyle özel şahısa kiraya verilmiştir. Kiracısı tarafından yapılan restorasyon çalışmalarında projesine uygun olmayan imalatlar yapılmak suretiyle yapıya zarar verilmiştir. Mutfak bacası yapının duvarı delinmek suretiyle dışarı verilmiştir. Mekân zemini fayansla kaplanmıştır. Günümüzde kullanılmayan yapı ziyarete kapalıdır.

4.25. Hatun Hamamı - Karaman

Tablo 4.25. Hatun Hamamı envanter tablosu

HATUN HAMAMI KÜNYESİ					
Anıt Türü: HAMAM		Anıt Adı: HATUN (KALE) HAMAMI		Envanter No: 25	
İli: KARAMAN	İlçesi: MERKEZ	Mahalle-Köy: HİSAR MAHALLESİ	Ada: 802	Parsel: 17	
Yapım Tarihi: 14. Yüzyıl	Dönemi: KARAMANOĞULLARI	Mülkiyet Durumu: VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ			
Tescil Tarihi: 13.11.1981		Proje Tarihi: 20.10.2008		Güncel İşlevi: HAMAM	
Yapının İşlevi		Yapının Fiziksel Durumu			
ÖZGÜN:	☐	HARAP DURUMDA	BASİT ONARIM GÖRMÜŞ	KAPSAMLI ONARIM GÖRMÜŞ	YENİDEN YAPIM
YENİ İŞLEV:	☐				
İŞLEVSİZ:	☒	☐	☐	☒	☐
Yapının Konumu	ŞEHİR İÇİ	ŞEHİR DIŞI YOL GÜZERGAHI		ŞEHİR DIŞI KIRSAL	
	☒	☐		☐	
GENEL TANIM	Yapı Karaman Merkez İlçe, Hisar Mahallesi'nde, Karaman Kalesi orta kale surlarının batı bölümünün iç kısmında, surlara ve bu surlar üzerinde yer alan Pazar Kapısı girişine çok yakın bir konumda yer almaktadır. Pir Ahmet (Hisar) Camii yanındadır. Yapıda kitabe ve tarih veren herhangi bir buluntuya rastlanmamıştır. Ancak mimari özellikleri ve plan şeması dikkate alındığında hamamın 14. Yüzyılın son çeyreğinde inşa edildiği ve 1381 yılında olabileceği kabul edilmektedir.				
VAZİYET PLANI		PLAN		KESİT VE GÖRÜNÜŞ	
					
Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü arşivinden alınmıştır.					
UYGULAMA ÖNCESİ			UYGULAMA SONRASI		
					

FOTOĞRAFLAR

MİMARİ
ÖZELLİKLER

Yapı doğu-batı doğrultusunda tek hamam olarak inşa edilmiştir. Yapı üç eyvanlı, iki köşe halvetli sıcaklık, tek eyvanlı ılıkılık, giriş koridoru, tonoz örtülü dikdörtgen planlı külhan ile su deposu ve doğuda yer alan büyük bir soyunmalık bölümlerinden oluşmakta olup yonca planlıdır. Aralık sıcaklık merkezi ile halvetler kubbeler ile, eyvanlar ve koridor sivri beşik tonozlarla, su deposu ise yuvarlak tonozla örtülmüştür. Hamamda süsleme unsuruna rastlanmamıştır. Kemerler, kapılar, kuzey-doğu köşesi ve soyunmalık kısmında kesme taş, bu kısımlar dışında moloz taş kullanılmıştır.

TARİHSEL
MÜDAHALE
(ONARIM)
SÜRECİ

✓ Yapı 1927-1928 yılına kadar kullanılmış, daha sonra boş kalmıştır. Yapının içerisi üst örtüsünün çökmesi nedeniyle molozla, etrafı ise toprakla dolmuş vaziyettedir. 1988 yılında yapılan kale düzenleme çalışmalarında tamamen toprak altında kalmıştır. Yapı 2006 yılı ve son olarak 2007 yılında yapılan kazılar sonucu açığa çıkarılmıştır.

✓ Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu' nun 12.03.1981 tarih ve 2776 sayılı kararıyla tescil edilmiştir.

✓ Yapının bulunduğu alan olan Karaman Kalesi çevresi Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu' nun 09.05.1981 tarih ve 2829 sayılı kararı ile Tarihi Kentsel Sit Alanı olarak ilan edilmiştir. Bu alan Konya Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu' nun 05.04.1995 tarih ve 2227 sayılı kararı ile Kentsel Arkeolojik Sit Alanına dönüştürülmüş ve sit sınırları belirlenmiştir. Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 09.11.2012 tarih ve 931 sayılı kararı ile de alana ilişkin Koruma Amaçlı İmar Planı uygun bulunmuştur.

✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 20.03.2006 tarih ve 812 sayılı kararı ile tescilli Kale (Hatun) Hamamı' nın rölöve-restorasyon projesinin hazırlanarak onarımının yapılabilmesi için içerisinde uzmanlar denetiminde kazı yapılması uygun bulunmuştur. Yapılan kazılar doğrultusunda hazırlanan rölöve, restorasyon projeleri Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 20.10.2008 tarih ve 2685 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 02.03.2007 tarih ve 1488 sayılı kararı ile yapının çevre düzenleme projesi, 11.06.2012 tarih ve 582 sayılı kararı ile de revizyon çevre düzenleme projesi onaylanmıştır.

✓ Yapıda 2013 yılında Vakıflar Bölge Müdürlüğü denetiminde restorasyon uygulamaları başlatılmıştır. Bu çalışmalar sırasında Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 05.04.2013 tarih ve 1269 sayılı kararı ile kubbelerin onarımına sıralı moloz taş üzeri sıva olarak devam edilmesi, 20.06.2013 tarih ve 1390 sayılı karar ile de beden duvarlarının tamamlama tekniği yerine, sökülerek hidrolik kireç harçlı olarak yeniden yapılması istemlerinin uygun olduğuna karar verilmiştir.

✓ Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 20.12.2013 tarih ve 1762 sayılı kararı ile yapıyı, camiye ve tescilli sivil mimarlık örneği taşınmazı içine alan revizyon çevre düzenleme projesinin onaylanmasına karar verilmiştir.

✓ 2017 yılında yapılan restorasyon çalışmaları sırasında ortaya çıkan bulgular doğrultusunda hazırlanan revizyon restorasyon projesi Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu' nun 17.08.2018 tarih ve 5539

	sayılı kararı ile onaylanmış, aynı kararlar yapı I. grup yapılara dahil edilmiştir. √ 2020 yılına kadar devam eden restorasyon çalışmaları sırasında Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 16.07.2019 tarih ve 6231 sayılı kararıyla yapıya ilişkin hazırlanan kalorifer tesisat projesinin onaylanmasına karar verilmiştir.	
YAPIDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR		
SOSYO EKONOMİK SORUNLAR	KAVRAMSAL	
	EKONOMİK	Ekonomik sebepler nedeniyle yapının korunması için geç kalınmıştır.
	TOPLUMSAL	İhmal var
YASAL SORUNLAR	KANUNLAR	
	YÖNETMELİKLER	
	İLKE KARARLARI	
YÖNETİMSSEL SORUNLAR	MERKEZİ YÖNETİM	
	YEREL YÖNETİM	
	STK	
KENTLEŞMEYE BAĞLI SORUNLAR	İŞLEVSEL	Yapı özgün işlevini yerine getirememektedir. Günümüzde kapalı durumdadır.
	FİZİKSEL	
	DEĞER YİTİRME (RANT)	Böyle bir eser günümüzde kapalı durumda ve kullanılmamaktadır.
	İMAR (GÖRSEL)	Yapı zemin kotundan çok aşağıda kalmıştır. Algılanması güç olan yapının zemin ve kar sularından dolayı nemlenme problemleri vardır.
UYGULAMA ÖNCESİ VE SONRASI SORUNLAR	TESPİT-TESCİL - ENVANTER	
	PROJELENDİRME	Projesi çok geç hazırlandığı için yapı geçen zamanda çok tahribata uğramış ve yapının özgün mimarisine ilişkin izler silinmiştir.
	DENETİM	
	İŞÇİLİK	
	KULLANIM	Yapı günümüzde kapalı durumda ve kullanılmamaktadır.

5. ENVANTER BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Ülkemizde taşınmaz kültür varlıklarının korunması çalışmalarına yön verecek önerilerin oluşturulabilmesi için öncelikle, alanda ele alınan anıtsal eserlerdeki sorunların tespit edilebilmesi amacıyla anket çalışması yapılması öngörülmüştür. Anket, Konya Teknik Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun izni doğrultusunda oluşturulmuştur (EK-1, EK-2). Anket formu (Tablo 5.1.), tez çalışmasının hedefleri doğrultusunda envanter tablolarından elde edilen verilerden hazırlanmıştır. Formun ilk kısmında yapıya ilişkin tamamlayıcı bilgiler (adı, türü, adresi ve tescil tarihi) yer almaktadır. Daha sonra sorunlar, dört ana başlık ve bunların alt başlıkları olarak sınıflandırılarak, sorular sorulmuştur. Sosyo-Ekonomik Sorunlar: Yapının korunmasında ekonomik yetersizlikler ve toplumsal sorunlar ele alınmaktadır. Yönetimsel Sorunlar: Merkezi ve yerel yönetimlerin yanı sıra sivil toplum kuruluşlarının rolü ve eksiklikleri sorgulanmaktadır. Kentleşmeye Bağlı Sorunlar: Yapının korunmasında işlevsel, fiziksel, değer yitirme ve imar sorunları gibi kentleşme kaynaklı problemler değerlendirilmektedir., Uygulama Öncesi ve Sonrası Sorunları: Koruma sürecinin tespit, tescil, projelendirme, denetim ve kullanım aşamalarında karşılaşılan eksiklikler ele alınmaktadır. Bu kapsamda 25 anıtsal tarihi yapı için anket formları hazırlanmıştır. Anket, tarihi yapı korumacılığı konusunda uygulama ve akademik çalışmalar yapan 15 (10 mimar, 2 sanat tarihçi, 1 arkeolog ve 2 inşaat mühendisi) uzman ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen anket sonuçları IBM SPSS v23 programında değerlendirilerek şu sorulara cevap bulmaya çalışılmıştır;

- 1- Tarihi anıtsal yapılarda görülen sorunların sayısal ve yüzde değerleri,
- 2- Yapılarda daha çok hangi tür sorunlar ağırlıklı olarak görülmektedir,
- 3- Anket sorularında çaprazlamalar yapılarak hangi faktörde sorunların değişimi.
- 4- Bu cevaplar sonucunda yaşanan sorunlara yönelik çözüm önerilerinde öncelik sıralamasının yapılabilmesi amaçlanmıştır.

Tablo 5.1. Örnek anket formu

Katılımcı Ad ve Soyadı
İmza

UZMANLARA YÖNELTİLECEK GÖRÜŞME SORULARI

TARİHİ YAPILARIN KORUNMASI BAĞLAMINDA SORUNLARIN TESPİTİNE İLİŞKİN ANKET FORMU

Anket (Envanter) No:

Dosyadaki envanter tablolarını incelediğiniz tarihi yapılarda gördüğünüz sorunlar hakkında düşüncelerinizi belirtiniz. (**Not:** Birden fazla cevap olabilir)

Yapının Adı :

Yapının Türü :

Yapının Adresi :

Yapının Tescil Tarihi :

1- Sosyo-Ekonomik Sorunlar

1- ☐ Ekonomik

2- ☐ Toplumsal

2- Yönetimsel Sorunlar

1- ☐ Merkezi

2- ☐ Yerel

3- ☐ STK

3- Kentleşmeye Bağlı Sorunlar

1- ☐ İşlevsel

2- ☐ Fiziksel

3- ☐ Değer Yitirme

4- ☐ İmar

4- Uygulama Öncesi ve Sonrası Sorunları

1- ☐ Tespit-Tescil-Envanter

2- ☐ Projelendirme

3- ☐ Denetim

4- ☐ Kullanım-Fonksiyon Verme

5.1. Anıt Eserlerde Tespit Edilen Sorunların Parametrelerine İlişkin Frekansların Değerlendirilmesi

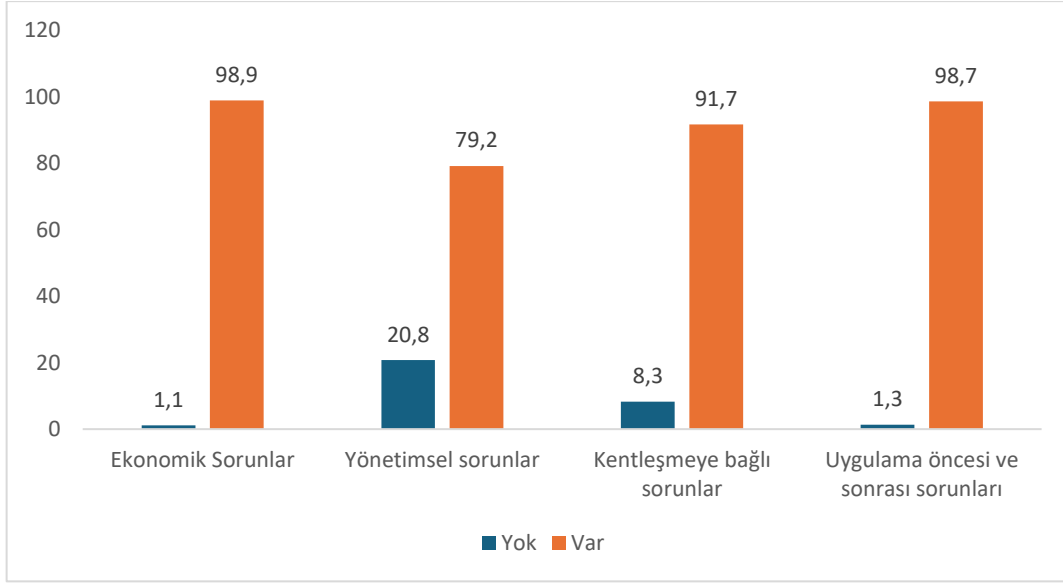
Anket Formlarının analiz edilerek sayısallaştırılması sonucunda taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında karşılaşılan parametrelere ilişkin sorunlar yüzde olarak tablolarla gösterilmiştir.

5.1.1. Ana parametrelerin değerlendirilmesi

Aşağıdaki tabloda (Tablo 5.2.) anket sonuçlarına göre taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında belirlenen ana parametreler (Sosyo-Ekonomik, Yönetimsel, Kentleşmeye Bağlı, Uygulama Öncesi ve Sonrası) bağlamında tez kapsamındaki tarihi anıtsal eserlerde tespit edilen sorunların frekans ve oransal (yüzdelik) dağılımları gösterilmektedir. Şekil 5.1 'deki grafikte ise aynı sonuçların sadece oransal dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 5.2. Ana parametrelerin frekans ve yüzdelik tablosu

Ana Parametreler	Frekans	Yüzde
Sosyo-Ekonomik		
Yok	4	1,1
Var	371	98,9
Yönetimsel		
Yok	78	20,8
Var	297	79,2
Kentleşmeye Bağlı		
Yok	31	8,3
Var	344	91,7
Uygulama Öncesi ve Sonrası		
Yok	5	1,3
Var	370	98,7

Şekil 5.1. Ana parametrelerin yüzdelik gösterimi

Sosyo-Ekonomik sorunlar:

Veriler, sosyo-ekonomik sorunların %98,9 oranında olduğunu göstermektedir. Bu yüksek oran, kültür varlıklarının korunmasında sosyo-ekonomik sorunların son derece belirleyici bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Sosyo-ekonomik sorunların bu denli yaygın olması, kaynak yetersizliği ve halkın sosyal farkındalık eksikliği gibi unsurların kültür varlıklarının sürdürülebilir bir şekilde korunmasını olumsuz yönde etkilediğini düşündürmektedir.

Yönetimsel sorunlar:

Veriler, yönetimsel sorunların %79,2 oranında olduğunu göstermektedir. Bu oran, yönetimsel sorunların görece daha düşük olmakla birlikte hâlâ yaygın bir şekilde devam ettiğini ve kültürel miras yönetiminde çok aktörlü yapının etkin iş birliği mekanizmalarından yoksun olduğunu ortaya koymaktadır. Koruma süreçlerinin planlama, denetim ve uygulama aşamalarında yapısal eksikliklerin varlığını işaret eden bu durum, yerel yönetimler, merkezi otoriteler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki eşgüdüm eksikliğinin giderilmesi gerektiğini ve idari mekanizmaların etkinliği ile kapasitesinin artırılmasının önemini vurgulamaktadır.

Kentleşmeye Bağlı sorunlar:

Veriler, kentleşmeye bağlı sorunların %91,7 oranında olduğunu göstermektedir. Bu durum, kentleşmenin taşınmaz kültür varlıklarının çevresel koşulları üzerinde ciddi bir baskı oluşturduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Özellikle hızlı ve plansız kentleşme süreçlerinde, kültür varlıklarının korunmasına yönelik yeterli planlama ve

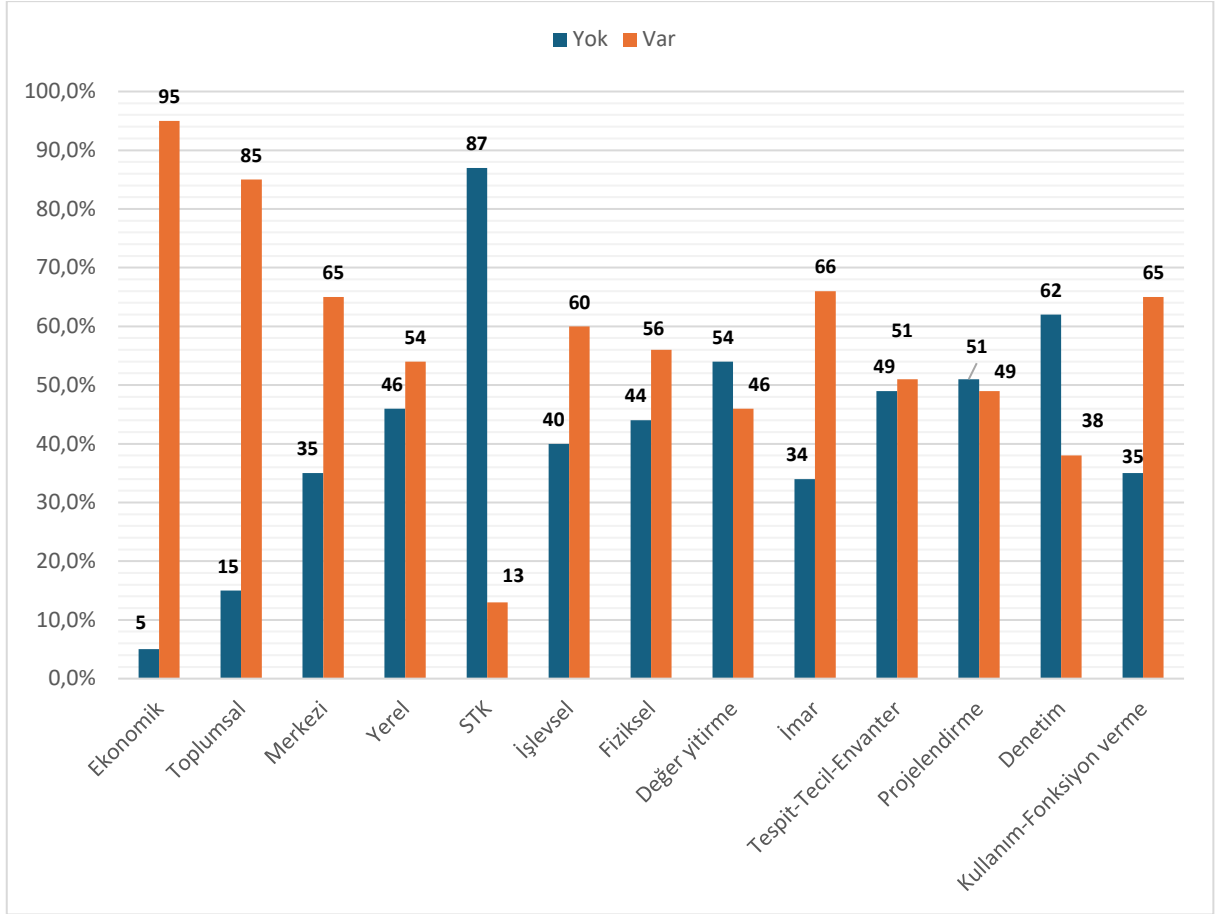
düzenlemelerin eksikliği, bu yüksek oranın temel nedenlerinden biri olarak değerlendirilebilir. Kentleşmeye bağlı sorunların yaygınlığı, modern şehirleşme süreçlerinin kültürel miras üzerindeki olumsuz etkilerini gözler önüne sermektedir. Altyapı projeleri, yapılaşma baskısı ve arazi kullanım değişiklikleri gibi unsurlar, bu sorunların kaynağını oluşturarak taşınmaz kültür varlıklarının mekânsal bütünlüğünü ve tarihi dokusunu tehdit etmektedir.

Uygulama Öncesi ve Sonrası Sorunları:

Veriler, uygulama öncesi ve sonrası sorunların %98,7 gibi oldukça yüksek bir oranda olduğunu göstermektedir. Uygulama öncesi ve sonrası sorunların, ekonomik sorunlara yakın bir oranda varlık göstermesi, projelendirme ve uygulama süreçlerindeki ciddi yapısal eksikliklere işaret etmektedir. Bu sorunlar, proje tasarım aşamasından saha uygulamalarına kadar olan süreçte standartların yetersizliği, denetim mekanizmalarının eksikliği ve uzman personel ihtiyacı gibi temel problemlere dayanmaktadır. Ayrıca, restorasyon çalışmalarında kullanılan malzemelerin kalitesi ve uygulama tekniklerindeki hatalar, bu sorunların daha da derinleşmesine neden olmaktadır. Bu nedenle, ulusal ve uluslararası standartların uygulanması, teknik kapasitenin güçlendirilmesi ve uygulama süreçlerinin etkin bir şekilde denetlenmesi kritik öneme sahiptir.

5.1.2. Alt parametrelerin değerlendirilmesi

Bu bölümde ana parametrelerin alt parametreleri ayrı ayrı değerlendirilmesi yapılarak alt parametreler kendi içinde görülen sorunların oranları tespit edilmiş olunacaktır.

Şekil 5.2.Alt parametrelerin yüzdelik gösterimi

5.1.2.1. Sosyo-Ekonomik parametre sorunlarına yönelik bulgular

Ekonomik Sorunlara Yönelik Bulgular (%95):

Grafikte (Şekil 5.2.), cevaplanan anket formlarından alınan veriler doğrultusunda incelenen yapılar arasında, ekonomik sorunların %95 oranında görüldüğü tespit edilmiştir. Korumanın en önemli sorunlarından biri parasal kaynakların yetersizliğidir. Yapılara ait hazırlanan envanter tablolarında görülen ekonomik sorunlar;

- Parasal kaynakların azlığı,
- Finansman zorlukları,
- Taşınmaz kültür varlıklarının korunmasını destekleyecek parasal sistemlerin ve yasal düzenlemelerin özendirici olmaması,

olarak belirlenmiştir.

Toplumsal Sorunlara Yönelik (%85):

Taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında yaşanan toplumsal sorunların grafikte (Şekil 5.2), cevaplanan anket formlarından alınan veriler doğrultusunda %85 olarak görülmesi, koruma sürecinde bu sorunun çok yaygın ve ciddi bir engel teşkil ettiğini göstermektedir. Yapılara ait hazırlanan envanter tablolarında görülen toplumsal sorunlar;

- **Kültürel İlgisizlik (İhmal ve Geç Müdahale):**

- ✓ Anıt eserlerin korunmasında karşılaşılan en önemli sorunlardan biri, gerekli bakım ve koruma önlemlerinin zamanında alınmamasıdır. Bu ihmal, eserlerin yıllar içinde ciddi tahribat görmesine yol açmaktadır.

- **Bilinç Eksikliği (Eğitim):**

- ✓ Anıt eserlerin kiralık oldukları dönemlerde, kiracılar tarafından yapılan izinsiz, uygunsuz müdahalelerle zarar görmesi (Şekil 5.2),
- ✓ Bakımsızlıktan dolayı yığıntı haline gelen anıt eserlerin, insanlar tarafından taş ocağı gibi görülerek buradaki taşların ev yapımında kullanılması,
- ✓ Anıt eserlerin yakında bulunan köylerin ahır ve ağılları olarak kullanılması,
- ✓ Tarihi eser kaçakçıları ve define arayıcılar tarafından kaçak kazı yapılmak suretiyle yapılara zarar verilmesi,
- ✓ Yerel halkın eski eserlere sahip çıkmak yerine, onların yıkılmasını talep etmesi,

- **Vandalizm:**

- ✓ Yapıların dış duvarlarına spreylere boyalarla yazılar yazılması, çinileri ve kurşun kaplamalı üst örtülerinin insanlar tarafından çalınarak tahrip edilmesi,

olarak belirlenmiştir.

5.1.2.2. Yönetimsel parametre sorunlarına yönelik bulgular

Merkezi sorunlar (%65), Yerel sorunlar (%54), (STK) ilgili sorunlar (%13):

Yönetimsel sorunlar; merkezi, yerel ve STK olmak üzere 3 alt başlıkta incelenmiştir. Yapı lara ait hazırlanan envanter tablolarında görülen yönetimsel sorunlar;

- Kurumlar arası eşgüdüm, koordinasyon ve iletişim eksikliği,

- Bir taşınmaz kültür varlığının restorasyonu sırasında tüm kurumları ilgilendiren durumlar ortaya çıkması, yetki karmaşasına neden olması, kurumlar arası çatışmadan doğan uygulama güçlükleri, uygulamanın uzaması, ertelenmesi,
 - Kurulların sadece karar aşamasında yer alması, uygulamaları denetleyememesi,
 - Koruma çalışmalarının kurumsal ve bireysel anlamda hızlı ve etkin bir şekilde yürütülmesini engelleyen yasal mevzuatta eksiklikler ve çelişkiler bulunması,
- olarak belirlenmiştir.

STK'ların bu varlıkların korunmasında düşük bir rol oynadığı gözüküyor. Bu da sivil toplum örgütlerinin sürece daha fazla dahil olması gerektiğini göstermektedir.

5.1.2.3. Kentleşmeye bağlı parametre sorunlarına yönelik bulgular

İşlevsel sorunlara yönelik (%60):

Grafikte (Şekil 5.2) görüldüğü gibi anket cevaplarından işlevsel sorunların %60 olarak tespit edilmiştir. Yapılara ait hazırlanan envanter tablolarında görülen işlevsel sorunlar;

- Yapıların eski işlevini yerine getirememesi ve yeni işlev yüklenememesi, kapalı ve kullanılamıyor olması,
- Yapılara yüklenen yeni kullanım için gerekli olan, elektrik, su, kanalizasyon gibi altyapı hizmetlerinin uyumsuz şekilde entegre edilmesi,
- Yeni işlevin birtakım gereklilikleri, yapının özgün plan şemasını ve mekânsal özelliklerini değişikliklere uğratarak, yapının özgün yapısına zarar vermesi,

olarak belirlenmiştir.

Fiziksel sorunlara Yönelik (%56):

Fiziksel açıdan sorunlar da yüksek bir oranda (%56) raporlanmış. Bu durum, eserlerin fiziksel durumu ile ilgili ciddi bozulmalar, yıpranmalar veya restorasyon ihtiyacı olduğunu göstermektedir. Söz konusu fiziksel sorunlar;

- Yapıların kullanıcıları tarafından yanlış ve aykırı uygulamalar yapılması suretiyle tahrip edilmesi; Dokuzun Hanı'nın özgün beden duvarlarına sonradan eklenen müstemilatın, yapının tarihi ve mimari bütünlüğüne aykırı bir müdahale olduğu görülmektedir. (Şekil 5.3) (Şekil, 5.4)
- Yapıların onarımlarının gecikmesi ve ihmal edilmeleri nedeniyle dış etkenlere maruz kalmaları ve yıpranmaları,

- Anıt eserlerde çimento malzeme kullanılması; Horozluhan'ın tonoz kısmında yapılan müdahalede çimento esaslı malzeme kullanımı, yapının özgün malzeme dokusuyla uyumsuz olup, tarihi yapının nefes alma kapasitesini azaltarak nem tutulumuna ve malzeme bozulmalarına yol açma riski taşımaktadır. (Şekil 5.5),

Şekil 5.3. Dokuzun Hanı – KONYA

Şekil 5.4. Dokuzun Hanı – KONYA

Şekil 5.5. Horozluhan – KONYA

- Yapıların çevresinde farklı tarihlerde açılmış imar yolları ile imal edilmiş istinat duvarlarının deplasmanları, civar yapılaşmaya bağlı ek yüklenmeler ve drene edilmeyen yüzey sularının meydana getirdiği hasarlar, olarak belirlenmiştir.

Değer yitirme sorunlarına yönelik (%46):

Bu sorun, yapıların orijinal değerlerini kaybetme riskine işaret ediyor. Kültürel ya da tarihi değerlerin korunamaması, yapıların zaman içinde özelliklerini yitirmesi anlamına gelmektedir. Grafikte (Şekil 5.2), tarihi yapılar arasında bu sorunlarının %46 olduğu tespit edilmiştir. Yapılara ait hazırlanan envanter tablolarında görülen değer yitirme sorunları;

- Anıt eserlerin gerçek değerlerine ulaşamaması, böyle önemli eserlerin günümüzde kapalı ve kullanılmıyor olması,
 - Anıt eserlere fonksiyon verilememesi, verilen fonksiyonun özgün mimariye aykırı olması ve sürdürülebilirliğinin sağlanamaması,
 - Anıt eserlerin halk tarafından benimsenip kullanılmaması,
- olarak belirlenmiştir.

İmar sorunlarına yönelik (%66):

İmar ile ilgili yüksek bir oranda sorun olduğu ifade edilmiştir. Bu sorun, yapıların çevresel veya şehir planlaması ile uyumlu şekilde korunmadığını ya da yapıların imar süreçleriyle ilgili zorluklar yaşandığını gösteriyor. Grafikte (Şekil 5.3), cevaplanan anket formlarından alınan veriler doğrultusunda incelenen yapılar arasında imar sorunlarının %66 olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Bu oran, kültür varlıklarının korunması ve sürdürülebilir kullanımı açısından ciddi bir sorun teşkil etmektedir. İmar sorunları, yapıların fiziksel bütünlüğünü ve tarihi değerini olumsuz etkilemekte, ayrıca bu yapıların çevresiyle uyumlu bir şekilde varlığını sürdürmesini zorlaştırmaktadır. Yapılara ait hazırlanan envanter tablolarında görülen imar sorunları aşağıdaki gibi yorumlanmaktadır;

- Anıt eserlerin, çevresinde yer alan yeni açılan yolların seviyesinden daha düşük kotta yer alması, bu nedenle drenaj ve yalıtım sorunlarının oluşması, algılana birliğin azalması,
- Yapıların çevresinin koruma alanların geç belirlenmesi ya da belirlenmemesi,
- Koruma amaçlı imar planlarının yapılmaması,
- Anıt eserler çevresinde farklı tarihlerde açılmış imar yolları ve imal edilmiş istinat duvarlarının deplasmanları, civar yapılaşmaya bağlı ek yüklenmelerin yapılarda çeşitli statik hasarlara neden olması; Tol Medrese çevresinde açılan imar yolları ve yapılan istinat duvarları, yapıya ek yük bindirerek statik hasarlara ve özgün mimari dokuya zarar vermektedir (Şekil 5.6).

Şekil 5.6. Ermenek Tol Medrese- KARAMAN

- Anıt eserlerin, çevresindeki diğer yapılarla ve genel kentsel doku ile uyumlu olmaması, çevresel estetiğin bozulması ve yapının tarihi veya kültürel değerinin anlaşılmaması,
- Kentsel dönüşüm alanlarında bulunan anıt eserlerin yıkımlardan zarar görmesi; Şekil 5.7. de Hasbey Darulhuffaz yapısının kentsel dönüşüm sürecinde çevresel yıkımlar nedeniyle zarar gördüğü, yapı çevresinde biriken taş blokların yapının fiziksel bütünlüğünü ve özgün mimari dokusunu tehdit ettiği açıkça görülmektedir.
- Anıt eserin bulunduğu çevrenin sanayi alanı olarak işlevlendirilmesi; Çevresinin sanayi alanı olarak kullanılması, Horozluhan'ın tarihi ve kültürel değerini zayıflatarak yapının mekânsal bütünlüğünü ve görsel algısını bozmuştur (Şekil 5.8).

olarak belirlenmiştir.

Şekil 5.7. Hasbey Darulhuffaz – KONYA

Şekil 5.8. Horozluhan – KONYA

5.1.2.4. Uygulama öncesi ve sonrasına yönelik bulgular

Tespit-Tescil-Envantere yönelik (%51):

Bu oran, kültür varlıklarının kayıt altına alınması ve tescil edilmesi konusunda önemli sorunlar olduğunu, dolayısıyla yapıların tespitin ve envanter süreçlerinin yetersiz kaldığı anlamına gelmektedir. Grafikte (Şekil 5.2), cevaplanan anket formlarından alınan veriler doğrultusunda incelenen yapılar arasında görülen tespit-tescil-envanter sorunların %51 olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Yapılara ait hazırlanan envanter tablolarında görülen tespit-tescil-envanter sorunları;

- Anıt eserlerin tescil edilmesi sürecinde gecikmeler yaşanması, geçen zamanda eserlerin tahribata uğraması,

olarak belirlenmiştir.

Projelendirme (%49):

Projelendirme sorunları, bu yapıların restore edilmesi ve yeniden kullanıma açılması için yeterince proje geliştirilemediğini gösteriyor. Grafikte (Şekil 5.2), cevaplanan anket formlarından alınan veriler doğrultusunda incelenen yapılar arasında projelendirme sorunları %49 olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Yapılara ait hazırlanan envanter tablolarında görülen projelendirme sorunları;

- Anıt eserlerin projelerinin çok geç hazırlanması nedeniyle, yapıların zamanla büyük ölçüde tahribata uğraması ve geçen zamanda özgün mimarisine ilişkin izlerin silinmesi,
- Restorasyon projesinde yapılan radikal onarım tekniklerinin, yapının özgün mimari özelliklerini ve işlevselliğinin bozması: Ali Gav Medresesi kubbesi ve Sille Subaşı Hamamı soğukluk kısmında kullanılan cam uygulaması, iç mekânda sera etkisi yaratarak hem yapıdaki ısı dengesini bozmakta hem de özgün hava sirkülasyonunu ve mekânsal kullanım konforunu olumsuz etkilemektedir (Şekil 5.9-5.10).

Şekil 5.9. Ali Gav Medresesi – KONYA

Şekil 5.10. Subaşı Hamamı – KONYA

- Tarihi yapının yanına inşa edilen müştemilatlarının (WC, mutfak ve mescit) mimari açıdan yapıya benzerlik göstermesi ve tarihi bir kimliği varmış gibi algılanması, yapının özgün kimliğini ve tarihi değerini yanıltıcı bir şekilde etkilemesi: Tepesidelik Han yanında inşa edilen müştemilat kısmının mimari olarak yapı ile benzer tasarlanması, yapının özgün kimliğini gölgelemiş ve yanıltıcı bir şekilde tarihi bir parça gibi algılanmasına neden olmuştur. (Şekil 5.11).

Şekil 5.11. Tepesidelik Han – AKSARAY

- Anıt eserlerin özgün mimari özellikleri göz önünde bulundurulmadan yapılan işlevlendirmelerin, yapıların tarihi ve mimari kimliğine aykırı düşmesi, olarak belirlenmiştir.

Denetim (%38):

Denetim sorunları diğer parametrelere görece daha düşük olmakla birlikte, yapıların korunması ve bakımı konularında denetim eksiklikleri olduğunu göstermektedir. Bu kısımda, teknik personel, kalifiye işçilik ve ihale sorunları birleştirilerek denetim sorunları adı altında değerlendirilmektedir. Grafikte, cevaplanan anket formlarından alınan veriler doğrultusunda incelenen yapılar arasında denetim sorunlarının %38 olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Yapılara ait hazırlanan envanter tablolarında görülen denetim sorunları;

- Anıt eserlerde özgün malzemeye aykırı malzemeler kullanılması ve uygunsuz tamamlamalar yapılması: Zazadin Han da farklı dönemlerde yapılan restorasyon

çalışmalarında farklı malzemeler kullanılmış bunlar da tamamlamalarda uyumsuzluklar meydana gelmesine neden olmuştur. (Şekil 5.12),

- Anıt eserlerdeki işçilik kalitesinin düşük olması, yapının genel estetik ve yapısal bütünlüğünü olumsuz etkilemesi,
- Çeşitli dönemlerde yapılan onarımlarla bazı izlerin yanlış değerlendirilmesi, bazı bulgu ve belgelerin geç ortaya çıkması,

olarak belirlenmiştir.

Şekil 5.12. Zazadin Han-KONYA

Kullanım-Fonksiyon Verme (%65):

Kullanım ve fonksiyon verme açısından yapıların topluma kazandırılmasında zorluklar yaşandığı anlaşılmaktadır. Grafikte, cevaplanan anket formlarından alınan veriler doğrultusunda incelenen yapılar arasında kullanım-fonksiyon verme sorunlarının %65 olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Toplumsal, ekonomik ve imar sorunlarının ardından, tarihi yapılarda kullanım sorunları da önemli oranında yer tutmaktadır. Yapılara ait hazırlanan envanter tablolarında görülen kullanım-fonksiyon verme sorunları;

- Anıt eserin yeni işlevinin, orijinal kullanım amacına ve tasarımına uymaması,

- Yeni işlevlere uyum sağlamak için yapılan müdahalelerin yapıya zarar vermesi Obruk Han'ın avlusuna eklenen cam asansör ve otel odası olarak düzenlenmesi için banyo kısmında kullanılan malzeme işlevsellik açısından avantaj sağlasa da tarihi yapının özgünlüğüne ve estetik bütünlüğüne zarar vermektedir. (Şekil 5.13, 5.14), Horozlu Han'ın düğün salonu olarak işlevlendirilmesi sürecinde eklenen mutfak kısmı, tarihi yapının özgün mimari dokusuyla uyumlu olmamış ve estetik bütünlüğünü bozmuştur." (Şekil.5.15),

Şekil 5.13. Obruk Han – Konya

Şekil 5.14. Obruk Han-KONYA

Şekil 5.15. Horozluhan – KONYA

- Geçmiş dönemlerde toplumların sosyal ve kültürel hayatlarında önemli yer tutmuş yapıların günümüzde teknolojik imkanların ve yaşam tarzlarının değişmesiyle kullanımlarının azalması: Karaman Hatun Hamamı özgün işlevini günümüzde yerine getirememekte ve yeniden işlevlendirme sürecinde de mimari yapısından dolayı zorluklar yaşanmaktadır. (Şekil 5.16)

Şekil 5.16. Hatun Hamamı – KARAMAN

- Anıt eserlerin restore-et, işlet, devret sistemiyle kiraya verilmesi sonucunda kullanıcıları tarafından aykırı uygulamalar yapılmak suretiyle tahribata uğraması, işletilemeyen anıt eserlerin kapalı kalması: Dokuzun Hanı'nın kapalı ve atıl kalması, tarihi yapının değerini yitirmesine ve zamanla harap olmasına neden olmaktadır (Şekil 5.17), Zazadin Han'da kullanılan devşirme taş üzerine eklenen yağmur iniş borusu, hem estetik bütünlüğü bozmuş hem de taş yüzeye zarar vermiştir (Şekil.5.18). Kandemir Han'da endüstriyel mutfak ekipmanlarının eklenmesi sonucu tonoz kısmı tahrip edilmiş, yapının özgün mimari dokusu zarar görmüştür (Şekil 5.19).

Şekil 5.17. Horozluhan – KONYA

Şekil 5.18. Zazadin Han-KONYA

Şekil 5.19. Kandemir Han-KONYA

- Anıt eserlerin kentsel dönüşüm alanlarında kalması, uzun yıllar yapı çevresinde devam eden uygulamalardan dolayı atıl ve harap durumda kalması. Sırçalı Medrese' nin çevresi kentsel dönüşüm alanı olarak belirlenmiş olup, çevredeki düzensizlik ve plansız kullanım, tarihi yapının estetik ve kültürel değerini olumsuz etkilemektedir. (Şekil 5.20),

Şekil 5.20. Sırçalı Medrese – KONYA

- Anıt eserin yanına aynı fonksiyona sahip modern bir bina yapılması. Keçeciler Camii yanına izinsiz yapılan yeni cami tarihi caminin kullanımını azaltmanın yanı sıra estetik uyumsuzluğa neden olmuş, yapıyı değersizleştirmiştir. (Şekil 5.21),

Şekil 5.21. Keçeciler Cami – KONYA

- Anıt eserlerin yeni işlevlerinin ihtiyaçlarını karşılayamaması, Zazadin Han' da tuvalet olarak eklenen kısım yeterli olarak ihtiyaca cevap verememektedir. (Şekil 5.22),
olarak belirlenmiştir.

Şekil 5.22. Zazadin Han – KONYA

5.2. Anıt Eserlerde Tespit Edilen Sorunların Yapıların Künyeleri ile Diğer Özelliklerinin Çaprazlama Değerlendirilmesi

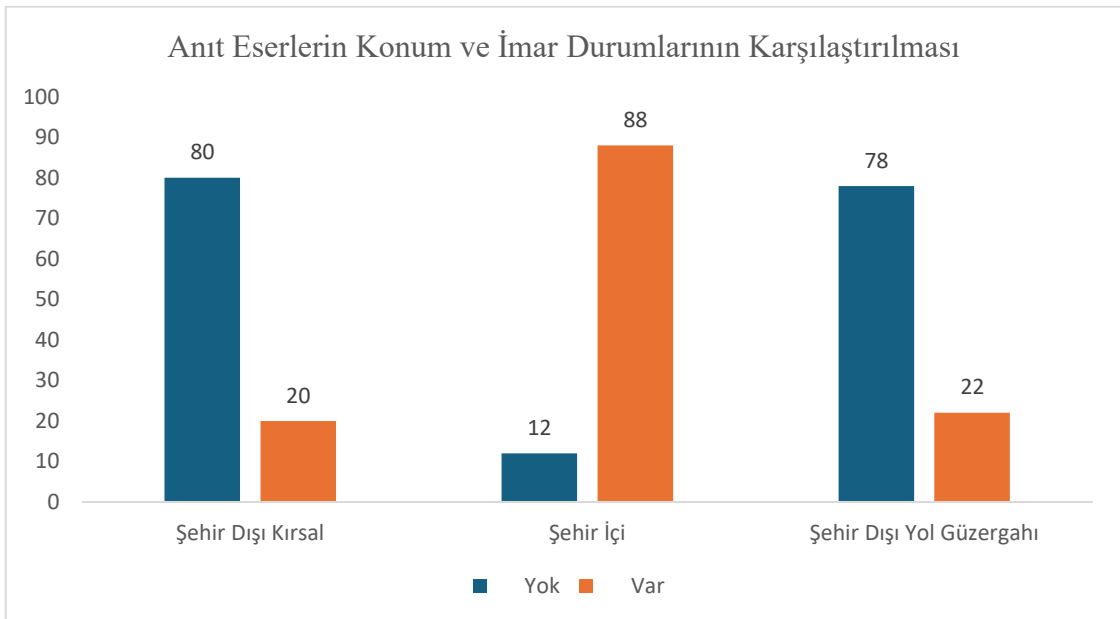
Bu bölümde anıt eserlerin künyelerinin korumaya ilişkin önemli parametrelerinin kıyaslanarak sorunların yoğunlaşma durumları ortaya konulmaktadır.

5.2.1. “Konum” ile “İmar Durum”unun karşılaştırılması

Aşağıdaki tabloda (Tablo 5.3.) anket sonuçlarına göre tarihi anıt eserlerin bulunduğu üç farklı konum kategorisi için (Şehir Dışı Kırsal, Şehir Dışı Yol Güzergahı, Şehir İçi) imar sorunu yaşayan ve yaşamayan eserlerin frekans ve oransal (yüzdelik) dağılımları gösterilmektedir. Şekil 5.23 ‘deki grafikte ise aynı sonuçların sadece oransal dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 5.3. Anıt eserlerin konumlarına göre imar sorunlarının dağılımı

Konum İmar Sorunu	Şehir Dışı Kırsal	Şehir İçi	Şehir Dışı Yol Güzergahı	Toplam
Yok	48 (%80)	31 (%12,2)	47 (%78,3)	126 (%33,6)
Var	12 (%20)	224 (%87,8)	13 (%21,7)	249 (%66,4)

Şekil 5.23. Anıt eserlerin konum ve imar durumları

Konum (Şehir Dışı Kırsal, Şehir Dışı Yol Güzergahı, Şehir İçi) ile İmar Durumu parametresi karşılaştırıldığında, anıt eserlerin imar durumu sorunlarının konumlara göre bariz farklılık gösterdiği görülmektedir. Şehir içindeki eserlerde imar durumu sorunları %88 gibi yüksek bir oranda iken, şehir dışı yol güzergahında %22, şehir dışı kırsal alanlarda ise %20, oranında kalmaktadır.

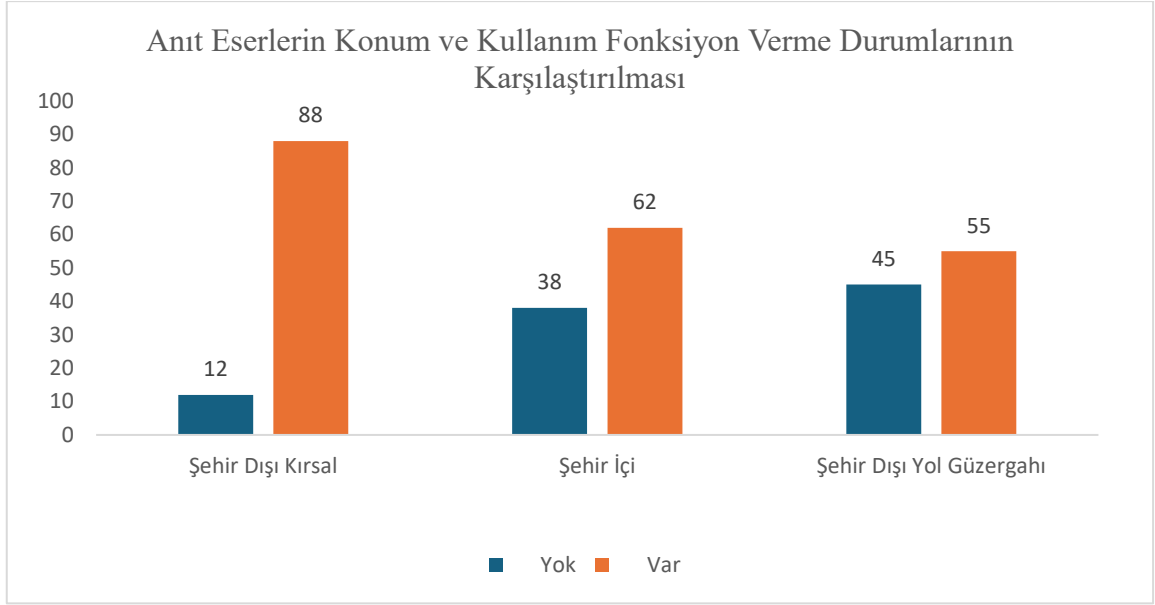
Bu veriler doğrultusunda, anıt eserlerin konumlarına göre imar durumlarının farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Grafikte, şehir dışı kırsal alanlarda ve şehir dışı yol güzergahında yer alan anıt eserlerin büyük çoğunluğunun imar sorunlarıyla karşılaşmadığı, düşük nüfus yoğunluğu ve yapılaşma baskısının az olmasının, bu eserlerin imar baskısından korunmasına katkıda bulunduğu görülmektedir. Buna karşın, şehir içindeki anıt eserlerin yoğun bir şekilde imar sorunlarıyla karşı karşıya olduğu, şehir merkezindeki nüfus yoğunluğu ve yapılaşma ihtiyacının artmasıyla bu yapıların çevresinde baskı yarattığı ve çevreyle uyumlu biçimde korunmalarını zorlaştırdığı gözlemlenmektedir.

5.2.2. “Konum” ile “Kullanım-Fonksiyon Verme” durumunun karşılaştırılması

Aşağıdaki tabloda (Tablo 5.4.) anket sonuçlarına göre tarihi anıt eserlerin bulunduğu üç farklı konum kategorisi için (Şehir Dışı Kırsal, Şehir Dışı Yol Güzergahı, Şehir İçi) kullanım fonksiyon verme sorunu yaşayan ve yaşamayan eserlerin frekans ve oransal (yüzdelik) dağılımları gösterilmektedir. Şekil 5.24 ‘deki grafikte ise aynı sonuçların sadece oransal dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 5.4. Anıt eserlerin konumlarına göre kullanım fonksiyon verme sorunlarının dağılımı

Konum Kullanım Fonksiyon Verme	Şehir Dışı Kırsal	Şehir İçi	Şehir Dışı Yol Güzergahı	Toplam
Yok	7 (%11,7)	98 (%38,4)	27 (%45)	132 (%35,2)
Var	53 (%88,3)	157 (%61,6)	33 (%55)	243 (%64,8)

Şekil 5.24. Anıt eserlerin konum ve kullanım fonksiyon verme durumları

Grafikte, anıt eserlerin konumlarına göre kullanım fonksiyonu verme durumları karşılaştırılmıştır. Şehir dışı kırsal alanlardaki eserlerin %88’inde kullanım fonksiyonu verme sorunu varken, bu sorun şehir içindeki eserlerde %62, şehir dışı yol güzergahında %55 oranında görülmektedir. Bu veriler, kullanım fonksiyonu verme sorunlarının şehir dışı kırsal alanlarda en yüksek seviyede olduğunu, şehir içi ve yol güzergahındaki eserlerde ise bu sorunun daha düşük oranlarda kaldığını göstermektedir.

Bu verilere dayanarak, anıt eserlerin kullanım fonksiyon verme sorunları açısından en fazla kırsal bölgelerde zorlandığı, kırsal bölgelerde nüfusun az olması, eserlerin işlevlendirilmesi için yeterli talep ve ihtiyaç oluşmamasına yol açarken, Ayrıca, ulaşım ve altyapı eksiklikleri, bu eserlerin turizm veya sosyal amaçlı kullanımını engellemekte, erişilebilirliği azaltmaktadır. Bununla birlikte, kamu ve özel sektör yatırımlarının daha çok şehir merkezlerine yönelmesi nedeniyle kırsal alanlardaki eserler geri planda kalmaktadır. Bu alanlarda yer alan eserlerin koruma ve bakım çalışmalarının yetersizliği de fiziksel bozulmalara yol açarak işlevlendirme maliyetlerini artırmaktadır.

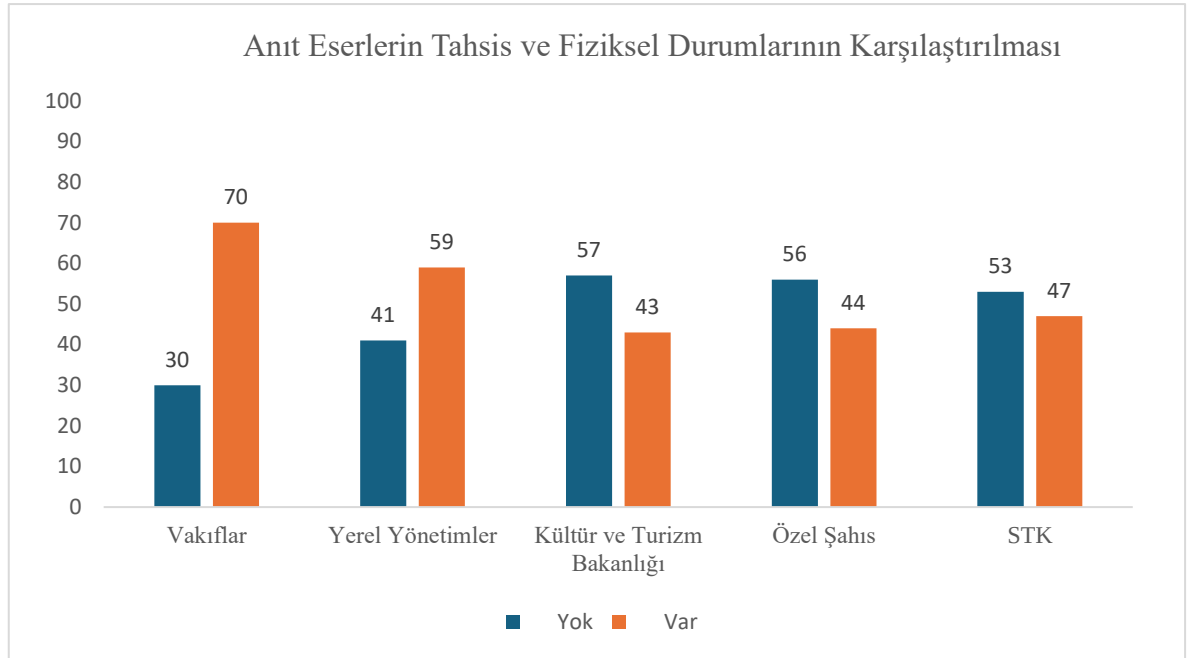
5.2.3. “Tahsis” ile “Fiziksel Durum”un karşılaştırılması

Aşağıdaki tabloda (Tablo 5.5.) anket sonuçlarına göre anıt eserlerin beş farklı tahsis durumunda (Vakıflar, Yerel Yönetimler, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Özel Şahıs,

STK) fiziksel sorun yaşayan ve yaşamayan eserlerin frekans ve oransal (yüzdelik) dağılımları gösterilmektedir. Şekil 5.25 'deki grafikte ise aynı sonuçların sadece oransal dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 5.5. Anıt eserlerin tahsis durumlarına göre fiziksel sorunların dağılımı

Tahsis Fiziksel	Vakıflar	Yerel Yönetimler	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Özel Şahıs	STK	Toplam
Yok	27 (%30)	55 (%40,7)	17 (%56,7)	59 (%56,2)	8 (%53,3)	166 (%44,3)
Var	63 (%70)	80 (%59,3)	13 (%43,3)	46 (%43,8)	7 (%46,7)	209 (%55,7)

Şekil 5.25. Anıt eserlerin tahsis durumu ve fiziksel durumlarının karşılaştırılması

Grafikte, anıt eserlerin tahsis durumlarına göre fiziksel durumları karşılaştırılmıştır. Vakıflar bünyesindeki anıt eserlerde tahsis ve fiziksel sorunlar %70 oranında görülmektedir. Yerel yönetimlerde bu oran %59 iken, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı eserlerde %57 oranındadır. Özel şahıslar kategorisinde sorun oranı %56, STK'larda ise %53 olarak tespit edilmiştir. Bu veriler, Vakıflar tarafından yönetilen eserlerde sorunların diğer kategorilere kıyasla daha fazla olduğunu, STK'larda ise sorun oranının diğer kategorilere göre nispeten daha düşük olduğunu göstermektedir.

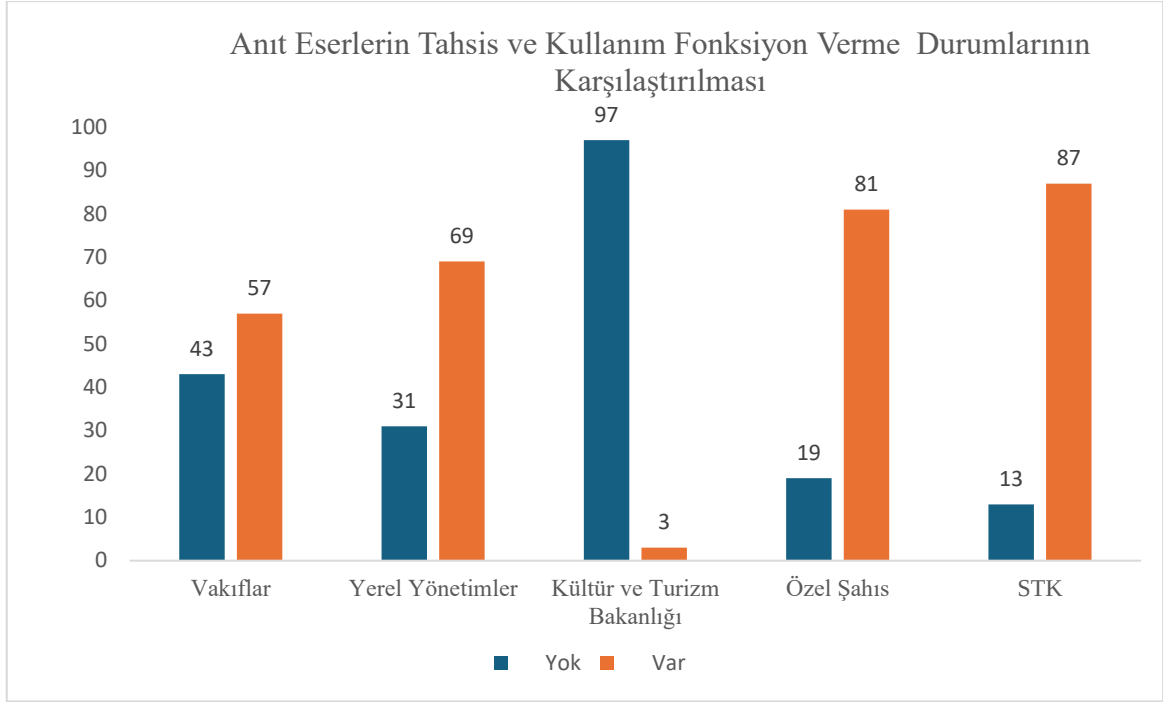
Grafikte görülen veriler, Özellikle Vakıflar mülkiyetinde bulunan ve tahsis edilmeyen eserlerde fiziksel sorunların yüksek oranda olduğunu işaret etmektedir. Bu eserlerin tahsis ve fiziksel durumlarının daha yoğun bir şekilde ele alınması gerektiğini göstermektedir. Bu durum, vakıfların sorumluluğundaki eserlerde yeterli bakım, onarım ve yönetim süreçlerinin etkin bir şekilde yürütülmediğine işaret edebilir. Buna karşılık, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve özel şahıslar tarafından tahsis edilen eserlerin daha iyi korunduğu gözlemlenmektedir. Elde edilen veriler tahsis edilen anıt eserlerin daha iyi korunup bakım-onarım çalışmalarının daha etkin bir şekilde yapıldığını göstermektedir. Tahsis edilen yerlerde genellikle özel şahıslar ya da kamu kurumları tarafından kullanım ve gelir sağlama amacıyla düzenli bakım yapılması, bu eserlerin fiziksel durumlarının daha iyi olmasına katkı sağlamaktadır.

5.2.4. “Tahsis” ile “Kullanım-Fonksiyon Verme” durumunun karşılaştırılması

Aşağıdaki tabloda (Tablo 5.6.) anket sonuçlarına göre anıt eserlerin beş farklı tahsis durumunda (Vakıflar, Yerel Yönetimler, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Özel Şahıs, STK) kullanım fonksiyon verme sorunu yaşayan ve yaşamayan eserlerin frekans ve oransal (yüzdelik) dağılımları gösterilmektedir. Şekil 5.26 ‘daki grafikte ise aynı sonuçların sadece oransal dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 5.6. Anıt eserlerin tahsis durumlarına göre kullanım fonksiyon verme sorunu dağılımı

Tahsis Kullanım Fonksiyon Verme	Vakıflar	Yerel Yönetimler	Kültür ve Turizm Bakanlığı	Özel Şahıs	STK	Toplam
Yok	39 (%43,3)	42 (%31,1)	29 (%96,7)	20 (%19,1)	2 (%13,3)	132 (%35,2)
Var	51 (%56,7)	93 (%68,9)	1 (%3,3)	85 (%81)	13 (%86,7)	243 (%64,8)

Şekil 5.26. Anıt eserlerin tahsis durumu ve kullanım fonksiyon verme durumlarının karşılaştırılması

Grafikte, anıt eserlerin tahsis durumlarına göre kullanım fonksiyonu verme durumları karşılaştırılmıştır. Verilere göre, tahsis edilen eserler arasında en fazla kullanım fonksiyonu verme sorunu STK'lara tahsis edilen eserlerde gözlemlenmektedir; bu oran %87'dir. Özel şahıslara tahsis edilen eserlerde sorun oranı %81 ile ikinci sırada gelirken, yerel yönetimlere tahsis edilen eserlerde bu oran %69 iken, tahsis edilmeyen ve Vakıflar bünyesinde kalan eserlerde %57 düzeyindedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na tahsis edilen eserlerde ise sorun oranı yalnızca %3 ile en düşük seviyededir.

Bu bulgular, STK'ların anıt eserlerin yönetimi ve kullanım fonksiyonu kazandırılması süreçlerine yeterince dahil olamadığını göstermektedir. STK'lara tahsis edilen eser sayısının çok sınırlı olması, bu kuruluşların sürece katılımının oldukça düşük olduğunu ve anıt eserlerin korunması ve işlevselleştirilmesi konusunda yeterince aktif bir rol oynayamadığını ortaya koymaktadır. Yetersiz finansman, politika düzeyinde yeterli destek mekanizmalarının bulunmaması, STK'ların anıt eserlerin korunmasındaki rolünü sınırlamaktadır. Vakıflar mülkiyetinde ve tahsis edilmeyen eserler genellikle özgün işlevine devam eden eserlerdir. Bu durum, tahsis edilmeyen eserlerde kullanım fonksiyon verme sorunlarının vakıflarda daha düşük olmasını açıklamaktadır. Yerel yönetimlerde de sürecin iyi yönetilmediği açıkça gözlemlenmektedir. Buna karşın

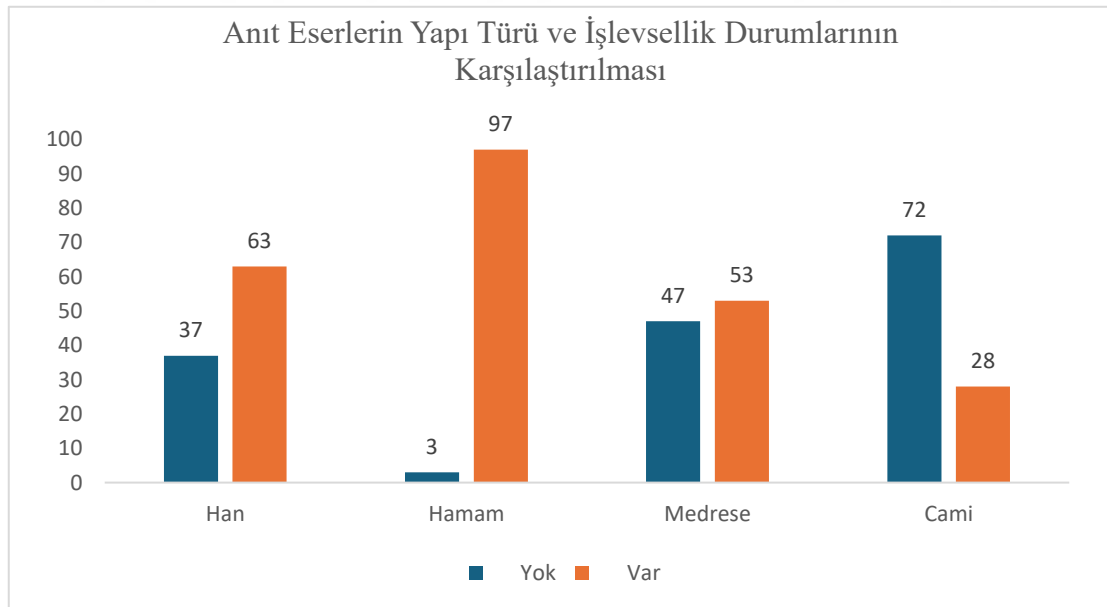
veriler Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı eserlerin kullanım fonksiyon verme süreçlerinin diğer kategorilere kıyasla daha etkin bir şekilde yönetildiğini göstermektedir.

5.2.5. “Yapı Türü” ile “İşlevsellik durum”larının karşılaştırılması

Aşağıdaki tabloda (Tablo 5.7.) anket sonuçlarına göre anıt eserlerin dört farklı yapı türünde (Han, Hamam, Medrese, Cami) işlev sorunu yaşayan ve yaşamayan eserlerin frekans ve oransal (yüzdelik) dağılımları gösterilmektedir. Şekil 5.27 ‘deki grafikte ise aynı sonuçların sadece oransal dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 5.7. Anıt eserlerin yapı türüne göre işlevsellik sorunu dağılımı

Yapı Türü İşlev	Han	Hamam	Medrese	Cami	Toplam
Yok	56 (%37,3)	2 (%3,3)	49 (%46,7)	43 (%71,7)	150 (%40)
Var	94 (%62,7)	58 (%96,7)	56 (%53,3)	17 (%28,3)	225 (%60)

Şekil 5.27. Anıt eserlerin yapı türü ve işlevsellik durumlarının karşılaştırılması

Grafik, anıt eserlerin yapı türlerine göre işlevsellik durumunu karşılaştırmaktadır. En yüksek sorun oranı, %97 ile hamamlarda tespit edilmiştir. Bunu,

%63 oranıyla hanlar izlemektedir. Medreseler, %53 oranında sorun barındırarak üçüncü sırada yer almakta, camiler ise %28 ile en düşük sorun oranına sahip yapı türü olarak dikkat çekmektedir. Bu bulgular, anıt eserlerin yapı türlerine göre sorun yaşama oranlarında belirgin farklılıklar olduğunu göstermektedir.

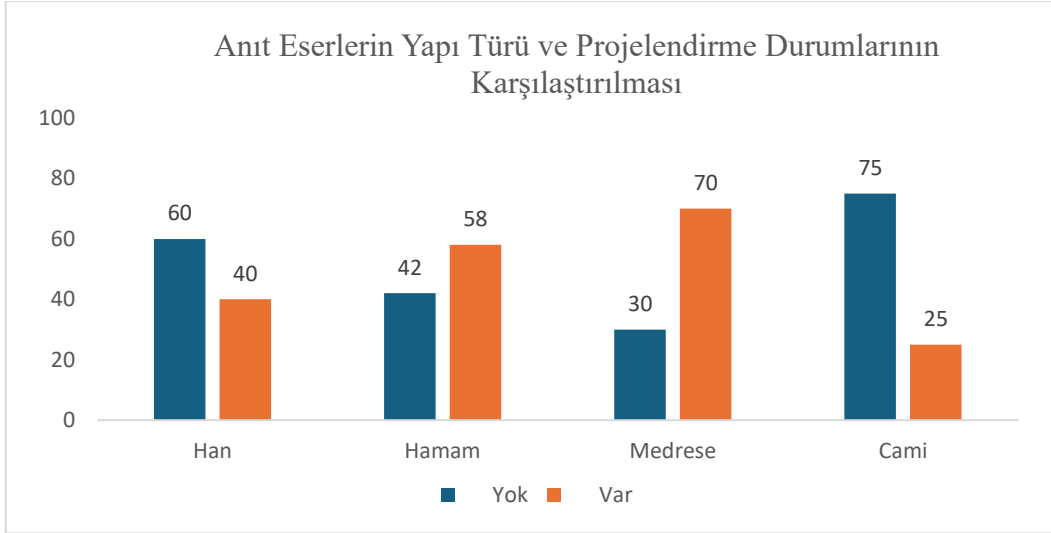
Hamamlar, en fazla sorun barındıran yapı türü olarak öne çıkmaktadır. Bunun temel nedeni, bu yapıların, günümüzde işlevlerini büyük ölçüde yitirmiş olmalarıdır. Hanlar, sorunlu yapı türleri arasında hamamlardan sonra gelmektedir. Ticaret yollarındaki değişimler ve modern taşımacılığın gelişmesiyle birlikte hanlar da tarihsel işlevlerini kaybetmiş, bu da bu yapıların korunmasını ve yeniden kullanıma kazandırılmasını zorlaştırmıştır. Medreseler, dengeli bir sorun oranına sahip olup, eğitim ve kültürel amaçlı yapılar olarak günümüz koşullarında yeniden işlevlendirilmesi konusunda belirli zorluklarla karşılaşmaktadır. Camiler ise en az sorun barındıran yapı türü olarak dikkat çekmektedir. Bunun temel nedeni, aktif kullanımda olmaları ve düzenli olarak bakım alabilmeleridir. Ancak, az da olsa sorun varlığı, bu yapıların da koruma ve sürdürülebilirlik açısından desteğe ihtiyaç duyduğunu göstermektedir.

5.2.6. “Yapı Türü” ile “Projelendirme Durum”larının karşılaştırılması

Aşağıdaki tabloda (Tablo 5.8.) anket sonuçlarına göre anıt eserlerin dört farklı yapı türünde (Han, Hamam, Medrese, Cami) projelendirme sorunu yaşayan ve yaşamayan eserlerin frekans ve oransal (yüzdelik) dağılımları gösterilmektedir. Şekil 5.28 ‘deki grafikte ise aynı sonuçların sadece oransal dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 5.8. Anıt eserlerin yapı türüne göre projelendirme sorunu dağılımı

Yapı Türü Projelendirme	Han	Hamam	Medrese	Cami	Toplam
Yok	90 (%60)	25 (%41,7)	31 (%29,5)	45 (%75)	191 (%50,9)
Var	60 (%40)	35 (%58,3)	74 (%70,5)	15 (%25)	184 (%49,1)

Şekil .5.28. Anıt eserlerin yapı türü ve projelendirme durumları

Grafik, anıt eserlerin yapı türlerine göre projelendirme durumlarını karşılaştırmaktadır. En yüksek sorun oranı, %70 ile medreselerde tespit edilmiştir. Bunu, %58 oranıyla hamamlar izlemektedir. Hanlar, %40 oranında sorun barındırarak üçüncü sırada yer almakta, camiler ise %25 ile en düşük sorun oranına sahip yapı türü olarak dikkat çekmektedir. Bu bulgular, anıt eserlerin yapı türlerine göre sorun yaşama oranlarında belirgin farklılıklar olduğunu göstermektedir.

Genel olarak, anıt eserlerin projelendirme sürecindeki sorunları, yapı türüne göre farklılık göstermektedir. Medreseler en fazla sorun yaşayan eserler olarak öne çıkmaktadır. Medreseler, projelendirme süreçlerinde işlev kazandırma çabaları sırasında aykırı müdahalelere maruz kalan eserler arasında yer almaktadır. Yeniden işlevlendirmek için açık avlulu medreselerin üst kısımlarının kapatılması veya modern mimari eklerin eklenmesi gibi uygulamalar, bu yapıların özgün mimari kimliklerini olumsuz etkilemektedir. Bu tür müdahaleler, tarihi dokunun korunmasını zorlaştırdığı gibi, aynı zamanda projelendirme çalışmalarında kalıcı ve uygun işlevsellik sağlama hedefini de sekteye uğratmaktadır. Hamamlar ise projelendirme sürecinde en çok sorun yaşanan bir diğer yapı türüdür. Hamamların karmaşık plan şemaları, projelendirme çalışmalarında yeniden işlev kazandırma konusunda zorluklar yaratmaktadır. Yapıya yapılan müdahaleler özgün mimari dokusuna zarar vermekte ve yapının bir bütün olarak algılarına bilirliliğini azaltmaktadır. Benzer şekilde, hanların mimari yapıları ve mekânsal düzenleri, özgün kimliklerini korumak adına belirli sınırlar içinde kalmalıdır. Hanlar genellikle açık avlu etrafında düzenlenmiş odalar ve ortak kullanım alanlarından oluşur;

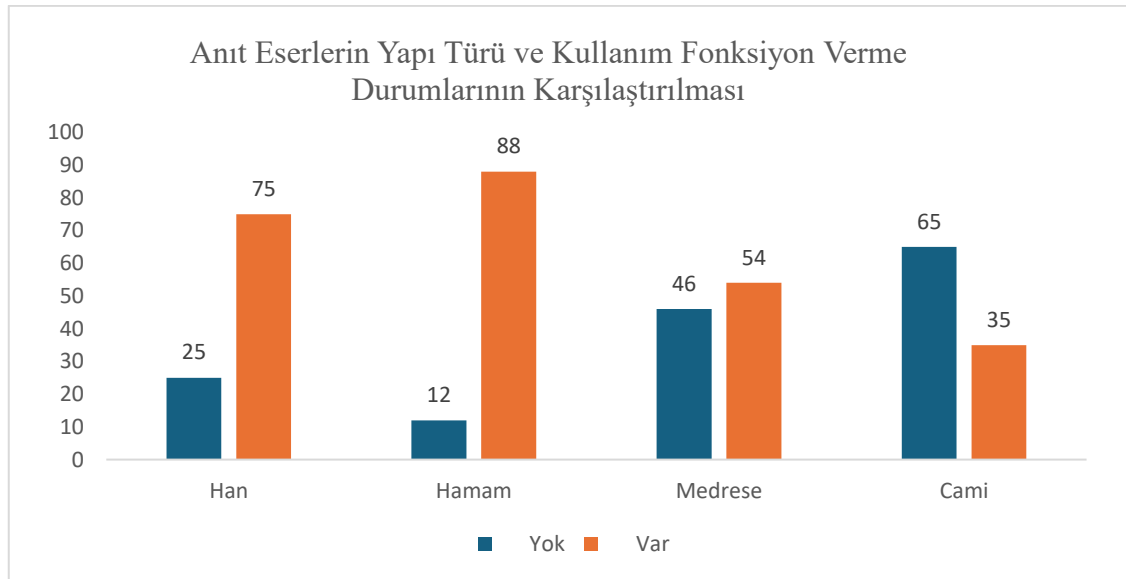
bu plan şeması, hem ticari hem de konaklama amaçlı kullanılmak üzere tasarlanmış ve yapının temel fonksiyonlarını oluşturur. Hanların bu özgün düzeni, projelendirme sürecinde yeni işlevler kazandırmaya çalışırken büyük değişiklikler yapılmasını zorlaştırmaktadır. Camiler ise projelendirme süreçlerinde en az sorun yaşayan yapı türü olarak öne çıkmaktadır. Özgün işlevlerini sürdürüyor olmaları, bu yapıların mimari dokusuna müdahale gerektirmeden kullanılabilmesini sağlamaktadır.

5.2.7. “Yapı Türü” ile “Kullanım-Fonksiyon Verme” durumunun karşılaştırılması

Aşağıdaki tablo (Tablo 5.9.) anket sonuçlarına göre anıt eserlerin dört farklı yapı türünde (Han, Hamam, Medrese, Cami) kullanım fonksiyon verme sorunu yaşayan ve yaşamayan eserlerin frekans ve oransal (yüzdelik) dağılımları gösterilmektedir. Şekil 5.29 ‘deki grafikte ise aynı sonuçların sadece oransal dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 5.9. Anıt eserlerin yapı türüne göre kullanım fonksiyon verme sorunu dağılımı

Yapı Türü Kullanım Fonksiyon Verme	Han	Hamam	Medrese	Cami	Toplam
Yok	38 (%25,3)	7 (%11,7)	48 (%45,7)	39 (%65)	132 (%35,2)
Var	112 (%74,7)	53 (%88,3)	57 (%54,3)	21 (%35)	243 (%64,8)

Şekil 5.29. Anıt eserlerin yapı türü ve kullanım fonksiyon verme durumları

Grafik, anıt eserlerin yapı türlerine göre kullanım fonksiyon verme durumlarını karşılaştırmaktadır. En fazla kullanım fonksiyon verme sorunu, %88 ile hamamlarda görülmektedir. Hamamları, %75 ile hanlar izlemektedir. Medreselerde bu oran %54 seviyesinde olup, camiler %35 ile en az kullanım fonksiyon verme sorununun yaşandığı yapı türü olarak dikkat çekmektedir. Bu sıralama, farklı yapı türlerinin yeniden kullanım fonksiyon verme süreçlerinde karşılaşılan zorlukların yapı türüne göre değişiklik gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Sonuçlardan elde edilen verilerde en fazla kullanım fonksiyon verme sorunu, hamamlarda görülmektedir. Hamamlar, en fazla sorun barındıran yapı türü olarak öne çıkmaktadır. Bunun temel nedeni, tarih boyunca önemli birer sosyalleşme ve hijyen merkezi olan bu yapıların, günümüzde işlevlerini büyük ölçüde yitirmiş olmalarıdır. Modern yaşam tarzı ve altyapılar, hamamların kullanımını gereksiz hale getirmiş, bu da onları koruma ve kullanım fonksiyon verme süreçlerinde daha zorlu bir kategoriye taşımıştır. Hamamlara yeni verilen işlevler özgün mimari dokusuyla aykırı olduğu için yapılan müdahaleler yapıya zarar vermekte hamam mimarisinin algılanabilirliğini azaltmaktadır. Karmaşık mimari yapıları da kullanım fonksiyon verme durumlarında zorluklar yaratmaktadır. Hanların ise mimari yapılarına çok fazla müdahale edilememesi, yeni kullanım fonksiyonları kazandırmada zorluklara yol açmaktadır. Tarihi dokunun korunması zorunluluğu nedeniyle sınırlı müdahaleler yapılabilmekte ve bu durum, yapıların günümüz ihtiyaçlarına cevap vermesinde önemli bir engel oluşturmakta, aynı zamanda kullanım fonksiyon verme süreçlerinde sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır. Medreseler kullanım fonksiyon verme durumunda hamam ve hanlardan daha iyi bir durumda bulunmaktadır. Medreselerin bu yapılarla kıyaslandığında daha iyi durumda olmasının nedeni, mekânsal düzenlemelerinin nispeten daha sade olması ve projelendirme süreçlerinde belirli bir esneklik sağlanabilmesidir. Bütün yapılar için geçerli olan yap işlet devret modeli eserlerin kiracılara verilmesini sağlamakta ancak kiracıların yaptığı uygunsuz ve izinsiz müdahaleler yapılara zarar vermektedir. İşletilemeyen yapılar kapalı ve atıl durumda uzun yıllar kalmaktadır. Özgün işlevlerini sürdüren camilerde ise kullanım fonksiyon verme sorunu daha az görülmektedir. Ancak camilerden de günümüzde kapalı durumda olan yapılar mevcuttur.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Üzerinde birçok medeniyetin kök saldığı Anadolu coğrafyasında konumlanan ülkemiz, bu medeniyetlere ait sayısız tarihi eserlere ev sahipliği yapmaktadır. Doğal olarak ülkemiz de bu eserlerin sahibi olarak, kültürel gelişimini sağlıklı sürdürebilmesi için söz konusu bu mirası gelecekteki kuşaklara aktarabilmesi için çok önemli bir taşınmaz kültür varlıklarını koruma misyonu bulunmaktadır. Ancak, yukarıda daki bölümlerde de detaylı olarak değinildiği gibi, ülkemizde çok başarılı koruma uygulamalarına (başta vakıf eserleri olmak üzere birçok kamusal tarihi yapılarında) imza atılmasına rağmen, henüz atıl durumda korunmayı ve kullanıma sunulmayı bekleyen çok sayıda kültürel eser bulunmaktadır.

Bu çalışmada yapılan araştırmalarda ülkemizde taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında yaşanan ‘sistemik’ sorunların çok çeşitli parametrelerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu parametreler; mevcut işleyiş, örgütlenme ve uygulamalar kapsamında beş ana başlık altında toplanmıştır: 1-Sosyo-ekonomik (kavramsal, ekonomik, toplumsal), 2-Yasal (kanun, yönetmelik, ilke kararları), 3-Yönetimsel (merkezi, yerel, sivil toplum örgütleri), 4-Planlama (işlevsel, fiziksel, rant, imar) ve 5-Uygulama (öncesi, sonrası) olarak sıralanabilir.

Çalışmada Konya, Aksaray ve Karaman illerinde Vakıflar Genel Müdürlüğü mülkiyeti/yönetiminde ve (Yerel yönetimler, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Özel şahıs “=müstecir” ve STK’lara) tahsisinde yer alan belirli koruma müdahalelerine maruz kalmış 25 anıtsal tarihi yapı ele alınarak incelenmiştir. Yapılarda görülen sorunların hangi koruma parametrelerden kaynaklandığını tespit edebilmek için, tasarım ve uygulamada tarihi yapı korumacılığı konusunda 15 uzmanın (mimar, sanat tarihçi, inşaat mühendisi ve arkeolog) değerlendirmesine başvurulmuştur. Uzmanlar söz konusu tarihi yapılar hakkında yaptıkları çalışmalara ilişkin tecrübelerinin yanı sıra, hazırlanmış envanter tablolarını kullanarak oluşturulmuş bir anket formuna düşüncelerini işlemişlerdir. Anket formlarındaki değerlendirme kriterleri, taşınmaz kültür varlıklarının korunması sürecinde karşılaşılan dört ana parametre (Ekonomik Sorunlar, Yönetimsel Sorunlar, Kentleşmeye Bağlı Sorunlar ve Uygulama Öncesi ve Sonrası Sorunları) ve bunların alt başlıklarından (Ekonomik, Toplumsal, Merkezi, Yerel, STK, İşlevsel, Fiziksel, Değer yitirme, İmar, Tespit-tescil, Projelendirme, Denetim, Kullanım-

fonksiyon verme) oluşmaktadır. Anketlerden elde edilen sayısal veriler, “IBM SPSS v23” programında işlenerek analiz edilmiştir. 15 uzmanın cevapladığı anketlerin değerlendirilmesi ile 5. Bölümde detaylı olarak ortaya konulan sonuçları parametrelerin frekansları (%) bağlamında özetlendiğinde aşağıdaki şu veriler elde edilmektedir:

1. Ana parametrelerden elde edilen sonuçlara göre; Taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında en fazla görülen sorunlar, sırasıyla “Sosyo-Ekonomik Sorunlar”, “Uygulama Öncesi ve Sonrası Sorunlar”, “Kentleşmeye Bağlı Sorunlar” ve “Yönetimsel Sorunlar”dır. Sosyo-ekonomik sorunlar, kaynak yetersizliği ve sosyal farkındalık eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Uygulama öncesi ve sonrası süreçlerde, standartların yetersizliği ve denetim eksikliği gibi problemler öne çıkmaktadır. Kentleşme, plansız yapılaşma ve altyapı projeleri ile kültür varlıklarını tehdit ederken, yönetimsel sorunlar ise eşgüdüm ve etkin iş birliği mekanizmalarının eksikliği nedeniyle koruma sürecini olumsuz etkilemektedir.

2. Alt parametrelerinden elde edilen sonuçlara göre;

- “Sosyo-Ekonomik” alt parametrelere yönelik sorunlar, “Ekonomik ve Toplumsal” olmak üzere iki alt başlıkta incelenmiştir. Anket sonuçlarına göre ekonomik sorunlar %95 oranla öne çıkmaktadır. Koruma sürecindeki temel problemler arasında parasal kaynakların yetersizliği, finansman zorlukları ve taşınmaz kültür varlıklarının korunmasını destekleyecek teşvik edici parasal sistemler ile yasal düzenlemelerin eksikliği yer almaktadır. Toplumsal sorunlar ise %85 oranla koruma sürecinde yaygın ve ciddi bir engel oluşturmaktadır. Bu sorunlar arasında kültürel ilgisizlik ve bilinç (eğitim) eksikliği ön plana çıkmaktadır.
- “Yönetimsel” alt parametrelere yönelik sorunlar; “Merkezi yönetim”, Yerel yönetim” ve “Sivil toplum Kuruluşları (STK)” ilişkin sorunlar olmak üzere üç alt başlıkta incelenmiştir. Yönetimsel sorunlar arasında en çok merkezi yönetim sorunlar (%65) öne çıkmaktadır. Bunu yerel sorunlar (%54) takip ederken, STK'lara ilişkin sorunlar ise en düşük düzeyde (%13) görülmektedir. Yönetimsel sorunlar arasında kurumlar arası eşgüdüm, koordinasyon ve iletişim eksikliği, koruma uygulamaları süreçlerinde yetki karmaşası ve kurumlar arası çatışmalar, kurulların yalnızca karar aşamasında aktif olup uygulamaları denetleyememesi, yasal mevzuattaki eksiklikler ve çelişkiler öne çıkmaktadır. Ayrıca, sivil toplum kuruluşlarının (STK) koruma süreçlerinde düşük düzeyde rol oynaması da bu sorunların önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

- “Kentleşme”ye bağlı alt parametrelere yönelik sorunlar; ‘İşlevsel’, ‘Fiziksel’, ‘Değer yitirme’ ve ‘İmar’ sorunları olmak üzere 4 ana başlık altında incelenmiştir. Kentleşmeye bağlı parametre sorunlarında, en yüksek oran imar sorunlarında (%66) görülmektedir. Bu kapsamda anıt eserlerin çevresinde açılan yeni yolların kot farkı nedeniyle drenaj ve yalıtım sorunlarının oluşması, algılanabilirliğinin azalması ve statik hasarların meydana gelmesi temel sorunlar arasında yer almaktadır. İmar sorunlarının ardından işlevsel sorunlar (%60) gelmektedir. Bunlar, yapıların eski işlevlerini yerine getirememesi, yeni işlevlerin altyapı hizmetlerinin uyumsuz entegrasyonu nedeniyle sürdürülebilir olamaması ve özgün plan şemalarının zarar görmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Fiziksel sorunlar (%56) ise yapıların onarımının ihmal edilmesi, dış etkenlere bağlı yıpranmalar ve restorasyon süreçlerinde uyumsuz malzemelerin kullanımı gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır. Daha düşük oranda (%46) tespit edilen değer yitirme sorunları, yapıların kapalı ve kullanılmaz durumda olması, özgün mimariye aykırı işlev verilmesi ile yapıların tarihi ve kültürel değerlerinin kaybolması gibi sorunlarla ilişkilendirilmektedir.
 - “Uygulama Öncesi ve Sonrası” alt parametrelere yönelik sorunlar; “tespit-tescil-envanter”, ‘projelendirme’, ‘denetim’ ve “kullanım-fonksiyon verme” sorunları olmak üzere 4 alt başlık altında incelenmiştir. En yüksek oranda görülen kullanım-fonksiyon verme sorunu (%65); yapıların yeni işlevlerinin orijinal kullanım amacına, tasarımına uygun olmaması ve yapılan müdahalelerin yapıya zarar vermesi olarak söylenebilir. Tespit-tescil-envanter sorunları (%51); yapıların kayıt altına alınması ve tescil süreçlerinde yaşanan gecikmelerin, eserlerin korunmasını zorlaştırmasıyla ilişkilidir. Projelendirme sorunları (%49); projelerin geç hazırlanması ve yapılan müdahalelerin yapıların özgün mimari özelliklerine zarar vermesiyle kendini göstermektedir. Denetim sorunlarının (%38) düşük oranda görülmesine rağmen, özgün malzeme kullanımına aykırılıklar, işçilik kalitesindeki düşüklükler ve restorasyon sırasında yapılan yanlış uygulamalar nedeniyle önemli etkiler yarattığı anlaşılmaktadır.
3. Tarihi yapıların korunmasına ilişkin ana ve alt parametrelerde tespit edilen sorunların diğer bir açıdan değerlendirilmesini, söz konusu parametreleri tarihi eserlerin künyeleri ile kıyaslanarak sorunların yoğunlaşma noktaları belirlenmiştir. Buna göre tarihi eserlerin;

a- “Konum” (Şehir Dışı Kırsal, Şehir Dışı Yol Güzergahı, Şehir İçi) ile “İmar Durumu” parametresi karşılaştırıldığında, şehir dışı kırsal alanlar ve yol güzergahlarında yer alan eserler, düşük nüfus yoğunluğu ve yapılaşma baskısının azlığı nedeniyle daha az sorunla karşılaşırken, şehir içindeki eserler, artan nüfus ve yapılaşma ihtiyacının yarattığı yoğun baskı nedeniyle daha fazla imar sorunuyla karşılaşmaktadır.

b- “Konum”u (Şehir Dışı Kırsal, Şehir Dışı Yol Güzergahı, Şehir İçi) ile “Kullanım-Fonksiyon Verme” parametresi karşılaştırıldığında şehir dışı kırsal alanlardaki anıt eserlerde kullanım fonksiyonu verme sorununun diğer konumlara göre daha yaygın olduğu görülmüştür. Şehir içi ve yol güzergahındaki eserlerde ise bu sorun daha az oranda gözlemlenmiştir. Kırsal alanlarda düşük nüfus, yetersiz talep, ulaşım ve altyapı eksiklikleri ile kamu ve özel sektör yatırımlarının sınırlı olması, bu eserlerin işlevlendirilmesini zorlaştırmaktadır. Ayrıca, koruma ve bakım çalışmalarındaki yetersizlikler, fiziksel bozulmalara ve işlevlendirme maliyetlerinin artmasına neden olmaktadır.

c- “Tahsis” (Vakıflar, Yerel Yönetimler, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Özel Şahıs, STK) ile “Fiziksel Durum” parametresi karşılaştırıldığında Vakıflar mülkiyetindeki ve tahsis edilmeyen eserlerde fiziksel sorunların daha yaygın olduğu, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile özel şahıslara tahsis edilen eserlerde ise bu sorunların daha az olduğu görülmektedir. Tahsis edilen eserlerin düzenli bakım ve gelir sağlama amacıyla daha iyi korunduğu, buna karşın Vakıflar bünyesindeki eserlerde bakım ve yönetim süreçlerinin yetersiz kaldığı tespit görülmektedir.

d- “Tahsis”(Vakıflar, Yerel Yönetimler, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Özel Şahıs, STK) ile “Kullanım-Fonksiyon Verme” parametresi karşılaştırıldığında STK'lara tahsis edilen eserlerde sorunların en fazla olduğu, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı eserlerde ise bu sorunların en az olduğu görülmektedir. STK'ların sınırlı kaynaklar ve politika desteği nedeniyle sürece yeterince katkı sağlayamadığı, Vakıflar mülkiyetindeki eserlerde ise özgün işlevlerini sürdürmeleri nedeniyle sorunların daha az olduğu anlaşılmaktadır. Yerel yönetimlerin bu süreçte etkin bir rol üstlenemediği gözlemlenmiştir.

e- “Yapı Türü” (Han, Hamam, Medrese, Cami) ile “İşlevsel Durum” parametresi karşılaştırıldığında. Hamamlar, işlevlerini büyük ölçüde yitirmiş olmaları nedeniyle en fazla sorun yaşanan yapı türü olarak öne çıkmaktadır. Hanlar, tarihsel işlevlerini kaybetmeleriyle ikinci sırada yer alırken, medreseler ise yeniden işlevlendirilme

zorlukları nedeniyle dengeli bir sorun oranına sahiptir. Camiler ise aktif kullanımda olmaları sayesinde en az sorunla karşılaşmaktadır, ancak korunma ve sürdürülebilirlik açısından yine de desteğe ihtiyaç duymaktadır.

f- “Yapı Türü” (Han, Hamam, Medrese, Cami) ile “Projelendirme Durum” parametresi karşılaştırıldığında en fazla sorun medreselerde yaşanmakta olup, özgün mimari kimliklerini olumsuz etkileyen müdahaleler, projelendirme çalışmalarını olumsuz etkilemektedir. İkinci sırada yer alan hamamlar, karmaşık plan şemaları nedeniyle yeniden işlevlendirme konusunda zorluklar yaşamakta ve bu süreçte özgün mimari dokuları zarar görmektedir. Üçüncü sırada, özgün plan düzenleri nedeniyle projelendirme sürecinde büyük değişikliklere izin vermeyen hanlar bulunmaktadır. Camiler ise özgün işlevlerini sürdürüyor olmaları sayesinde projelendirme süreçlerinde en az sorun yaşayan yapı türü olarak öne çıkmaktadır.

g- “Yapı Türü” (Han, Hamam, Medrese, Cami) ile “Kullanım-Fonksiyon Verme” parametresi karşılaştırıldığında hamamlar, özgün işlevlerini büyük ölçüde yitirmiş olmaları ve mimari dokularına zarar veren müdahaleler nedeniyle en fazla sorun yaşayan yapı türüdür. İkinci sırada yer alan hanlar, tarihi dokunun korunması zorunluluğu ve sınırlı müdahale imkânları nedeniyle yeni işlevler kazandırmada zorluklar yaşamaktadır. Medreseler, daha sade mekânsal düzenlemeleri ve projelendirme süreçlerindeki esneklik sayesinde diğer yapı türlerine kıyasla daha az sorunla karşılaşmaktadır. Camiler ise özgün işlevlerini sürdürüyor olmaları sayesinde en az sorun yaşayan yapı türüdür.

6.2. Öneriler

Tez kapsamı alandaki taşınmaz kültür varlığı anıtsal eserleri korumak ve ülkemiz yaşamına kazandırabilmek tespit edilen sorunlara çözüm getirebilmek için aşağıdaki öneriler sıralanabilir:

Sosyo-Ekonomik sorunlara yönelik olarak;

- Öncelikle tarihi eserlerimizin önemini toplumsal olarak içselleştirebilmemiz için konunun ilkokul çağında başlayarak eğitimde çok iyi bir şekilde işlenmesi,
- Medyada koruma bilincini geliştirecek içerikler üretilmesi ve halkın koruma sürecine katılımının sağlanması için etkinlikler düzenlenmesi,

- Tescilli yapıya sahip olmanın getirdiği kazanımlar ve kayıplar konusunda halkın bilinçlenmesinin sağlanması ve yapı sahiplerine tescilli yapılar için daha çok muafiyet ve yardım olanakların sağlanması,
- Korumanın etkin bir şekilde sağlanabilmesi için koruma çalışmalarına yeni kaynaklar yaratılarak, parasal destek politikalarının geliştirilmesi,

Yasal sorunlara yönelik olarak;

- Devletin koruma plan ve projelerin yapılması ve icrası için çok geniş mali olanaklar sağlayacak gerekli yasal düzenlemeyi yapması,
- Yasalarla öngörülen fonlar, teşvik ve muafiyetler ve uluslararası kaynaklar konusunda toplumun yeterince bilgilendirilmesi,
- Ekonomik ve ilgisizlik sebebiyle korunma sorunu olan özel mülkiyetteki tarihi yapıların kamulaştırma veya sponsorluk mekanizmasının geliştirilmesiyle korunmalarının sağlanması,
- Koruma çalışmalarının kurumsal ve bireysel anlamda çok daha hızlı olabilmesi için yasal mevzuattaki noksanların ve çelişkilerin giderilmesi,

Yönetimsel Sorunlara Yönelik olarak;

- Tarihi eserlerin korunmasına ilişkin kamu kurumlarında eşgüdüm eksikliğini gidermek ve koordinasyonu sağlamak üzere yardımcı birimler ile iletişimi güçlendirecek veri tabanının oluşturulması,
- Koruma uygulamaları süreçlerinde kurumlar arası yetki karmaşası ve çatışmaların yaşanmaması için yasal mevzuattaki eksiklikler ve çelişkilerin giderilmesi,

Kentleşme ve Planlamaya bağlı sorunlara yönelik olarak;

- Tarihi yapıların korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için düzenli bakım ve onarım çalışmaları temel bir gerekliliktir. Bu süreçlerin etkin bir şekilde yürütülebilmesi adına yapıların fiziksel durumlarının periyodik olarak değerlendirilmesi, gerekli müdahalelerin zamanında planlanması ve uygulanması,
- Şehir içindeki eserlerin yapılaşma baskısından korunması, şehir dışı yol güzergahı ve şehir dışı kırsal alanda bulunan eserler için altyapı ve ulaşım hizmetleri geliştirilmesi,

Uygulama Öncesi ve Sonrası sorunlara yönelik olarak;

- Taşınmaz kültür varlıklarının envanter eksikliği giderilmesi, bilgi alt yapısı güncellenerek devamlılığın sağlanması ve verilerin dijital ortamda erişilebilir hale getirilmesi,

- Taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında en çok sorun yaşanan alan olarak uygulamada projeleri üreten mimar ve mühendisler, kurumlarda çalışan teknik personeller ve de uygulamayı yapan teknik eleman, usta ve işçilerin çalışma alanlarında yetkin olmaları konusunda mevzuat, eğitim ve pratik çalışmalar yapılması, gibi çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKLAR

- 660 nolu İlke Kararı, 1999, Taşınmaz Kültür Varlıklarının Gruplandırılması, Bakım ve Onarımları, *T.C. Kültür Bakanlığı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu*.
- 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 1983,
- Ahunbay, Z., 1994, Birinci Derece Anıtlarda Değerlendirme ve Restorasyon Sorunları, *Arredamento Dekorasyon*, 7-8, 87-90.
- Ahunbay, Z., 1998, Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, *İstanbul*, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları.
- Ahunbay, Z., 1996. Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon. Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Ahunbay, Z., 2007, Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, *Yapı Endüstri Merkezi Yayınları*.
- Aladağ H., 2010, Kültür Varlıklarının Korunmasında Koruma Yönetimi Süreci, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Alanyurt, U., 2009, Türkiye’de Koruma ve Onarım Üzerine Analiz, *Masrop*, 4.
- Asar-ı Atika Nizamnamesi, 1869, <https://belgeler.gov.tr/tam-metin/34/tur>
- Asatekin, N.G., 2004, Kültür ve Doğa Varlıklarımız: Neyi, Niçin ve Nasıl Korumalıyız, *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları*
- Atılğan, C., 2016, Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler Işığında Türkiye’de Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunması Üzerine Bir Değerlendirme, *Art-Sanat Dergisi*, 6, 249-261.
- Avrami, E, Mason, R, Torre, M,D, (2009) Values and Heritage Conservation. Research Report. The Getty Conservation İnstitute, Los Angeles
- Braudel, F., 1994, II. Felipe Dönemi’inde Akdeniz ve Akdeniz Dünyası. *Ankara*, İmge Kitabevi, 2. Baskı.
- Cansunar, G., 2011, Koruma Politikaları Bağlamında Tarihi Dokuların Yaşayan Kente Entegrasyonu. *Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Cockerham, W. C., 1995, Global Society: An Introduction to Sociology. *New York: McGraw Hill*.
- Coşkun, B. S., 2012, İstanbul’daki anıtsal yapıların Cumhuriyet Dönemindeki koruma ve onarım süreçleri üzerine bir araştırma, *T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*

- Coşkun, B.S. ve Binan, D., 2013, Cumhuriyet Dönemindeki Koruma ve Onarım Süreçlerine İstanbul'daki Anıtsal Yapılar Üzerinden Bir Bakış, *Tasarım+Kuram*,15,103-126.
- Demirtaş, E., 2009, Taşınmaz Kültür Varlıkları, *İzmir*, İzmir Ticaret Odası.
- Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi, 1972, <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-263665/dunya-kulturel-ve-dogal-mirasin-korunmasi-sozlesmesi.html>
- Erdem, R., 1997, Tarihsel Çevre Koruması İçin Ekonomik Bir Destek Yönetimi. *Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Ersen A., 2012, Türkiye'de Tarihi Çevre Koruma(ma) Tarihi ve Rekonstrüksiyon Üzerine Düşünceler, *İBB Kudeb, Restorasyon Konservasyon Çalışmaları Dergisi*, 12, 3-25.
- Feilden, B., 1982, Conservation of Historic Buildings, *Butterworth-Heinemann, Londra*
- Fitch J., 1982, Historic Preservation, Curatorial Management of the Built World, *McGraw-Hill Book Company, New York*.
- Fleischer A. ve Felsenstein, D., 2000, Support for Rural Tourism: Does it Make a Difference? *Annals of Tourism Research*, 27, 1007-1024.
- Gelekçi, C., 2003, Küreselleşme ve Milli Kültür. *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı*.
- Gülersoy, N.Z., 2003, Kentsel Koruma: Tarih, Kuram, Yöntem ve Uygulama. *İTÜ Vakfı Yayınları*
- Gündoğdu, E.Ö., 2023, Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasında İzlenen Yöntem, Politika ve Uygulamaların İncelenmesi: Didim Örneği, *Kapadokya Üniversitesi Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Kent, Çevre ve Yerel Yönetimler Anabilim Dalı*.
- Güngör, E., 2011, Türk Kültürü ve Milliyetçilik, *İstanbul*, Ötüken Yayınları.
- Hodder, I ve Hutson, S., 2003, Geçmiş Okumak, Arkeolojiyi yorumlamada Güncel Yaklaşımlar. *Ankara*, Phonix Yayınevi.
- Hanno-Walter, K., 1994, A History of Architectural Theory from Vitruvius to the Present." Princeton Architectural Press.
- Jokilehto, J., 2002, A History of Architectural Conservation, *London*,
- Kaderli, L.,2014, Kültürel Miras Koruma Yaklaşımlarının Tarihsel Gelişimi, *TÜBA-KED Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*, 12, 29-42.

- Kapubağlı, S., 2004, Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma ve İstanbul Örneğinde İnfill Uygulamaların Değerlendirilmesi, *Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Keskinok, Ç., 2006, Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunmasında Koruma-Gelişme İkilemi İçinde Kentleşme Siyasetleri, *Ankara, Kaynak Yayınları*, 229-237.
- Koç, İ., 2016, Kültür Varlıklarını Koruma Terminolojisindeki Çelişkiler ve Çözüm Önerileri, *VI. Türk Sanatları Tarihi ve Folkloru Kongresi*, 2016, Konya.
- Kuban, D., 1994, Kent Toprağı Yağması ve Koruma Ölçütlerinin Yozlaşması, *Yapı*, 150, 25-31.
- Kuban, D., 2000, Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu, *İstanbul: YEM Yayınları*, 54.
- Levent, Y. S., 2011, Kültür Mirasına İlişkin Koruma Politikaları ve Uygulamalarında Kamu Yararı İlkesi, *Toplum ve Demokrasi*, 11, 115-132.
- Madran, E., 1978, Kültürel Varlıkların Korunması ve Onarılması, *Vakıflar Dergisi*, 11, 271-291.
- Madran, E ve Özgönül, N., 2011, Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması, *TMMOB Mimarlar Odası*.
- Merryman, J.H., 1989, The Public Interest in Cultural Property, *California Law Review*, 77(2), 339-364.
- Özaslan, N., 2010, Mimari Korumada Güncel Konular, *Anadolu Üniversitesi Yayınları*.
- Özden, Ö. E., 2005, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunmasında Planlama-Koruma İlişkisi Üzerine Yeni Bir Sistem Önerisi. *Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Özen, S. L., 2005, Koruma Yaklaşımlarına Yeni Bir Bakış Açısı Olarak Bütünleşik Koruma Trabzon Örneği. *Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Restorasyon Tüzüğü (Carta del Restauro), 1931, <https://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR>.
- Saraçoğlu, N.T., 2017, Kültür Varlığı Yapıların Koruma Uygulamalarının Değerlendirilmesi: Kuzguncuk Örneği, *T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Sert, Ö.F., 2012, Türkiye’de Restorasyon Sürecinin Haritalanması Ve Proje, İhale Ve Uygulama Aşamalarında Karşılaşılan Sorunların Belirlenmesi Üzerine Saha Çalışması, *İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Sezgin, M., 1995, “Kültür” *Marmara İletişim Dergisi*, 9(9), 307-310.

- Şahin M., 2020, Kültür ve Değerler, *Kültür ve Kimlik Disiplinlerarası Yaklaşımlar*.
- Tan, S., 2014, Anıtsal Yapı Onarımlarının Koruma Mevzuatı Değişiklikleri Bağlamında İrdelenmesi ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Yöntem Önerisi. *Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Tapan, M., 2007, Soru ve Cevaplarla Koruma, *İstanbul:TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi*.
- Tekeli, İ., 1984, Koruma Üstüne Düşünceler, Sanat Olayı
- UNESCO, 2003, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi.
- UNESCO, ICCROM, ICOMOS, IUCN, 2011, Preparing World Heritage Nominations. Second Edition. UNESCO, 135.
- Vecvagars, K, 2006, Valuing damage and losses in cultural assets after a disaster:concept paper and research options
- Venedik Tüzüğü, 1964, Venice Charter, 31 Mayıs 1964, ICOMOS, içinde International Documents Regarding the Preservation of Cultural and Natural Heritage, Emre Madran ve Nimet Özgönül, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara
- Yıldırım A, E., 2011, Kentsel Koruma Projelerinde Aktörlerin Örgütlenmesi. *Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Yılmaz, B., 2006, Avrupa Birliğine Üye Bazı Ülkelerdeki Kültür Varlıklarını Koruma Yaklaşımı Örgütlenme ve Türkiye. *Dokuz Eylül Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Yücel, C., 2004, Türkiye' de Kentsel Koruma Alanlarının Planlanmasına Yönelik Bir Sistem Önerisi, *İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*.
- Wells, C.,1984, Sosyal Antropoloji Açısından İnsan ve Dünyası. İstanbul: *Remzi Kitabevi*

EKLER

EK 1: Ktün Etik Kurul Başvuru Formu

KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ Bilimsel Araştırma Yayın ve Etik Kuruluna

Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Mimarlık** Anabilim Dalında doktora danışmanlığını yürüttüğüm **158126001002** numaralı **Neslihan ÇAĞLAYAN** tarafından hazırlanmakta olan *“Ülkemizde Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasında Yaşanan Sistemik Sorunların Çözümüne Yönelik Bir Yöntem Önerisi”* başlıklı doktora tezi için düzenlenen anket (yüz yüze veya online görüşme) sorularının Kurulunuzca değerlendirilerek **“Etik Kurul Onay Belgesi”** verilmesi için gereğini saygılarımla arz ederim. **04.09.2024**

Doç. Dr. İlhan KOÇ

Sorumlu

Araştırmacı/Danışman

EKLER

1. ETİK KURUL BAŞVURU FORMU
2. TAAHHÜTNAME
3. GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU
4. SÖZLÜ GÖRÜŞME (ANKET) SORULARI
5. 25 TARİHİ YAPININ ENVANTER LİSTESİ (83 Sayfa)

ARAŞTIRMANIN ADI/BAŞLIĞI:

“Ülkemizde Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasında Yaşanan Sistemik Sorunların Çözümüne Yönelik Bir Yöntem Önerisi”

BU PROJENİN KONUSUNA YAKIN YA DA AYNI KONU İLE BİR PROJE BAŞVURUSU ETİK AÇIDAN ÖNCEDEN KURUMUMUZA YA DA BAŞKA BİR KURUMA YAPILDIYSA ETİK AÇIDAN ALINAN SONUÇ (bunun ile ilgili belge eklenmelidir).

☐	Etik Açidan Sorunlu bulundu (Belge ekleyiniz)
☐	Etik Açidan Sorunlu bulunmadı (Belge ekleyiniz)
☒	Daha önce bu konu ile ilgili etik belgeye başvurulmadı.

BAŞVURU DURUMU

- ☒ Yeni başvuru
☐ Tekrar başvuru (revizyon)
☐ Daha önce onaylanmış bir projenin devamı

ARAŞTIRMACI/ARAŞTIRMACILAR					
Tez çalışmalarında Sorumlu Araştırmacı Tez Danışmanıdır.					
	Unvan	Adı Soyadı	Görev yeri	Telefon	e-posta
1	Doç. Dr.	İlhan KOÇ	KTUN-Mimarlık Fakültesi	05354959020	ikoc@ktun.edu.tr
2	Y.Mimar	Neslihan ÇAĞLAYAN	KTUN L.E. Enstitüsü Doktora Öğrencisi	05339231829	e158126001002@ktun.edu.tr

ARAŞTIRMANIN YÜRÜTÜLECEĞİ KURUM:

Konya Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

ARAŞTIRMANIN NİTELİĞİ

- ☐ Bireysel Araştırma Projesi
☐ Yüksek Lisans Tezi, Tez Danışmanı:
☒ Doktora Tezi, Tez Danışmanı: **Doç. Dr. İlhan KOÇ**
☐ Destekli Proje (Üniversite, DPT, TÜBİTAK, vb. belirtiniz)
☐ Diğer (bitirme çalışması vb. belirtiniz)

ARAŞTIRMA SÜRESİ: 15 gün**VERİ TOPLAMA DÖNEMİ/DÖNEMLERİ:**Başlangıç Tarihi: **16.09.2024**Bitiş Tarihi: **30.09.2024****VERİ TOPLANMASI PLANLANAN YER, KURUM ve KURULUŞLAR:**

Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü teknik personelleri
 Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü teknik personelleri
 Konya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü teknik personelleri
 Konya B.Ş. Belediyesi KUDEB teknik personelleri

ARAŞTIRMANIN TÜRÜ*

- ☒ Anket
☐ Alan çalışması (arazi, yerinde vb.)
☐ Ölçek (skala) geliştirme çalışması
☐ Dosya taraması
☐ Veri kaynakları taraması
☐ Sistem-model geliştirme çalışması
☐ Laboratuvar araştırması
☒ Diğer (belirtiniz) Kişisel görüşme, mülakat

Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.*ARAŞTIRMADA KULLANILACAK VERİ TOPLAMA ARAÇ VE YÖNTEMLERİ***

- ☒ Anket
☒ Mülakat (görüşme)
☐ Gözlem
☐ Bilgisayar ortamında test uygulaması
☐ Görüntü kaydı
☐ Ses kaydı
☐ Diğer (belirtiniz)

**Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.*

ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER/ARAŞTIRMA ÖZETİ

Çalışma kapsamında ülkemiz taşınmaz kültür varlıklarının korunmasında Konya ve yöresindeki tarihi yapılarda belirlediğimiz sorunları değerlendirerek analiz etmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda seçilen örneklem yapılarla ilgili belirlenen sorunların varlığını tespit edebilmek amacıyla kamu kurum ve kuruluşları ve özel sektörde alanında uzmanlar ile anket çalışması yapılması gerekli olmuştur. Elde edilen veriler istatistiksel olarak analiz edilerek sonuçlarına ilişkin çözüm önerileri doktora tezinin alan çalışmasının bulgular kısmında değerlendirilecektir.

Konu:

Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasında yaşanan sistematik sorunların tarihi yapı özelinde değerlendirilmesi ve genel olarak istatistiksel verilere ulaşılması amacıyla kamu kurum, kuruluş ve özel sektörde çalışan alanında uzman kişilerle anket çalışması yapılması.

Amaç:

Bu çalışmada ülkemizde sürdürülmekte olan mimari mirasın korunması çalışmalarında yaşanan uygulama sıkıntılarını belirlemek, analiz etmek ve çözüm üretmek; koruma sürecinin doğru yönetilmesi ve gerçekleştirilmesi için temel olacak sonuçların elde edilmesi amaçlanmıştır.

Kapsam:

Doktora tezi kapsamında Konya Taşınmaz Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kapsamında yer alan illerinde (Konya, Aksaray ve Karaman) çeşitli dönemlere ait ve günümüze kadar ulaşabilmiş farklı işlevdeki tarihi anıtsal yapılar seçilmiştir. Yapılan incelemelerde Konya Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Konya Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü, Büyükşehir KUDEB ve karar aşamasında Koruma Bölge Kurulu arşivinde yapılan araştırmalar sonucunda koruma açısından çeşitli sorunlar tespit edilen **25 adet tarihi yapı** belirlenmiştir. İncelenen eserlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması hususunda eserlerde karşılaşılan sistematik sorunların tespiti yapılarak çözüm önerisi getirilmesi hedeflenmiştir. Söz konusu yapılar için ayrı ayrı; konumları, tarihçeleri, kronolojik onarım süreçleri ve fotoğraflar ile mimari özellikleri detaylı bir şekilde envanter tablosu düzenlemiştir.

Yöntem:

Etik kurul ve araştırma etiği çerçevesinde **konu hakkında uzman 15 kişi** ile anket çalışması yapılarak, elde edilen veriler SPSS programında istatistiksel olarak değerlendirilecektir.

Çalışmadan Beklenen Sonuçlar:

Tez konusu çalışma alanında belirli sayıdaki (25) Taşınmaz Kültür Varlığı tarihi yapının korunmasında karşılaşılan sistematik sorunların dükümü elde edilecektir.

ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

Araştırma, katılımcılara herhangi bir şekilde yanı/yanlış bilgi vermeyi ya da çalışmanın amacını gizli tutmayı gerektiriyor mu? Evet ☐ Hayır ☒

Evet ise açıklayınız

Araştırma katılımcıların fiziksel ve ruhsal sağlıklarını tehdit edici unsurlar içeriyor mu?

Evet ☐ Hayır ☒

Evet ise açıklayınız

Araştırmada gönüllü katılımını bozacak tehditler mevcut mu?

Evet ☐ Hayır ☒

Evet ise açıklayınız

Gönüllü katılımını bozacak ve katılımcıları suistimal edecek tehditlere karşı önlem(ler) alınmış mıdır Evet ☐ Hayır ☒

Evet ise açıklayınız

Araştırmada kişilik hakları ve özel bilgiler korunmakta mıdır?

Evet ☒ Hayır ☐

Katılımcı kimlik bilgileri çalışmadan doğrudan paylaşılmayacaktır. Örneğin; uzman 1, 2, ... görüşü olarak çalışma içerisinde yer alacaktır.

Katılımcılara araştırmanın niteliği hakkında yeterince açık ve anlaşılabilir açıklama yapılmakta mıdır? Evet ☒ Hayır ☐

Evet ise açıklayınız (Gönüllü Katılım Formu ektedir)

Gönüllülerin katılma ve çıkarılma koşulları açık ve net olarak belirlenmiş midir?

Evet ☒ Hayır ☐

Evet ise açıklayınız

Gönüllülerin katılma koşulları; taşınmaz kültür varlıklarının proje hazırlama ve uygulama (onarım ve restorasyon) aşamasında deneyime ve mesleki yeterliliğe sahibi olmak (**konu hakkında uzman** mimar, mühendis, sanat tarihçi, vb.) olarak belirlenmiştir. Gönüllülerin çıkarılma koşulları; kültür varlıklarının korunması konusunda aktif olarak faaliyet göstermemek ve uygulama veya tasarlama deneyimine sahip olmamak olarak belirlenmiştir.

Gönüllülerin Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri (Maddeler Halinde Sıralayınız)

1. Taşınmaz Kültür Varlıklarının korunması sürecinde proje ve uygulama aşamalarında görev almış ve alıyor olmak.
2. Mesleki (Taşınmaz Kültür Varlıklarının korunmasında uzman) yeterlilik sahibi olmak.

Gönüllülerin Araştırmaya Dahil Edilmeme Kriterleri (Maddeler Halinde Sıralayınız)

1. Taşınmaz kültür varlıklarının korunmaında aktif olarak faaliyet göstermemek
2. Mesleki yeterliliğe sahip olmamak.

ARAŞTIRMADAKİ GÖNÜLLÜLERİN ÖZELLİKLERİ

Beklenen Katılımcı Sayısı: 15

Yaş Aralığı (araştırmanın tamamı için her yaş aralığında planlanan tahmini gönüllü sayısını belirtiniz)		
Bebek (0-2 yaş) :	Evet ☐	Hayır ☐
Çocuk (3-11 yaş) :	Evet ☐	Hayır ☐
Ergen (12-17 yaş) :	Evet ☐	Hayır ☐
Yetişkin (18-65 yaş) :	Evet ☒	Hayır ☐
Yaşlı (>65 yaş) :	Evet ☒	Hayır ☐
Cinsiyet		
Kadın	☐	
Erkek	☐	
Fark etmiyor	☒	

Araştırmadaki Gönüllü Grubu (Katılımcıları en iyi tanımlayan seçenekleri işaretleyiniz)		
Sağlıklı Gönüllüler	Evet ☒	Hayır ☐
Hastalar	Evet ☐	Hayır ☒
Şahsen Olur Veremeyecek Katılımcılar	Evet ☐	Hayır ☒
İlköğretim öğrencileri	Evet ☐	Hayır ☒
Lise öğrencileri	Evet ☐	Hayır ☒
Üniversite öğrencileri	Evet ☐	Hayır ☒
Çocuk işçiler	Evet ☐	Hayır ☒
Yetişkinler	Evet ☒	Hayır ☐
İşsiz yetişkinler	Evet ☐	Hayır ☒
Yaşlılar	Evet ☐	Hayır ☒
Zihinsel engelli bireyler	Evet ☐	Hayır ☒
Fiziksel engelli bireyler	Evet ☐	Hayır ☒
Tutuklular	Evet ☐	Hayır ☒
Diğer (Evet ise, lütfen belirtiniz)	Evet ☐	Hayır ☒

Araştırmanın doldurulan anket, test vb. formlarının güvenliği nasıl sağlanacak?

(Özellikle kimliklerin belirgin olduğu çalışmalarda)

☒	Özel kimlik bilgileri yer almadığından gerek yok
☐	Güvenli olan yerde kilitli dolap içinde saklanacak
	Bilgisayarda password / encryption koruması ile bilgisayar veri belleğinde saklanacak.
	Diğer (Açıklayınız)

Araştırma verilerine araştırma personelinin dışındaki kişilerin girme hakkı olacak mı?

☐	Evet (Kim, niçin, veri güvenliğinin bu kişiler tarafından sağlanması için alınan tedbirler vb. açıklanacak)
☒	Hayır

EK 2: TAAHHÜTNAME

İşbu başvuru formuyla, şahsım / başvuru sahibi adına (lütfen geçerli olmayan ifadelerin üzerini yanına tarih ve paraf atarak çiziniz):

- Başvuruda sağlanan bilgilerin doğru olduğunu;
- Araştırmanın protokole ve yönetmeliklere uygun olarak gerçekleştirileceğini;
- Araştırma ekibini araştırma hakkında bilgilendirdiğimi,
- Araştırma etik ilkelerine uyacağımı;
- Şüpheli edilen ciddi olumsuz etkilere ilişkin raporları ilgili kılavuzlara uygun olarak sunacağımı;
- Araştırma ve araştırmanın uygulanması sırasında beklenmeyen ters bir etki ya da bir olay olduğunda Etik Kurulu haberdar edeceğimi,
- Araştırma sırasında çalışma protokolünde değişiklik yapılması gerektiğinde, bunu yazılı olarak Etik Kurula bildireceğimi,
- Araştırma durdurulmuş ise bunu derhal Etik Kurula bildireceğimi,
- Araştırmanın başlatılabilmesi için Bakanlık izninin gerekli olduğu durumlarda, Bakanlık izin yazısı olmaksızın araştırmanın başlatılamayacağını,
- Araştırma bütün ülkelerde/ülkemizde sona erdikten sonra, 1 (bir) yıllık azami süre içerisinde nihai raporun bir kopyasını Etik Kurula sunacağımı beyan ederim.

Etik Kurula Başvuruda Bulunan Başvuru Sahibi (Sorumlu Araştırmacı)

Adı-Soyadı: **Doç. Dr. İlhan KOÇ**

İmza:

Tarih: **04.09.2024**

EK 3: ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu çalışma, “Ülkemizde Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasında Yaşanan Sistemik Sorunların Çözümüne Yönelik Bir Yöntem Önerisi” başlıklı bir Doktora tez çalışması olup Türkiye’de sürdürülmekte olan tarihi yapı koruma çalışmalarının amaçlarına ulaşmasında yaşanan uygulama sıkıntılarını belirlemek, analiz etmek ve çözüm üretmek; koruma sürecinin doğru yönetilmesi ve gerçekleştirilmesi için temel olacak sonuçların elde edilmesi amaçlanmıştır.

Çalışma, Doktora öğrencisi Y. Mimar **Neslihan ÇAĞLAYAN** ve tez danışmanı **Doç. Dr. İlhan KOÇ** tarafından yürütülmekte olup, taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına olanak sağlayacak verilerin elde edilerek çözüm önerileri getirilmesi hedeflenmiştir.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, yüz yüze veya online görüşmeler yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsminizi yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı **Y. Mimar Neslihan ÇAĞLAYAN**’ a (e-posta/tel) yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı: **Neslihan ÇAĞLAYAN**

Doç. Dr. İlhan KOÇ
Sorumlu Araştırmacı

Katılımcı Ad ve Soyadı
İmza

EK 4: UZMANLARA YÖNELTİLECEK GÖRÜŞME SORULARI

TARİHİ YAPILARIN KORUNMASI BAĞLAMINDA SORUNLARIN TESPİTİNE İLİŞKİN KONU HAKKINDA UZMANLAR İLE YAPILACAK GÖRÜŞME ANKETİ FORMU

Anket (Envanter) No:

Dosyadaki envanter tablolarını incelediğiniz tarihi yapılarda gördüğünüz sorunlar hakkında düşüncelerinizi belirtiniz. (**Not:** Birden fazla cevap olabilir)

Yapının Adı :
Yapının Türü :
Yapının Adresi :
Yapının Tescil Tarihi :

3- Sosyo-Ekonomik Sorunlar

- 3- ☐ Ekonomik
 4- ☐ Toplumsal

4- Yönetimsel Sorunlar

- 4- ☐ Merkezi
 5- ☐ Yerel
 6- ☐ STK

5- Kentleşmeye Bağlı Sorunlar

- 5- ☐ İşlevsel
 6- ☐ Fiziksel
 7- ☐ Değer Yitirme
 8- ☐ İmar

6- Uygulama Öncesi ve Sonrası Sorunları

- 5- ☐ Tespit-Tescil-Envanter
 6- ☐ Projelendirme
 7- ☐ Denetim
 8- ☐ Kullanım-Fonksiyon Verme

EK 5: 25 TARİHİ YAPININ ENVANTER LİSTESİ

Uzmanlara anket sırasında sunuldu.

EK-2 Etik Kurul Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 11.09.2024 - 173166

T.C.
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Sayı : E-24433673-051-173166
Konu : Etik Kurul Kararı

11.09.2024

Sayın Doç. Dr. İlhan KOÇ

İlgi : 04.09.2024 tarihli ve 172224 sayılı yazınız

İlgi sayılı yazıda kayıtlı başvurunuz, Etik Kurulumuzun 10/09/2024 tarihli ve 2024/5-2 sayılı toplantısında incelenmiş olup söz konusu başvuruda yapılması planlanan "Ülkemizde Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasında Yaşanan Sistemik Sorunların Çözümüne Yönelik Bir Yöntem Önerisi" adlı çalışma ile ilgili olarak, talep edilen verilerin bahsedildiği çerçevede amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak kullanılmasında etik açıdan sakınca bulunmadığına oy birliği ile karar verilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Hüseyin DEVECİ
Kurul Başkanı